

URZĄD MIASTA ŁODZI
BIURO REWITALIZACJI
I MIESZKALNICTWA

RAPORT
Z MONITORINGU REALIZACJI
I OCENY POSTĘPÓW OSIĄGANIA
CELÓW GMINNEGO PROGRAMU
REWITALIZACJI MIASTA ŁODZI
ZA ROK 2024

Niniejszy Raport opracowany został przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w Departamencie Rewitalizacji i Sportu Urzędu Miasta Łodzi przy współudziale Łódzkiego Ośrodka Geodezji, na podstawie danych z komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi i miejskich jednostek organizacyjnych.

Czerwiec 2025

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2.1 Cel opracowania	3
2.2 Metodologia monitoringu i oceny	3
2.3 Kontekst opracowania	4
2. Analiza zmian stanu obszaru	5
Sfera społeczna	8
Sfera gospodarcza	80
Sfera techniczna	94
Sfera środowiskowa	105
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	110
3. Analiza osiągnięcia celów strategicznych Programu rewitalizacji	113
3.1. Cel 1 – Uzyskać spójność społeczną	113
3.1.1. Wskaźniki w obszarze problemów bezrobocia	113
3.1.2. Wskaźniki w obszarze problemów ubóstwa	113
3.1.3. Wskaźniki w obszarze uczestnictwa	113
3.2. Cel 2 – Poprawić dzięki rewitalizacji wizerunek miasta i jego centrum	114
3.2.1. Wskaźniki potencjału w obszarze wizerunku	114
3.2.2. Wskaźniki potencjału aktywności obywatelskiej	114
3.3. Cel 3 – Wzmocnić lokalną przedsiębiorczość	115
3.4. Cel 4 - Odnowić obszar centrum w sferze przestrzennej i technicznej	115
4. Monitoring realizacji przedsięwzięć	116
4.1. Realizacja przedsięwzięć podstawowych	116
4.1.1. Przedsięwzięcia Miasta Łodzi	116
4.1.2. Przedsięwzięcia podmiotów zewnętrznych	118
4.2. Realizacja pozostałych typów przedsięwzięć oraz zadań z „R”	119
5. Działania Biura Rewitalizacji w 2024	120
6. Podsumowanie – wnioski	131
7. Załączniki	135

1. WPROWADZENIE

2.1 Cel opracowania

Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi (zwany dalej Programem lub, w skrócie „GPR”) jest podstawowym dokumentem uchwalonym przez gminę umożliwiającym prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze przy współudziale lokalnej społeczności.

Program został po raz pierwszy przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi Nr XXXV/916/16 z dnia 28 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi, następnie zmieniony uchwałą Nr LXXIII/1980/18 z dnia 5 lipca 2018 roku oraz Uchwałą Nr XXXIV/1122/20 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 24 grudnia 2020 r., zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Obecnie obowiązująca wersja programu została przyjęta Uchwałą Nr LXXXVI/2594/24 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 stycznia 2024 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi.

Fundamentem GPR jest **szczegółowa diagnoza** obszaru rewitalizacji¹, która ukazuje występujące na nim negatywne zjawiska społeczne, gospodarcze i przestrzenno-funkcjonalne oraz potencjały warte rozwijania.

W GPR określono **cele rewitalizacji oraz kierunki działań**, mające pomóc wskazanemu obszarowi w wyjściu ze stanu kryzysu, w którym się znajduje. Program zawiera również **opis przedsięwzięć**, które będą realizowane na obszarze rewitalizacji, prowadząc do osiągnięcia zaplanowanych celów.

System monitoringu realizacji GPR oparty jest o procesy systematycznego zbierania i analizowania danych obejmujących cały obszar miasta ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji, ukazujących stan wybranych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych, a także informacji na temat postępów w realizacji poszczególnych Przedsięwzięć.

Niniejszy raport powstał w celu przedstawienia w przystępny i kompleksowy sposób zebranych danych dotyczących roku 2024 zgodnie z obowiązkiem zapisanym w art. 22 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Dane opracowane przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa we współpracy z Łódzkim Ośrodkiem Geodezji (ŁOG) publikowane są sukcesywnie na portalu rewitalizacja.lodz.pl.

2.2 Metodologia monitoringu i oceny

Monitoring (monitorowanie) to procedura systematycznego sprawdzania i kontroli, czy Program jest realizowany zgodnie z założeniami. W ramach monitoringu sprawdzeniu podlega:

1. jak przebiegają prace – rejestrowane i raportowane są postępy w ramach poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,

¹ j. w.

2. co się zmienia – rejestrowany i raportowany jest stan obszaru rewitalizacji, analizowane występujące na nim zjawiska kryzysowe, problemy i potencjały.

2.3 Kontekst opracowania

Okres analizy

W niniejszym raporcie za rok 2024, oprócz opisu stanu zjawisk zaobserwowanych w tym roku i ich rozkładu przestrzennego, przedstawione są dane porównawcze w stosunku do lat poprzedzających. Opis zmian, jakie zachodzą, zwłaszcza w długim okresie (ujęcie dynamiczne), jest kluczowy dla przeprowadzenia oceny, czy realizacja GPR przynosi pożądane efekty. Warto przypomnieć, że lata 2020 - 2021 w gospodarce szczególnie były dotknięte reperkusjami związanymi z wystąpieniem pandemii Covid-19 wywołanej wirusem SARS-CoV-2, natomiast rok 2022 to okres, na który szczególnie wpłynęła inwazja Rosji w Ukrainie.

Pozyskiwanie danych

W drugiej połowie 2019 roku wdrożony został system raportowania postępów w realizacji Przedsięwzięć GPR przy wykorzystaniu dedykowanych narzędzi informatycznych opracowanych wraz z Łódzkim Ośrodkiem Geodezji. Pierwszy okres jego funkcjonowania to wdrożenie użytkowników – jednostek i podmiotów raportujących postęp poszczególnych przedsięwzięć oraz zadań / projektów składających się na te Przedsięwzięcia, a także testowanie i usuwanie ewentualnych błędów. Wraz z nabywaniem doświadczenia użytkowników oraz administratorów systemu zbierania danych, problemy z pozyskiwaniem odpowiednich danych powinny być sukcesywnie rozwiązywane.

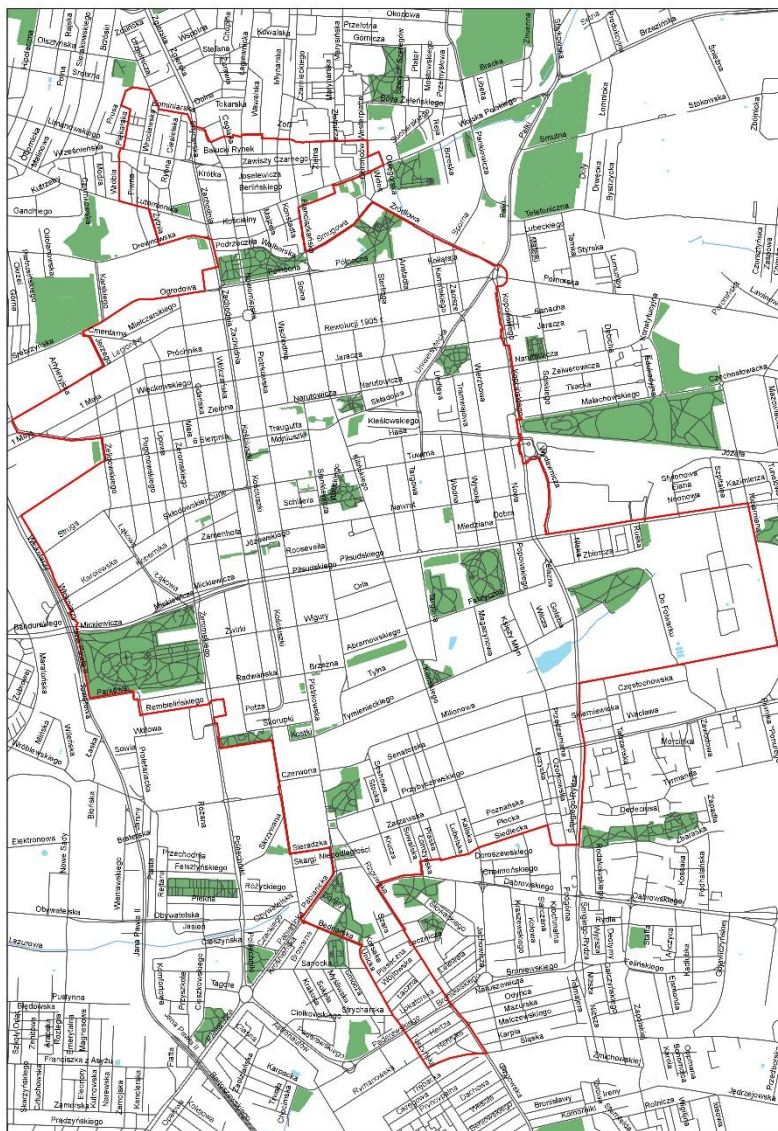
Dane dotyczące postępów w realizacji przedsięwzięć podstawowych i pozostałych zadań rewitalizacyjnych pozyskiwane są od właścicieli danych przez Biuro Rewitalizacji w cyklu półrocznym.

2. ANALIZA ZMIAN STANU OBSZARU

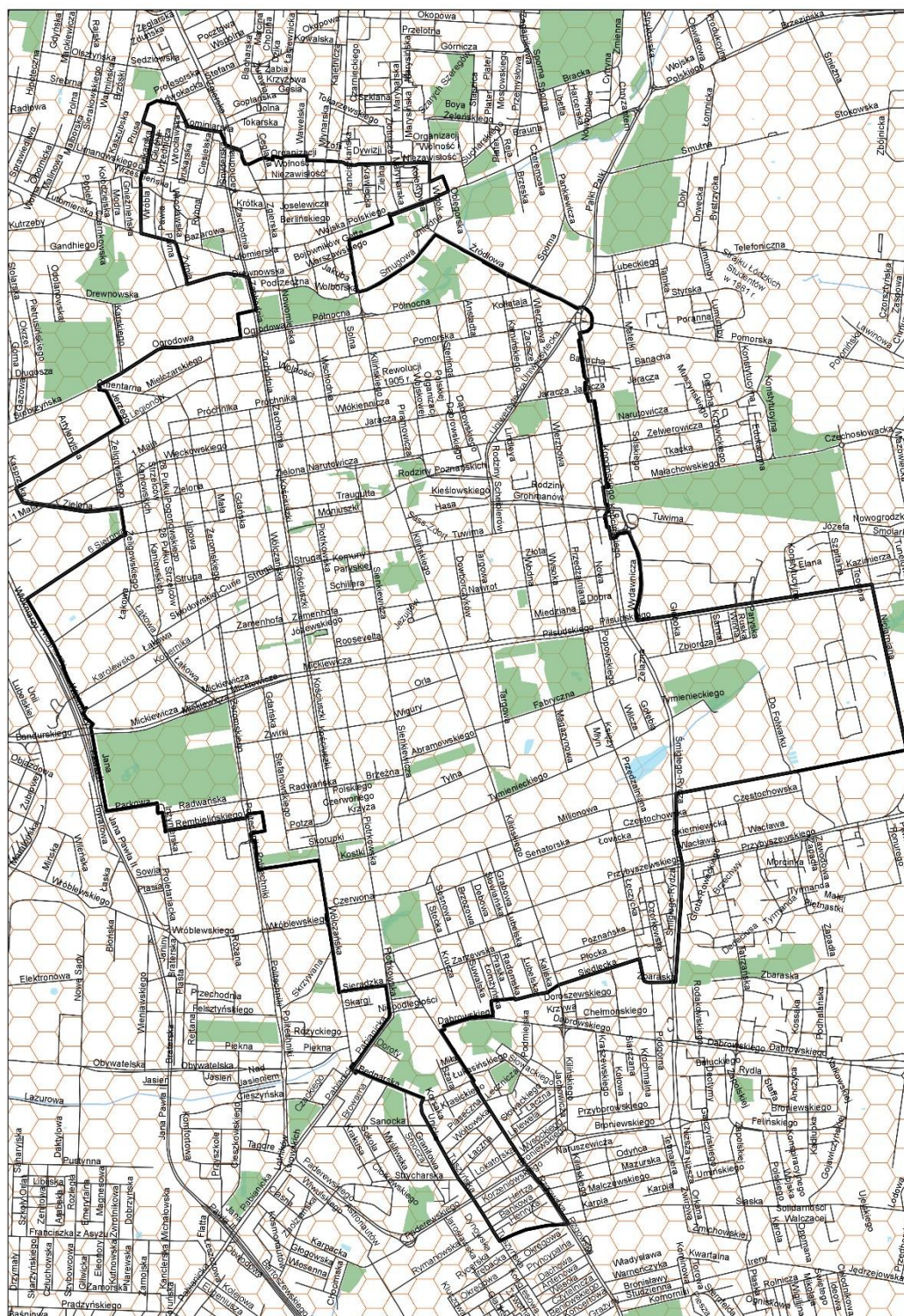
W tej części raportu opisane zostały wyniki monitoringu stanu obszaru. Pod tym pojęciem rozumie się zbieranie i analizę danych generowanych przez poszczególne jednostki miejskie, instytucje oraz inne podmioty prowadzące rejestry danych dotyczące różnorodnych zjawisk – zgodnie z kompetencjami. Dane te pozyskiwane są przez Biuro Rewitalizacji i Łódzki Ośrodek Geodezji raz do roku, według stanu na dzień 31 grudnia. W dalszej części rozdziału zaprezentowany został rozkład przestrzenny poszczególnych zjawisk.

Na potrzeby stworzenia systemu monitorowania postępów rewitalizacji, na teren całego miasta Łodzi – a tym samym również na obszar rewitalizacji – nałożona została siatka geometryczna ("plaster miodu") składająca się z 10 115 sześciokątów foremnych (heksagonów) o wielkości oczka równej 3 ha (dłuższa przekątna sześciokąta równa 214,4 m).

Mapa 1. Obszar rewitalizacji

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Niniejszy rozdział części diagnostycznej oparty jest na wynikach monitoringu stanu obszaru rewitalizacji w chwili rozpoczęcia realizacji GPR, a więc na koniec 2016 r., w porównaniu z danymi dotyczącymi kolejnych lat aż do 2023 roku. Co zrozumiałe, na początku obowiązywania Programu w 2016 r., koncentrowano się na diagnozie stanu obszaru w punkcie wyjścia oraz na ocenie skali wyzwań rewitalizacyjnych. W kolejnych latach możliwe jest już obserwowanie pierwszych efektów realizowanych w jego ramach działań. Należy jednak mieć na uwadze, że największe procesy transformacji przestrzennej centrum Łodzi są nadal w toku, a ich zakończenie planowane jest w połowie roku 2024.

Istotnym dla dalszych analiz i właściwego odczytania map jest umowne podzielenie obszaru rewitalizacji na strefy, które ułatwią opis ich sytuacji. Jest to wyłącznie podział roboczy, oparty nie na granicach administracyjnych, a raczej na zarysowujących się na mapach dotyczących lat 2016 i 2019 obszarach problemowych, które wykazują określone nasycenie opisywaną cechą. Ich granice wewnętrzne (przebiegające wewnątrz obszaru rewitalizacji) nie są sztywno ustalone i w zależności od zasięgu występowania zjawiska mogą nieco powiększać lub zmniejszać swój zasięg przestrzenny. Mając powyższe na uwadze, wyróżnić można 8 (w analizach dotyczących 2016 i 2019 r. wyznaczono 7) umownych – termin ten należy szczególnie podkreślić – obszarów/stref:

1. „Stare Bałuty” – teren zawierający się wewnątrz granic północnego „cypla” obszaru rewitalizacji, zawierającą najstarszą część miasta, wraz z rynkiem Bałuckim i jego otoczeniem, dla którego granicę południową stanowi park Staromiejski;
2. „Stare Polesie” – teren ograniczony zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, ulicami Ogrodową na północy, od wschodu Zachodnią i Kościuszki, od południa natomiast al. Mickiewicza;
3. „Centrum” – strefa wyodrębniona podczas analiz dotyczących 2020 r., w związku z rysującą się na licznych mapach jej odrębnością od „Starego Polesia”, zarówno pod względem charakterystyki problemów, jak i odrębnością przestrzenną (wyraźne oddzielenie szeroką arterią komunikacyjną w postaci ul. Kościuszki i ul. Zachodniej) – wyznaczona przebiegiem ul. Kościuszki i Zachodniej na zachodzie, Ogrodowej i Północnej na północy, ul. Sterlinga, pl. Dąbrowskiego, Składową, Rodziny Poznańskich i Kilińskiego na wschodzie oraz alejami Piłsudskiego i Mickiewicza na południu;
4. „Śródmieście-Wschód” – obejmujący wschodnią część dawnej dzielnicy Śródmieście, ograniczony od zachodu ulicami Sterlinga, pl. Dąbrowskiego, Składową, od północy i wschodu granicą obszaru rewitalizacji, a od południa al. Rodziny Grohmanów, al. Rodziny Scheiblerów i al. Rodziny Poznańskich;
5. „Stary Widzew” – ulokowany pomiędzy ul. Kilińskiego (od zachodu), al. Grohmanów i al. Poznańskich (od północy), granicą obszaru rewitalizacji (od wschodu) a ul. Milionową (od południa);
6. „Katedralna” – pomiędzy zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, al. Mickiewicza i Piłsudskiego, ul. Kilińskiego a ul. Milionową i Czerwoną;
7. „Górna-Północ” – kwartały zawarte pomiędzy Milionową i Czerwoną a południowo-wschodnią, południową i południowo-zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, spięte obszarem pl. Niepodległości i Górniaka;

8. „Południe” – charakterystyczny ogonek stanowiący południową część obszaru rewitalizacji rozciągający się pomiędzy pl. Niepodległości, linią kolei obwodowej, Rzgowską a Pabianicką, Bednarską i Tuszyńską.

Sfera społeczna

Jednym z najistotniejszych uwarunkowań rozwoju miasta jest jego potencjał demograficzny. W znacznym stopniu zmiany w jego obszarze zależą od długookresowych, cywilizacyjnych trendów demograficznych, obserwowanych w odniesieniu do całego kraju. Przekształcenia demograficzne w Łodzi wpisują się w te prawidłowości. Łódź przez okres po zakończeniu drugiej wojny światowej, aż do 2007 r. była drugim, a od 2007 r. trzecim, po Warszawie i Krakowie, miastem w Polsce pod względem liczby mieszkańców. W 2022 r. – na skutek systematycznego spadku liczby mieszkańców - utraciła także tę pozycję na korzyść Wrocławia. Wedle danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 r. Łódź zamieszkiwana była przez 696 503 osób. „Raport o stanie miasta. Łódź 2016” wskazywał, iż ludność Łodzi stanowi 28,1% populacji województwa łódzkiego. Ten sam dokument dotyczący 2020 r. wskazuje, iż odsetek wyniósł 27,6% (zmniejszenie wartości o 0,1% w porównaniu z poprzednim rokiem) przy liczbie mieszkańców wynoszącej 677,3 tys. W grudniu 2023 r. liczba ta wyniosła 652 015, co stanowiło 27,6% mieszkańców województwa. W 2024 r. natomiast (dane na dzień 30 czerwca 2024 r.) Łódź miała 648 711 mieszkańców, co ponownie stanowiło 27,6% ludności regionu. Warto zauważyć, że populacja kurczy się w całym regionie, a nie tylko w jego stolicy.

Powyższe dane pozyskane z GUS nie odzwierciedlają jednak w pełni zjawisk demograficznych w mieście. Nie uwzględniły m.in. migracji, przede wszystkim z Ukrainy (wcześniej zarobkowej, a następnie uchodźców uciekających przed działaniami wojennymi). Według różnych analiz związanych np. z telekomunikacją, w 2021 r. w Łodzi mieszkało i pracowało już co najmniej kilkadziesiąt tysięcy osób więcej, niż wynikałoby to ze statystyk GUS. Systematycznie rosła też liczba dzieci imigrantów (większość z nich także pochodzi z rodzin ukraińskich) w łódzkich szkołach i przedszkolach. Rozpoczęcie działań wojennych na terenie Ukrainy spotęgowało napływ uchodźców również do Łodzi. Z biegiem czasu wiele osób podjęło jednak decyzje o powrocie na Ukrainę, mimo zagrożenia wynikającego z prowadzonych nadal na wschodnich i południowych obszarach kraju działań wojennych i zagrożenia bombardowaniami i ostrzałami rakietowymi pozostałych terytoriów. Z uwagi na powyższe trudno jest podać precyzyjną liczbę mieszkańców miasta w 2024 r. (jak również w latach poprzedzających). Wiele źródeł podaje, iż w rzeczywistości znacznie przekracza ona 700 tys. mieszkańców.

W 2020 r. ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 56,1 % mieszkańców Łodzi, czyli o 0,7 punktu procentowego mniej niż w końcu 2019 r. Wzrósł natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym (o 0,5 punktu procentowego i – co istotne – także w wieku przedprodukcyjnym (o 0,1 punktu procentowego). Dane z czerwca 2023 r. (czerwiec – co należy podkreślić, ponieważ w czasie redagowania raportu nie są dostępne jeszcze analizy całoroczne, sporządzane przez GUS) wskazywały, że ludność w wieku produkcyjnym to 369 067 (spadek wartości), co stanowiło 56,3%, przedprodukcyjnym 97 564 – 14,9% (niewielki spadek wartości), a poprodukcyjnym 188 648 – 28,8% (niewielki wzrost wartości). W czerwcu 2024 r. natomiast wartości te przedstawiały się następująco: w wieku produkcyjnym to 56,1%, przedprodukcyjnym 14,8%, a poprodukcyjnym 29,1%.

Obserwowany od wielu lat umiarkowany ubytek liczby ludności to rezultat ujemnego przyrostu naturalnego (w dużo mniejszym stopniu migracji mieszkańców na pobyt stały, przede wszystkim na obszar Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, a więc na tzw. przedmieścia – ok. 20%). Główną jego przyczyną jest od lat ubytek naturalny, czyli przewaga zgonów nad narodzinami. Odpowiada ona za niemal 80% ujemnego salda demograficznego miasta, pomiędzy czerwcem 2023 r. a czerwcem 2024 r.).

Przekształcenia demograficzne w Łodzi dokonują się w rytmie prawidłowości, zauważalnych w poprzednich latach. Nadal następuje spadek liczby mieszkańców – średnio o 0,7-0,8% rocznie. Pomiedzy czerwcem 2022 r. a czerwcem 2023 r. odsetek wzrost nieznacznie wyniósł 1,0% (6 568 osób). Nadal był to umiarkowany trend, nie mający decydującego wpływu na bieżący potencjał rozwojowy miasta.

Gęstość zaludnienia

Wskaźnik ten jest analizowany dopiero od 2020 r., dlatego dopiero wówczas można było rozpocząć tworzenie porównań pomiędzy poszczególnymi rocznikami. Mapa nr 3 pokazuje, iż obszar rewitalizacji w 2024 r. był zróżnicowany pod względem gęstości zaludnienia. W niektórych lokalizacjach wykazuje gęstość zaludnienia tak wysoką, jak największe łódzkie blokowiska (znajdujące się poza linią kolei obwodowej: Retkinia, Teofilów czy Widzew lub znajdujące się wewnątrz jej pętli Dąbrowa). Najbardziej zaludnione jego rejony wskazują duże skupiska heksagonów w kolorze czerwonym, symbolizującym zagęszczenie na poziomie powyżej 17 800 osób na 1 km². Znajdują się one w środkowej i wschodniej części „Starych Bałut” oraz w północnej części oraz w sercu „Starego Polesia” pomiędzy ulicami 28. pułku Strzelców Kaniowskich, Zieloną, Wólczarską i Marii Curie-Skłodowskiej. Podobnie wygląda sprawa po wschodniej stronie przecinającej Śródmieście arterii komunikacyjnej, którą stanowi ciąg ulic Zachodniej i Kościuszki, w północnej części rejonu „Centrum”, ulokowanej pomiędzy Zachodnią, Północną, Kilińskiego, Narutowicza. Dane z poprzedzających lat potwierdzają, iż faktycznie tereny te niezmiennie należą do najgęściej zaludnionych w mieście.

Koncentracja pomarańczowych pól z pojedynczymi czerwonymi kwadratami występuje na obszarze „Górnej-Północ” pomiędzy Suwalską i Sosnową, Milionową, Kilińskiego oraz Kaliską, a także przy wschodniej granicy obszaru rewitalizacji: pomiędzy ulicami Narutowicza, Uniwersytecką, Kamińskiego a granicą obszaru oraz pomiędzy Łęczycką, Przybyszewskiego a al. Śmigłego-Rydza. W obu tych przypadkach pomiędzy starą zabudową znajdują się również bloki mieszkalne, a w przypadku drugiej lokalizacji również wieżowce, które z pewnością wpływają na wyższą wartość wskaźnika, co odróżnia je od enklaw znajdujących się na północnej części obszaru rewitalizacji, gdzie dominują kompleksy starej zabudowy w postaci kamienic czynszowych.

Na pozostałym obszarze obszaru rewitalizacji, pokrytym siatką heksagonalną, kolory charakteryzujące gęstość zaludnienia, układają się mozaikowo.

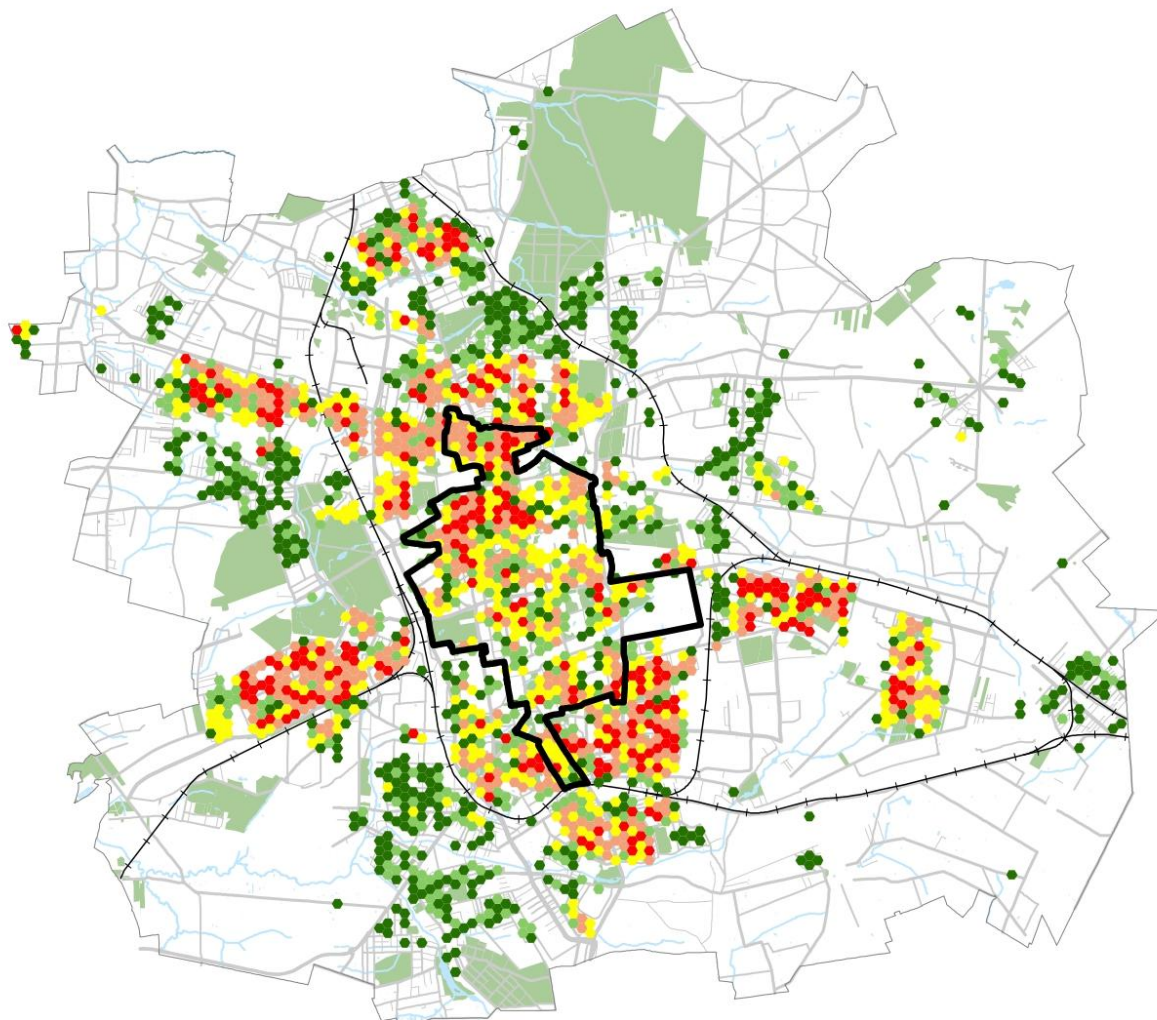
Mapa 3. Gęstość zaludnienia

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Gęstość zaludnienia

2024 r.

Liczba osób zamieszkujących dany obszar w przeliczeniu na 1 km²

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Nadrepzentacja grup wieku mieszkańców obszaru rewitalizacji

Mapa nr 4 „Nadreprezentacja grup wieku”, prezentująca ekonomiczne grupy wieku reprezentowane w populacji liczniej niż średnio na obszarze rewitalizacji, wskazuje na interesującą i ewidentną sytuację wyraźnie widoczną zarówno w 2016, jak i w latach 2019-24 r. Jak daje się bowiem zauważyć, obszar rewitalizacji można uznać za najmłodszy pod względem średniej wieku zamieszkujących go osób. Dominującą grupą wiekową są tu dzieci i młodzież oraz osoby w wieku średnim. Heksagony w kolorach symbolizujących te grupy mieszkańców, wydają się stanowić tło na opisywanym obszarze, na którym punktowo lub w niewielkich zespołach występują pola innych kolorów. Jednolita struktura wieku występuje na obszarach: „Starych Bałut”, „Starego Polesia”, „Centrum”, „Starego Widzewa”, „Górnej-Północ”. Na pozostałych terenach obszaru rewitalizacji występowanie poszczególnych grup wieku układa się mozaikowo, jednak najbardziej wyróżniają się na nim obszary:

- okolic Parku Staromiejskiego, tworząc cienką linię heksów wskazującą na obszar, na terenie którego wśród mieszkańców dominują seniorzy,
- osi ul. Piotrkowskiej na odcinku od Struga/Tuwima na północy do Tymienieckiego na południu,
- Śródmieście-Wschód,
- wschodniej części „Górnej Północ”
- południowo-zachodniej części „Starego Polesia”.

Na większości ze wskazanych powyżej enklaw starą zabudowę wielkomiejską uzupełniają bloki budowane pomiędzy latami 50. a 70. XX wieku, a więc wskazana w poniższym akapicie zależność zdaje się zachodzić również w tych przypadkach.

Okazuje się bowiem, że rejony o najstarszej zabudowie są najmłodsze pod względem wieku mieszkańców. Ciekawa zależność zachodzi pomiędzy obszarem rewitalizacji a obszarami wielkich osiedli mieszkaniowych. Te drugie bowiem stanowią przeciwieństwo obszaru rewitalizacji – są obecnie lokalizacjami o największym współczynniku mieszkających tam seniorów. Najprawdopodobniej sytuacja taka związana jest z faktem, iż beneficjenci programów budowy wielkich osiedli mieszkaniowych, których znaczne przyspieszenie miało miejsce w Łodzi w latach 70-tych XX wieku, po strajku włókiarek w 1971 r., a kontynuowane były w latach 80-tych, to wówczas przede wszystkim osoby młode i w średnim wieku. Dziś osiedla te mają w zasadzie tych samych lokatorów lecz starszych o przeszło 40 lat, w związku z czym zamieszkane są przez najstarszych mieszkańców Łodzi.

Opisywane zjawisko jest doskonałą wskazówką, jak lokalizować na terenie miasta rozmaite usługi społeczne tak, aby ich profil był zbieżny z charakterystyką wieku mieszkańców najbliższej okolicy. Dzięki temu będą one mogły znaleźć wśród nich możliwie dużo odbiorców, nie zmuszając ich jednocześnie do dalekich dojazdów (co jest szczególnie ważne w przypadku seniorów).

Opisaną powyżej sytuację potwierdzają dane zobrazowane na Mapie nr 5 „Natężenie osób w wieku powyżej 60, roku życia”. Wskazuje ona, iż miejsca zamieszkane przez seniorów pokrywają się z lokalizacjami, które wskazane zostały na podstawie analizy Mapy nr 4 „Nadreprezentacja grup wieku”, pokazując obszary miasta, w których dominującą grupą wiekową są osoby starsze.

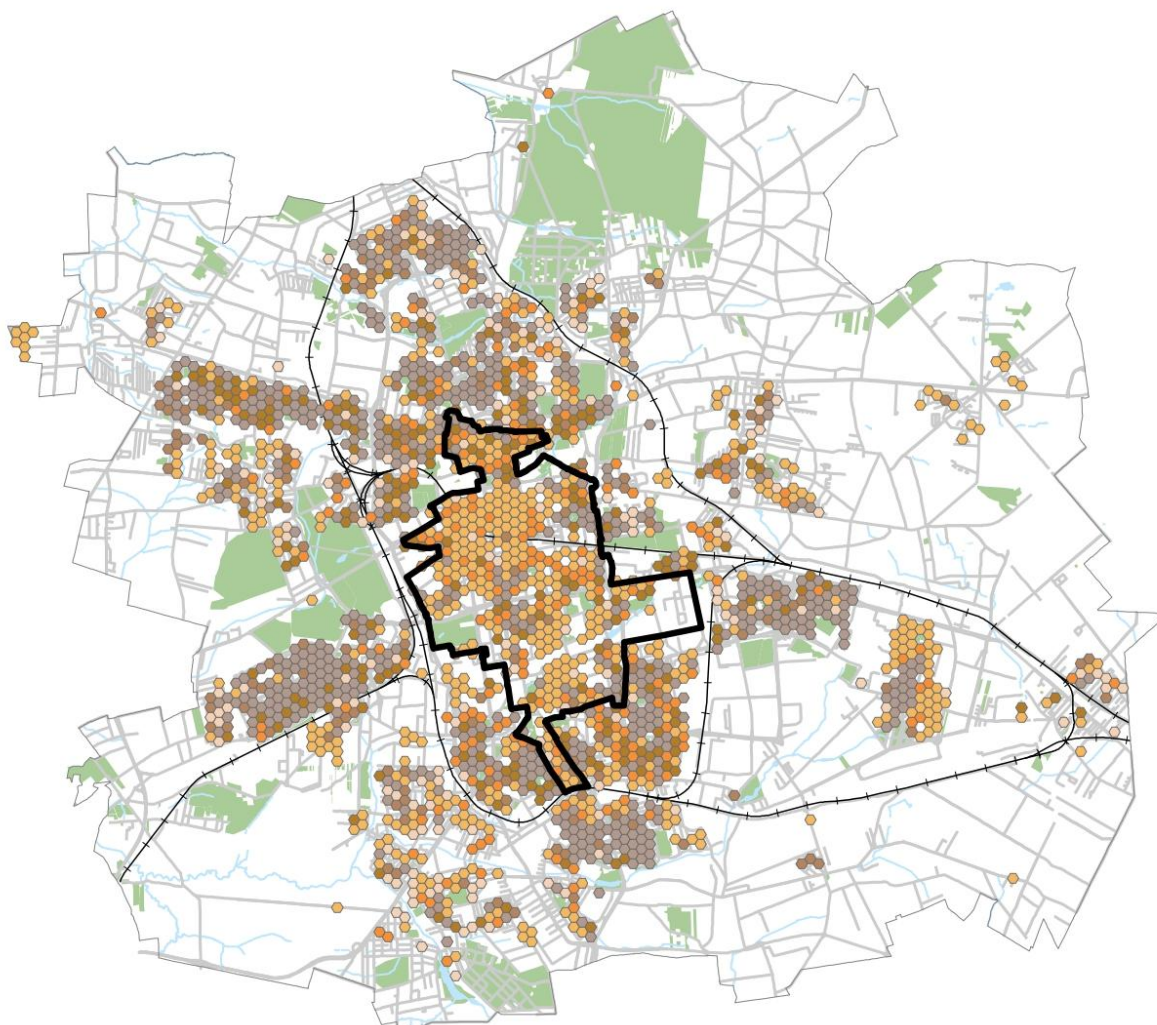
Mapa 4. Nadreprezentacja grup wieku

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkowiejskiej miasta Łodzi”

Nadreprezentacja grup wieku (G1)

2024 r.

Ekonomiczne grupy wieku reprezentowne w populacji liczniej niż średnio w obszarze

- Dzieci i młodzież (do 24 lat)
- Dzieci i młodzież oraz osoby w wieku średnim
- Dzieci i młodzież oraz seniorzy
- Osoby w wieku średnim (25 - 60 lat)
- Osoby w wieku średnim oraz seniorzy
- Seniorzy (powyżej 60 lat)

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

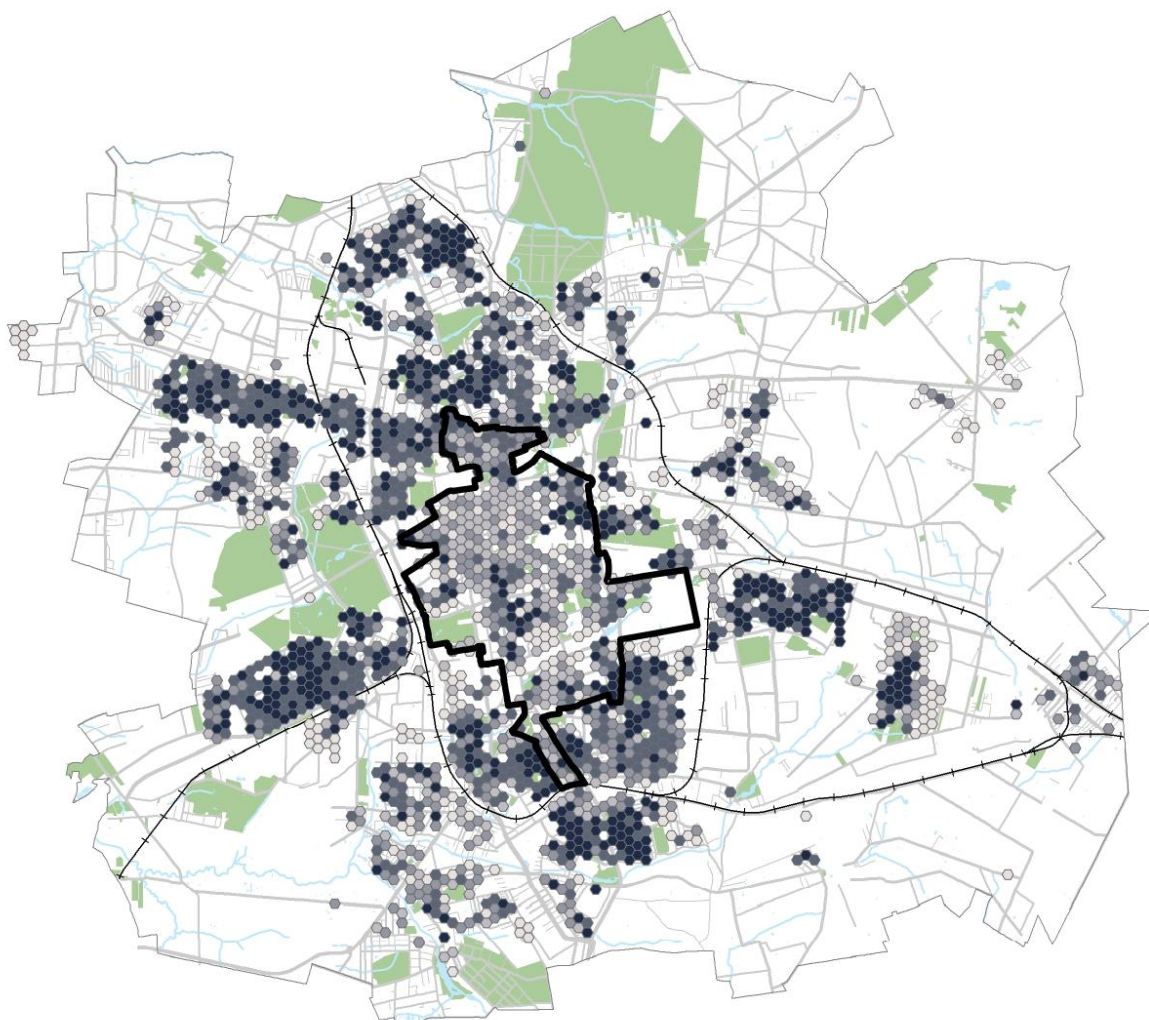
Mapa 5. Natężenie osób w wieku powyżej 60 lat

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

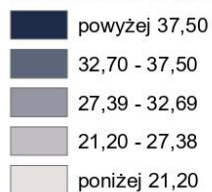

Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie osób w wieku powyżej 60 lat

Liczba osób w wieku powyżej 60 lat jako odsetek osób ogółem

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Średnia wieku

Taki sam rozkład grup wiekowych na terenie miasta opisuje Mapa nr 6 pokazująca średnią wieku osób zamieszkujących dany obszar w liczbach bezwzględnych. Ewidentnie widać, że grupa wiekowa osób

w wieku przekraczającym 46 rok życia dominuje na osiedlach zewnętrznych wobec centralnej części miasta. Najstarszymi pod względem wieku mieszkańców rejonami obszaru rewitalizacji jest jego rdzeń, zlokalizowany w okolicach skrzyżowania ulic Piotrkowskiej, Mickiewicza i Piłsudskiego. Szczególnie wyróżnia się tu teren łódzkiego Manhattanu. Ponadto wschodnia część obszaru problemowego „Śródmieście-Wschód”, znajdująca się pomiędzy linią wyznaczoną przez ulicę Kamińskiego

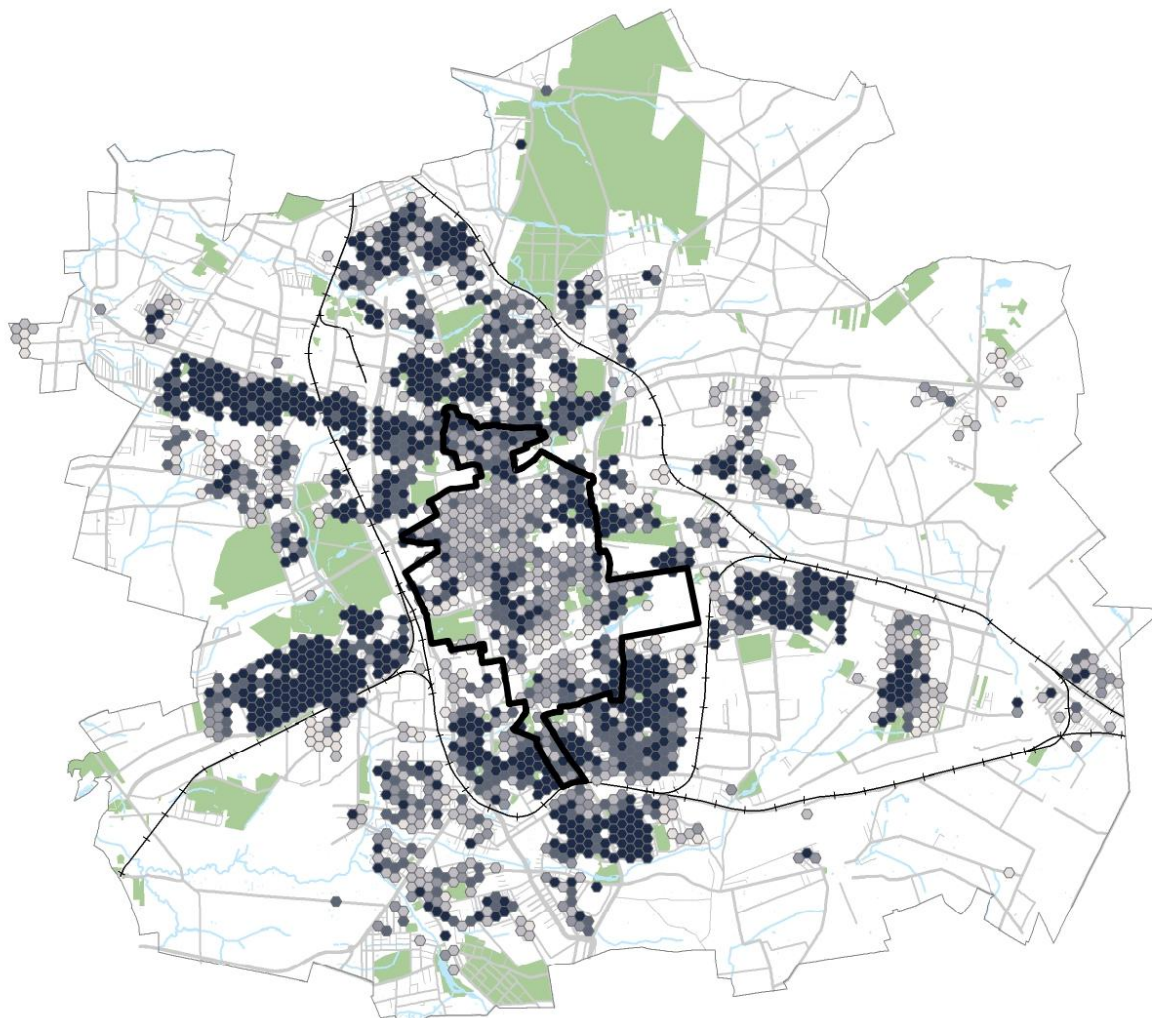
a wschodnią granicę obszaru rewitalizacji, jak również wschodnie, znajdujące się przy samej granicy obszaru rewitalizacji, części obszarów „Stary Widzew” oraz „Górna-Północ”, gdzie znajdują się kompleksy bloków mieszkalnych, zbudowanych w latach 50., 60. i 70. Do grupy tej dodać możemy dwie niewielkie, ale mocno odznaczające się enklawy w zachodniej części „Starego Polesia”.

Tak więc najwyższe współczynniki wskaźnika w 2024 r. pozostają w tym samych miejscach, w których zauważalne były w poprzednich latach.

Mapa 6. Średnia wieku

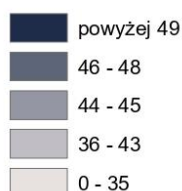
Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Średnia wieku

2024 r.

Średnia wieku osób zamieszkujących dany obszar (liczba bezwzględna)

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wskaźniki problemów bezrobocia

Mimo pozytywnej koniunktury ekonomicznej ostatnich lat i systematycznie spadającego odsetka osób bezrobotnych (w grudniu 2016 r. wynosił on 7,9%) - do początku pandemii koronawirusa w Polsce

w pierwszych miesiącach 2020 r., który jedynie okresowo nieznacznie pogorszył wskaźniki ekonomiczne zarówno w Łodzi, jak i innych dużych miastach - stopa bezrobocia nadal była widocznie wyższa niż w pozostałych największych polskich miastach. Chodzi tu o Warszawę, Kraków, Wrocław, Poznań, Gdańsk). Główny Urząd Statystyczny wskazuje, iż w grudniu 2019 r. stopa bezrobocia w Łodzi wynosiła 4,8%, rok później wzrosła natomiast do poziomu 6,0%, aby w grudniu 2021 r. zanotować jedynie nieznaczny spadek do 5,9%, a na przestrzeni kolejnego roku już wyraźniejszy do poziomu 4,5%, i do poziomu 4,4% w grudniu 2023 r. Kolejny rok to w zasadzie stabilizacja trendu na poziomie 4,5%. W tym samym okresie w Warszawie w kolejnych latach było to: w 2019 r. 1,3%, w 2023 r. 1,3%, a w 2024 r. 1,4% i odpowiednio: w Krakowie - 2,0%, 1,9%, 2,0%, we Wrocławiu - 1,6%, 1,6%, 1,7%, w Poznaniu - 1,1%, 1,0%, 1,0%, a w Gdańsku - 2,4%, 2,4%, 2,5%.

W odniesieniu do danych z lat 2019-24 zauważalny był wzrost bezrobocia w każdym z największych polskich miast w 2020 r., a następnie delikatny spadek odsetka osób bezrobotnych w 2021 r. i powrót do niskiego odsetka pod koniec 2022 r. oraz kontynuacja tego trendu w latach 2023-24 r. Przyczyną wzmiankowanej zwyżki była pandemia SARS-Cov-2 i najprawdopodobniej związane z nią lock-downy, które negatywnie odbiły się na wskaźnikach krajowej gospodarki. Widać jednak, że obecnie sytuacja ustabilizowała się, a odsetki osób bezrobotnych w największych miastach Polski spadły do poziomów nie notowanych nawet przed pandemią.

Pogłębiona analiza danych statystycznych wskazuje, że winę za wyższy poziom bezrobocia ogółem ponosi stosunkowo wysoka stopa bezrobocia strukturalnego wśród łódzian pozostających bez zatrudnienia, którą tłumaczy nadreprezentacja w grupie bezrobotnych ogółem osób bezrobotnych w wieku 50+, pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Wyższa liczebność zarówno osób zarejestrowanych jako bezrobotne ogółem, jak i w pozostałych omawianych grupach, spowodowana może być również relatywnie mniejszą atrakcyjnością łódzkiego rynku pracy w porównaniu z pozostałymi dużymi aglomeracjami w kraju, na skutek niższych wynagrodzeń.

Wspomniana poniżej sytuacja ponownego normalizowania się sytuacji na łódzkim rynku pracy przebiega również w poniższych danych, zebranych przez łódzkie instytucje przeciwdziałające zjawisku bezrobocia. Wartości zarejestrowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi nieco dokładniej opisują zjawisko bezrobocia w stolicy regionu. Wskazują one, że zarejestrowanych bezrobotnych na koniec 2019 r. (przed okresem pandemicznym) było 16,9 tysiąca. To o ok. 10 tys. mniej niż w 2016 r., co było wypadkową dobrej koniunktury rynkowej oraz działań aktywizacyjnych podejmowanych przez samorząd. W 2020 r. wartość ta wzrosła jednak do 20,9 tys. osób, by pod koniec 2021 r. zmniejszyć się do 20,3 tys. W 2022 r. kontynuowała spadek do poziomu 15,4 tys. osób, blisko 14,9 tys. w 2023 r. A w 2024 r. wzrosło do blisko 15,2 tys. Jak zostało wspomniane wcześniej, stopa bezrobocia w 2019 roku w Łodzi wyniosła 4,8%, co było najlepszym wynikiem od czasu kryzysu gospodarczego pierwszej połowy lat 90. W 2020 r. wartość ta podniosła się do poziomu 6%, by rok później obniżyć się do 5,8%. A w 2022 r. spadła do 4,5% i do 4,4% w 2023 r., a więc najlepszego od rozpoczęcia procesów rewitalizacyjnych. Rok później odsetek ponownie nieznacznie wzrósł do poziomu 4,5%. Dla porównania warto przypomnieć raz jeszcze, iż w momencie rozpoczęcia procesów rewitalizacyjnych 5 lat wcześniej bez pracy pozostawało 7,9% mieszkańców miasta znajdujących się w wieku produkcyjnym.

W strukturze bezrobotnych według poziomu wykształcenia zarówno w roku 2016, jak i 2019 najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym. W pierwszym przypadku było ich blisko 10,7 tys., w drugim 6,6 tys. Udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych powoli zmniejszał się z poziomu 39,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w 2016 r. do poziomu 39,0% w 2019 r. W 2020 r. wzrósł natomiast o blisko 2 punkty procentowe do poziomu 40,9% (liczebność tej grupy wyniosła blisko 8,6 tys. osób), by w 2021 r. wynieść niewiele ponad 44,0%

(8 952 osób). Od 2022 r. jesteśmy w zasadzie świadkami stabilizacji tego trendu i odsetek osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym powoli spadał. Jednak zaznaczyć trzeba, iż liczebność grupy wszystkich osób bezrobotnych w analizowanym roczniku wzrosła w porównaniu z rokiem poprzedzającym. Tak więc w 2022 r. było to 6 262 osób (liczebność wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych to 15 420, a więc odsetek wyniósł 40,6%, a więc mniej niż rok wcześniej). Z kolei w 2023 r. można przyjąć, iż ustabilizował się, ponieważ wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia było 14 892, wśród nich najwięcej było osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym - 5 995 osób, co stanowiło 40,3% grupy. Rok 2024 to – jak wspomniano powyżej – wzrost liczby wszystkich bezrobotnych do poziomu 15 159, jak i grupy tych z wykształceniem gimnazjalnym podstawowym i niższym (6 045). Nadal byli oni największą grupę bezrobotnych pod względem wykształcenia, stanowiąc 39,9% jej całości.

W 2024 r. najmniej liczną grupą pod względem poziomu wykształcenia wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i było to 2 063 (13,6%), drugą grupę najmniej liczną grupą były osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (branżowym), których było 2 078 (13,7%) W 2016 r. udział tych osób wynosił 11,6%. W 2020 r. natomiast podniósł się o 1,0 punkt procentowy do wartości 12,6%, a liczebność tej grupy osób pozostających bez zatrudnienia wyniosła niewiele ponad 2,6 tys. osób. Rok później ponownie stanowili oni najmniejszą grupę bezrobotnych liczącą 2,4 tys. osób, a ich udział spadł do 12,0%. W 2022 r. natomiast podniósł się nieznacznie przy jednoczesnym spadku liczebności do poziomu 12,3%. W 2023 r. najmniej liczną grupą pod względem poziomu wykształcenia wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i były to 1 972 osoby czyli 13,2%, więc w porównaniu z latami poprzedzającymi ich udział ponownie zwiększył się nieznacznie. Jak wspomniano powyżej trend ten kontynuowany był w kolejnym roku.

Podobną tendencję obserwować możemy również w przypadku bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Mimo, iż w liczbach bezwzględnych, w opisywanych latach ich liczba zmniejszyła się z 3,5 tys. osób w 2016 r. do 2,5 tys. w 2019 r., to wzrósł ich udział w grupie wszystkich bezrobotnych z 13,1% do 15,1% ogółu bezrobotnych. W 2020 r. odsetek ten spadł niewiele i wyniósł 14,9% (nieco ponad 3,1 tys. osób w liczbach bezwzględnych), a w kolejnym roku do 13,8% (blisko 2,8 tys.). Rok 2022 to dalszy spadek liczebności tej grupy (2 446 osób), ale jednocześnie wzrost ich odsetka do poziomu 15,9%. W 2023 r. było to 2 324 osób (15,6%), natomiast w 2024 r. zarówno liczba osób, jak i odsetek wzrosły (2 503 osób 16,5%). Z wyjątkiem ostatniego rocznika pokazuje to sytuację, w której przede wszystkim wzrosła liczba osób bezrobotnych wśród osób z wykształceniem innym niż wyższe, które gwarantuje większą stabilność zatrudnienia w momencie zawirowań na rynku pracy.

Według stanu na koniec grudnia 2019 r. odsetek bezrobotnych bez stażu pracy oraz ze stażem poniżej 1 roku wyniósł 30,2% ogółu bezrobotnych. Trzy lata wcześniej było to 28,4%. Może to świadczyć o tym, że w badanym okresie rynek pracy stopniowo nasyczał się i coraz trudniej było znaleźć pracę zarobkową osobom z najmniejszym doświadczeniem zawodowym. W 2020 r. 7,3% osób bezrobotnych nie posiadało żadnego stażu pracy (niewiele ponad 1,5 osób), natomiast 25,7% ogólnej liczby bezrobotnych wykazywało staż pracy poniżej 1 roku (blisko 5,4 tys. osób). Tak więc wraz ze wzrostem ogólnej liczby bezrobotnych spadł w jej ramach nieco udział osób z najmniejszym doświadczeniem zawodowym. W 2021 r. liczba osób bezrobotnych bez jakiegokolwiek stażu pracy ponownie wyniosła niewiele ponad 1,5 tys. osób (7,4%), natomiast staż pracy poniżej roku miało blisko 5,7 tys. osób (28,0%). Łącznie stanowili oni grupę 7,2 tys. osób co przekładało się na odsetek w wysokości (35,4%). Jak widać problemy rynku pracy odbijały się w pierwszej kolejności na liczebności tej grupy osób bezrobotnych. W grudniu 2022 r. liczebność obu grup przedstawiała się następująco: osób bezrobotnych bez jakiegokolwiek stażu pracy było 1 324 (8,6%), a ze stażem poniżej 1 roku 4 089 (26,5%). Łącznie było to 5 413 osób, co stanowiło 35,1% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia. W grudniu 2023 r. liczebność obu grup przedstawiała się następująco: osób bezrobotnych bez jakiegokolwiek stażu pracy było 1 202 (8,1%), a ze stażem poniżej 1 roku 3 928 (26,4%). Łącznie było to 5 130 osób, co stanowiło 34,5% wszystkich

zarejestrowanych osób, pozostających bez zatrudnienia. W 2024 r. osób ze stażem pracy poniżej 1 roku było 4 048 (26,7%). Tak więc podsumować można, iż po okresie pandemii rynek pracy wrócił do stanu równowagi.

W 2016 r. kobiety stanowiły 48,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, a ich udział na przestrzeni 3 lat wzrósł o 1 punkt procentowy. 2020 r. przyniósł natomiast spadek ich odsetka do poziomu 47,7% (niemal 10 tys. osób), jak również rok później do poziomu 45,8% (9,3 tys.) i dalszy spadek liczby nominalnej w 2022 r. do poziomu 7 426. Tym samym jednak wzrósł odsetek ich liczby do 48,2%. W 2023 r. było ich 7 113, co stanowiło 47,8%, a w 2024 r. kobiet zarejestrowanych jako bezrobotne było 7 273 kobiet, co stanowiło w przybliżeniu 48% całej grupy osób niepracujących.

Prawo do zasiłku w 2016 r. posiadało 3,3 tys. osób, co stanowiło 12,1% ogółu bezrobotnych. Dla porównania w 2019 r. było to 2,1 tys. osób (12,6%), w 2020 r. 2,5 tys. osób (12%), w 2021 r. niemal 1,9 tys. osób, co stanowiło 9,1%, w 2022 r. blisko 1,7 tys. osób – 11,0%. W 2023 r. 1 654 osób, a więc 11,1%. W 2024 r. liczba ta nieznacznie wzrosła, by na koniec roku wynieść 1 836 osób, będąc jednocześnie 12,1% całości osób zarejestrowanych niepracujących.

Poniżej znajdują się mapy opisujące cztery aspekty problemu bezrobocia na obszarze miasta w 2024 r., będące wskaźnikami podstawowymi dla analizy stanu obszaru rewitalizacji i skuteczności realizacji GPR-u (natężenie bezrobocia ogółem, natężenie bezrobocia wśród młodych, natężenie bezrobocia długotrwałego, natężenie bezrobocia w grupie wiekowej 50+). Dla uporządkowania opisu map użyte będą, wspomniane na początku niniejszego rozdziału, umowne nazwy obszarów problemowych, które będą używane dla standaryzacji opisu zjawisk, zilustrowanych za pomocą kolorowych heksagonów, dzięki czemu powinny być one bardziej przejrzyste i czytelne.

Uzupełnieniem map są wykresy zmian poziomu wskaźników bezrobocia, w podziale na obszar rewitalizacji, obszar poza nim oraz ogółem dla całego miasta. Ilustrują one w sposób zagregowany różnice i zmiany poziomu bezrobocia między obszarem rewitalizacji i poza nim.

Natężenie bezrobocia ogółem

Zebrane dane, dotyczące natężenia bezrobocia ogółem (Mapa nr 7), wskazują, iż – w porównaniu z wynikami wstępnej diagnozy z 2016 r., służącej delimitacji obszaru rewitalizacji miasta Łodzi – obszar największego nasilenia występowania bezrobocia w kolejnych latach znacząco nie zmienił się, oraz iż nadal koncentruje się on w centralnej części miasta i tylko nieznacznie, punktowo jego większe nasilenie znajduje się poza wyznaczonymi granicami obszaru rewitalizacji (np. Ruda Pabianicka). Zmiany wskaźnika w latach, w podziale na obszar rewitalizacji i poza nim, ilustruje wykres nr 1.

Przypomnijmy, że w 2020 r. dostrzegalnym problemem stały się znaczne zespoły pól o kolorze ciemnognatowym, wskazujące na najwyższy poziom współczynnika, świadczące o pogorszeniu się sytuacji na rynku pracy. Wówczas powiększyły one swoją powierzchnię, będąc jednak dalekimi od ich rozmiaru notowanego w 2016 r. Największe z nich w 2020 r. istniały:

- w centrum „Starych Bałut” - wąskim pasem wzdłuż ul. Limanowskiego rozciągając się w kierunku zachodnim;
- w samym środku „Starego Polesia” - pomiędzy ul. Zieloną a Struga, a także 3 kolejne niewielkie konglomeraty heksagonów, ciągnące się liniowo wzdłuż ul. Ogrodowej i Legionów, Wółczańskiej i Kopernika,
- w obszarze „Centrum” - na wschód od ul. Piotrkowskiej w kwadracie ulic wyznaczonym przez Piotrkowską i Nowomiejską, Północną, Sterlinga i Jaracza;
- w ramach wyraźnej, choć nieregularnej w kształcie „podkowy” istniejącej na „Starym Widzewie”, okalającej Park Źródłiska i teren ŁSSE mozaiką z ciemnognatowych i ciemnoszarych heksagonów;

- na „Górnej Północ” - pomiędzy ul. Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego i Zarzewską,
- w południowym „ogonku” obszaru rewitalizacji.

W 2021 r. zaobserwowane rok wcześniej enklawy istniały nadal. Widoczne było delikatne zagęszczanie się obszarów, gdzie współczynnik przybierał najwyższą wartość skali w pozostałych rejonach obszaru rewitalizacji. W innych miejscach również heksagony o najwyższej wartości współczynnika zaczynały zmieniać charakter z mozaikowego w bardziej zwarte kompleksy.

Pandemia koronawirusa i będący jej skutkiem wzrost bezrobocia o 1,2 punktu procentowego pogorszyły sytuację na łódzkim rynku pracy, co odzwierciedlała mapa dotycząca bezrobocia ogółem. Wzmiankowane w niniejszym oraz poprzednich podrozdziałach analizy rejonu problemowe, okazały się niezwykle wrażliwe nawet na tak niewielki, zdawałoby się, wzrost stopy bezrobocia.

Rok 2022 natomiast przyniósł poprawę sytuacji. Ewidentnie na mapie widoczny był spadek odsetka osób bezrobotnych do poziomu niższego niż ten sprzed pandemii koronawirusa. Niemal wszystkie duże skupiska heksagonów w kolorze ciemnogrnatowym uległy zanikowi, albo znacznie ograniczyły swój zasięg. Mapa wskazywała, że najpowszechniej występującą wartością wskaźnika był w mniej więcej równych proporcjach przedział 79-114 osób bezrobotnych na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym

i przedział 60-78. Na ich tle widoczne były luźno rozrzucone niewielkie grupki pól o najwyższej wartości współczynnika. Nieco tylko większe enklawy, gdzie sytuację uznawać mogliśmy za szczególnie niebezpieczną, występowały: w centrum „Starych Bałut”, we fragmencie obszaru „Centrum”, dla którego osią jest ul. Kilińskiego, na odcinku pomiędzy Północną a Jaracza. Kolejna grupa to mozaika niewielkich zespołów takich heksagonów, tworząca zachodnie ramię „podkowy” „Starego Widzewa”. Ostatnia natomiast to środkowa część obszaru „Górna-Północ” pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego a południową granicą obszaru rewitalizacji. Podkreślić należy, że obszar ten nie był całkowicie wypełniony heksagonami o najwyższej wartości współczynnika, przekraczającej 114 osób na 1 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym, ale pola te stanowiły blisko połowę jego obszaru. Pozostałe to ciemnoszare heksagony również wskazujące na wysoką skalę problemu bezrobocia w tych kwartałach.

Podobnie sytuacja przedstawiała się zarówno w 2023, jak i 2024 r., w których pozytywne zmiany były kosmetyczne i nie wpływały znacząco na nasycenie wskaźnikiem poszczególnych rejonów na mapie.

Mimo tego, że przestały być widoczne duże kompleksy ciemnogrnatowych pól, to jednak nadal widoczna była gorsza sytuacja pod tym względem obszaru rewitalizacji w porównaniu z częściami miasta będącymi jego otoczeniem. Z tego względu nadal był on rejonem, którego mieszkańcom powinna być poświęcana szczególna uwaga w zakresie działań aktywizacji osób bezrobotnych.

Podtrzymana została tendencja wskazująca na to, iż częściej osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji borykają się z problemem bezrobocia, ale przy systematycznym spadku występowania zjawiska zmniejsza się także nieco dystans pomiędzy obserwowanymi obszarami. W ostatnich 2 latach odsetek osób pozostających bez zatrudnienia pozostawał w zasadzie stały, tak więc również mapy nie zawierają drastycznych zmian.

Zaobserwowane podczas analizy poniższej mapy tendencje, przenoszą się również na sytuację osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, których sytuację opisują trzy kolejne mapy.

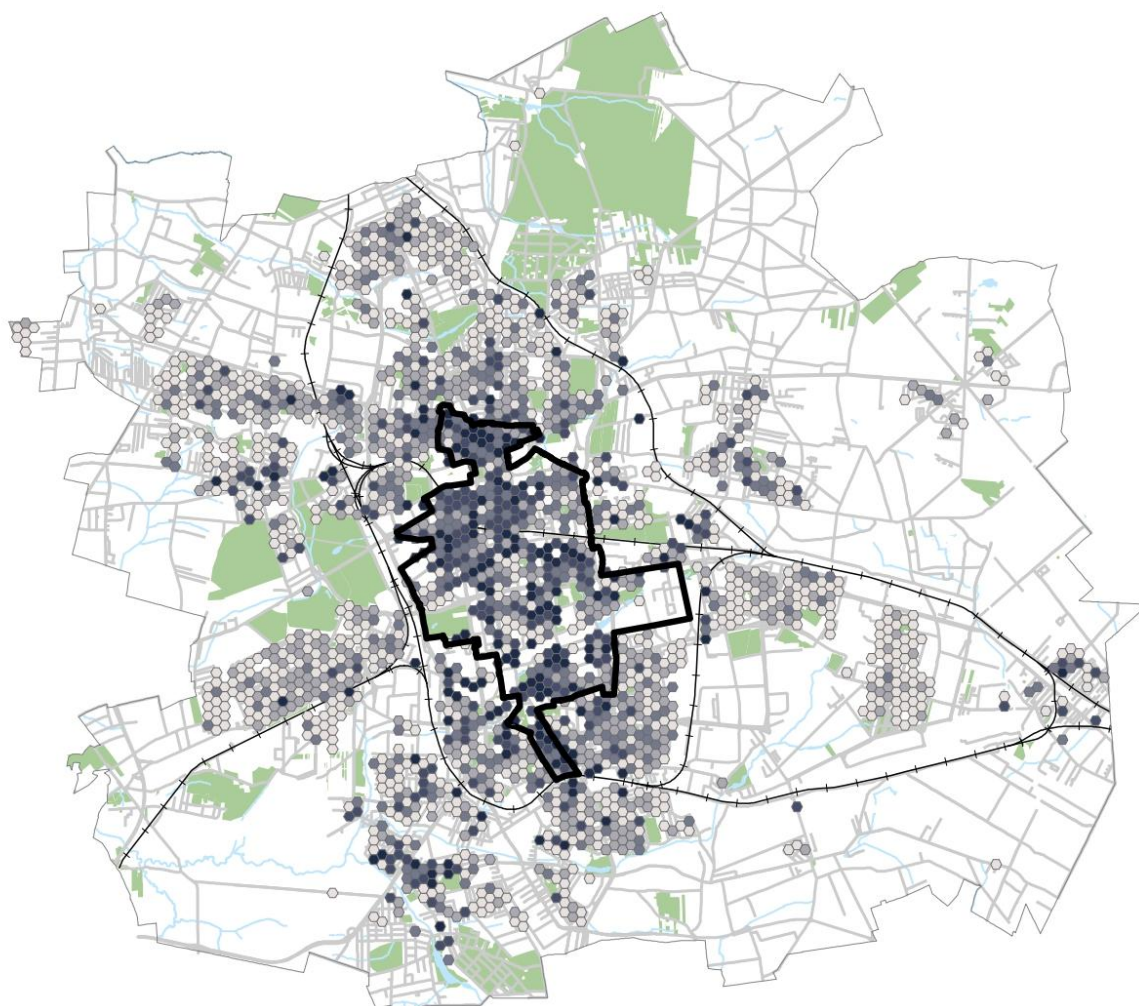
Mapa 7. Natężenie bezrobocia ogółem

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

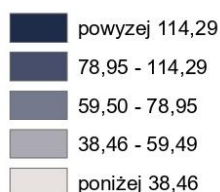
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia ogółem (G2)

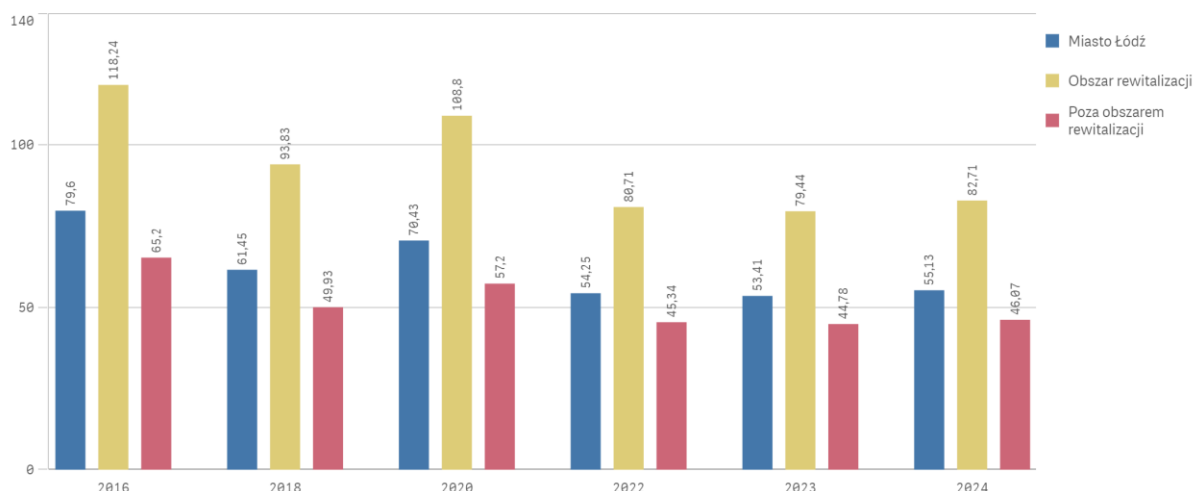
2024 r.

Liczba bezrobotnych ogółem przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 1. Natężenie bezrobocia ogółem (liczba bezrobotnych ogółem przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Natężenie bezrobocia długotrwałego (G5)

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoba długotrwale bezrobotna to osoba pozostająca w rejestrze PUP łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Ich liczba w roku 2016 wynosiła 16 723 (co stanowiło 62,1% wszystkich bezrobotnych), w roku 2019 spadła do 9 762 (57,7 % wszystkich bezrobotnych), natomiast w 2020 r. ich liczba wzrosła do wartości 11 362 osób (54,3%). W 2021 r. zauważalny był dalszy wzrost do poziomu 12 935 osób (63,6%), a w 2022 r. ewidentny spadek do poziomu 9 217 osób (59,8%) i 8 131 (54,6%) w 2023 r. W 2024 r. trend ten był kontynuowany i liczba osób bezrobotnych długotrwale wyniosła 7 959 (52,5%). Porównanie tych danych z informacjami dotyczącymi pozostałych 5 największych miast Polski wskazuje, iż na łódzkim rynku pracy nadreprezentowana była grupa osób najbardziej oddalonych od rynku pracy. Była ona jednocześnie grupą najtrudniejszą z punktu widzenia efektywności działań aktywizacyjnych.

Obserwowany spadek udziału osób długotrwale bezrobotnych w grupie wszystkich bezrobotnych w 2020 r. związany był najprawdopodobniej z faktem zwiększenia się liczby osób bezrobotnych ogółem, która wyniosła - jak wskazano już wcześniej - 20 927 osób. W 2021 r. obserwowany był wzrost ich odsetka przy jednoczesnym spadku liczebności tej grupy do poziomu 20 325 osób. W 2022 r. wszystkich osób bezrobotnych było 15 420, a osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 59,8% tej grupy. W 2023 r. wszystkich bezrobotnych było 14 892, natomiast w 2024 r. liczba ta wzrosła i ponownie przekroczyła poziom 15 tysięcy (15 159 osób, co stanowiło 52,5% całości).

Podobnie jak w przypadku pozostałych analizowanych zjawisk, związanych z bezrobociem mieszkańców Łodzi, również w zakresie bezrobocia długotrwałego w przestrzeni obszaru rewitalizacji od 2016 r. wyraźnie rysowało się 6 obszarów problemowych.

Niemal identycznie jak w przypadku map ilustrujących bezrobocie ogółem w 2016 r., tak samo tutaj obserwować można było rozległe obszary, na których dominowały heksagony w kolorze granatowym, symbolizujące znaczny udział osób bezrobotnych długotrwale na 1 tys. mieszkańców w wieku

produkcyjnym, przekraczający 73 osoby. W 2019 r. natomiast zauważalna stała się pozytywna zmiana, ponieważ w granicach wskazanych powyżej obszarów problemowych najpowszechniej spotykana wartość opisywanego wskaźnika wahała się pomiędzy 48 a 73 osobami. Nadal była ona dość wysoka, lecz znamionowała kurczenie się obszarów problemowych. Każdy z 6 wzmiankowanych wcześniej rejonów miał na swoim terenie wyraźne ogniska problemowe, gdzie występowały alarmująco wysokie wartości omawianego zjawiska (powyżej 73 osób na 1000 mieszkańców zdolnych do pracy), pojawiające się w skupiskach. Nie miały one jednak takich rozmiarów, jak złożone kompleksy obserwowane na mapie dotyczącej 2016 r. Wciąż jednak najgorsza pod tym względem sytuacja była na „Starych Bałutach”, a także w rejonie „Górna-Północ” oraz „Południe”, gdzie wiele pól o najwyższej wartości wskaźnika umiejscowionych było również w styczności z granicą obszaru rewitalizacji, tworząc większą enklawę problemu. Dołączyć do tej grupy można było również zachodnią część „Starego Widzewa”, gdzie co prawda mniejsze skupiska problemowe były nieco rozrzucone, ale tworzyły wyraźny pas zawierający się pomiędzy ulicami: Kilińskiego, Tuwima, Przędzalnianą, Tylną (z wyłączeniem obszaru Parku Źródłiska i siedziby ŁSSE).

Charakterystyczną cechą łódzkiego bezrobocia jest wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Jest on znacząco wyższy niż w pozostałych pięciu największych miastach Polski. Grupa ta w Krakowie i Gdańsku, miastach zajmujących w 2019 r. drugie i trzecie miejsce pod względem wysokości odsetka osób długotrwale bezrobotnych pośród największych gmin w kraju, była mniejsza o przeszło 10 punktów procentowych, a w Poznaniu, który mógł pochwalić się najlepszym wynikiem w kraju w tej statystyce, różnica w stosunku do Łodzi wyniosła aż 23,5 punktu procentowego. Jesteśmy tu niestety od lat liderem rankingu.

Tendencja ta nie zmieniła się w 2020 r. Rok później nadal Kraków i Gdańsk były na drugim i trzecim miejscu za Łodzią, ale różnica nie była już tak znacząca i w przypadku pierwszego z wymienionych miast i wynosiła zaledwie 4,6 punktu procentowego, w drugim natomiast 4,8. W 2023 r. liczba osób długotrwale bezrobotnych w Łodzi wynosiła 8 131 (54,6% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia) i nadal bezpośrednio wyprzedzała dwa wyżej wymienione miasta z tym, że zamieniły się one w rankingu miejscami.

W 2024 r. liczba osób w opisywanej grupie spadła do 7 959 (stanowili 52,5% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia). Podobnie jak w latach poprzednich nasze miasto wyprzedzało bezpośrednio pod tym względem Gdańsk – 6 443 bezrobotnych, w tym 2 982 bezrobotnych długotrwale (46,3%) i Kraków (z liczbą bezrobotnych zarejestrowanych na poziomie 10 657 osób, z czego 4 573 to osoby bezrobotne długotrwale - 42,9%). Dalej w tej klasyfikacji znalazły się Warszawa (18 713 bezrobotnych, w tym 7 393 długotrwale - 39,5%), Wrocław (6 691 bezrobotnych, w tym 2 620 długotrwale - 39,2%) – Warszawa i Wrocław zamieniły się miejscami - oraz Poznań (3 591 bezrobotnych, w tym 1 084 długotrwale - 30,2%).

To właśnie – w połączeniu z informacjami odnośnie wieku osób pozostających bez pracy – potwierdza obserwację na temat tego, iż w łódzkim bezrobociu nadal widoczne są skutki upadku branży włókienniczej z pierwszej połowy lat 90-tych i związanych z nim kolejnymi falami zwolnień pracowników. Wartość tego wskaźnika wpływa przede wszystkim na wyższą stopę bezrobocia w Łodzi w porównaniu z innymi dużymi miastami w Polsce.

Mapa dotycząca sytuacji osób będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy z uwagi na czas pozostawania bez zatrudnienia w 2020 r. wskazywała na pogorszenie się sytuacji względem 2019 r. Osoby te były największą grupą wśród bezrobotnych, stanowiąc jednocześnie o charakterze łódzkiego bezrobocia. W 2020 r. roku zauważalny był wzrost ich liczby - nie były to jednak kompleksy tak dużych rozmiarów, jakie obserwować można było na mapach dotyczących 2016 r.

Zdawała się to potwierdzać także mapa za 2021 r., na której ciemnoszare przestrzenie, symbolizujące drugi najwyższy przedział cechy, wydawały się zwiększać swój zasięg na całym obszarze rewitalizacji.

Rok później natomiast widoczne stało się blaknięcie i kurczenie ciemnoszarego tła, powstałego z heksagonów symbolizujących wartość z przedziału 49-73 osób bezrobotnych przypadających na 1 tysiąc osób w wieku produkcyjnym. W 2022 r. ubyło obszarów miasta gdzie więcej niż 73 osoby na 1000 mieszkańców pozostawały bez pracy w sposób długotrwały. Problem był jednak nadal jest widoczny, z uwagi na występowanie bardzo rozbudowanych pości miasta, przykrytych kolorem ciemnoszarym, gdzie pomiędzy 1/13 a 1/20 mieszkańców od dłuższego czasu pozostaje bez zatrudnienia.

W 2023 r. kontynuowane były zmiany, zauważalne w latach poprzednich. Enklawy najwyższego współczynnika cechy niemal przestały występować w zwartej formie. Podobnie wyglądała sytuacja z drugą najwyższą wartością natężenia problemu, która stopniowo, ale zauważalnie zaczęła przechodzić w bledszy odcień szarości, symbolizujący wartości pomiędzy 33 a 49 mieszkańców bezrobotnych długotrwale przypadających na 1000 mieszkańców.

W zasadzie w tym samym kierunku zmieniała się sytuacja w 2024 r. Nadal widoczne są skupiska, które w latach ubiegłych uchodziły za miejsca o szczególnym nasileniu problemu, jak np. centrum „Starych Bałut”, północnej części „podkowy” „Starego Widzewa” (choć tu heksagonów o najwyższym odsetku opisywanej cechy ubywało) oraz kilku kwartałów starej zabudowy, zawartych pomiędzy ul. Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego oraz Sieradzką i Zarzewską (tutaj natomiast liczba ciemnognatowych heksagonów wzrosła, co jest w tym aspekcie zjawiskiem wyjątkowym). Mimo wszystko są to miejsca, w których omawiana cech przebiega przede wszystkim średnie wartości. Zdaje się jednak, że w porównaniu z 2023 r. przybyło pól w kolorze ciemnoszarym, tworzącym nieco większe jednorodne plamy na obszarze rewitalizacji. Świadczy to o tym iż zmniejsza się liczba obszarów, o powszechniej występującym problemie bezrobocia długotrwałego, nadal jednak ich liczba przypadająca na 1000 mieszkańców jest daleka od akceptowalnej.

Również w kontekście wzrostu nominalnej liczby bezrobotnych, a zmniejszenia liczby osób długotrwale bezrobotnych, należy nadal pamiętać o tym, iż rozwiązanie tego zagadnienia jest najtrudniejsze z uwagi na charakter grupy nim dotkniętej, wymaga odpowiednich nakładów i profesjonalnego, kompleksowego podejścia.

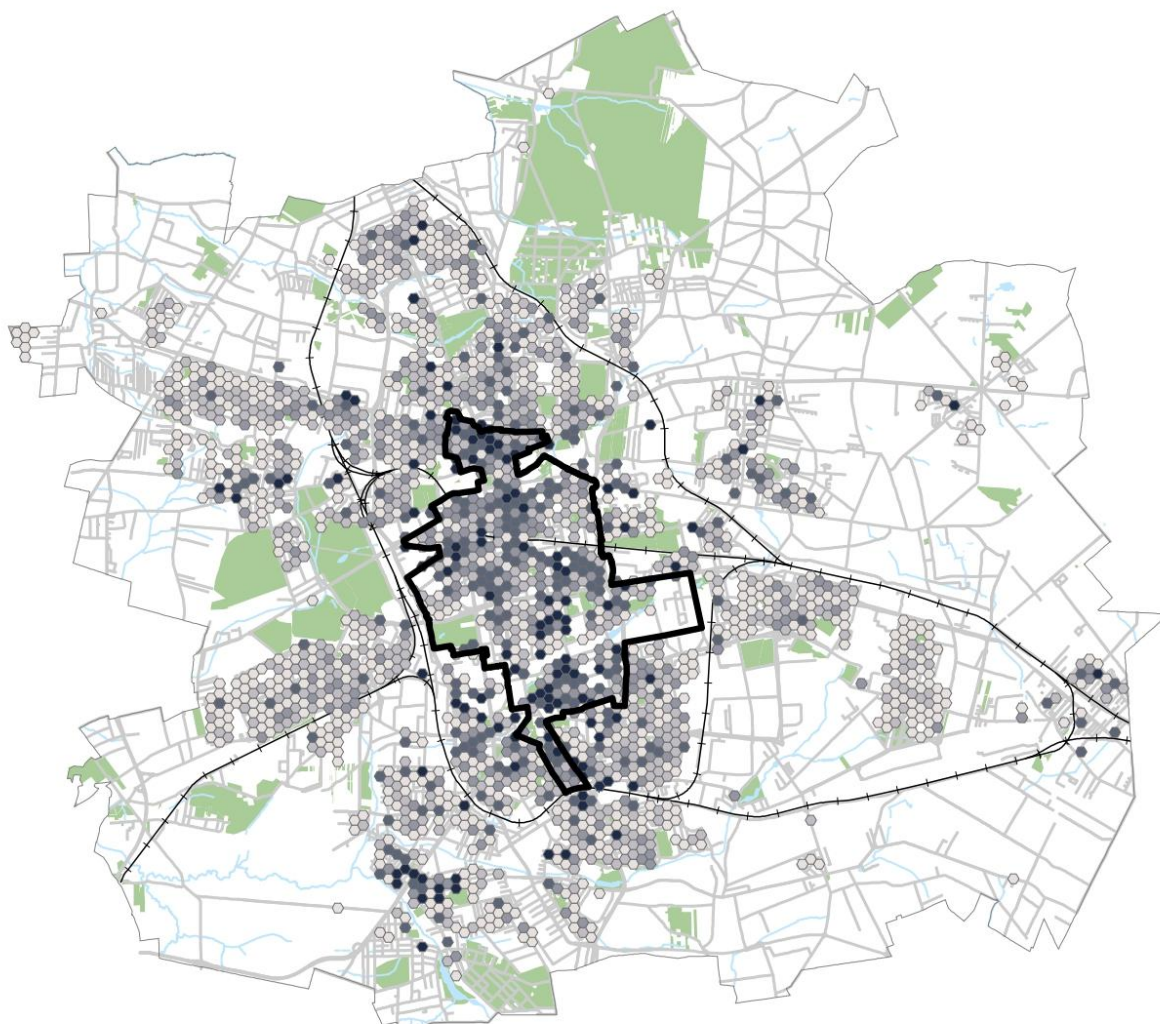
Mapa 8. Natężenie bezrobocia długotrwałego

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

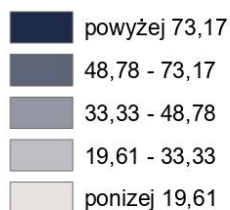
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia długotrwałego (G5)

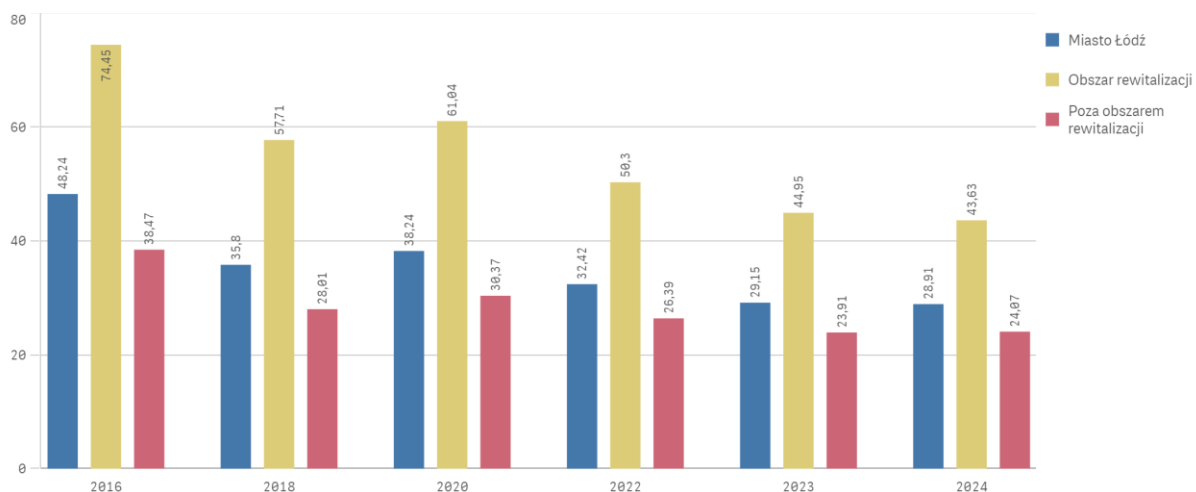
2024 r.

Liczba bezrobotnych długotrwale przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 2. Natężenie bezrobocia długotrwale (liczba bezrobotnych długotrwale przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (G4)

Jak zostało wspomniane powyżej w zbiorowości łódzkich bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy przeważały osoby długotrwale bezrobotne. Do drugiej pod względem liczebności grupy problemowej należały osoby powyżej 50. roku życia, na co wskazywały dane zarówno z 2016 r. (10,3 tys. osób, co przekładało się na 38,3% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych) i 2019 r. (6,1 tys. osób, tj. 36,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych). Potwierdzały ją również informacje z 2020 r., które wykazały, iż osób takich było blisko 6,8 tys. Wzrost ich liczby przełożył się jednak paradoksalnie na spadek udziału ich liczby w rosnącej grupie osób bezrobotnych do poziomu 32,4%. Rok później liczebność tej grupy spadła niewiele do blisko 6,7 tys., ale odsetek wzrósł do 32,8% wszystkich bezrobotnych. W 2022 r. trend ten został podtrzymany ponieważ nominalna liczba osób spadła do 5 238 osób, ale ich udział w grupie wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych wzrósł do 34,0%. W 2023 r. zanotowano dalszy spadek ich liczby do 5 115, co stanowiło 34,3% całej grupy osób bezrobotnych. W 2024 r. widoczny stał się niewielki wzrost ich liczby do poziomu 5 131 przy jednoczesnym spadku odsetka wynoszącego 33,8% (za sytuację tę odpowiadał wzrost liczby osób bezrobotnych ogółem).

Dane te wskazują, iż mimo znaczącego spadku liczby bezrobotnych, grupa 50+ nie maleje proporcjonalnie, a ich odsetek w ostatnich latach nawet odrobinę wzrósł (spadek o 0,5 punktu procentowego, przy jednak wzroście liczby nominalnej, jest mało znaczący). Należy więc zwrócić uwagę na stworzenie dopasowanej oferty aktywizacyjnej dla osób w tej grupie, aby umożliwić im sprawniejsze przezwyciężenie wykluczenia z rynku pracy i - o ile to możliwe - starać się nie dopuszczać do ich jednoczesnego występowania w grupie osób bezrobotnych długotrwale.

W przypadku tego wskaźnika przestrzenne zależności nasilenia problemu widoczne są w podobnych strefach obszaru rewitalizacji, jak w przypadku natężenia bezrobocia ogółem. Problem ponownie koncentrował się w 6 wspomnianych wcześniej lokalizacjach. Szczególnie wyraźnie obserwowany był w 2016 r., gdzie licznie i w skupiskach występowały heksagony przyjmujące wartości powyżej 46,15 bezrobotnych po 50. roku życia przypadające na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Szczególnie niekorzystnie pod względem wielkości takiego „ogniska” prezentował się rejon pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego, a Dąbrowskiego, który niemal w całości pokryty był heksami o najwyższej wartości wskaźnika. Istotnych interwencji aktywizacyjnych wymagały również wówczas rejony „Starych Bałut”, „Starego Polesia” i „Centrum”. W 2019 r. na ww. obszarach sytuacja zmieniła się na korzyść, ponieważ na mapie zaobserwować można było przeważające wartości cech na

poziomie od 30 do 46 osób na 1 tysiąc mieszkańców będących w wieku produkcyjnym. Wartości najwyższe (powyżej 46 osób na 1000 mieszkańców) pojawiały się najczęściej w niewielkich, porozrzucanych mozaikowo skupiskach. Najbardziej pod tym względem wypadały obszary „Górna-Północ” (choć dokonała się tu duża zmiana na korzyść) oraz „Południe”, gdzie skupiska te występowały w większym zagęszczeniu. Były to bowiem rejony, w których również najwięcej było osób długotrwale bezrobotnych.

Rok 2020 przyniósł w ww. zakresie niekorzystną, choć nie tak drastyczną zmianę. Enklawy wykazujące najwyższy poziom analizowanego współczynnika nieznacznie zwiększyły swój rozmiar, jednak nadal nie tworzyły zwartych kompleksów o dużej powierzchni (wyjątkiem był tutaj obszar „Górnej-Północ”, gdzie odbudowała się duża enklawa heksagonów w kolorze ciemnogramatowym pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego a Dąbrowskiego).

W 2021 r. punktowo przybyło heksagonów o najwyższej wartości współczynnika, ale nie tworzyły one - jak niegdyś - dużych jednolitych skupisk, zachowując charakter mozaikowy. Na obszarach, które rok wcześniej wyglądały pod tym względem najgorzej zaobserwować można było natomiast „blaknięcie” sześciokątnych pól, co wskazywało na zmniejszanie się enklaw o najwyższej wartości wskaźnika.

Z kolei w 2022 r. ewidentny stawał się spadek liczby osób w wieku przekraczającym 50 rok życia, pozostających bez pracy. Jedynie w kilku miejscach widoczne były bardziej koherentne zespoły heksagonów o ciemnoszarej barwie.

Rok 2023 nie przyniósł zasadniczych zmian. Podobnie 2024 r. (Mapa nr 9), w którym nadal obszary o wartości współczynnika przekraczające 30 osób w grupie pozostających bez zatrudnienia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym były widoczne, w miejscach, w których wskazywano je w latach poprzednich. Znajdowały się one w centrum „Starych Bałut”, w północno-zachodniej i centralnej części „Starego Polesia”, północnej części obszaru „Centrum”. Pewne zmiany zauważalne były w zachodniej części „Starego Widzewa”, gdzie zarysowała się podłużna enklawa odpowiadająca ciągowi ulic Abramowskiego i Fabrycznej. W każdej z nich widoczne było jedynie kilka połączonych ze sobą enklaw pól ciemnogramatowych przybierających najwyższą wartość współczynnika, przekraczającą 46 osób. Największa enklawa widoczna była w centrum obszaru „Górna-Północ”. Wydaje się, podobnie jak rok wcześniej, że sytuacja pod omawianym względem nieco pogorszyła się, co symbolizował wzrost liczby pól ciemnogramatowych, wskazujących najwyższą wartość współczynnika, a więc przekraczających 46 bezrobotnych w wieku przekraczającym 50 rok życia na 1 tys. ludności w wieku poprodukcyjnym. Na obszarze „Południe” sytuacja nie uległa zmianie. Na pozostałych obszarach ciemnogramatowe pola występowały pojedynczo, a dominujące wartości wskaźnika przybierały wartości od 8 do 30 osób na 1000 osób.

Kluczem do właściwego rozpoznania zjawiska problemowego i sprawnego przeciwdziałania jest nałożenie na siebie obszarów największego zagęszczenia omawianego wskaźnika i natężenia występowania bezrobocia długotrwałego. Pokrywanie się tych obszarów w obserwowanych latach wskazuje, że problemy te współwystępują na tym samym terenie, a fakt ten ma szczególne znaczenie dla charakteru łódzkiego bezrobocia. Jak bowiem wspomniane zostało wcześniej, jego istotnym elementem jest występowanie bezrobocia strukturalnego, które powinno być przyczynkiem do podjęcia celowanych działań zaradczych.

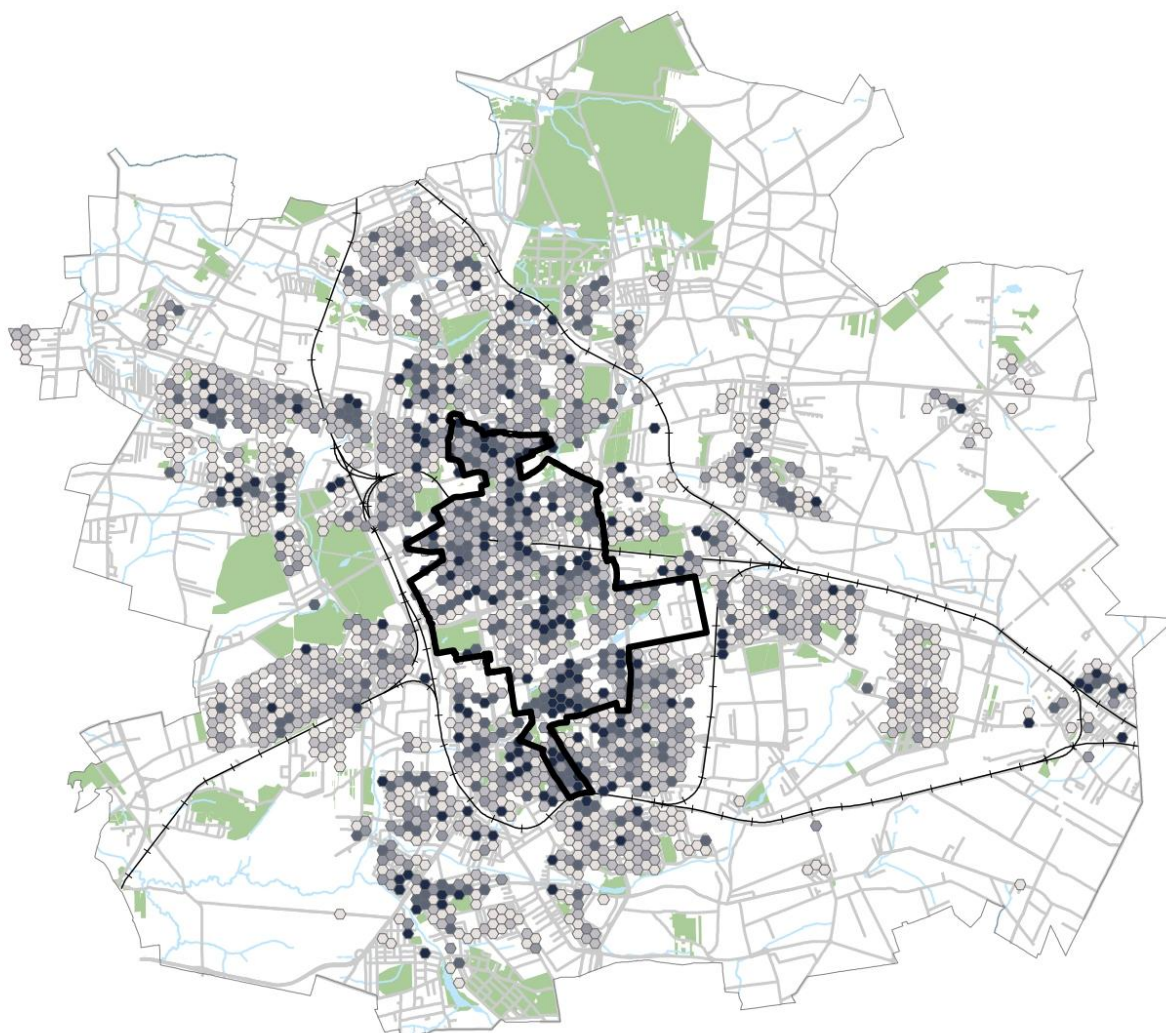
Mapa 9. Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (G4)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

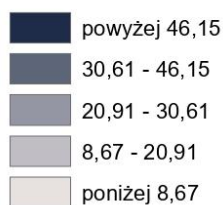
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia w grupie +50 (G4)

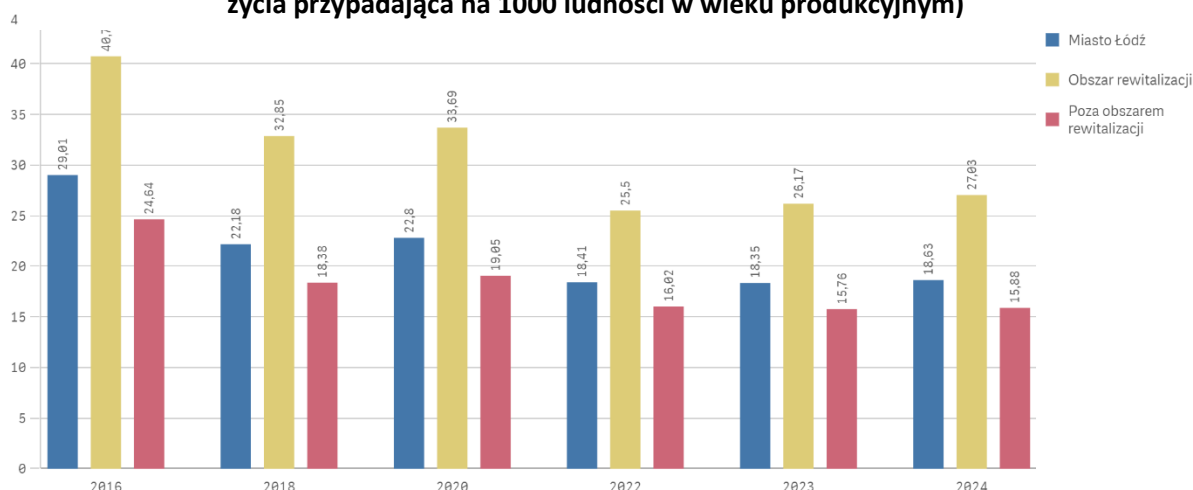
2024 r.

Liczba bezrobotnych po 50 roku życia przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 3. Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (liczba bezrobotnych po 50. roku życia przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Natężenie bezrobocia wśród młodych (G3)

W oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łodzi, przygotowywane dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, według stanu na koniec grudnia 2016 r. najmłodsi zarejestrowani bezrobotni, czyli pochodzący z grup wiekowych 18-24 i 25-34 stanowili 26,8% wszystkich bezrobotnych (w liczbach bezwzględnych 7 225 osób spośród 26 921 wszystkich zarejestrowanych). Trzy lata później podobnie jak w przypadku innych wskaźników związanych ze zjawiskiem bezrobocia zaobserwować można było spadek zarówno liczby bezwzględnej przedstawicieli najmłodszej grupy osób pozostających bez pracy, jak i jej odsetka stanowiącego 24,9% wszystkich bezrobotnych (w liczbach bezwzględnych 4 212 osób spośród 16 917 wszystkich zarejestrowanych).

W kontekście 2020 r. osoby z dwóch najmłodszych grup wiekowych, uwzględnianych w analizach PUP w Łodzi to łącznie 4950 osób (18-24 lata: 1 384 osoby i 25-34 lata: 3 566 osób). Stanowi to 29,0% wszystkich osób bezrobotnych (nominalnie jest to liczba 17 064 osób). Jak więc widać liczba ta jest wyższa niż rok wcześniej. Prawdopodobnym jest, iż widocznym w tym przypadku stał się wpływ pandemii SARS-CoV-2, która w 2021 r. jeszcze wzrosła. Na podstawie bowiem danych przekazywanych Ministerstwu Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej liczbę osób z analizowanej grupy (18-34 lata) określono na 5 313. Rok później zmniejszyła się ona do 3 784 osób (24,5%), a w 2023 r. spadła do wartości 3 531 osób (23,7%). W 2024 r. grupa ta w tej kategorii wiekowej (18-34 lata) wzrosła nieznacznie do 3 667 (24,2%).

Możemy przyjąć, że przestrzenny rozkład natężenia zjawiska bezrobocia ogółem będzie warunkował również umiejscowienie innych aspektów tego zjawiska. Dane dotyczące natężenia bezrobocia wśród młodych w latach 2016 i 2019 zdają się ten fakt potwierdzać, bowiem również w tym przypadku na obszarze rewitalizacji można było wyodrębnić 6 głównych rejonów problemowych. W 2016 r. widocznych było wiele rozrzuconych skupisk heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika (powyżej 34,48 osób bezrobotnych w wieku do 35. roku życia na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym). Niektóre z nich o znacznej powierzchni, jak np. te zlokalizowane na „Starych Bałutach”, czy też w rejonie dla którego sercem jest pl. Wolności lub na „Górnej-Północ”. W 2019 r. zauważalne enklawy tworzone przez heksagony w kolorze granatowym zanikły. Szczególne nasilenie problemu cechowało pola o wartości wskaźnika najczęściej zawierającego się w przedziale między 22 a 34 osoby (dominująca wartość) lub pomiędzy 14 a 22 osoby. Zaobserwować można było niekorzystny trend grupowania się w skupiska heksagonów w lokalizacjach, w których wskaźnik jest wyższy niż 34 osoby na 100 mieszkańców. Faktem jest jednak, że jego skala była mniejsza niż w 2016 r.

W 2020 r. obserwowaliśmy znaczne rozbudowanie się enklaw charakteryzujących się najwyższym współczynnikiem bezrobocia wśród osób do 35 roku życia, przyjmującego wartość przekraczającą 34 osoby na 1 tysięcy osób w wieku produkcyjnym. W porównaniu z 2019 r. mocno rozbudowały się obszary problemowe we wszystkich analizowanych rejonach obszaru rewitalizacji, osiągając rozmiary niewiele mniejsze od obserwowanych w 2016 r.

W 2021 r. natomiast punktowo przybyło pojedynczych heksagonów o najwyższej wartości współczynnika, co wpłynęło na powstanie wyraźniejszych skupisk problemowych, symbolizowanych przez kolor ciemnognatowy. Najbardziej ewidentnym przykładem był tutaj obszar widoczny w centrum obszaru „Stare Polesie”. Duża enklawa widoczna w centrum obszaru „Górna-Północ” rozpadła się na dwie mniejsze.

Rok 2022 to stopniowe zanikanie najwyraźniejszych ognisk problemu, symbolizowanych przez ciemnognatowe zespoły heksagonów. Najwyraźniej rzucała się w oczy enklawa, która znajdowała się w centrum „Starych Bałut”. Wszystkie pozostałe były od niej mniejsze i nierównomiernie porozrzucane po obszarze rewitalizacji.

W 2023 r. Wszystkie wyraźniejsze skupiska heksów ilustrujących najwyższą wartość problemu, rozpadały się na jeszcze mniejsze formacje, nierównomiernie porozrzucane po obszarze rewitalizacji. Problem jednak nadal był widoczny, choć jego intensywność spadała, co symbolizowały większe połacie miasta pokryte ciemnoszarym kolorem, wskazujące na występowanie pomiędzy 22 a 34 osoby bezrobotne w wieku do 35 roku życia, przypadające na 1 tysięcy osób w wieku produkcyjnym.

Mapa nr 10 prezentująca stan zagadnienia w 2024 r. zdaje się potwierdzać niewielki wzrost liczby osób bezrobotnych w najmłodszej grupie wiekowej. Nieco przybyło pojedynczych heksagonów w kolorze ciemnognatowym, ale trudno powiedzieć, aby tworzyły one jednorodne obszary problemowe wraz z tymi zauważalnymi rok wcześniej. Do wyjątków należeć mogą tu dwie enklawy nieregularnych kształtów, które powstały w północnej części obszaru „Centrum” i w północnej części „Starego Widzewa”. Nadal widoczne były enklawy ciemnoszarego koloru symbolizujące wartość wskaźnika pomiędzy 22 a 34 osoby do 35 roku życia, przypadające na 1 tysięcy osób w wieku produkcyjnym. Wydaje się, że powiększyły one nieco swój zasięg. Szczególnie widoczne stało się to w dwóch przypadkach: po pierwsze „Starego Polesia”, gdzie szczególnie w północnej jego części dominuje ww. wartość omawianej cechy (ponadto zauważalna była odnoga, która wypuściła się na południe pomiędzy ulicami Wólczańską a Kościuszki i sięgała ona w głąb obszaru „Katedralna”, niemal do ul. Radwańskiej); po drugie „Starego Widzewa”, gdzie obszar ciemnoszarych heksagonów w jego północnej części powiększył swój zasięg na wschód oraz na południe wzdłuż ul. Przędzalnianej. Zanikła natomiast enklawa, zawierająca się w kwadracie ulic: Piłsudskiego, Targowa, Tylna, Sienkiewicza. Tu wartości cechy układały się w 2024 r. mozaikowo.

Sytuacja na obszarach „Górna-Północ” i „Południe”, które rok wcześniej zdawały się notować wzrosty w tym zakresie, wydawała się być stabilną w porównaniu z rokiem poprzednim. Podobnie jak na obszarze „Stare Bałuty”.

Co ciekawe, wartość omawianego wskaźnika (13,6%) była w 2019 r. drugą najniższą wartością wśród 6 największych miast Polski. Niższy odsetek występował jedynie w Warszawie, której rynek pracy jest szczególnym magnesem również dla osób spoza stolicy i jej aglomeracji. Podobnie wyglądała sytuacja w 2020 r., w którym mimo zwiększenia się liczby młodych bezrobotnych do 4 950 osób, Łódź nadal posiadała drugi najniższy odsetek tych osób w grupie zarejestrowanych pozostających bez zatrudnienia, wynoszący 29,0% (w Warszawie było to 14,3% przy bezwzględnej liczbie 3 479 młodych bezrobotnych). Tendencja ta widoczna była również w 2021 r. Spośród sześciu największych miast w kraju - Łódź z wartością 26,1% nadal zajmowała drugą pozycję za Warszawą. W pozostałych miastach (Kraków, Wrocław, Poznań i Gdańsk) odsetki młodych bezrobotnych przekraczały 30%. W 2022 r. tendencja nadal jest widoczna, aczkolwiek różnice pomiędzy miastami nie są już tak duże. Łódź nadal pod tym względem była druga (24,5%), będąc wyprzedzana przez stolicę (21,6%). W 2023

r. Łódź i Warszawa zamieniły się miejscami i to w Łodzi zanotowano najmniejszy odsetek osób w wieku 18-34 lata w całej grupie zarejestrowanych bezrobotnych (23,7% w Łodzi do 23,5% w stolicy). W 2024 r. ponownie miasta zamieniły się miejscami i Łódź z wynikiem 24,2% ponownie wyprzedzana była jedynie przez Warszawę (23,9%). Tak jak w ostatnich latach różnice pomiędzy największymi polskimi miastami były bardzo małe. Rysuje się więc ogólnopolska tendencja, pokazująca, iż bezrobocie wśród osób młodych (18-34 lata) kształtuje się na poziomie nieznacznie przekraczającym ok. 25% wszystkich osób bezrobotnych.

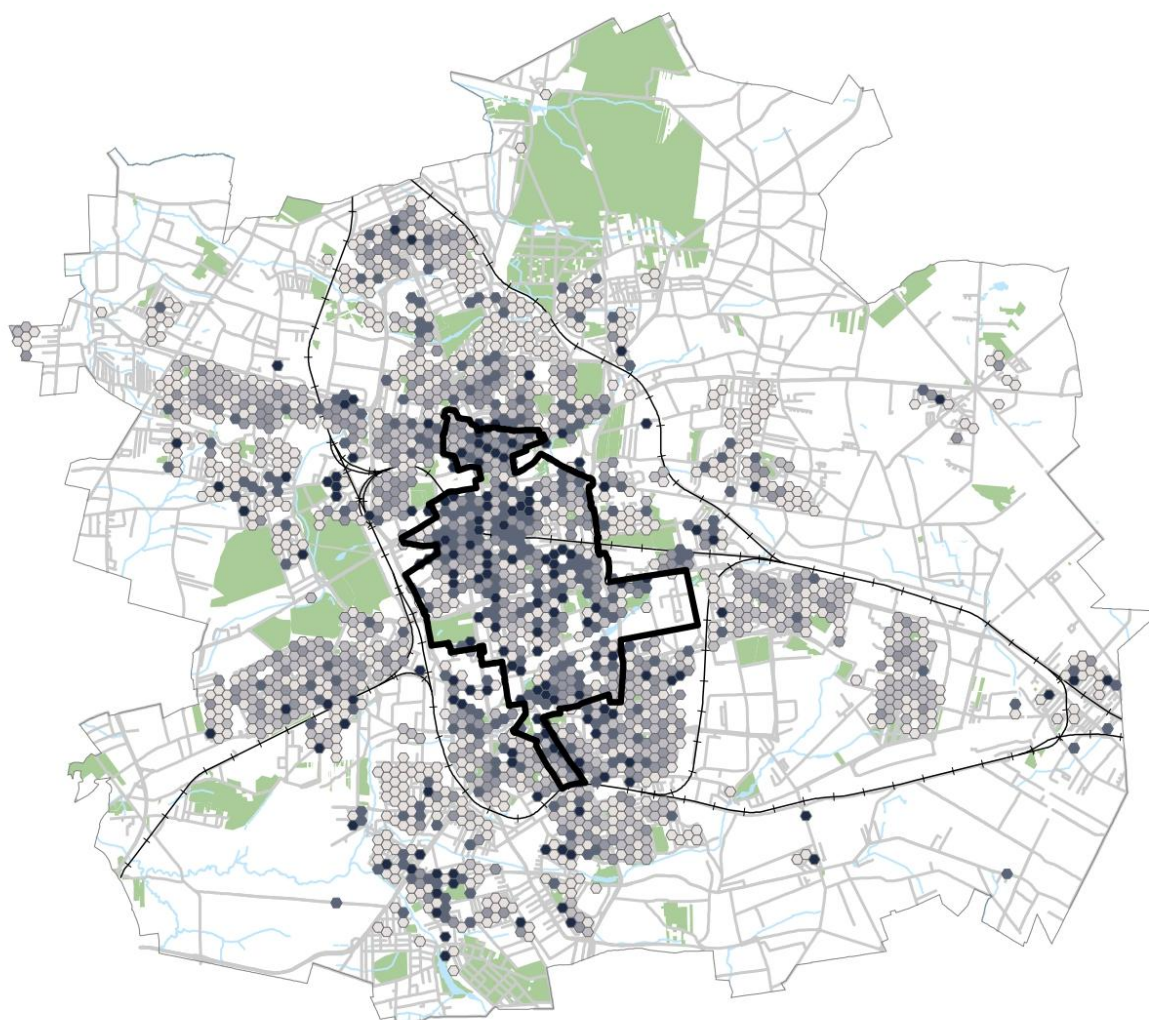
Mapa 10. Natężenie bezrobocia wśród młodych

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie bezrobocia wśród młodych (G3)

2024 r.

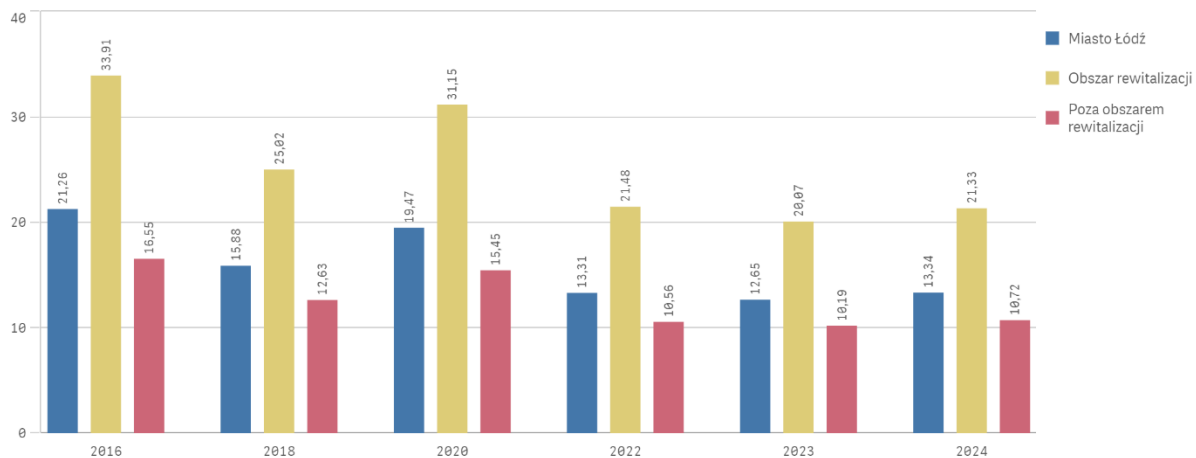
Liczba bezrobotnych do 35 roku życia przypadająca na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 4. Natężenie bezrobocia młodzieży (liczba bezrobotnych do 35. roku życia przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

Natężenie bezrobocia młodzieży

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Beneficjenci zasiłków i pobierający pomoc na dożywienie dzieci na obszarze rewitalizacji

Mapy nr 11, 12, 13 i 14 – podobnie jak mapy dotyczące zjawiska bezrobocia – również warto analizować razem z uwagi na adresatów opisywanych form pomocy i miejsce ich zamieszkania. Takie podejście może pomóc uzyskać szerszy obraz dotyczący sytuacji na wybranych obszarach Łodzi, a także dostrzec możliwości i opracować sposoby wspierania ich mieszkańców.

W przypadku natężenia pobierania zasiłku stałego oraz pobierania pomocy na dożywienie dzieci analizę uzupełniono o ilustrację zmian wskaźników w czasie, w podziale na obszar rewitalizacji i poza nim.

Poniższe dwie tabele prezentują dane dotyczące dystrybucji świadczeń z pomocy społecznej w 2016 r. i zmianę ich wartości w odniesieniu do 2015 r., a także w 2023 r. w odniesieniu do 2022 r. Niestety zmiana sposobu publikowania szczegółowych danych przez Urząd Statystyczny w Łodzi uniemożliwia zaktualizowanie danych w zakresie świadczeń pomocy społecznej dla 2024 r. Dlatego też punktem odniesienia dla opisu sytuacji miasta Łodzi w tym zakresie pozostaje 2023 r.

Tabela 1. Świadczenia pomocy społecznej w 2016 r.

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2016			
	liczba osób, którym przyznano świadczenia		kwota udzielonych świadczeń	
	razem	I-XII 2015=100	w tys. zł	I-XII 2015=100
OGÓŁEM	27 431	99,5	90 952,4	99,1
w tym:				
Zasiłki stałe	5 484	98,1	27 066,5	109,7
Zasiłki okresowe	14 168	91,7	31 752,8	95,7

Składka zdrowotna	4 729	98,5	2 220,0	109,8
Zasiłki celowe	15 832	92,1	12 518,4	87,0
Pomoc w formie posiłku	6 729	86,2	4 201,9	80,5
Usługi opiekuńcze	3 782	101,2	10 914,2	104,4
a - Liczba osób ogółem korzystających ze świadczeń nie jest sumą poszczególnych pozycji, ponieważ 1 osoba mogła korzystać kilkakrotnie z różnych rodzajów pomocy.				
Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.				

Tabela 2. Świadczenia pomocy społecznej w 2023 r.

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2023			
	liczba osób, którym przyznano świadczenia		kwota udzielonych świadczeń	
	razem	I-XII 2022=100	w tys. zł	I-XII 2022=100
OGÓŁEM	14 339	104,7	73 338,00	101,3
w tym:				
Zasiłki stałe	3 919	102,1	21 998,00	95,9
Zasiłki okresowe	7 203	105,2	16 968,10	102,8
Składka zdrowotna	3 591	97,5	1 931,90	98,2
Zasiłki celowe	9 410	106,2	12 636,70	92,3
Pomoc w formie posiłku	2 194	95,7	2 188,10	112,7
Usługi opiekuńcze	2 608	110,8	15 452,40	115,5
a - Liczba osób ogółem korzystających ze świadczeń nie jest sumą poszczególnych pozycji, ponieważ 1 osoba mogła korzystać kilkakrotnie z różnych rodzajów pomocy.				
Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.				

Poniższa charakterystyka odnosi się do czterech form wsparcia: pobierania zasiłków stałych, pobierania zasiłków okresowych, pobierania zasiłków celowych oraz pobierania pomocy na dożywianie dzieci, które są wskaźnikami stanu obszaru rewitalizacji.

UWAGA! Dane zawarte w powyższych tabelach, dotyczące pomocy w formie posiłku opisują nieco inny aspekt udzielanego wsparcia niż pomoc na dożywianie dzieci.

Zanim scharakteryzowana zostanie sytuacja na obszarze rewitalizacji pod względem pobierania przez zamieszkujące go osoby zasiłku stałego, krótko przypomnieć należy, komu zasiłek ten przysługuje i jakie wartości może on osiągać. A zatem zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,

- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - różnicy między 130% kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 1 229 zł miesięcznie,
- w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między 130% kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie,
- kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 100 zł miesięcznie.

Opisując poniższe mapy, warto odnieść się do map, które ilustrują 4 aspekty zjawiska bezrobocia na obszarze rewitalizacji. Podobnie jak w ich przypadku, widocznych jest 8 zasadniczych stref, dokładnie tych samych, które widoczne były na mapach dotyczących bezrobocia. Również na nich – podobnie jak miało to miejsce w przypadku odsetka osób pozostających bez pracy – daje się zauważyć podwyższoną liczbę osób w rodzinach, którym wypłacany jest zasiłek stały na 1 tys. mieszkańców (pomiędzy 14,01 a 29 osoby). Wartość tę ilustrowały ciemnoszare plamy o nieregularnych kształtach na mapie obszaru rewitalizacji. Niegdyś stanowiły one jednolite tło, na którym punktowo odróżniają się heksagony innych kolorów, symbolizujące równocześnie inne wartości omawianego wskaźnika. Liczba pól w tym kolorze zmniejszyła się i obecnie struktura ta wygląda na bardziej mozaikową.

Odwołując się do wcześniejszych opisów, przyjęto takie same umowne nazwy dla rysujących się enklaw („Stare Bałuty”, „Stare Polesie”, „Centrum”, „Stary Widzew”, „Górna-Północ”, „Południe”). Od 2016 r., będącego początkowym rokiem dla prowadzonych analiz, obserwowany był systematyczny, niewielki spadek liczby heksagonów w kolorze granatowym, symbolizującym rejony, gdzie na 1 tysięcy mieszkańców przeszło 29 osób pobiera zasiłek stały, w okresie pomiędzy 2016 a 2019 rokiem. Najgorzej w tym zakresie (a więc najwięcej osób zmuszonych było do ubiegania się o takie wsparcie) sytuacja przedstawiała się w samym centrum „Starych Bałut”, gdzie widoczne było powiększające się skupisko pól o najwyższej wartości wskaźnika, a także na „Starym Widzewie”, gdzie widoczne były zespoły kilku enklaw, oznaczonych na mapie na granatowo, otaczających swego rodzaju wianuszkami obszar wolny od siatki heksagonalnej, w którym ulokowane są park Źródlika oraz siedziba Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na „Górnej-Północy” większa enklawa występowała w kwadracie ulic Sosnowa, Milionowa, Kilińskiego, Przybyszewskiego. Do 2019 r. zmniejszała ona swoją powierzchnię. Ponadto towarzyszyła jej jeszcze jedna enklawa, zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie pl. Niepodległości, której zanikanie pokazuje, że w okresie czterech lat (2016-2019) zachodziły tam procesy, pozytywnie wpływające na życie mieszkańców. W najmniejszym rejonie problemowym, charakterystycznym „ogonku” wyciągającym się w stronę Chojen, szczególnie jego południowy kraniec wydawał się w 2016 r. być miejscem najbardziej wymagającym interwencji służb społecznych, jednak w 2020 r. enklawa problemowa o maksymalnej wartości wskaźnika uległa rozmyciu, potwierdzając tym samym poprawiającą się sytuację. Nadal jednak pozostawała miejscem, gdzie zbyt wiele osób zmuszonych było korzystać z zasiłku stałego.

Większych stref na których wskaźnik przekracza 29 osób na 1 tysięcy mieszkańców brakowało na „Starym Polesiu” i w „Centrum”, gdzie heksagony takie rozrzucone były pojedynczo po ich obszarach. Jednak z uwagi na pokaźnych rozmiarów koncentrację pól w kolorze ciemnoszarym sytuacja z pewnością nadal wymagała systematycznych oddziaływań w sferze społecznej, edukacyjnej i pomocowej.

W 2021 r. nadal obserwowano zanikanie pól o najwyższej wartości wskaźnika powyżej 29 przypadków na 1000 osób. Obserwowane było również „blaknięcie” szarego tła dla

ciemnogrnatowych heksagonów, co świadczy o zmniejszającym się udziale osób korzystających z zasiłku stałego na obszarze rewitalizacji.

Rok 2022 to również czas ciągłej, niewielkiej, ale systematycznej poprawy sytuacji, którą symbolizowało stopniowe blaknięcie pewnej liczby heksagonów w najciemniejszych odcieniach, symbolizujących najwyższe wartości analizowanego współczynnika. Zmiana nie była może spektakularna, ale po nieco dokładniejszym porównaniu map z 2021 r i 2022 r. widoczne stawało się stopniowe kurczenie się obszarów o najwyższym nasileniu analizowanego wskaźnika i stopniowa przemiana rozległych zespołów o ciemnoszarym kolorze w kierunku nieco bardziej mozaikowego układu w środkowej części obszaru rewitalizacji.

Z kolei w 2023 r. widoczne było niewielkie pogorszenie sytuacji. Obserwowany był niewielki wzrost liczby heksagonów, których kolor wskazywał wartość wynoszącą powyżej 14 osób w rodzinach, w których pobierany był zasiłek stały na 1 tysiąc mieszkańców w zasadzie na całym obszarze rewitalizacji, we wszystkich obszarach problemowych. Należy zaznaczyć, iż sytuacja w zasadzie nie uległa zmianie w obszarach północnym i południowych. I tak: enklawa „Stare Bałuty” nadal zdominowana była przez kolor ciemnoszary z podłużnym pasem ciemnogrnatowego koloru w centrum. Podobnie sytuacja miała się ze „Starym Widzewem”, gdzie niestety wyodrębniła się wyraźna enklawa pomiędzy ulicami Sienkiewicza, Orlą, Targową, Pasażem Abramowskiego, gdzie wartość omawianej cechy przekraczała 29 osób. Jednak obszar ten przypominał w ubiegłych latach – i przypomina nadal - nieregularny mikś heksagonów symbolizujących różne wartości analizowanego wskaźnika. Stagnacja w tym zakresie widoczna była na obszarach „Górna-Północ” i „Południe”.

Mapa nr 11 przedstawiająca sytuację w 2024 r. pokazuje powrót niewielkiej, systematycznie zachodzącej, pozytywnej zmiany. Nadal sytuacja enklawy „Stare Bałuty” była daleka od satysfakcjonującej, ale ewidentnym stał się spadek liczby heksagonów symbolizujących wartości przekraczające 29 osób w rodzinach pobierających zasiłek stały na 1 tys. mieszkańców. Zasięg omawianego problemu w zasadzie nie uległ zmianie na „Starym Widzewie”. Podobnie wyglądała sytuacja również na terenie obszarów „Górna-Północ” i „Południe”. Na pozostałych obszarach układ pól stawał się coraz bardziej mozaikowy, co symbolizowało stałą niewielką poprawę sytuacji.

Tabele z danymi pochodzącymi z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz mapy dotyczące 2016 i 2021 r. pokazywały podtrzymywanie pozytywnego trendu spadku wartości udzielanej pomocy w postaci zasiłku stałego, jak również zmniejszania się liczby osób, które z niego korzystały. W 2022 r. niestety należało podkreślić fakt, iż mimo że liczba osób objętych tym typem pomocy spadła, to jej wartość wzrosła w porównaniu z 2021 r. W 2023 r. natomiast wzrosła liczba osób ogółem, którym przyznano świadczenie. Wzrosła również wartość przekazywanego wsparcia. W przypadku zasiłków stałych zauważalny był wzrost liczby mieszkańców Łodzi, którzy wspierani są przez MOPS, za to wspierani są mniejszą skalą środków. Uległa więc odwróceniu sytuacja z 2022 r. Ponownie podkreślić należy, iż z uwagi na zmianę sposobu publikowania szczegółowych danych przez Urząd Statystyczny w Łodzi, niemożliwym stało się zaktualizowanie danych w zakresie świadczeń pomocy społecznej dla 2024 r. Dlatego też punktem odniesienia dla opisu sytuacji miasta Łodzi w tym zakresie pozostaje 2023 r.

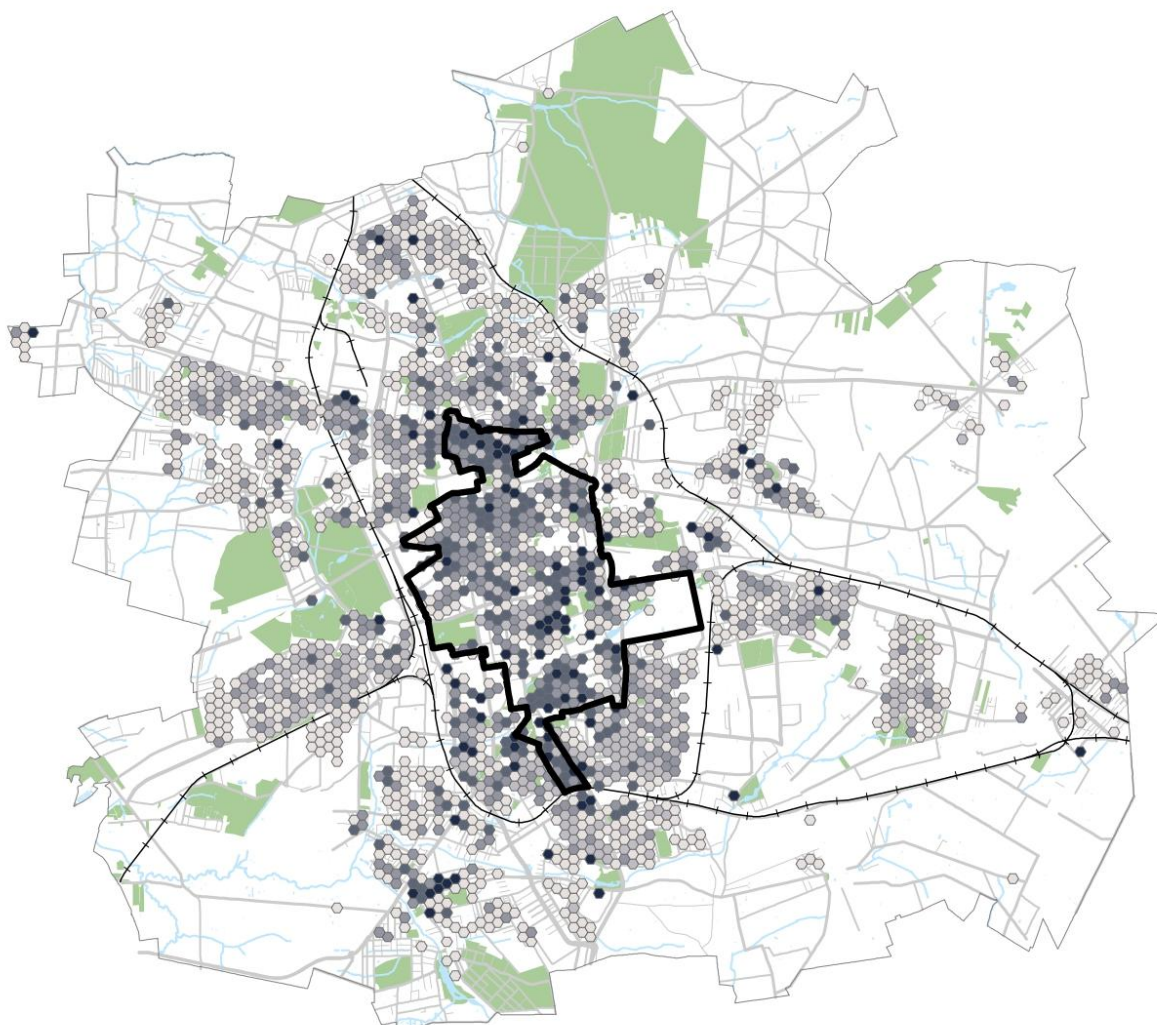
Mapa 11. Natężenie pobierania zasiłku stałego

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

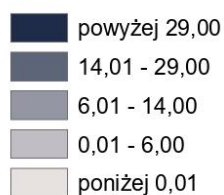
Wykonano w ramach realizacji projektu pt.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie pobierania zasiłku stałego (G8)

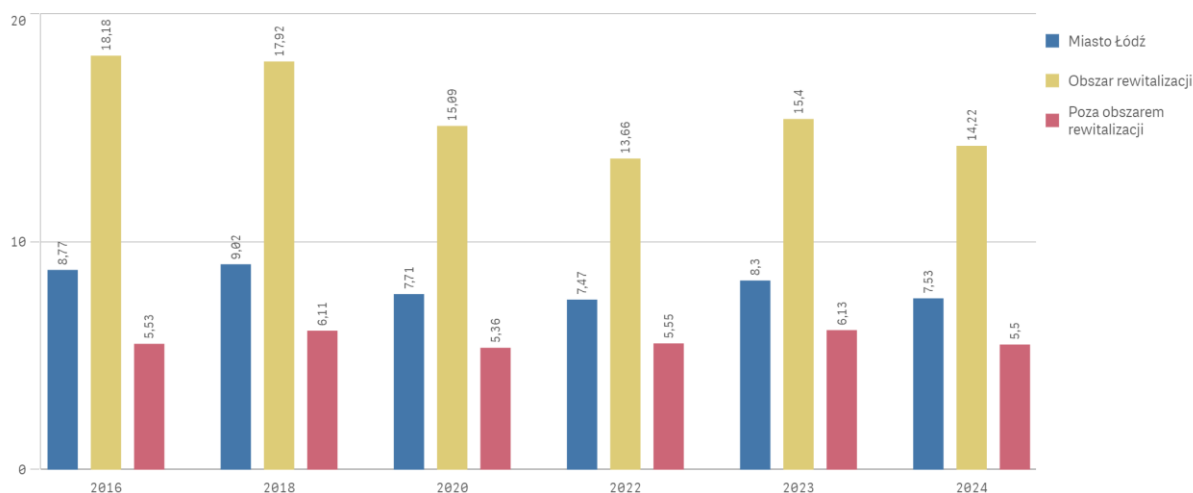
2024 r.

Liczba osób w rodzinach, w których pobierany jest zasiłek stały na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 5. Natężenie pobierania zasiłków stałych (liczba osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek stały, w przeliczeniu na 1000 ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych MOPS

Wsparcie poprzez udzielanie zasiłku stałego uzupełniane jest również wsparciem innymi typami świadczeń. Poniżej analizowane będzie udzielanie zasiłków okresowych, przysługujących w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego w 2024 r.:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustalony jest na poziomie:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - do wysokości 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby,
- w przypadku rodziny - do wysokości 50% różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

Rozkład przestrzenny udzielania zasiłków okresowych na terenie Łodzi prezentuje Mapa nr 12. Pokazuje ona, iż w granicach obszaru rewitalizacji widoczne były skupiska heksagonów, gdzie w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek okresowy na 1 tys. ludności liczba osób korzystających z niego, przekraczała 60 osób. Ich zasięg zmniejszył się jednak w porównaniu z analogiczną mapą za 2023 r.

W 2020 r. widoczne były na obszarze rewitalizacji enklawy o dużej powierzchni w ciemnogrnatowym kolorze, symbolizującym najwyższą wartość wskaźnika. Znajdowały się one w centrum „Starych Bałut” oraz w sercu obszaru „Centrum”, a także na „Starym Polesiu”. Ponadto trzy nieregularnych kształtów enklawy oraz jedna, największa i najbardziej zwarta, pomiędzy ulicami Wodną, Rodziny Grohmanów, Nową i Piłsudskiego zawierała się w podkowię obszaru „Starego Widzewa”. W granicach „Górnej-Północ” również znajdowały się dwa obszary o najwyższych wartościach współczynnika.

Obszar „Południe” niemal w całości pokryty był heksagonami o wartościach 24 do 60 osób, a wzdłuż jego wschodniej granicy, którą stanowi ul. Rzgowska, ciągnie się pas rozrzuconych luźniej pól o najwyższej wartości wskaźnika.

W 2021 r. wszystkie wymienione powyżej enklawy zaczęły tracić swoją spójność i rozpadać się lub dzielić na mniejsze formacje, na skutek zanikania heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika. Najbardziej odporna na taką „erozję” była enklawa zajmująca środek obszaru „Stare Bałuty”.

W 2022 r. enklawy heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika, gdzie liczba osób w rodzinach, w których wypłacany był zasiłek okresowy na 1 tysiąc mieszkańców przekraczał 60 osób, w zasadzie pozostały w tych samych miejscach i nie powiększały znacząco swoich zasięgów. Niepokojący był jednak rozrost powierzchni, gdzie analizowany wskaźnik przyjmował wartości od 24 do 60 osób.

Podobnie jak w roku poprzedzającym, w 2023 r. pola o wartości wskaźnika pomiędzy 24 do 60 osób nadal stanowiły w zasadzie jednorodne tło, ale jego zasięg zmniejszył się. Nadal jednak pokrywało ono w przeważającej części obszary „Starych Bałut”, „Starego Polesia”, „Centrum”, „Południa”, niemal połowy „Śródmieścia-Wschodu” czy „Katedralnej” oraz przynajmniej $\frac{2}{3}$ „Starego Widzewa” i „Górnej Północy”. Na każdym z nich widoczne były obszary o najwyższej wartości współczynnika. Mała jednak ich rozmiar, a często rozpadały się one na mniejsze enklawy o nieregularnych kształtach. Wyjątek stanowiły jedynie „Stare Bałuty”, gdzie obszar problemowy tkwi niezmiennie w ich centrum i wydaje się być odporny na zmiany.

W 2024 r. jednak także i ten obszar poddał się „erozji” i rozdzielił na trzy mniejsze grupy heksagonów ciemnogrnatowego koloru. Zanikanie pól symbolizujących przeszło 60 osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek okresowy na 1000 osób stało się bardziej widoczne. Spadała również liczba pól w których pomiędzy 24 a 60 osób na 100 mieszkańców korzysta z takiej formy wsparcia, co symbolizuje stopniowe ograniczanie masywnych ciemnoszarych plam. Niestety nadal pokrywały one większość takich obszarów, jak „Stare Bałuty”, „Stare Polesie”, „Centrum”, „Stary Widzew”, „Górna-Północ” oraz „Południe”. Poprawa sytuacji w tym zakresie szczególnie widoczna była na terenie „Śródmieścia-Wschód” i „Katedralnej”.

Prezentowana powyżej Tabela nr 2 zdaje się tego nie pokazywać (nadal liczba osób objętych tym typem pomocy, jak i jej wartość malały) mimo, że mapa wskazuje na gorszą sytuację w porównaniu z 2022 rokiem. W 2023 r. z kolei pewne ograniczanie stref problemowych na mapie, nie miało oparcia w danych, gdyż te pokazują, że zarówno liczba osób pobierających zasiłek okresowy, jak i jego wartość, wzrastały. Prawdopodobnie było to pewne przesunięcie w czasie obserwowanego zjawiska. Mapa w 2022 r. pokazywała pogorszenie się sytuacji, co zilustrowały dopiero dane z 2023 r. Widoczne rozległe kompleksy pól o ciemnoszarym zabarwieniu i występujące na ich terenie ciemnogrnatowe obszary nadal powinny martwić i być obszarami specjalnego zainteresowania instytucji pomocowych.

Ponownie podkreślić należy, iż z uwagi na zmianę sposobu publikowania szczegółowych danych przez Urząd Statystyczny w Łodzi, niemożliwym stało się zaktualizowanie danych w zakresie świadczeń pomocy społecznej dla 2024 r. Dlatego też punktem odniesienia dla opisu sytuacji miasta Łodzi w tym zakresie pozostaje 2023 r.

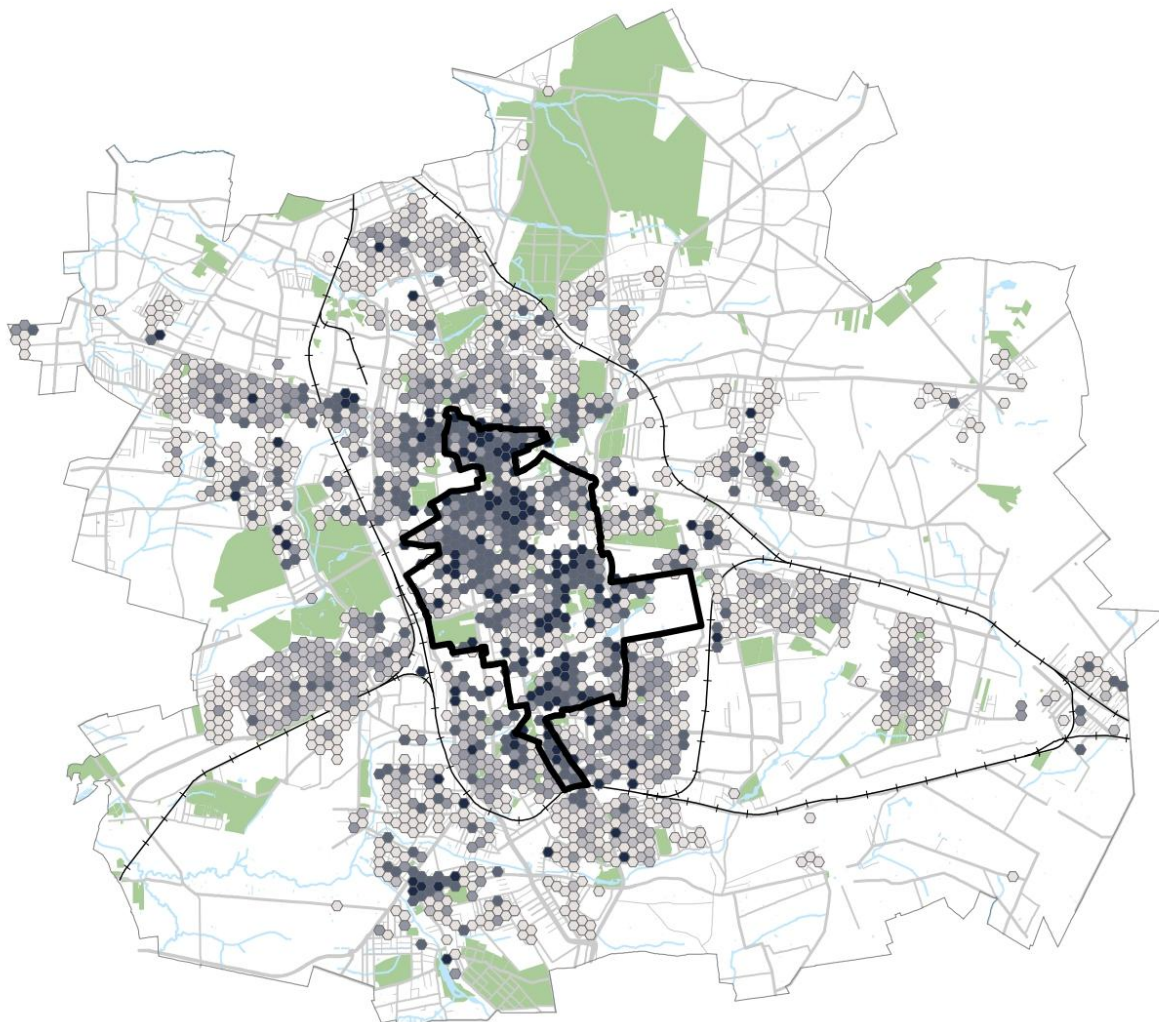
Mapa 12. Zasiłek okresowy

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

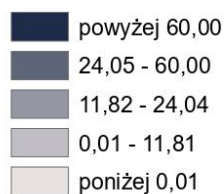
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie pobierania zasiłku okresowego

2024 r.

Liczba osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek okresowy na 1 tys. ludności

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Kolejnym ujętym w tabelach typem zasiłku jest zasiłek celowy. Może być on przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej.

W 2024 r. zasiłek celowy mógł być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasiłek celowy może być przyznany również osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nie przekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

Najwyższa wartość wskaźnika na poziomie przynajmniej 42 osób, którym wypłacany był zasiłek celowy na 1 tys. mieszkańców, widoczna była w 2020 r. w licznych skupiskach na obszarze rewitalizacji. Podobnie jak w przypadku poprzednich map, pokazujących przestrzenny rozkład wsparcia udzielanego potrzebującym mieszkańcom Łodzi poprzez zasiłki stałe i okresowe, również i w tym przypadku widoczna była, rozciągająca się na linii wschód-zachód, enklawa przecinająca centrum „Starych Bałut”. Na „Starym Polesiu” koncentracje pól o najwyższej wartości wskaźnika ulokowane były: pierwsza w północnej części obszaru w pasie pomiędzy ulicami Ogrodową a Legionów, druga w centralnej części pomiędzy Łąkową i Żeligowskiego, Legionów, Pogonowskiego a Skłodowskiej-Curie, trzecia natomiast w południo-wschodnim narożniku obszaru „Starego Polesia”. Na terenie rejonu „Centrum” obszar problemowy widoczny był pomiędzy Piotrkowską i Nowomiejską, Północną, Kilińskiego i Narutowicza. Charakterystyczny kształt podkowy „Starego Widzewa” w części zachodniej i północnej w przeważającej części pokryty był ciemnogrnatowymi polami, które układały się w 3 enklawy o nieregularnych kształtach.

Strefa „Górna-Północ” w zakresie charakterystyki pobierania zasiłku celowego posiadała obszar problemowy układający się podobnie, jak w przypadku mapy pokazującej rozkład przestrzenny udzielania zasiłku okresowego. Ponownie więc pojawiał się kształt leżącej litery „Y” z podstawą umiejscowioną pomiędzy Parkiem Reymonta a pl. Niepodległości, której ramiona wyciągały się ku północnemu-wschodowi w okolice skrzyżowania ulic Kilińskiego i Milionowej oraz ku południowemu-wschodowi w stronę ulic Kilińskiego i Siedleckiej. Mniejszą enklawę problemową stanowił prostokąt zawarty wewnątrz prostokąta ulic Przędzalnianej, Milionowej, Rydza-Śmigłego i Przybyszewskiego.

Obszar „Południe” w przeważającej części pokryty był układającymi się w 3 niewielkie enklawy heksagonami w kolorze ciemnogrnatowym, świadczącym o najwyższej wartości omawianego wskaźnika.

W 2021 r. enklawy ciemnogrnatowego koloru, symbolizujące występowanie tego typu pomocy w skali przekraczającej 41 osób na 1000 mieszkańców, zdawały się tracić swoją spójność. Nadal jednak występowały bardzo wyraźnie, choć mniejsze z nich, widoczne po kilka na terenie jednego obszaru problemowego, zanikły.

W 2022 r. widoczne były niewielkie ubytki heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika. Jednak ciemnoszary kolor, symbolizujący przedział pomiędzy 14 a 41 osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek celowy na 1000 mieszkańców, dominował niemal na wszystkich analizowanych obszarach problemowych, stanowiąc jednorodne tło, na którym widoczne były heksagony innych odcieni.

Na mapie dotyczącej 2023 r. podobnie, jak miało to miejsce w przypadku wypłacania zasiłku okresowego widoczne były znaczące ubytki heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika. Natomiast ciemnoszare heksagony, odzwierciedlające przedział wartości wskaźnika pomiędzy 14 a 41 osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek celowy na 1000 mieszkańców, nadal rozlewał się niemal na wszystkie analizowane obszary problemowe. Jednorodne tło stanowił on jednak przede wszystkim na obszarze „Starych Bałut”, „Starego Polesia” i „Centrum”, na którym widoczne wyspowo były heksagony innych odcieni. Kolor ciemnoszary dominował również na obszarach „Starego Widzewa”,

„Górnej-Północ” i „Południe”. Natomiast kolorystyka obszarów „Śródmieście-Wschód” i „Katedralna” miała bardziej mozaikowy, niejednorodny charakter.

Rok 2024 nie przyniósł zasadniczych zmian, co pokazuje Mapa nr 13. Wydaje się, że zarówno wartość opisywanego wskaźnika (dominuje ten wskazujący na 15-42 osoby w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek celowy na 1000 mieszkańców), jak i zasięg zjawiska pozostały bez zmian. Stabilnie wygląda również liczebność i układ pól o najwyższej wartości opisywanej cechy (więcej niż 42 osoby na 1000 mieszkańców).

W 2023 r. ponownie widać było pewną różnicę pomiędzy tym co można było odczytać z mapy, a tym co pokazywały dane statystyczne, udostępnione przez GUS. W tabeli widać było, iż ponownie zwiększyła się liczba osób, które skorzystały z tego typu pomocy. Zmniejszyła się natomiast jej wartość.

Ponownie podkreślić należy, iż z uwagi na zmianę sposobu publikowania szczegółowych danych przez Urząd Statystyczny w Łodzi, niemożliwym stało się zaktualizowanie danych w zakresie świadczeń pomocy społecznej dla 2024 r. Dlatego też punktem odniesienia dla opisu sytuacji miasta Łodzi w tym zakresie pozostaje 2023 r.

Podobnie jak miało to miejsce w przypadku analizy poprzedniego wskaźnika, istniejące rozległe kompleksy pól o wartości cechy pomiędzy 15 a 42 osób na 1000 mieszkańców nadal powinny być obszarami specjalnego oddziaływania instytucji pomocowych z uwagi na ciągle duże zapotrzebowanie na tego typu wsparcie. Na szczęście grupa osób wymagających tego typu wsparcia wydaje się kurczyć.

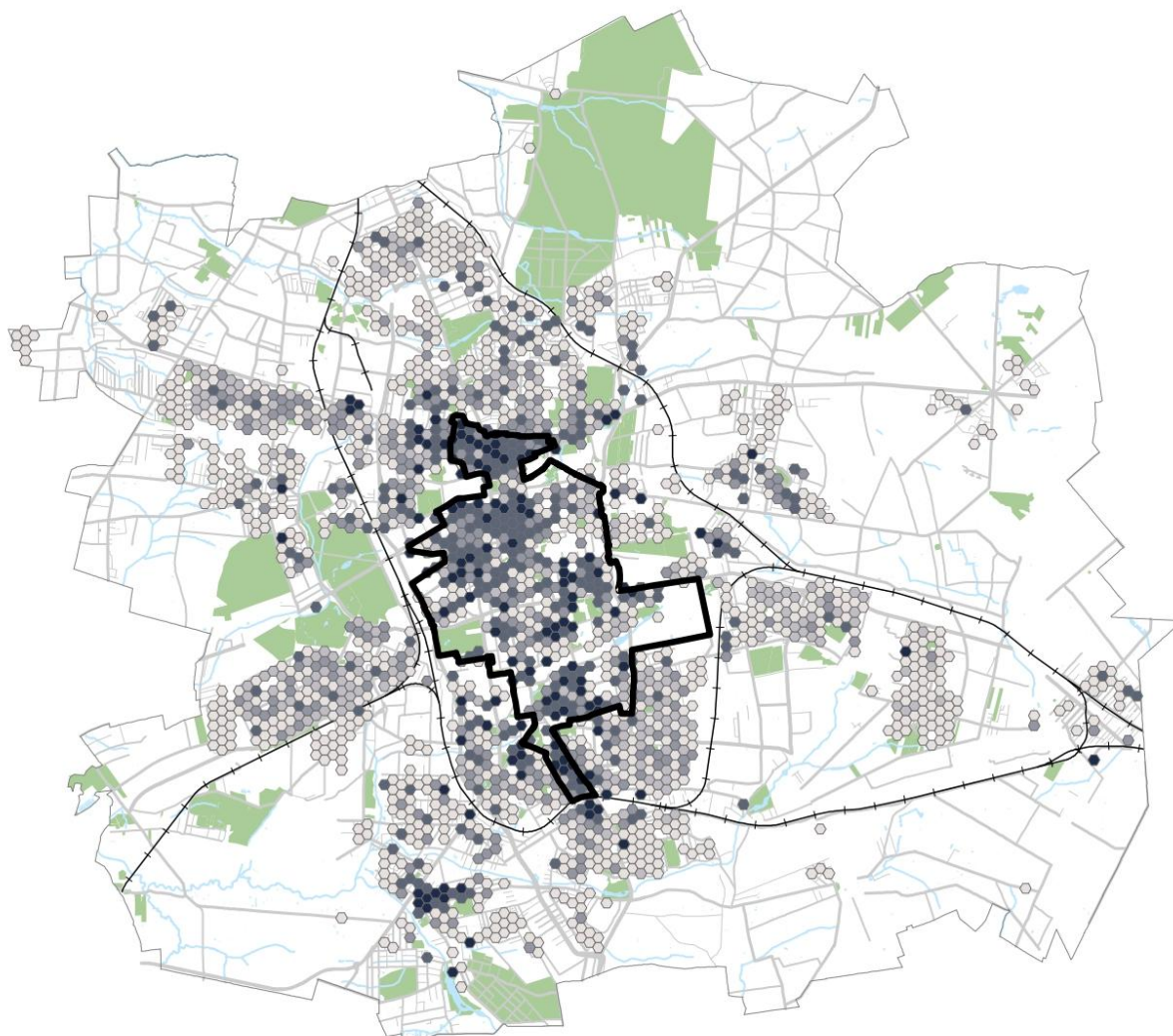
Mapa 13. Zasilek celowy

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie pobierania zasiłku celowego

2024 r.

Liczba osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek celowy na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Zanim przeanalizowana zostanie Mapa nr 14, opisująca natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci, przyjrzeć należy się prawnym uwarunkowaniom jej udzielania. Przysługuje ona bowiem:

- dzieciom do 7 roku życia,
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej,
- osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności.

Pomoc w zakresie dożywiania może być przyznana nieodpłatnie osobom i rodzinom, o których mowa powyżej, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego, o którym mowa odpowiednio w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej.

Do udzielania pomocy w zakresie dożywiania mają zastosowanie odpowiednio przepisy ustawy o pomocy społecznej, dotyczące udzielania świadczeń z pomocy społecznej.

Na mapie, dotyczącej ww. aspektu pomocy, zaobserwować można było niemal te same zależności, które zauważyć dało się na poprzednich mapach, pokazujących natężenie udzielania zasiłku stałego. W 2020 r. (podobnie jak w roku poprzedzającym) w zasadzie w tych samych miejscach widoczne były enklawy, gdzie skupiały się heksagony o najwyższym współczynniku, wynoszącym więcej niż 83 osoby na 1 tys. mieszkańców. Różnice występowały na obszarze „Centrum”, gdzie swoją powierzchnię powiększyło skupisko w kwadracie ulic Piotrkowskiej, Północnej, Kilińskiego, Jaracza. Na Starym Widzewie odosobnione enklawy – występujące na mapie z 2019 r. w swego rodzaju „wianuszkach” – rok później wydawały się łączyć w 2 większe skupiska: pierwsze zlokalizowane pomiędzy północną granicą obszaru problemowego a al. Piłsudskiego, która odgradza ją od drugiej podobnej wielkości enklawy pomiędzy ulicami Sienkiewicza, Piłsudskiego, Targową a Tymienieckiego.

Cztery lata wcześniej wszystkie wspomniane powyżej enklawy były wyraźniejsze, a widoczne na ich obszarach skupiska pól charakteryzujących się najwyższą wartością wskaźnika, były o wiele rozleglejsze. Na obszarze „Górnej-Północ” dwie wspomniane powyżej enklawy były połączone, tworząc jedną o większej powierzchni. Rozległe skupisko pól w kolorze granatowym o nieregularnym kształcie istniało w 2016 r. na terenie „Starego Polesia”. W 2019 r. przekształciło się ono w jednolity pod względem natężenia cechy obszar o dominującej wartości pomiędzy 33 a 83 osoby w rodzinach, którym wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. mieszkańców. Niestety w 2020 r. przybyło na tym obszarze nieco więcej heksagonów w kolorze ciemnogramatowym. Nadal niemal cały obszar „Południe” stanowił obszar problemowy. Stan zagadnienia pomiędzy 2016 r. a 2019 r. wskazywał, iż sytuacja poprawiła się, jednak nadal widoczne były rejony, gdzie codzienne funkcjonowanie zamieszkujących je rodzin wymagało udzielania wsparcia na rzecz ich najmłodszych mieszkańców. Mapa dotycząca 2020 r. wskazywała na niewielkie pogorszenie się sytuacji, o czym świadczy powiększenie powierzchni obszarów, na których wyższa liczba osób musiała skorzystać ze wsparcia w postaci uzyskania pomocy na dożywianie dzieci.

Rok później sytuacja poprawiła się. Dane, które odczytać można było na mapie pokazały, iż liczba heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika zmniejszyła się. Strefy problemowe skurczyły się („Stare Bałuty”), zaczęły zanikać („Centrum”, „Górna-Północ”) lub uległy rozczłonkowaniu na kilka niewielkich skupisk ciemnogramatowych heksagonów („Stary Widzew”). Co istotne nie zmniejszył się zasięg ciemnoszarego tła, symbolizującego przedział 33-83 osoby w rodzinach, w których wypłacana była pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. mieszkańców.

Na mapie prezentującej stan w 2022 r. widać, iż proces ten był kontynuowany i nadal systematycznie ubywało heksagonów w najciemniejszych odcieniach. Jednorodne obszary zabarwione ciemnoszarym kolorem były rozrywane na mniejsze enklawy, pomiędzy którymi zaczynały dominować heksagony, gdzie poniżej 33 osób mieszka w rodzinach, którym wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców. Stopniowo zmniejszała się liczba ciemnogramatowych heksagonów. Dane z Tabeli

nr 2 pokazują, iż liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłku pomiędzy 2021 rokiem a 2022 spadła, wzrosła za to wartość pomocy.

Niestety mapa dotycząca 2023 r. wykazała pogorszenie się sytuacji, a więc wzrost rozpowszechnienia korzystania z opisywanej formy pomocy. Obszary „Stare Polesie” i „Centrum” w przeważającej części objęte wydają się być rozległym obszarem, na którym pomiędzy 33 a 83 osoby żyją w rodzinach, w których wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. mieszkańców. Podobnie sytuacja wygląda również na obszarze „Starego Widzewa” (tu w zasadzie nie uległa ona zmianie w porównaniu z rokiem poprzedzającym) i „Gónej-Północ”, gdzie odbudowuje się niewielka enklawa pomiędzy Parkiem Reymonta, Milionową, Kilińskiego i Przybyszewskiego. Nie uległa zmianie nienajlepsza sytuacja obszaru „Południe”. Natomiast na „Starych Bałutach” wydaje się ona pogarszać bardziej niż w innych miejscach omawianego obszaru, z uwagi na fakt, iż w jej centrum wyrastała ponownie enklawa o ciemnognatowym kolorze.

Mapa nr 14 pokazuje natomiast niewielki, ale jednak widoczny spadek nasilenia wskaźnika jakim jest pobieranie pomocy na dożywianie dzieci w 2024 r. Ewidentnie ubyło heksagonów o ciemnognatowej barwie, która symbolizuje więcej niż 83 osoby w rodzinach, którym udzielono ww. pomocy na 1000 mieszkańców. Sytuacja nie uległa zmianie w zasadzie jedynie na „Starych Bałutach” oraz w południowo-zachodnim krańcu wieńca „Starego Widzewa” który odpowiada głównie ulicy Abramowskiego oraz fragmentowi Fabrycznej. Podkreślić należy fakt, iż nadal rozległe ciemnoszary zespoły pól pokrywają w zasadzie większość zamieszkałych terenów obszarów, jak „Stare Bałuty”, „Centrum”, „Stary Widzew”, „Górna-Północ” i „Południe”. Na „Starym Polesiu” masywna enklawa zajmująca w zasadzie północną połowę obszaru została pokawałkowana, utrzymując spójność w pobliżu Manufaktury oraz wzdłuż osi ul. Zielonej. Na terenie „Śródmieścia-Wschód” układ stał się mozaikowy. Na „Katedralnej” widoczna była jedna enklawa pól, gdzie pomiędzy 33 a 83 osoby mieszkają w rodzinach, którym udzielono wsparcia na dożywianie dzieci zawarta pomiędzy ulicami Gdańską, Piłsudskiego, Piotrkowską i Żwirki.

W 2023 r. spadła liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłku, choć wzrosła jej wartość. Widać więc było ponownie pewną niezgodność pomiędzy wizualizacją problemu na mapie a danymi liczbowymi. Nieaktualna wydaje się więc być diagnoza z poprzedzającego roku, kiedy wskazano, iż spadła liczba rejonów miasta, gdzie wyjątkowo duża liczba osób potrzebowała wypłacania pomocy na dożywianie. Potrzeba korzystania z takiego wsparcia była więc nadal duża.

Ponownie podkreślić należy, iż z uwagi na zmianę sposobu publikowania szczegółowych danych przez Urząd Statystyczny w Łodzi, niemożliwym stało się zaktualizowanie danych w zakresie świadczeń pomocy społecznej dla 2024 r. Dlatego też punktem odniesienia dla opisu sytuacji miasta Łodzi w tym zakresie pozostaje 2023 r.

Pokrywanie się skupisk o najwyższej wartości wskaźnika dotyczącego udzielania zasiłku stałego, jak i pomocy na dożywianie dzieci, wskazują na rejonów obszaru rewitalizacji, na których mieszkańcy muszą otrzymać wyjątkowo kompleksową ofertę pomocy. Powinna ona być również uzupełniona komponentem związanym z aktywizacją zawodową dla mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz możliwością zapewnienia efektywnej opieki najmłodszym. Konieczność stosowania takiego rozwiązania potwierdza nakładanie się rejonów problemowych, dotyczących udziału osób bezrobotnych z rejonami najbardziej rozpowszechnionego wspierania mieszkańców zasiłkami i innymi formami pomocy.

Trudno powiedzieć, skąd wziął się widziany na mapach wzrost powszechności udzielanej pomocy (powiększenie zasięgu ciemnoszarego koloru), ale nie mający pełnego odzwierciedlenia w danych liczbowych dotyczących zasiłków, pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego i przesunięcie zauważalne pomiędzy ilustracją problemu na mapach, a danymi GUS za 2023 r. Być może rosnąca inflacja w poprzednich latach pozostawała w relacji z wartością przekazywanego przez pomoc społeczną wsparcia. Wydaje się jednak, iż w pierwszej kolejności powinno ono przede wszystkim

wpłynąć na zwiększenie udzielania doraźnej i tymczasowej pomocy w formie dożywiania oraz zasiłków okresowych.

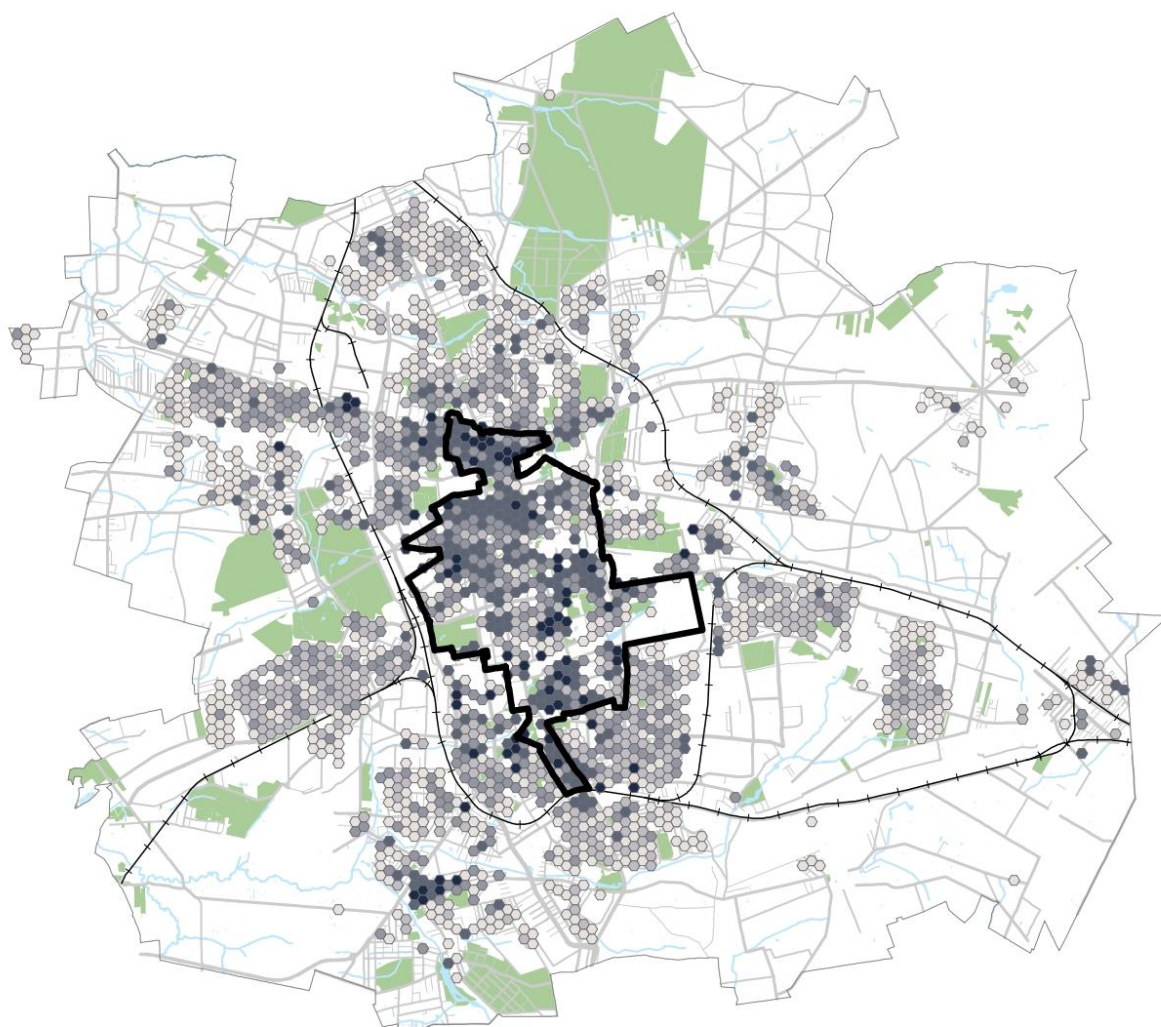
Mapa 14. Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci (G9)

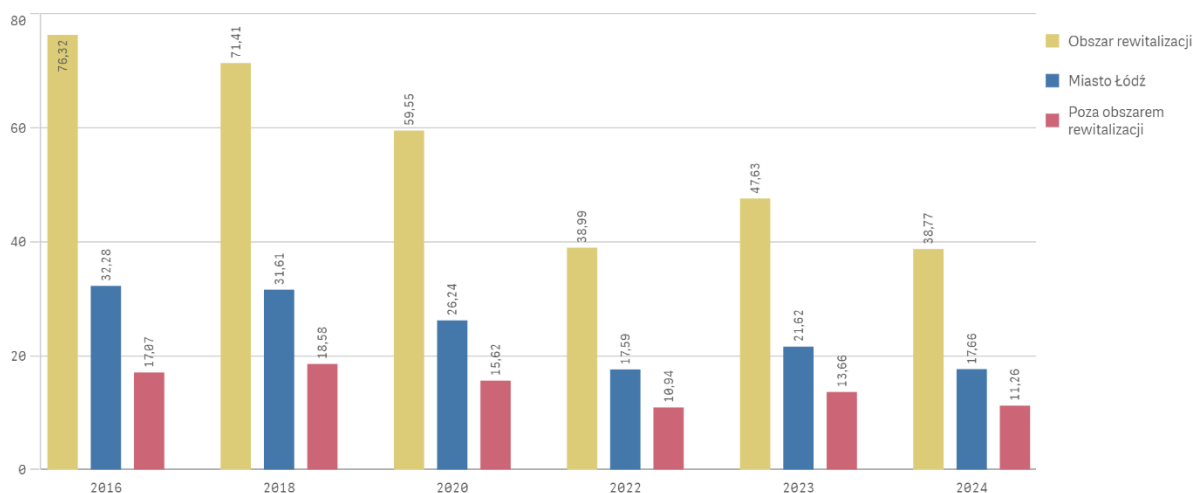
2024 r.

Liczba osób w rodzinach, w których wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 6. Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci (liczba osób w rodzinach, w których wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci, w przeliczeniu na 1 tys. ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych MOPS

Natężenie problemów edukacyjnych

W 2024 r. w Łodzi lokalny samorząd prowadził 82 szkoły podstawowe (8 z nich funkcjonowało w podwójnych siedzibach), 9 zespołów szkolno-przedszkolnych, 1 zespół szkół ogólnokształcących, łączący szkołę podstawową i liceum ogólnokształcące, 26 liceów ogólnokształcących, 17 zespołów szkół ponadpodstawowych (4 z nich funkcjonowały w podwójnych siedzibach) oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, 17 szkół specjalnych i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz 5 młodzieżowych ośrodków socjoterapii i wychowawczych.

Reforma edukacji z 2017 r. poza zmianą struktury sieci szkół, wymusiła zmiany, które objęły także przeprowadzane egzaminy. Wraz z wygaszeniem gimnazjów znikła również forma weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, jaką był egzamin gimnazjalny. Po powrocie do rozwiązywania przewidzianego funkcjonowanie 8-letniej szkoły podstawowej, jego rolę przejął egzamin ósmoklasistów. W roku szkolnym 2018/2019 przeprowadzono go w formie pisemnej z trzech przedmiotów obowiązkowych, tj. języka polskiego, matematyki oraz języka obcego nowożytnego. Poniżej znajdują się średnie punktowe wyniki egzaminów dzieci uczęszczających do łódzkich szkół podstawowych w porównaniu ze średnimi wartościami punktowymi, uzyskanymi przez uczniów w całym kraju i przez uczniów z województwa łódzkiego w trakcie egzaminów przeprowadzonych w 2019, 2020, 2021, 2022, 2023 i w 2024 r. (informacja dotycząca wyników z egzaminu z języka obcego nowożytnego dotyczy wyłącznie języka angielskiego).

Tabela 3. Porównanie wyników egzaminu ósmoklasisty (w procentach) w latach 2019 - 2024 r.

przedmiot	w latach	Wyniki uczniów z:		
		Łódź	województwo łódzkie	Polska
język polski	2019	65	63	63
	2020	59	58	59
	2021	59	58	59
	2022	59	58	60
	2023	65	64	66
	2024	60	59	61
matematyka	2019	49	45	45
	2020	50	47	46
	2021	51	48	46
	2022	61	58	57
	2023	56	53	53
	2024	57	52	52
Język angielski	2019	66	58	59
	2020	61	54	54
	2021	72	65	65
	2022	73	66	67
	2023	70	63	66
	2024	72	65	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi

Powyższe dane dotyczą uczniów (obywateli Polski) rozwiązujących zadania w arkuszach standardowych). Pamiętajmy, iż do egzaminów ósmoklasisty przystąpili również uczniowie z Ukrainy.

Zestawienie danych wskazuje, że młodzi łodzianie – z wyjątkiem języka polskiego – notują lepsze wyniki z ww. przedmiotów w porównaniu ze średnią regionalną i ogólnopolską. Świadczy to o dobrej jakości edukacji na tle kraju oraz województwa. W 2024 r. nastąpiło niewielkie pogorszenie wyników z języka polskiego (wróciły one do poziomu prezentowanego w latach 2020-23). Wyniki z pozostałych dwóch przedmiotów wśród uczniów kończących szkołę podstawową w zasadzie nie zmieniły się.

Na mapie dotyczącej 2021 r. zarysowały się enklawy, gdzie mieszkali ósmoklasiści, którzy na egzaminie osiągnęli najmniej zadowalające wyniki - poniżej 45%. Były one widoczne na obszarze Starego Miasta na obszarze „Starych Bałut”, w północnej części „Starego Polesia”, która połączona była z enklawą w obszarze „Centrum”. Dwie kolejne ulokowane były na terenie „Starego Widzewa” w jego północnej części. Ostatnią większą enklawę problemową zobaczyć można było na terenie „Górnej-Północ” pomiędzy Rzgowską, Przybyszewskiego, Kilińskiego a doliną dawnej rzeczki Dąbrówki, biegnącą po północnej stronie wzdłuż ul. Dąbrowskiego.

Podobnie jak miało to miejsce w 2019 r., tak i rok później oraz w 2021 r. należy zwrócić uwagę, iż w zasadzie lokalizacja występowania powyższych enklaw pokrywała się z występowaniem wysokich współczynników bezrobocia we wszystkich wskaźnikowych aspektach. Niskie wyniki punktowe egzaminów mogą mieć zatem związek z ogólnymi trudnościami w zakresie funkcjonowania gospodarstw domowych (w tym również w aspekcie finansowym).

Charakterystyka ta nie zmieniła się również w 2022 r. Tym jednak co należy szczególnie podkreślić jest zwiększenie się problemu w postaci nienajlepszych wyników z egzaminów na obszarach poza wskazanymi enklawami. Porównując mapę z 2021 r. widoczny stał się rozrost stref, w których dominuje szary kolor symbolizujący średnie wyniki uczniów kończących ósmą klasę szkoły podstawowej. Stał się on jakby tłem, na którym pojawiały się rozbudowane enklawy gorszych wyników z egzaminów. Co warto podkreślić, obszar rewitalizacji nie wyróżniał się w tym zakresie szczególnie negatywnie w porównaniu z innymi częściami miasta. Nadal jego cechą charakterystyczną są rozbudowane obszary problemowe, gdzie uśrednione wyniki uczniów kończących ósmą klasę szkoły podstawowej nie przekraczają 45%.

Fatalnie natomiast wyglądała sytuacja w 2023 r. Mapa wskazywała bowiem, iż wyniki egzaminów pogorszyły się znacznie, oraz że była to tendencja generalna, obserwowana również poza obszarem rewitalizacji. W północnej i północnozachodniej części obszaru rewitalizacji zaobserwować możemy powstanie jednej, masywnej strefy, na której wyniki egzaminu zawierają się pomiędzy 45,01 a 58 procent. Na jej terenie ponadto porozrzucane były nieregularne enklawy, gdzie natężenie problemu jest największe, a więc lokalna średnia wyników egzaminów kończących ostatnią klasę szkoły podstawowej jest mniejsza niż 45%. Ta masywna strefa to cały obszar „Starych Bałut”, północna część „Starego Polesia” oraz niemal cały obszar „Centrum”. Ponadto również w jeden obszar problemowy

o podobnym charakterze połączyły się „Górna Północ” oraz „Południe”. Tak samo źle wygląda sytuacja na przeważającej, północnej części „Starego Widzewa”. Bardziej mozaikowy charakter przyjmowały południowe krańce tej enklawy. Również miks kolorów, przedstawiających zróżnicowane wyniki, obserwowany jest na obszarze „Katedralna i „Śródmieście-Wschód”. Dominować wydają się tam jednak dwa odcienie szarości symbolizujące wyniki na poziomie 45,01-58% oraz 58,01-68%.

Trudno powiedzieć czy za taki stan rzeczy odpowiada reforma edukacji i zmiany programów nauczania, wielokrotnie podkreślany brak kadry nauczycielskiej, czy też jest to jeszcze echo pandemii. Pewien wpływ mogą mieć wszystkie wymienione czynniki.

Co zastanawiające tak wyraźne pogorszenie sytuacji w tym zakresie nie znajduje odbicia w pogorszeniu wyników egzaminu ósmoklasisty. Owszem pogorszyły się one w zakresie matematyki i angielskiego. Poprawiły jednak w zakresie języka polskiego.

Mapa pokazuje, iż w 2024 r. problem słabych wyników ósmoklasistów zmniejszył się. Spośród wzmiankowanych powyżej obszarów, gdzie zagadnienie to wydawało się szczególnie istotne. Problem widoczny był szczególnie na „Starych Bałutach”, północnej części „Starego Polesia”, „Centrum” i „Południu”. Trzeba jednak podkreślić, iż rozległe ciemnoszare symbolizujące wartości 45,01-58,00 tło uległo znacznemu ograniczeniu i podzieleniu. Pozostałe obszary przejawiały bardziej mozaikową strukturę z niewielkimi ogniskami problemowymi.

Nadal jednak na wskazanych powyżej obszarach w szczególności zadbać należy o wzmocnienie oddziaływań edukacyjnych wobec uczniów szkół podstawowych. Warto z pewnością kontynuować trwające obecnie działania zmierzające docelowo do zaoferowania uczniom wysokiej jakości kształcenia oraz bardziej indywidualnej opieki edukacyjnej z wykorzystaniem nowoczesnych metod nauczania i pomocą nowoczesnego sprzętu dydaktycznego. Kroki takie należy przedsięwziąć w szczególności wobec dzieci z trudnościami, które czynią proces zdobywania wiedzy bardziej

problematycznym oraz w odniesieniu do dzieci z niepełnosprawnościami. W efekcie powinno to przekładać się na nabywanie przez nie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach i rozwijanie umiejętności ułatwiających ich dostosowywanie do zmieniających się warunków i potrzeb.

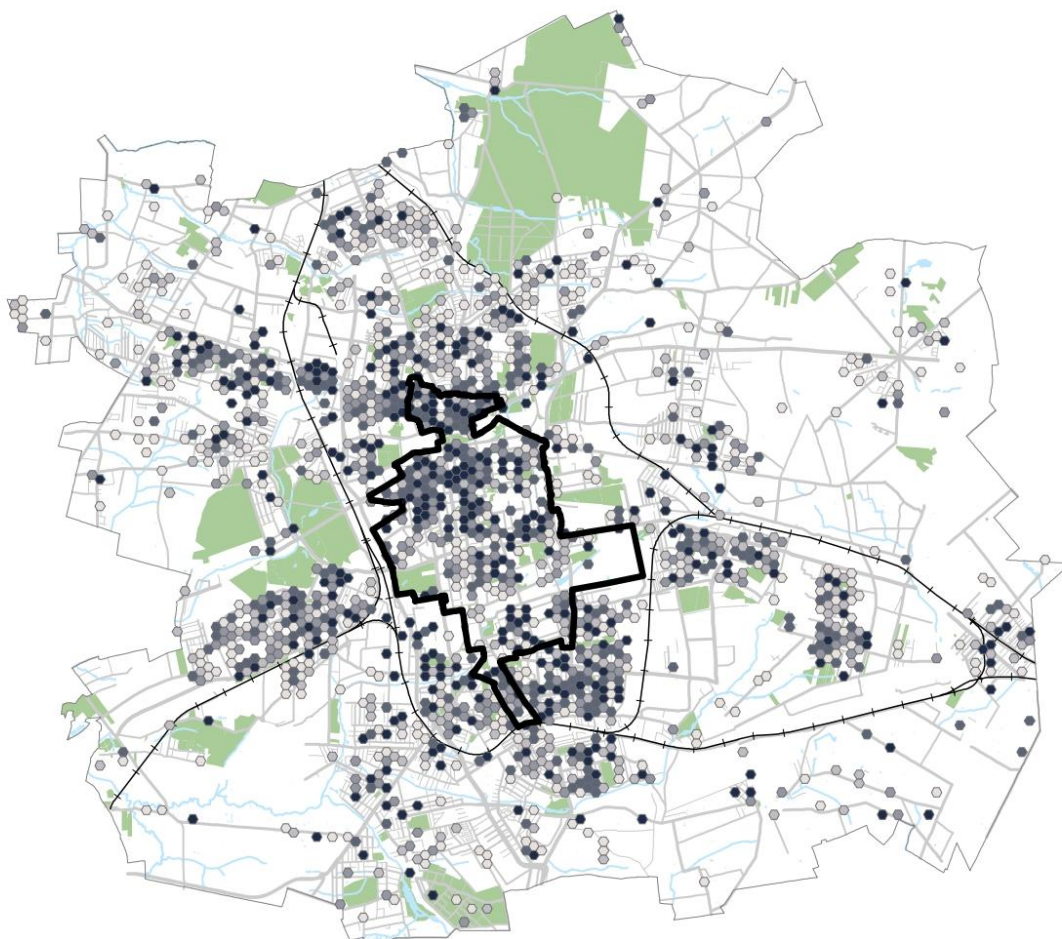
Mapa 15. Natężenie problemów edukacyjnych

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

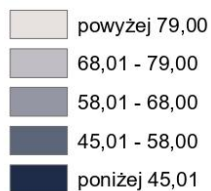
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie problemów edukacyjnych (G11)

2024 r.

Lokalna średnia wyników egzaminów kończących ostatnią klasę szkoły podstawowej

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 7. Natężenie problemów edukacyjnych (lokalna średnia wyników egzaminów kończących ostatnią klasę szkoły podstawowej)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Wydziału Edukacji

Wyniki matur

Dla uzupełnienia informacji, dotyczących wyników egzaminu ósmoklasistów, poniżej zamieszczone zostały również dane dotyczące matur. Mimo, iż w przypadku szkolnictwa średniego nie obowiązuje rejonizacja, a więc wyników w poszczególnych szkołach nie da się powiązać z uczniami pochodzącymi z określonych kwartałów miasta, to z pewnością analiza poniższych danych da pełniejszy obraz stanu systemu edukacji na obszarze rewitalizacji.

W 2024 r. (podobnie jak w 2023 r.) egzamin maturalny został przeprowadzony w dwóch formułach: nowej (formuła 2023) dla tegorocznych absolwentów 4-letniego liceum ogólnokształcącego, 5-letniego technikum, szkoły artystycznej oraz branżowej szkoły II stopnia, a także starej (formuła 2015) dla absolwentów 4-letniego technikum, szkoły artystycznej oraz szkoły branżowej II stopnia, a więc dla tych, których reforma edukacji z 2017 r. - przywracająca ośmioletnie podstawówki, czteroletnie licea

i pięcioletnie technika - nie objęła. W dalszych rozważaniach bazować będziemy na danych dotyczących uczniów zdających maturę w formule 2023, którzy stanowili gros zdających. Maturę w Formule 2023 zdawało w Łodzi 4 690 osób, zdało ją 4 302, co stanowiło 91,7%.

Zdawalność matur w Łodzi, w odniesieniu do wyników osiągniętych przez wszystkich abiturientów w województwie oraz w kraju, pokazuje Tabela nr 6. Wskazuje ona na fakt poprawiania się generalnej zdawalności egzaminu dojrzałości począwszy od 2024 r., kiedy uczniowie mogli powrócić do stacjonarnego trybu nauki, za czym poszedł również wzrost efektywności procesu dydaktycznego. W 2023 r. widoczny był skokowy wzrost zdawalności egzaminu maturalnego zarówno w Łodzi, województwie, jak i w całym kraju. Natomiast wyniki z 2024 r. przyjąć możemy za stabilizację obserwowanego trendu.

Tabela 4. Zestawienie zbiorcze zdawalności matury w Łodzi (nowa formuła matury, zdający po raz pierwszy, którzy byli obecni na 3 egzaminach pisemnych obowiązkowych i 1 egzaminie dodatkowym)

Lp.	Rok	Łódź (%)	Województwo (%)	Kraj (%)
1.	2019	82,1	79,8	-
2.	2020	74,6	72,5	74,0
3.	2021	74,4	72,7	82,5
4.	2022	85,7	77,0	77,4
5.	2023*	93,6 i 82,2	90,2 i 79,9	91,1
6.	2024	91,7	83,5	89,3

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

* w ostatnim wierszu tabeli w kolumnie 3 i 4 znalazły się dwie wartości: pierwsza z nich oznacza maturę w formule 2023, druga natomiast w formule 2015

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo we wcześniejszych latach, a w czerwcu 2024 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z nowego przedmiotu.

Wszyscy ubiegający się o świadectwo dojrzałości obowiązkowo zdawali egzamin pisemny z następujących przedmiotów: język polski, matematyka i wybrany język obcy nowożytny (angielski, niemiecki, rosyjski, francuski, hiszpański, włoski). Najczęściej wybieranym językiem obcym na egzaminie był język angielski, co pokazują poniższe dane: spośród ubiegłorocznych abiturientów w Łodzi język angielski, jako przedmiot obowiązkowy, zdawało w „Formule 2023” 4 635 osób, język niemiecki – 27, język rosyjski – 28, język francuski – 17, język hiszpański – 12, język włoski – 1 osób.

Tegoroczni absolwenci obowiązkowo przystępowali do jednego przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym. Ponadto mogli przystąpić do egzaminu z 5 kolejnych przedmiotów dodatkowych (poniżej znajdują się zaokrąglone odsetki uczniów w województwie łódzkim (nie w samej Łodzi, choć odzwierciedlają one najprawdopodobniej również tendencję wśród uczniów naszego miasta) w zależności od liczby egzaminów z dodatkowych przedmiotów):

- 31,3% uczniów przystąpiło do egzaminu z 1 przedmiotu dodatkowego,
- 32,3% uczniów przystąpiło do egzaminu z 2 przedmiotów dodatkowych,
- 26,4% uczniów przystąpiło do egzaminu z 3 przedmiotów dodatkowych,
- 5,8% uczniów przystąpiło do egzaminu z 4 i więcej przedmiotów dodatkowych,
- 4,2% uczniów przystąpiło do egzaminu tylko z przedmiotów obowiązkowych.

Poniżej znajduje się zestawienie osiągniętych przez łódzkich maturzystów wyników. Jeśli chodzi o język obcy nowożytny to pod uwagę brany jest w niniejszym raporcie jedynie angielski, który na poziomie podstawowym zdawało 4 635, natomiast z pozostałych języków obcych (francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego, rosyjskiego, włoskiego) 85, a więc jedynie 2,1%. Rok wcześniej proporcja wyglądała następująco: język angielski zdawało 4 994 uczniów, pozostałe wyżej wymienione języki nowożytne zdawało 105 abiturientów, co stanowiło 1,8%.

Dane porównujące wyniki egzaminu maturalnego w 2022, 2023 i 2024 r. zawarte zostały w Tabeli nr 7. Niestety odniesienie ich do wyjściowego dla prowadzonych analiz, dotyczących działań rewitalizacyjnych, roku 2016 jest niemożliwe z uwagi na wprowadzenie reformy systemu edukacji w 2017 r.

Tabela 5. Wyniki egzaminu maturalnego w Łodzi w 2022, 2023 i 2024 r.

Lp.	przedmiot	Poziom rozszerzony lub podstawowy	Matura w nowej formule					
			Średni wynik w 2022 r. (w %)	Liczba zdających w 2022 r.	Średni wynik w 2023 r. (w %)	Liczba zdających w 2023 r.*	Średni wynik w 2024 r. (w %)	Liczba zdających w 2024 r.
1.	język polski	podst.	53	5 695	54	5 539	61	4 720
2.	język polski	rozs.	44	1 200	53	1 402	43	876
3.	matematyka	podst.	59	5 687	60	5 536	67	4 720
4.	matematyka	rozs.	38	1 906	38	1 854	39	1 661
5.	język angielski	podst.	81	5 437	81	5 337	83	4 635
6.	język angielski	rozs.	69	3 943	67	4 296	65	3 543
7.	Biologia	rozs.	36	996	45	1 028	45	811
8.	Chemia	rozs.	38	728	40	659	44	460
9.	Filozofia	rozs.	22	21	42	23	30	33
10.	Fizyka	rozs.	43	648	46	555	52	330
11.	Geografia	rozs.	39	1 070	45	1 285	47	1 154
12.	Historia muzyki	rozs.	?	7	?	3	49	7
13.	Historia	rozs.	40	351	42	402	44	335
14.	Historia sztuki	rozs.	55	49	45	64	41	55
15.	informatyka	rozs.	35	122	42	100	32	126

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi

* zsumowane liczby uczniów zdających egzamin maturalny – pierwsza liczba to uczniowie zdający egzamin w „Formule 2023”, druga liczba to uczniowie zdający „Formule 2015”, trzecia to zsumowana liczba uczniów

Porównując dane związane z wynikami matur w 2019 z danymi dotyczącymi 2020 r. zauważalne było obniżenie wyników osiąganych przez uczniów na egzaminie dojrzałości. Wyjątek stanowiły jedynie biologia, filozofia, historia i informatyka. Największy regres widoczny był w zakresie ocen z następujących przedmiotów: matematyki (zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym), fizyki i geografii, ale także historii i muzyki na poziomie rozszerzonym. W 2021 r. spadek wyników dotyczył mniejszej liczby przedmiotów, jednak sytuację nadal trudno było nazywać satysfakcjonującą. Największy wzrost średnich wyników egzaminu maturalnego dotyczył geografii i historii sztuki.

Winę za taki stan rzeczy ponosi najprawdopodobniej pandemia SARS-CoV-2, która znacznie utrudniła bezpośredni kontakt uczniów z nauczycielami, ograniczyła liczbę zajęć umożliwiających poprawę i rozwinięcie kompetencji uczniów w zakresie danego przedmiotu i wymusiła położenie większego nacisku na pracę własną wykonywaną przez uczniów.

W 2022 r. widoczny był niewielki wzrost wyników z przedmiotów podstawowych: języka polskiego i matematyki. Z języka angielskiego utrzymał się na tym samym poziomie. W zakresie przedmiotów rozszerzonych zestawienie prezentuje duży wzrost wyników z języka polskiego, biologii, filozofii, geografii i informatyki. Większy spadek zanotowano jedynie w zakresie wyników egzaminu rozszerzonego z historii sztuki. Średnie wyniki z pozostałych przedmiotów utrzymały się w zasadzie na zbliżonych poziomach w porównaniu z 2021 r.

Rok później, w 2023 r. widoczna była ponownie niewielka poprawa wyników z wyłączeniem języka polskiego na poziomie rozszerzonym. Zwrócić jednak należy uwagę, iż wyniki są trudne do porównania z uwagi na przeprowadzenie egzaminu maturalnego w dwóch formułach.

W 2024 r. z kolei widoczna była poprawa w zakresie wyników z przedmiotów podstawowych (w szczególności języka polskiego i matematyki). Zauważalna był także poprawa wyników z fizyki zdawanej na poziomie rozszerzonym. Słabsze niż rok wcześniej natomiast wyniki odnotowano z przedmiotów na poziomie rozszerzonym: języka polskiego, filozofii, historii sztuki i informatyki.

Mapa nr 16 pokazuje średnie wyniki egzaminów maturalnych kończących ostatnią klasę LO lub ZSP według szkół. Widoczne są wysokie słupki symbolizujące wyniki egzaminów dojrzałości w łódzkich liceach ogólnokształcących, znajdujących się na obszarze rewitalizacji: I im. Mikołaja Kopernika przy ul. Więckowskiego 41, III im. Tadeusza Kościuszki przy ul. Sienkiewicza 46, XII im. Stanisława Wyspiańskiego przy ul. Anstadta 7, XXI im. Bolesława Prusa przy ul. Kopernika 2, Salezjańskim Liceum Ogólnokształcącym im. ks. Bosko przy ul. Wodnej 34. Niemal tak samo wykresy układają się zarówno w 2020, 2021, 2022, 2023 r., jak i w 2024 r.

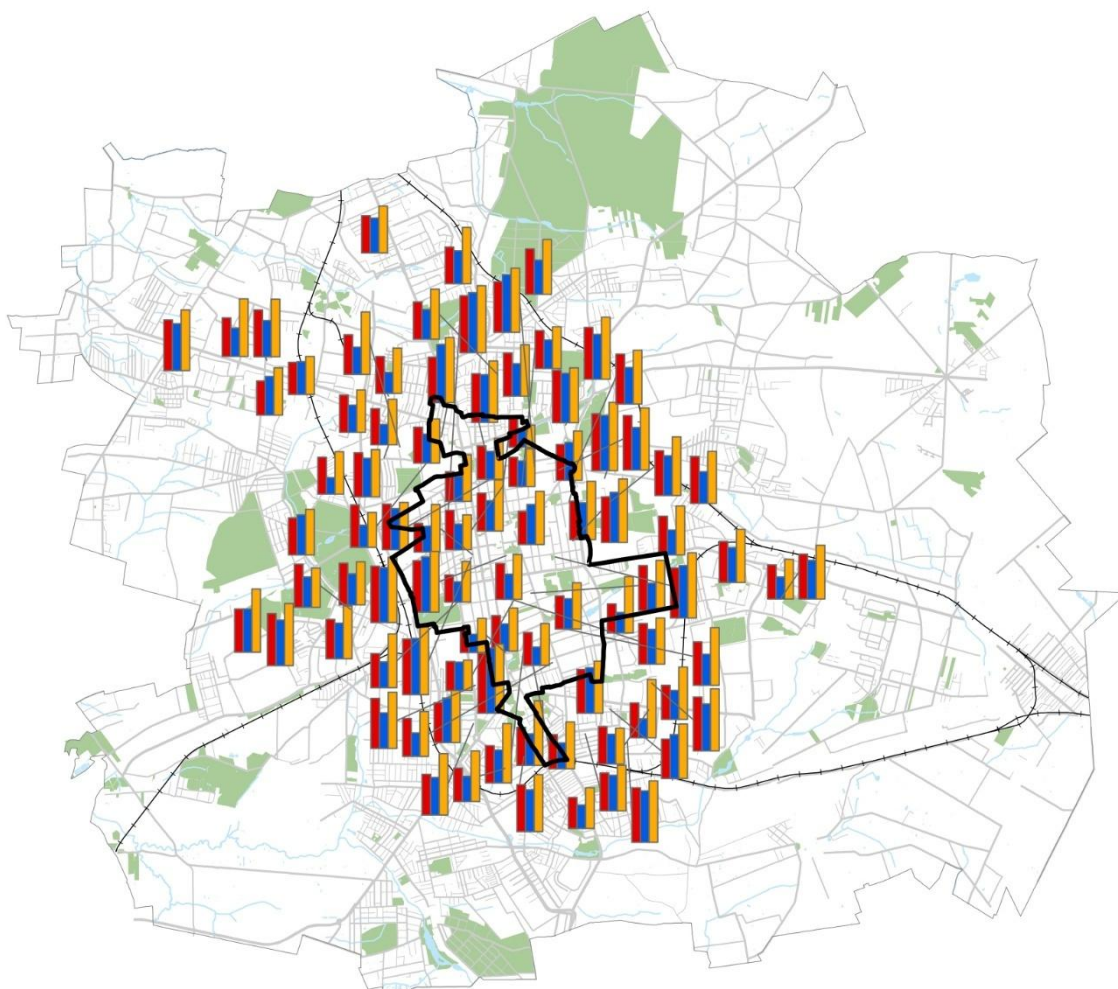
Mapa 16. Wyniki egzaminów maturalnych

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Wyniki egzaminów maturalnych

2024 r.

Średni wynik egzaminów maturalnych kończących ostatnią klasę LO lub ZSP według szkół

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach

Biblioteka Narodowa co roku przygotowuje raporty o stanie czytelnictwa w Polsce. Dane wskazują, iż w trakcie ostatniego roku wskaźnik czytelnictwa w zasadzie ustabilizował się w porównaniu z 2023 r. W 2019 r. choćby jedną książkę w ciągu roku przeczytała w naszym kraju niewiele ponad 1/3 respondentów badania. W raporcie „Stan czytelnictwa w Polsce w 2023” stwierdzono, iż „w 2023 roku lekturę co najmniej jednej książki w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie zadeklarowało 43% badanych, o 9 p.p. więcej niż w dwóch ostatnich latach, najwięcej od 10 lat. To wyrażnie więcej niż w poprzednich latach – poza rokiem 2020 wskaźnik ten przez niemal całą dekadę utrzymywał się na niższym poziomie”. Ten wzrost jest szczególnie dobrze widoczny, jeśli weźmie się pod uwagę wyniki badań wykonanych przez Bibliotekę Narodową w latach 2021 i 2022 (34% i 34%).

W prezentowanym badaniu stanu czytelnictwa w 2023 roku po raz pierwszy uwzględniono dodatkowe sposoby pozyskiwania informacji o książkach, które są związane z internetowymi ogniwami społecznego obiegu książki. Są to: multimedialne podcasty, vlogi, krótkie filmy, wpisy influencerów rekomendujące książki i czytanie na platformach takich jak: TikTok, gdzie obecna jest społeczność BookTok, BookTube na YouTube czy też Instagram. Badanie odnotowało grupę 7% czytelników korzystających z tego źródła informacji o książkach.

Wiele wskazuje na to, że wyszliśmy z długiego cienia pandemii, a inne trudne okoliczności, w tym tocząca się od trzech lat za naszą wschodnią granicą wojna, nie stoją na przeszkodzie wzrostowi optymizmu. Poprawę nastrojów widać było także w sferze subiektywnej oceny własnej sytuacji ekonomicznej – osób, które w 2023 roku wyraziły przekonanie, że pieniędzy starczy im na wszystkie bieżące potrzeby bez konieczności podejmowania specjalnych wyrzeczeń, było wyrażnie więcej niż w roku 2022”.

Z najnowszego badania przeprowadzonego przez Bibliotekę Narodową w 2024 r. wynika, że „czytelnictwo książek w Polsce ustabilizowało się na poziomie powyżej 40%. Najwięcej czyta młodzież w wieku 15-18 lat (54%), najmniej – osoby powyżej 70. roku życia (25%). Częściej czytają kobiety (47%) niż mężczyźni (35%).

Najczęstszym źródłem czytanych książek są – tak jak i w poprzednich latach – zakupy, zarówno stacjonarne, jak i online. Wśród korzystających z bibliotek są głównie młode osoby – uczące się i studiujące. Nadal również najczęściej sięgamy po książki w formie papierowej – tylko co dwudziesty czytelnik wymienia co najmniej jedną książkę, z którą miał do czynienia na ekranie komputera lub urządzenia mobilnego.

Badanie wykazało, że najczęstszą formą kontaktu z tekstem w każdej grupie wiekowej nie jest czytanie książek, ale czytanie dłuższych tekstów, takich jak artykuły prasowe, hasła encyklopedyczne itp. na ekranach komputerów, tabletów i smartfonów”.

Powyższe tezy (powrót do bibliotek po zakończeniu pandemii, nowoczesne sposoby korzystania z zasobów, jak np. dostęp do Legimi, wzrost atrakcyjności samych filii bibliotecznych czy otwarcie nowych instytucji, jak Mediateka MeMo) wydają się również potwierdzać informacje o wzroście czytelnictwa i popularności miejskich punktów bibliotecznych. Biblioteka Miejska w Łodzi wskazuje również na wymienione poniżej działania, mogące mieć wpływ na poprawę sytuacji w analizowanym zakresie.

Należało do niech przede wszystkim połączenie pięciu bibliotek osiedlowych i utworzenie Biblioteki Miejskiej w Łodzi z dniem 1 stycznia 2018 r. pozwoliło na optymalizację funkcjonowania poprzez racjonalizację zarządzania majątkiem i zasobami Miasta, podniesienie jakości świadczonych usług, zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze, lepsze wykorzystanie potencjału kulturowego Miasta (w tym zasobów instytucji kultury) i profesjonalizację zarządzania kulturą. W 2023 r. Biblioteka prowadziła 58 filii bibliotecznych.

Porównując mapy z 2021 r i 2022 r. widoczna była poprawa sytuacji. W tym kontekście dane pochodzące z obszaru rewitalizacji mogą napawać umiarkowanym optymizmem. Już pierwszy rzut oka na mapę z 2021 r. pozwalał zauważyć wyraźny spadek czytelnictwa. Wówczas niemal wszędzie dominował bładołososiowy kolorowy, świadczący o obniżeniu wskaźnika czytelnictwa w porównaniu z rokiem poprzedzającym. Można przypuszczać, iż zjawisko to miało również związek z pandemią koronawirusa, lock-downami i przymusowymi ograniczeniami aktywności społecznych.

W 2022 r. widoczny był wzrost liczby osób wypożyczających książki w filiach Biblioteki Miejskiej w Łodzi. Były one szczególnie widoczne w zachodniej i wschodniej części „Starego Widzewa”, gdzie najczęściej występującą wartością był przedział pomiędzy 50 a 121 osób, które wypożyczyły choć 1 wolumin

w przeliczeniu na 1 tysiąc mieszkańców. Podobnie sytuacja wygląda w centrum strefy „Śródmieście-Zachód”.

Skokowa poprawa sytuacji w tym zakresie widoczna stała się w 2023 r. (Mapa nr 17). Niezwykle gęsto zaczęły występować pola o najwyższym natężeniu współczynnika. W zasadzie wszystkie lokalizacje, które w poprzednich latach wykazywały wartości przekraczające wartość współczynnika na poziomie przeszło 50 osób wypożyczających przynajmniej jedną książkę, stały się obecnie pomarańczowe, a więc w ubiegłym roku zaczęły przekraczać 121 osób na 1000 mieszkańców. Rozległe pola tej barwy zaczęły być widoczne na „Starych Bałutach” przy zachodniej i wschodniej granicy tej strefy. Pojawiły się one również na niemal całym obszarze „Centrum”, niemal całym obszarze „Śródmieścia-Wschód” i - podobnie jak w latach ubiegłych - zachodniej części obszaru „Stary Widzew”. Postęp w tym zakresie obserwowany jest również na terenie obszarów, które do tej pory cechowały się niskimi poziomami opisywanego wskaźnika, jak „Górna-Północ” czy „Południe”. Obecnie dominują tam heksagony

o wartości 50-83 osób, które wypożyczyły choćby 1 wolumin na 1 tys. mieszkańców. Choć zauważalne są tam również pojedyncze pola o wyższych wartościach opisywanej cechy. Najślabiej w ww. zakresie prezentują się takie rejony, jak południowa część obszaru „Stare Polesie” oraz wschodnie skrzydło obszaru „Stary Widzew”.

Mapa dotycząca 2024 r. wydaje się potwierdzać wszystkie obserwacje z roku poprzedzającego. Wydaje się więc, że impulsem do zmian na obszarach wypełnionych bładołososiowymi polami może być powstanie pręźnie działających filii bibliotecznych na ich terenie. Mowa o takich lokalizacjach, jak: południowa część obszaru „Stare Polesie”, północnowschodnia część podkowy „Starego Widzewa” pomiędzy ulicami Przędzalnianą, Tuwima, Kopcińskiego i Fabryczną, „Górna-Północ” czy „Południe”, gdzie widocznie mniej mieszkańców korzysta z usług bibliotek.

W latach poprzedzających niniejszą analizę każdy z rejonów odznaczających się wyższym współczynnikiem czytelnictwa posiadał w swoim centrum lub bezpośredniej bliskości filię Biblioteki Miejskiej w Łodzi. Niektóre z nich zlokalizowane były poza granicami obszaru rewitalizacji, ale co oczywiste oddziaływały pozytywnie również na jego mieszkańców. Dlatego też starając się rozwijać czytelnictwo, obszar rewitalizacji powinien być odpowiednio nasycony placówkami bibliotecznymi lub innymi instytucjami, które zastępować lub uzupełniać będą ich funkcje. W tym celu w Gminnym Programie Rewitalizacji uwzględnione zostało przedsięwzięcie podstawowe nr 20 pn. „Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek”. Otwieranie filii bibliotecznych w nowej, atrakcyjnej odsłonie, o rozszerzonym wachlarzu działalności (Gdańska 8, Tuwima 46, Wschodnia 42, Moniuszki 5), są istotnymi krokami, które najprawdopodobniej już teraz zaczęły przyczyniać się do pozytywnej zmiany trendów i odbudowy zjawiska korzystania z bibliotek przez łódzian.

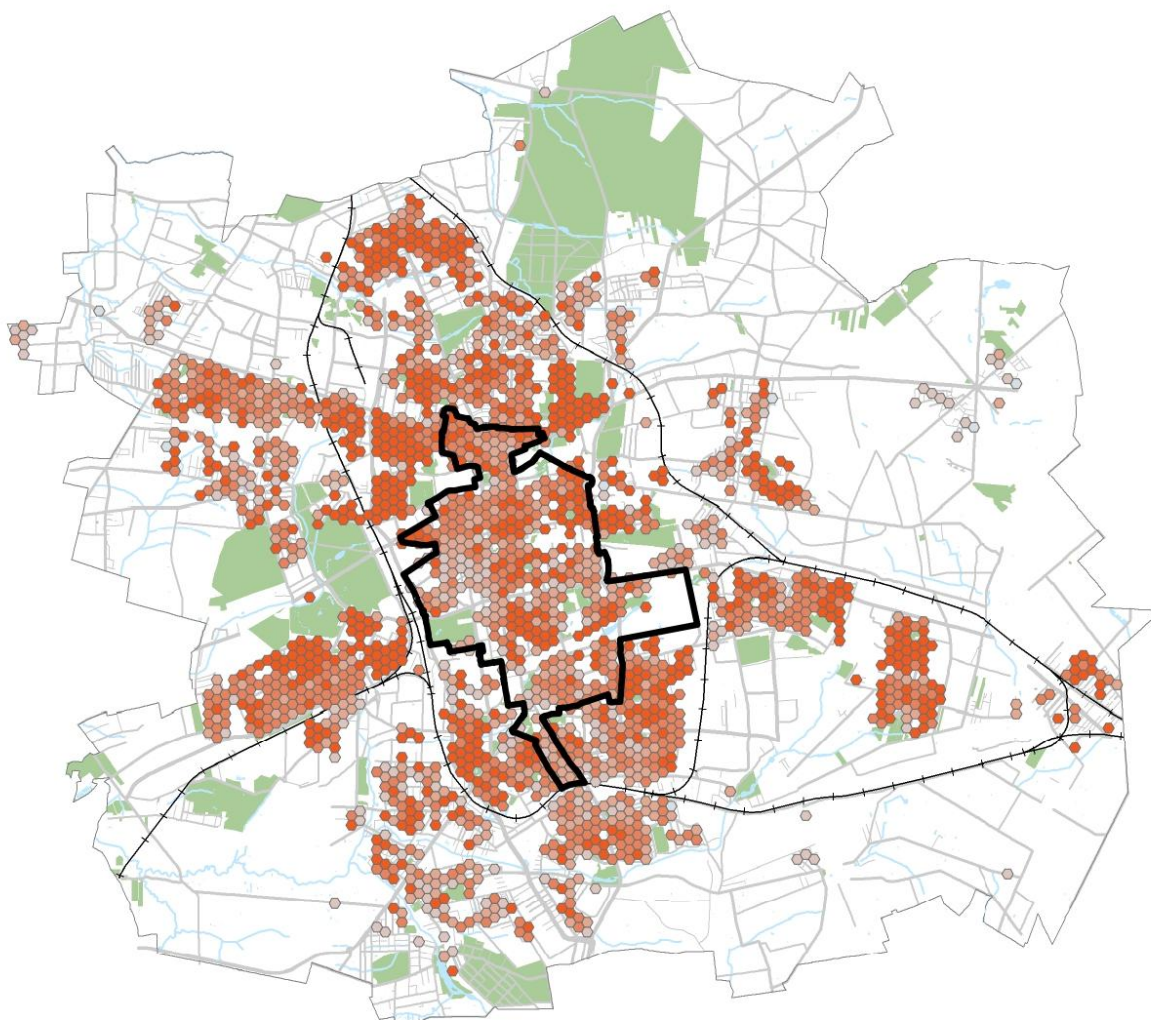
Mapa 17. Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach (G13)

2024 r.

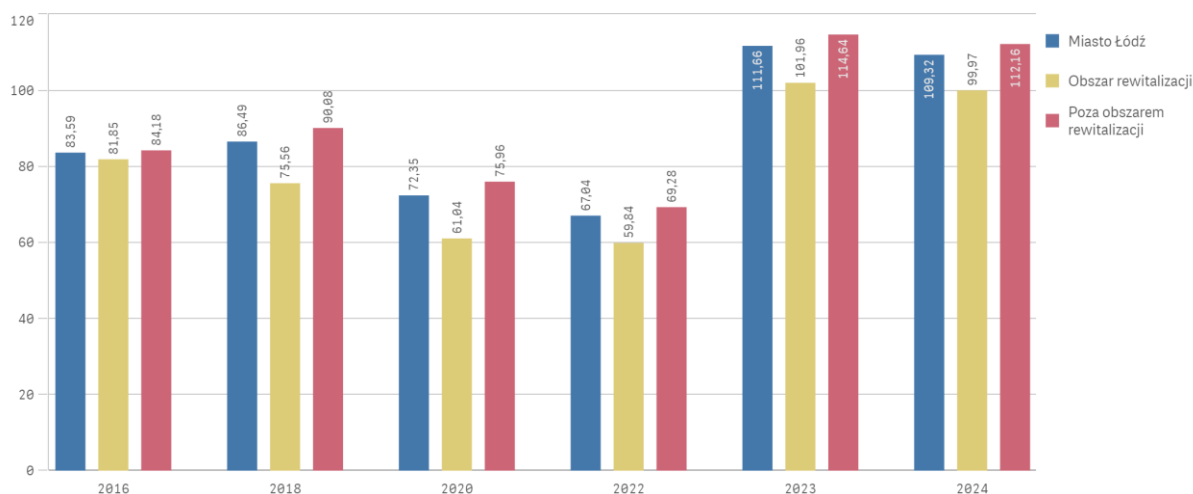
Czytelnicy, którzy wypożyczyli co najmniej jeden wolumin w przeliczeniu na 1 tys. ludności

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 8. Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach (czytelnicy, którzy w danym roku wypożyczyli co najmniej jeden wolumin – w przeliczeniu na 1000 ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biblioteki Miejskiej w Łodzi

Wykroczenia na obszarze rewitalizacji

Bezpieczeństwo mieszkańców jest dla każdego samorządu lokalnego jedną ze spraw priorytetowych. Miasta mające opinie niebezpiecznych mają o wiele mniejsze szanse na przyciągnięcie nowych mieszkańców. Ponadto znaczna część tych mieszkańców konkretnej miejscowości, którzy będą mogli sobie na to pozwolić, szukać będzie możliwości osiedlenia się w miejscach bezpieczniejszych, często na suburbiach lub poza granicami miasta. Takie same mechanizmy występują w przypadku elementów „organizmów” miejskich, jakimi są np. dzielnice lub osiedla. Podwyższone wskaźniki przestępczości w danym rejonie powodują odpływ mieszkańców, a co za tym idzie spadek atrakcyjności konkretnego miejsca, postępujące negatywne konsekwencje i nawarstwiające się problemy. Postrzeganie danej lokalizacji jako niebezpiecznej może więc rodzić negatywne konsekwencje utrudniające pełne wykorzystanie jej potencjału.

Poniższa tabela (Tabela nr 8) pokazuje najpowszechniejsze kategorie przestępstw, ich liczbę na terenie Łodzi oraz ich wykrywalność w latach 2021-24. Cofając się nieco w czasie i porównując 2019 z 2020 r. w wielu przypadkach zanotowano spadek liczby popełnianych przestępstw, na co z pewnością wpływ miała pandemia koronawirusa i apele o ograniczenia spotkań oraz korzystania z przestrzeni miejskich. Jednak w 2021 r. widoczne stały się wzrosty w takich kategoriach przestępstw jak: o charakterze kryminalnym, drogowe, przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji, przeciwko wolności i wolności sumienia, przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, przeciwko mieniu.

Tabela 8. Przestępstwa stwierdzone i wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstwa

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2022		Styczeń – wrzesień 2023		Styczeń – grudzień 2024*	
	w liczbach bezwzględnych	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %	w liczbach bezwzględnych	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %	w liczbach bezwzględnych	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %
OGÓŁEM	11 325	53,7	15 116	46,9	15 574	48,9
w tym przestępstwa:						
- o charakterze kryminalnym	7 847	46,8	11 021	42,4	10 039	46,7
- o charakterze gospodarczym	2 609	60,4	2 702	44,9	3 147	54,4
- drogowe	612	97,1	819	96,7	804	97,9
Z ogółem rodzaje przestępstw:						
- przeciwko życiu i zdrowiu	263	84,2	328	72,6	334	72,5
- przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	682	96,2	921	96,0	912	97,5
- przeciwko wolności i wolności sumienia	325	81,2	441	73,3	bd.	bd.
- przeciwko rodzinie i opiece	329	99,7	387	99,2	bd.	bd.
- przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego	459	52,3	265	78,2	bd.	bd.
- przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	154	98,7	306	97,7	bd.	bd.
- przeciwko wiarygodności dokumentów	665	89,1	428	44,4	bd.	bd.
- przeciwko	7 421	39,3	10 103	35,2	9 306	39,2

mieniu						
- przeciwko obrotowi gospodarczemu ^c	114	93,9	99	87,9	bd.	bd.
- z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	382	94,8	561	93,6	bd.	bd.

a. Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich;

b. Łącznie z przestępstwami z art. 250a kodeksu karnego (korupcja wyborcza) oraz z art. 296a i 296b kodeksu karnego (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa).

c. Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kodeksu karnego.

* z uwagi na zmianę sposobu publikowania szczegółowych danych przez Urząd Statystyczny w Łodzi, niemożliwym stała się aktualizacja liczby niektórych kategorii przestępstw i odsetka ich wykrywalności

U w a g a. Dane za 2023 r. zostały wygenerowane z Krajowego Systemu Informacyjnego Policji w dniu 2 kwietnia 2024 r.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

Niestety w przeciwieństwie do tych kategorii przestępstw, których liczba wzrastała w latach 2019-2020 (o charakterze gospodarczym, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wiarygodności dokumentów, przeciwko obrotowi gospodarczemu, z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii), wzrosty w 2021 r. odnotowano w kategoriach, będących w przeważającej części kategoriami wpływającymi na postrzeganie poziomu bezpieczeństwa danej okolicy (z wyłączeniem tych dotyczących narkotyków naturalnie). Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem był fakt, iż wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw również w większości przypadków spadł.

Dane z 2022 r. nie mogą być w pełni analizowane z uwagi na fakt, iż były one niepełne, pokazując jedynie sytuację w okresie od stycznia do września, a więc bez ostatniego kwartału roku. To co ewentualnie możemy porównywać to wykrywalność przestępstw. Trudno jednak powiedzieć czy dane te dadzą takie same wyniki, po doliczeniu do nich ostatnich trzech miesięcy 2022 r. Generalnie odsetek wykrywalności wzrósł. Zmalała wykrywalność przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji (o 0,1 punktu procentowego), przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego (o 11,8 punktu procentowego – najwyższy spadek), - przeciwko wymiarowi sprawiedliwości (o 0,9 punktu procentowego).

Wobec ww. niekompletności danych za 2022 r., w 2023 r. możliwe stało się porównanie posiadanych informacji z rokiem 2021. W tym przypadku zauważalne jest, iż generalny wskaźnik wykrywalności pozostał na bardzo zbliżonym poziomie. Zmniejszyła się jednak znacząco ogólna liczba przestępstw, co przekładało się na spadki w zasadzie we wszystkich podgrupach przestępstw. Wyjątek stanowią jedynie przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, przeciwko ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii i faktycznie symboliczny - z uwagi na bardzo mały wzrost – przeciwko obrotowi gospodarczemu.

W 2024 r. natomiast możliwe do przeanalizowania jest węższe spektrum kategorii przestępstw niż rok wcześniej (jak wspomniano powyżej Urząd Statystyczny w Łodzi zmienił sposób i zakres publikowania danych). Zauważalne jest zwiększenie się liczby przestępstw ogółem, za co przede wszystkim odpowiedzialna jest odnotowana liczba przestępstw stwierdzonych o charakterze gospodarczym. W pozostałych typach przestępstw odnotowano spadki. Budującą jest natomiast kwestia wykrywalności. W zasadzie w każdej kategorii odnotowano wzrost odsetków ujawniania sprawców przestępstw.

Analiza map dotyczących wykroczeń na przestrzeni lat jest nieco utrudniona z uwagi na fakt, iż dane za 2019 r. pozyskano wyłącznie od łódzkiej Straży Miejskiej (na skutek dużego obciążenia Komendy Miejskiej Policji w Łodzi obowiązkami związanymi z przeciwdziałaniem pandemii koronawirusa nie udało się pozyskać analogicznych danych zbieranych przez Policję). A więc informacje o stanie wyjściowym nie są do końca pełne. Dane za 2020 r. były kompletne. Niestety te opisujące sytuację w 2021 r. ponownie zostały pozbawione informacji pochodzących z Komendy Miejskiej Policji w Łodzi. Tak samo stało się w 2022 r. i w 2023 r.

Zilustrowane na mapach 18 i 19 zjawiska, dotyczące wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego oraz wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu zabronionym, potwierdzają – podobnie jak w latach ubiegłych - że obszary o zwiększonych wartościach wskaźników pokrywają się z lokalizacjami przestrzeni publicznych, z których łodzianie oraz przyjezdni korzystają bardzo intensywnie, a także z ważniejszymi ciągami komunikacyjnymi. Pozyskane informacje wskazują, iż mapa prowadzonych interwencji niezmiennie nakłada się w sposób szczególny z niespełna dwukilometrowym odcinkiem ul. Piotrkowskiej, przekształconym w deptak, rozlewając się nieco na jej najbliższe sąsiedztwo. Przedłużeniem tej strefy ku północy do parku Staromiejskiego jest oś ul. Nowomiejskiej. Więcej wykroczeń notowanych było również na odcinku ul. Piotrkowskiej pomiędzy Piłsudskiego i Radwańską oraz w jego najbliższej okolicy.

Jednak dane Policji z 2016 r., jak i te z 2020 r. pokazywały o wiele rozleglejszy obszar problemowy (najprawdopodobniej również z uwagi na skalę działań prowadzonych przez Policję), aczkolwiek odzwierciedlający również opisaną powyżej tendencję. To co było istotne to fakt, iż obszar ten był o wiele szerszy, co pokazują dane dotyczące wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tysiąc mieszkańców, przyjmujący wartości pomiędzy 19 a 75 wykroczeń. Tak więc obszar ciemnoszarego koloru wypełniał obszar problemowy „Centrum” niemal w całości i z niego rozlewał się wzdłuż ważniejszych arterii komunikacyjnych śródmieścia na „Stare Polesie”, „Stare Bałuty”, „Katedralną”, „Śródmieście-Wschód”. Niekorzystnie wyglądała w tym kontekście również sytuacja obszarów „Starych Bałut”, które niemal całe pokryte były wysoką wartością wskaźnika oraz „Górnej-Północ”, której najgęściej zamieszкана część pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego i Dąbrowskiego stanowiła jednolitą ciemnoszarą plamę. Obszary „Południa” i „Starego Widzewa” wydawały się jedynie nieco bezpieczniejsze z uwagi na bardziej mozaikowy charakter układania się heksagonów w różnych odcieniach symbolizujących nieco niższe wartości wskaźnika.

W 2022 r. obszary najwyższych wartości współczynnika nadal widoczne były w zasadzie w tych samych miejscach. Pojawiła się wyraźniejsza strefa, gdzie analizowany czynnik osiągał wartość przekraczającą 73 wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tysiąc mieszkańców, zlokalizowana pomiędzy placem Kościelnym a Rynkiem Bałuckim w samym sercu „Starych Bałut”.

To co szczególnie martwiło rok wcześniej, czyli fakt pogłębienia się problemu w porównaniu z 2021 r. (obszary, w których notowane były wartości do niespełna 8 przypadków ww. wykroczeń, rok później mieściły się w przedziale od 8 do 18 na 1000 mieszkańców), zauważalne było również w 2023 r. Szczególnie niepokojący jest fakt, iż heksagony o najwyższej wartości wskaźnika, zagęściły dotychczas widoczny kształt, tworząc bardziej jednolity obszar, gdzie notowano powyżej 166 wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tys. mieszkańców. Ponadto obszar ten zdawał się promieniować nieco szerzej poza zespół heksagonów symbolizujących najbliższe sąsiedztwo ul. Piotrkowskiej. Natężenie omawianego wskaźnika w tej otaczającej strefie to jednak pola bladioróżowe, symbolizujące mniejsze natężenie problemu (pomiędzy 5 a 55 przypadków). Dodatkowo zauważalne stały się 2 nowe niewielkie enklawy problemu: przy skrzyżowaniu al. Marsz. J. Piłsudskiego i Targowej (obszar „Stary Widzew” oraz w środkowej części obszaru „Górna-Północ”). Natężenie problemu waha się w tych miejscach przeważanie pomiędzy 5 a 55 przypadków wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tysiąc mieszkańców.

W 2024 r. nadal widoczny jest wydłużony obszar problemowy wzdłuż ul. Piotrkowskiej. Niestety jego analiza wskazuje, iż problem zdaje się pogłębiać. W porównaniu z rokiem ubiegłym widać więcej pól symbolizujących 55 i więcej wykroczeń zakłócania spokoju na 1000 mieszkańców. W ramach tego obszaru rysują się wyraźniejsze 4 obszary gdzie zjawisko pojawia się wyraźnie częściej: w okolicach skrzyżowania z Piłsudskiego, przy pasażu Schillera, w pobliżu skrzyżowania z ul. Zieloną oraz w sąsiedztwie pl. Wolności.

W przypadku wykroczeń spożywania alkoholu w miejscach zabronionych obserwowano podobne tendencje, jak w przypadku wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego. Największe zagęszczenie ujawnionych wykroczeń z tego tytułu występowało wzdłuż ul. Piotrkowskiej (a w szczególności w centralnej części przekształconej w deptak) i jej najbliższej okolicy rozszerzając się wzdłuż najbardziej uczęszczanych ulic w kierunku wschodnim i zachodnim, a także na południe i na północ w stronę „Starych Bałut”. Dane pochodzące z rejestrów Policji – jak w przypadku poprzednio analizowanego zjawiska – pokazywały znacznie szerszy zasięg problemu, a „Stare Bałuty” można było wskazać niemal w całości jako obszar problemowy, ze szczególnie wysokim nasileniem wysokich wartości analizowanego wskaźnika. Fakt ten wydaje się być dość zaskakującym ponieważ ta część północnej dzielnicy miasta jest rejonem nieco peryferyjnym w stosunku do osi ulicy Piotrkowskiej, więc ujawnione wykroczenia w znacznej części zdają się dotyczyć jego mieszkańców.

Dane Straży Miejskiej w 2022 r. pokazują w zasadzie niemal te same miejsca najwyższej wartości wskaźnika, co rok wcześniej. Mocniej zarysowała się problemowa enklawa na „Starych Bałutach” pomiędzy pl. Kościelnym a Rynkiem Bałuckim i w zachodniej części tego obszaru. Zaznaczyć należy, iż niemal na całym obszarze rewitalizacji przybyło pojedynczych heksagonów lub ich niewielkich zespołów wskazujących na niewielki, ale jednak, wzrost zjawiska.

Rok 2023 to niestety dalszy rozrost strefy problemowej wzdłuż ul. Piotrkowskiej. Stała się ona bardziej jednolita, jak również bardziej masywna na skutek „przyklejania się” do wcześniej widocznego kompleksu heksagonów kolejnych pól o natężeniu współczynnika pomiędzy 8 a 50 przypadków oraz natężenia najwyższego przekraczającego 50 wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu niedozwolonym na 1 tys. mieszkańców. Podobnie jak miało to miejsce w przypadku wcześniej analizowanej mapy, obszar ten „promieniuje” na zewnątrz nieregularnymi zespołami heksagonów

o pełnej rozpiętości wartości analizowanego wskaźnika. Więcej „promieni” o najwyższych wartościach widocznych jest na mapie na wschód od ul. Piotrkowskiej. To co może niepokoić, to fakt, że pojedyncze heksagony prezentujące różne nasilenia omawianej cechy, porozrzucane po całym obszarze rewitalizacji, w wielu przypadkach powiększyły swoją wielkość, tworząc niewielkie odosobnione zespoły.

Niewielką lecz zauważalną intensyfikację tendencji widać także w 2024 r. Obszar problemowy rysuje się nieco mocniej niż rok wcześniej wzdłuż ul. Piotrkowskiej. Jednak jego najbardziej widoczna strefa, gdzie notuje się przeszło 50 wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu zabronionym 1 tysięcy mieszkańców rozciąga się horyzontalnie od Piotrkowskiej długą odnogą wzdłuż ul. Tuwima i nieco krótszą wzdłuż ul. Struga. Zarysowała się również strefa problemowa wzdłuż ul. Kilińskiego pomiędzy Pomorską i Jaracza. Tam opisywane zjawisko przybrało wartość od 8 do 50 odnotowanych wykroczeń na 1 tys. mieszkańców.

W związku z poczynionymi obserwacjami, stawianymi na podstawie danych policyjnych, nieuprawnionym może okazać się twierdzenie, pochodzące z diagnoz wykorzystanych do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, iż przestępczość nie jest problemem łódzkiego obszaru rewitalizacji. Szczególnie wobec obserwowanego rozlewania się analizowanych zjawisk szeroko poza rdzeń opisywanego obszaru, co pokazuje, że problem istnieje.

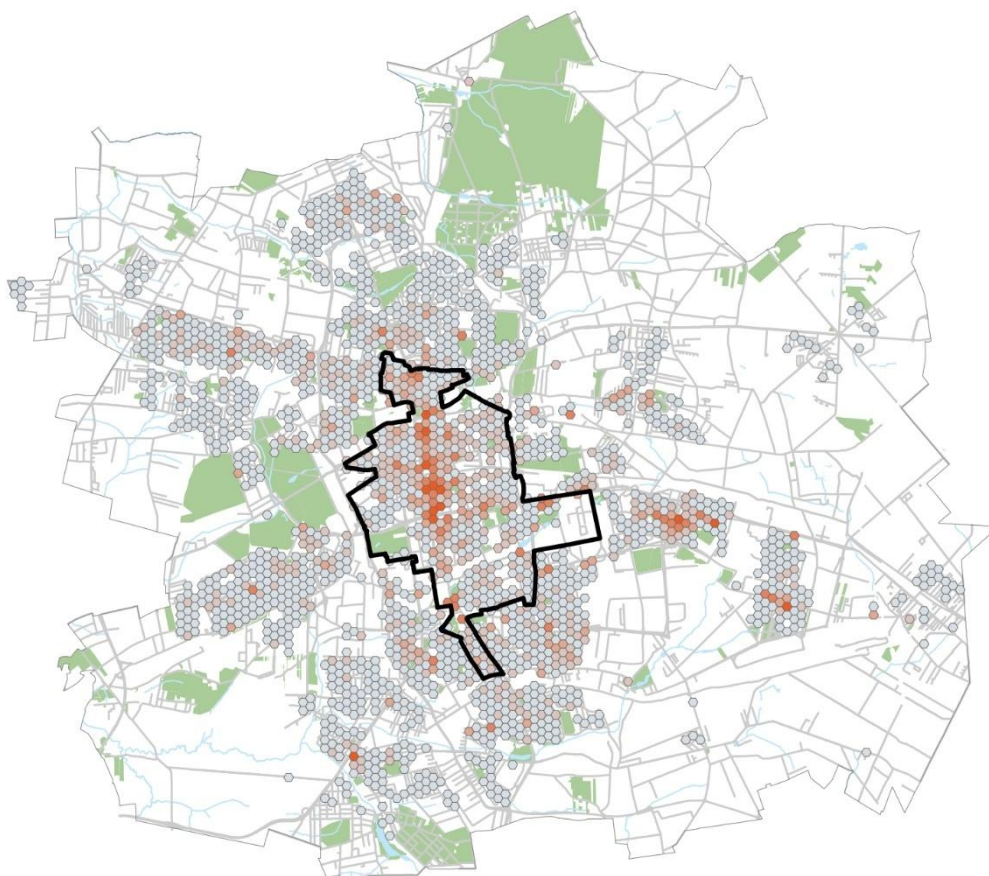
Konkludując: na podstawie posiadanych danych nie da się wysnuwać jednoznacznych wniosków o skali popełniania wykroczeń przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ponieważ statystyki nie

odnotowują, skąd pochodzą sprawcy czynów, a wskazane lokalizacje (a w szczególności ciąg ul. Piotrkowskiej) w pewnym zakresie są rejonami spędzania wolnego czasu, użytkowanymi chętnie zarówno przez mieszkańców całej Łodzi, jak również osoby przyjeżdżające spoza miasta i turystów. Konieczną staje się dalsza analiza sytuacji w oparciu o statystyki policyjne i dane Straży Miejskiej, a także dalsze rozwijanie infrastruktury w postaci oświetlenia ulic czy kamer monitoringu.

Mapa 18. Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

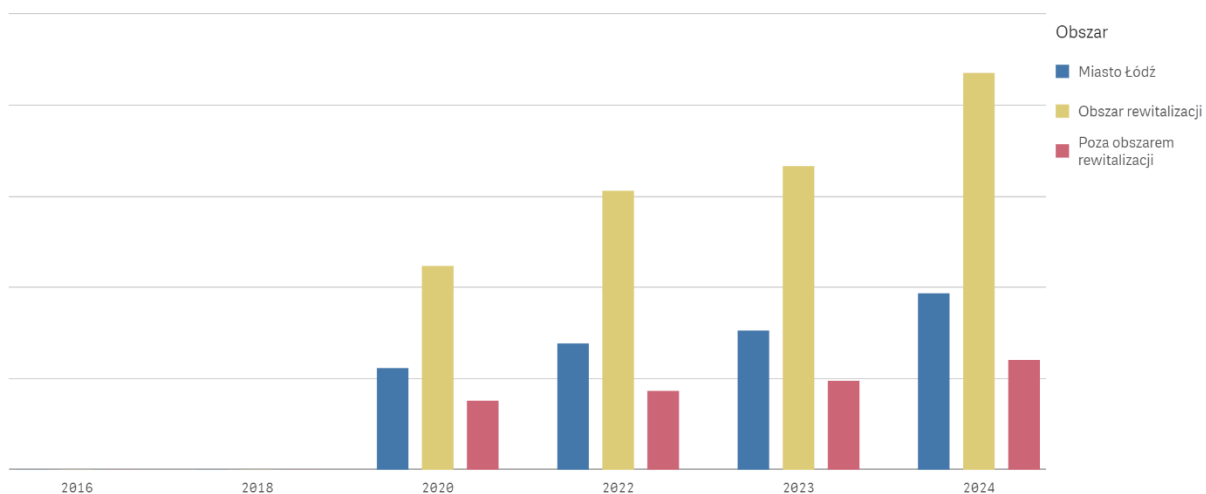
Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego (G30SM) 2024 r.

Liczba wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 9. Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego (liczba wykroczeń zakłócenia spokoju i porządku publicznego na 1 tys. ludności)

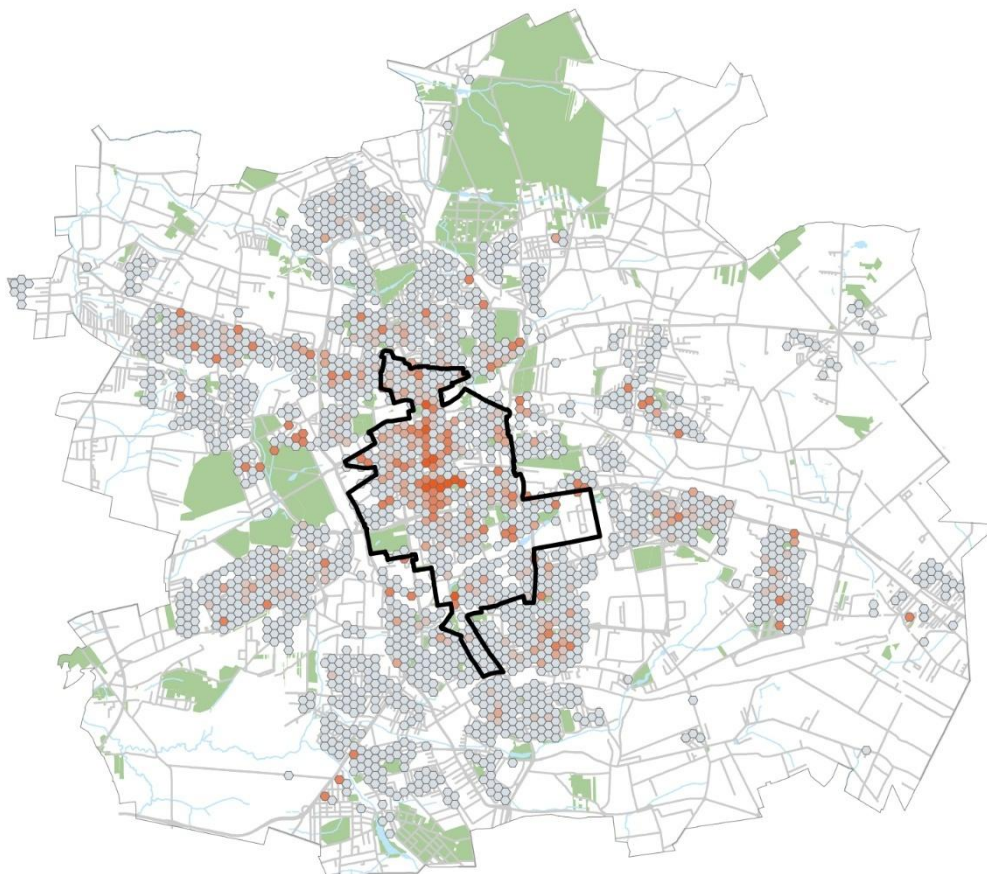

Źródło: Opracowanie ŁOG na podstawie danych Straży Miejskiej

Mapa 19. Wykroczenia spożywania alkoholu w miejscu zabronionym

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

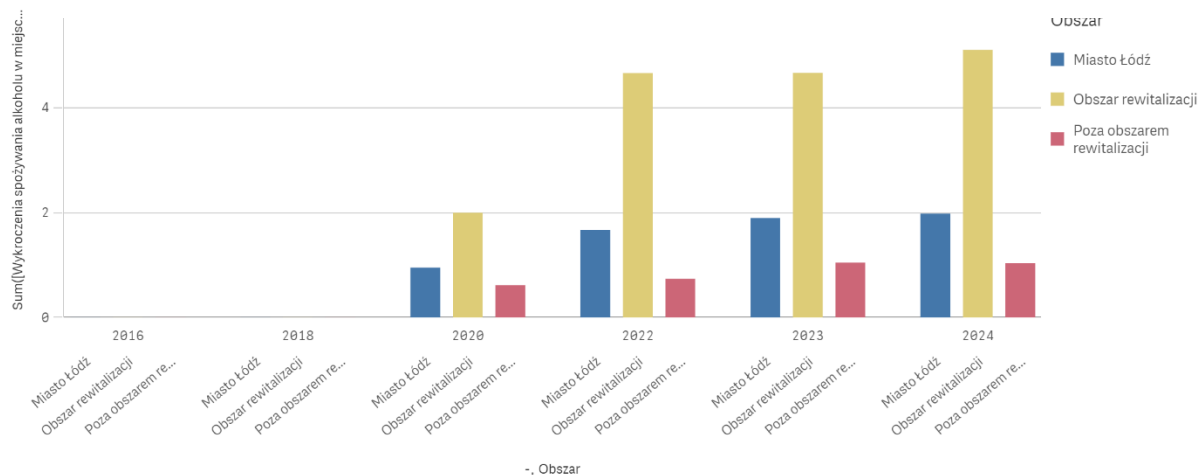
Wykroczenia spożywania alkoholu w miejscu zabronionym (G31SM) 2024 r.

Liczba wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu zabronionym na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 10. Wykroczenia spożycia alkoholu w miejscu zabronionym (liczba wykroczeń spożycia alkoholu w miejscu zabronionym na 1 tys. ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG na podstawie danych Straży Miejskiej

Wskaźniki potencjałów obszaru

Intensywność zrzeszania się obywateli

Dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące podmiotów gospodarki narodowej według wybranych form prawnych, podregionów i powiatów w 2019 r. wskazywały, iż wówczas na obszarze miasta funkcjonowało 2 899 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 142 spółdzielnie. Widoczny był zatem spadek ich liczby w porównaniu z 2016 r., kiedy liczby te przedstawiały się odpowiednio: 2 965 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 249 spółdzielni. W 2020 r. liczba tych pierwszych niewiele wzrosła - do poziomu 2 921, nadal natomiast spadała liczba spółdzielni – zarejestrowanych było 130 tego typu podmiotów. W 2022 r. liczba omawianych podmiotów spadła. Zarejestrowanych było 1 975 stowarzyszeń i 122 spółdzielnie. Rok później - w 2023 r. – liczba stowarzyszeń wzrosła do 2 057. Nieznacznie spadła natomiast liczba spółdzielni. Było ich 117.

Ponownie podkreślić należy, iż z uwagi na zmianę sposobu publikowania szczegółowych danych przez Urząd Statystyczny w Łodzi, niemożliwym stało się zaktualizowanie danych także w zakresie liczby stowarzyszeń i spółdzielni dla 2024 r. Dlatego też punktem odniesienia dla opisu sytuacji miasta Łodzi w tym zakresie pozostaje 2023 r. Dostępne dane wskazują, iż w 2024 r. wzrosła nieznacznie liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w województwie łódzkim do poziomu 8 079 (rok wcześniej było ich 7 949). Przypuszczać więc można, że również w Łodzi ich liczba wzrosła nieznacznie.

Mapa nr 21 prezentuje liczbę zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności. Nasycenie wartością wskaźnika zarówno w 2016, jak i 2019, a następnie w 2020, 2021 r. i 2022 r. wskazuje, iż z największym ich zagęszczeniem mieliśmy do czynienia na obszarze rewitalizacji. Lokalizacjami, na których swoje siedziby znalazło najwięcej organizacji pozarządowych, jest niemal cały obszar dawnej dzielnicy Śródmieście (w kształcie odwróconej podstawą do góry litery L) oraz południowej części Starego Polesia. Wydaje się, że począwszy od 2020 r. coraz więcej pól znajdujących się w samym centrum obszaru rewitalizacji, uzyskiwało najbardziej nasycony kolor pomarańczowy, co świadczyło o tym, iż wartość wskaźnika przekracza tam 323 zarejestrowane organizacje pozarządowe na 10 tys. mieszkańców. Niemal identycznie jak w latach poprzedzających sytuacja wyglądała również w 2023 r. i 2024 r.

Natomiast wykres ilustruje poziom wskaźnika zagregowany dla obszaru rewitalizacji i poza nim. Widać wyraźną przewagę obszaru pod względem liczby zarejestrowanych organizacji, jak i jej wzrost od 2020 r.

Opisywany obszar wyróżnia się zauważalnie pod względem rejestrowanej obecności siedzib NGO w porównaniu z terenami największych łódzkich osiedli mieszkalnych (i innych terenów o wysokiej gęstości zaludnienia), znajdujących się poza strefą wielkomiejską. Sytuacja ta spowodowana jest najprawdopodobniej faktem, iż to na terenie centrum miasta zlokalizowanych jest najwięcej nieruchomości, wchodzących w skład zasobu gminnego, których wynajem lub dzierżawa kosztują stosunkowo mniej niż najem lokali użytkowych u właścicieli prywatnych. Ponadto Miasto stosuje w najmie dla organizacji pozarządowych preferencyjne stawki czynszu, a czasami, jako formę wsparcia organizacji pozarządowych, formułę użyczenia lokalu. Dla organizacji non-profit, zmuszonych zwykle szukać dla siebie lokalizacji niegenerujących wysokich kosztów utrzymania, jest to dodatkowy argument, aby umieszczać swoje siedziby w centrum. Warto również podkreślić, iż nie zawsze umiejscowienie siedziby pozostaje w związku z przedmiotem funkcjonowania organizacji, aczkolwiek w przypadku niektórych taka zależność zachodzi (np. świetlice środowiskowe).

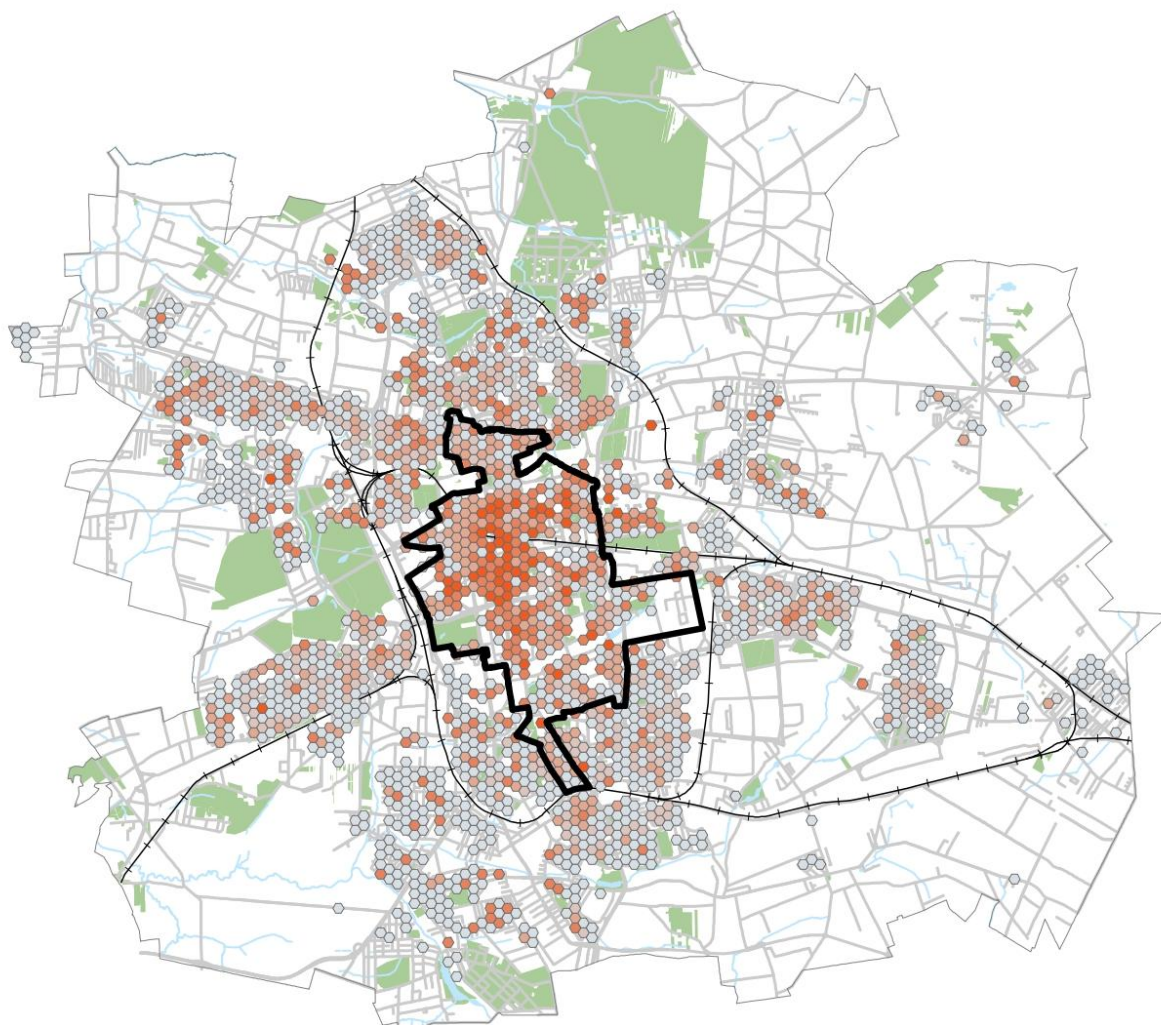
Mapa 20. Intensywność zrzeszania się obywateli

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

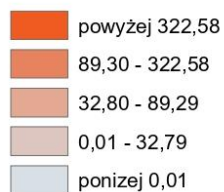
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Intensywność zrzeszania się obywateli (G26)

2024 r.

Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności

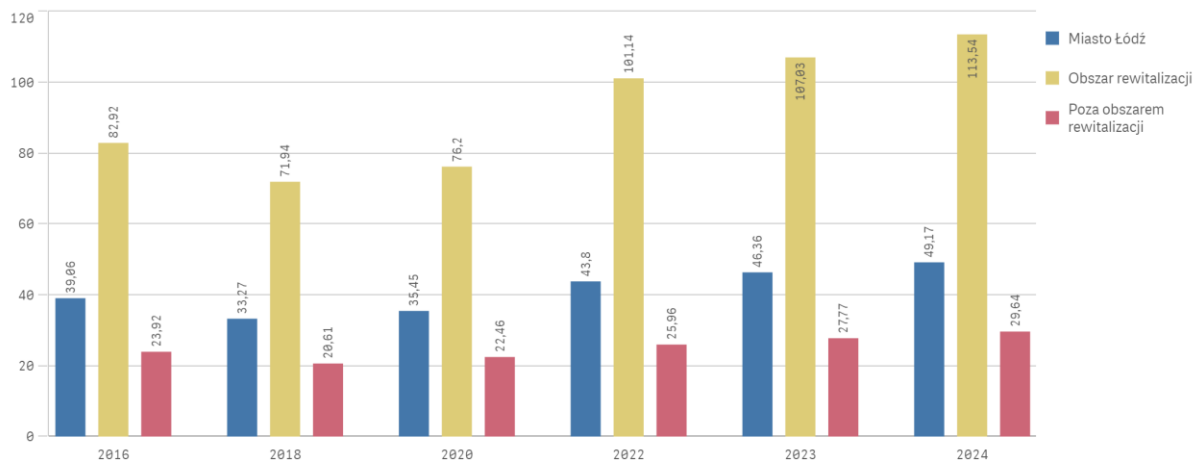

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 11. Intensywność zrzeszania się obywateli (liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności)

Intensywność zrzeszania się obywateli

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Aktywności Miejskiej

Zaangażowanie obywateli w obszar

Jednym ze wskaźników obrazujących zaangażowanie obywateli w wygląd i życie ich najbliższej okolicy jest uczestnictwo w Łódzkim Budżecie Obywatelskim (ŁBO). To demokratyczny proces, w ramach którego mieszkańcy współdecydują o wydatkach publicznych w Łodzi w perspektywie kolejnego roku budżetowego. Budżet Obywatelski stanowi wydzieloną część budżetu miasta Łodzi, o której przeznaczeniu decydują mieszkańcy, co oznacza, że:

- mieszkańcy zgłaszają projekty, które następnie są analizowane przez urzędników pod kątem możliwości realizacji oraz opiniowane przez Komisję Budżetu Obywatelskiego Rady Miejskiej w Łodzi i Rady Osiedla;
- projekty, które zostały dopuszczone do fazy głosowania przez Komitet Koordynujący ds. ŁBO, poddaje się pod powszechne i bezpośrednie głosowanie; – projekty, które osiągnęły najlepszy wynik w głosowaniu, aż do wyczerpania puli środków, przeznaczają się do realizacji, wpisując je do uchwały budżetowej. W trakcie jedenastu edycji do realizacji wyłoniono 2 203 projekty (w 2013/14 – 107, w 2014/15 – 65, w 2015/16 – 87, w 2016/17 – 218, w 2017/18 – 233, w 2018/19 – 235, w 2019/20 – 261, w 2020/21 – 257, w 2021/22 kolejne 257 z 716 zgłoszonych, w 2022/23 – 238 z 696, w 23/24 – 245 z 799 przedstawionych do głosowania, a w 2024/25 r. 258 z 848 złożonych).

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się na danych z lat 2019-2024. W pierwszym analizowanym roku mapa wskazywała na największą koncentrację wykonania wniosków do ŁBO dla danego rejonu na obszarze rewitalizacji w kwadracie ulic Piotrkowska, Piłsudskiego, Kilińskiego, Tylnej. Niestety nie znalazła się na opisywanym terenie żadna lokalizacja, w której zrealizowane zostałyby więcej niż 4 projekty obywatelskie. Pocieszającym był jednak fakt, iż dokładniej przypatrując się mapie, zauważyć możemy, że po całym terenie obszaru rewitalizacji rozsiane były niewielkie skupiska pól, w których zrealizowano pojedyncze projekty.

W 2020 r. natomiast rejon, którego dotyczyło najwięcej wniosków BO znajdował się na obszarze „Śródmieście-Wschód”, przy samej granicy obszaru rewitalizacji, ponadto w północnej części „Starego Polesia” w okolicach północnego odcinka ul. Gdańskiej, zachodniej części obszaru „Katedralna”

w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów Politechniki Łódzkiej oraz południowo-wschodniej części „Starego Widzewa”.

W 2021 r. na obszarze rewitalizacji widocznych było wiele, rozrzuconych po całym jego terenie pól o wartościach symbolizujących 1 wniosek złożony dla danego obszaru w Łódzkim Budżecie Obywatelskim. Większe przestrzenie na których takie pola się nie znalazły, widoczne były w południowo-wschodniej i wschodniej części „Starego Polesia”, północnej części „Starego Widzewa” oraz ogonku enklawy „Południe”. Obszary dla których złożono 2 projekty występowały jedynie punktowo na 3 heksagonach „Śródmieścia-Wschód”, 2 polach zlokalizowanych w południowej części „Starego Polesia”, 3 heksagonach znajdujących się na przeciwległych końcach „Starego Widzewa” i 1 w obszarze „Katedralna”. 3 lub 4 projekty złożone zostały jedynie dla jednej lokalizacji znajdującej się na terenie parku „Nad Jasieniem”.

Podobnie sytuacja wyglądała w 2022 r. Nadal za lidera w tym aspekcie możemy uznać mieszkańców „Śródmieścia-Wschód”. Całkiem pokaźne skupisko heksagonów, gdzie realizowane były pomiędzy 2-3 projekty budżetu obywatelskiego, widoczne było na południu obszaru „Centrum” pomiędzy Piotrkowską, Tuwima, Kilińskiego a Nawrot. Coraz więcej pól wskazujących na to, że w trakcie roku realizowane były choćby pojedyncze projekty BO, znajdowało się w północnej i środkowej części „Starego Polesia”. Również w południowo-zachodniej części „Starych Bałut” uwidoczniła się niewielka enklawa, gdzie realizowanych było 4-5 zadań finansowanych z budżetu partycypacyjnego (zlokalizowana była ona w pobliżu skrzyżowania ulic Zachodniej i Lutomierskiej).

W 2022 r. widoczne były pojedyncze pola lub niewielkie ich skupiska porozrzucane po całym terenie obszaru rewitalizacji, świadczące o realizacji pojedynczych projektów w danym rejonie. Niestety na obszarze rewitalizacji nie znalazł się ani jeden heksagon symbolizujący najwyższą wartość wskaźnika.

Z kolei w 2023 r. pojawiło się 5 pól o najwyższym poziomie współczynnika, wskazujących na więcej niż 5 wniosków do BO dla danej lokalizacji. Nadal znaczącą pozycję wśród obszarów, na których znajduje się najwięcej pól, gdzie mieszkańcy składają znaczące liczby wniosków do BO jest „Śródmieście Wschód”, jednak pojawiły się dwa obszary, na których również widoczna była większa liczba heksagonów, symbolizujących przynajmniej 1 złożony wniosek: południowa część obszaru „Centrum” (pomiędzy Kościuszki, Zieloną i Narutowicza, Kilińskiego oraz Piłsudskiego), oraz północna część obszaru „Katedralna”, obejmująca przede wszystkim tzw. „łódzki Manhattan”. Ponadto zauważyć można było wiele porozrzucanych po całym obszarze rewitalizacji pól, na których składane były wnioski w BO. Do „białych plam” w tym zakresie zaliczyć możemy: północną część „podkowy” „Starego Widzewa”, środkową część „Górnej-Północ” oraz „Południe”.

Mapa nr 21 prezentująca sytuację w 2024 r. pokazuje, iż ponownie na mapie nie było ani jednego heksagonu, którego zabarwienie wskazywałoby na najwyższą wartość wskaźnika, czyli 5 lub więcej wniosków do Budżetu Obywatelskiego. Jedynie 3 heksagony tworzyły niewielką enklawę, gdzie składano pomiędzy 4 a 5 projektów. Była ona usytuowana na granicy obszarów „Stare Bałuty” i „Centrum”. Heksagony o niższych wartościach omawianego wskaźnika porozrzucane były po całym obszarze rewitalizacji. Widoczne były jednak również większe obszary gdzie, do Budżetu Obywatelskiego nie złożono ani jednego projektu, jak północna część „Starego Widzewa” czy środkowa „Górnej-Północ”.

Wydaje się więc, iż warto prowadzić działania promocyjne i edukacyjne, mające na celu aktywizowanie mieszkańców tych obszarów, dla których żadne projekty nie zostały złożone. Pozytywnym zjawiskiem jest to, że przybyło na obszarze rewitalizacji heksagonów symbolizujących choćby 1 projekt złożony w ŁBO.

Jednak, co ilustruje Wykres nr 11, obszar rewitalizacji charakteryzuje się mniejszym zaangażowaniem obywateli, z wyjątkiem 2023 r., gdy osiągnął wyższą wartość.

Mapa 21. Zaangażowanie obywateli w obszar

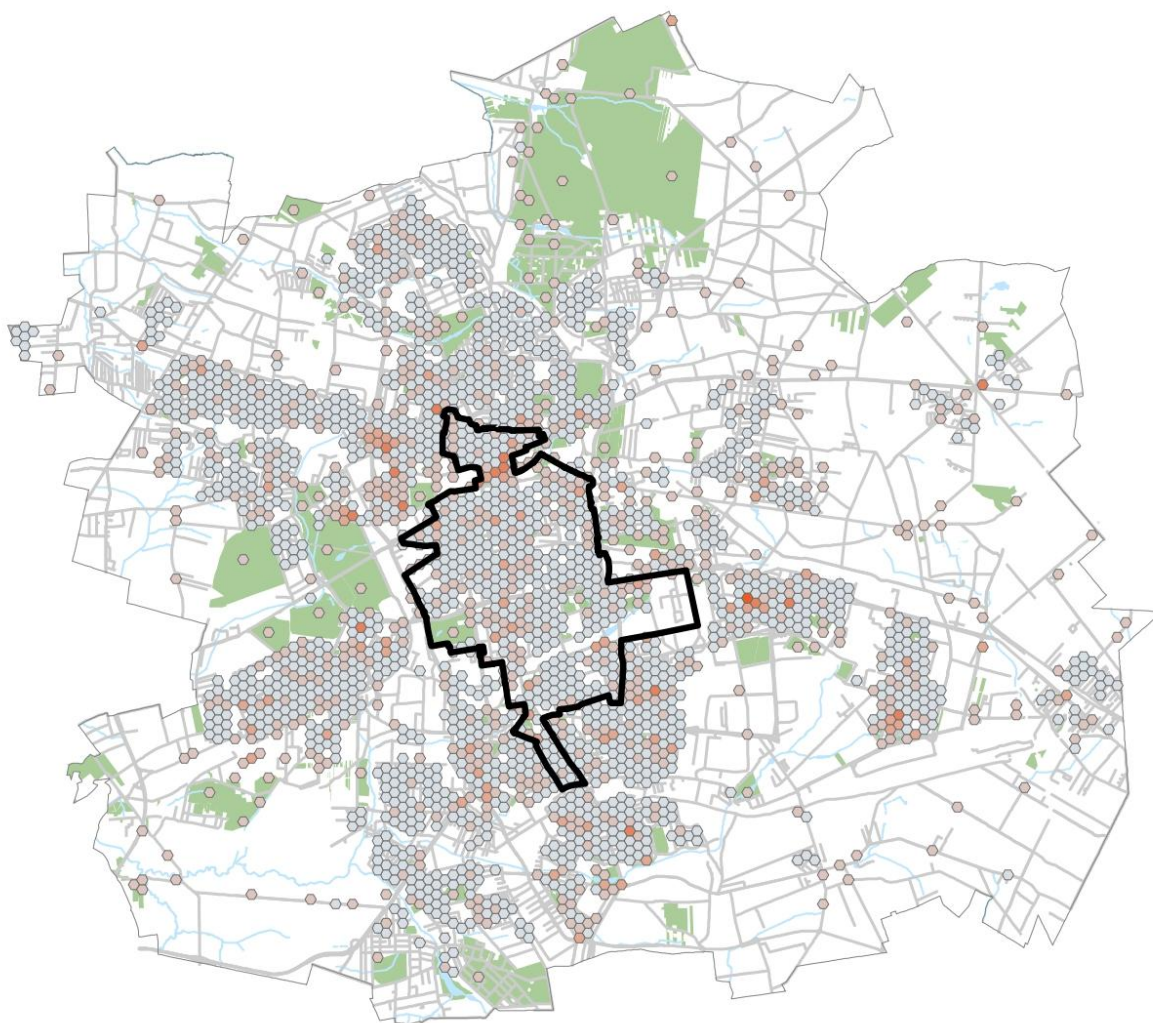
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Zaangażowanie obywateli w obszar (G27)

2024 r.

Liczba wniosków do Budżetu Obywatelskiego dotyczących danego obszaru

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 12. Zaangażowanie obywateli w obszar (liczba wniosków do Budżetu Obywatelskiego dotyczących danego obszaru na 10 000 mieszkańców)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Aktywności Miejskiej

Frekwencja wyborcza

Wskaźnikiem zaangażowania mieszkańców w istotne kwestie społeczne, związane z miejscem zamieszkania (zarówno najbliższym – gmina, czy też postrzeganym szeroko – państwo) jest udział w wyborach prezydenckich, parlamentarnych, samorządowych, referendach. Jest to również wyznacznik tego jak rozwija się i jak funkcjonuje społeczeństwo obywatelskie. Nie jest w tym przypadku istotne, kto został wybrany w wyborach, czy też jaka decyzja referendalna została podjęta, ale to jak przedstawia się frekwencja wyborcza, świadcząca o tym ilu mieszkańców uprawnionych do głosowania, wzięło w nim udział. W tym przypadku 2021 i 2022 r. nie zostały poddane analizie, gdyż wówczas nie miały miejsca żadne wybory czy referenda, umożliwiające analizowanie frekwencji.

W latach 2015-23 Łódź charakteryzowała się frekwencją wyborczą wyższą niż ogólnopolska, co pokazują dane zebrane w Tabeli nr 9. Zauważalny był również wyraźny wzrost odsetka osób, który wzięły udział w wyborach na przestrzeni 5 lat dzielących wybory parlamentarne w 2015 od wyborów prezydenckich w 2020 r. o przeszło 10 punktów procentowych, co było bardzo pozytywnym zjawiskiem. Wybory parlamentarne z 15 października 2023 r. pokazały, że frekwencja wyborcza może być jeszcze wyższa i sięgnąć w Łodzi niemal 80%. Co jak zwykle było wynikiem lepszym niż ogólna frekwencja dla kraju.

Natomiast wybory samorządowe oraz Wybory do Parlamentu Europejskiego 2024 cieszyły się o wiele mniejszym zainteresowaniem wyborców. Frekwencja osiągnęła odpowiednio: 49,90% oraz 47,94%. Co w przypadku Łodzi zaskakujące, odsetek osób, które wzięły udział w wyborach samorządowych, był niższy niż frekwencja ogólnopolska w tych wyborach. W opisywanym okresie z taką sytuacją mieliśmy do czynienia po raz pierwszy.

Tabela 9. Frekwencja wyborcza w Łodzi i w Polsce w wybranych latach

Lp.	Wybory	Frekwencja w Łodzi	Frekwencja w Polsce
1.	parlamentarne w 2015 r.	57,21%	50,92%
2.	parlamentarne w 2019 r.	68,66%	61,74%
3.	prezydenckie w 2020 r. (I tura)	67,35%	64,51%
4.	prezydenckie w 2020 r. (II tura)	70,29%	68,18%

5.	parlamentarne w 2023 r.	79,28%	74,38%
6.	samorządowe w 2024 r.	49,90%	51,94%
7.	do Parlamentu Europejskiego 2024 r.	47,94%	40,65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Państwowej Komisji Wyborczej

Dla porządku jedynie wspomnieć należy, iż mapa z 2020 r. obrazowała sytuację na podstawie danych dotyczących frekwencji w poszczególnych obwodach wyborczych. Ta wskazywała wyraźnie, iż była ona zdecydowanie niższa na centralnym obszarze miasta, wpisującym się w granice obszaru rewitalizacji. Symbolizowały to wyraźnie bledsze odcienie koloru pomarańczowego, w porównaniu z obszarem wskazującym na udział mieszkańców w wyborach na poziomie przekraczającym 64,32%, pokrywającym gros obszaru miasta.

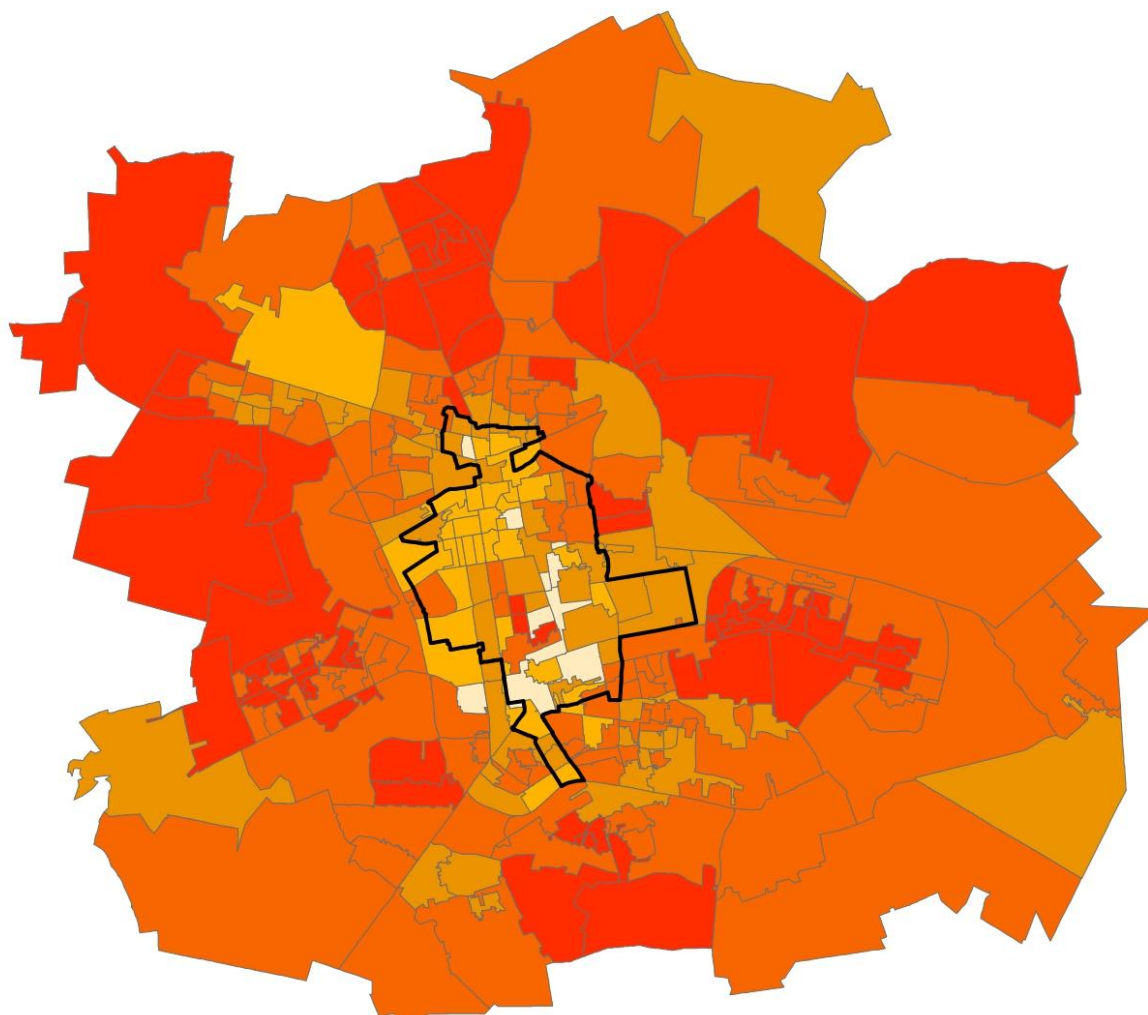
Mimo zmiany wartości progów odsetka osób biorących udział w wyborach parlamentarnych 15 października 2023 r. w legendzie mapy, na podstawie których wykonana została mapa dotycząca tego roku, widoczny był w zasadzie identyczny rozkład omawianej cechy, jak w 2020 r. Jasne plamy widoczne były w szczególności: w centralnej części „Starych Bałut”, północnej części „Starego Polesia” i obszaru problemowego „Centrum”, podkowy „Starego Widzewa” z wyłączeniem prostokąta zawartego pomiędzy ulicami Przędzalnianą, Piłsudskiego, Niciarnianą a Milionową oraz w zachodniej i środkowej części „Górnej-Północ”.

Podobnie rzecz ma się w przypadku wyborów mających miejsce w 2024 r. Tu również na obydwu mapach wewnątrz oznaczonego obszaru rewitalizacji widoczne są skupiska bladej żółci symbolizujących frekwencję na poziomie 24-32%, a znaczną jego część pola odzwierciedlające przedział frekwencji pomiędzy 33-40%. Generalnie ewidentnym jest, iż środkowy obszar miasta (z niewielkimi wyjątkami) charakteryzują niższe odsetki frekwencji, niż w otaczających go dzielnicach Łodzi.

Mapa 22. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2024 r.

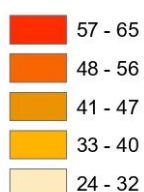
Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Frekwencja wyborcza

2024 r.

Frekwencja w wyborach samorządowych według obwodów wyborczych

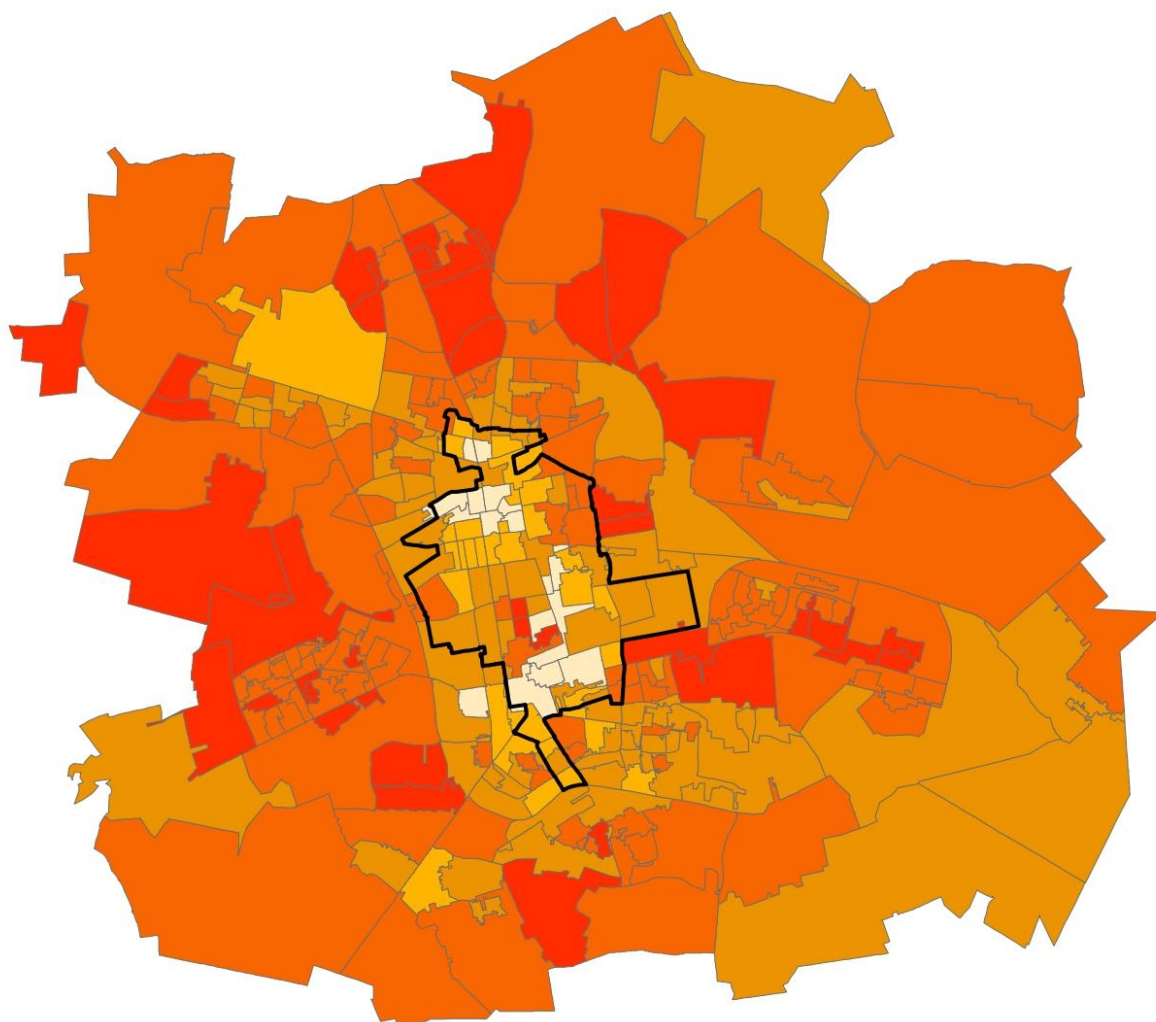

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 22b. Frekwencja wyborcza w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2024 r.

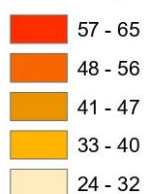
Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Frekwencja wyborcza

2024 r.

Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego według obwodów wyborczych

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Sfera gospodarcza

Natężenie zadłużenia lokali użytkowych

Jedną z bardzo istotnych kwestii do zrealizowania przez łódzki samorząd jest stworzenie i prowadzenie efektywnej polityki wobec miejskiego zasobu mieszkaniowego i użytkowego, które przystosowane powinny zostać do wymogów XXI wieku. W pierwszej kolejności wysiłki skoncentrował on na porządkowaniu i tworzeniu efektywnego systemu działań wobec zasobu komunalnego, znajdującego się w kluczowym, centralnym obszarze Miasta, którego większą część stanowi obszar rewitalizacji. Dowodem na konieczność realizacji tego typu działań są choćby dane na temat zadłużenia komunalnych lokali użytkowych prezentowanych jako odsetek lokali ogółem.

Mapa nr 23 przedstawia ulokowanie na obszarze Łodzi użytkowego zasobu komunalnego oraz rozkład charakterystyki opłacania czynszu za najmowaną powierzchnię. W ten sposób wskazane zostały miejsca, gdzie sytuacja wygląda najgorzej (rejestrowany jest brak opłat powyżej 2 miesięcy). Lokale użytkowe z udziałem miasta umiejscowione są niezmiennie przede wszystkim na centralnym jego obszarze, a ich największe kompleksy w zasadzie w całości swymi granicami obejmują obszar rewitalizacji. Rozkład zjawiska na przestrzeni omawianych lat kształtował się następująco: w 2016 r. pola o wartości pomiędzy 52% a 80% tworzyły zwarte zespoły, które trzy lata później (w 2019 r.) zmieniły odcień na symbolizujący nasycenie badaną cechą na niższym poziomie (37,5% a 52%). W 2019 r. miejsca, gdzie zadłużonych było pomiędzy 37,5% a 52% wszystkich lokali użytkowych, nie tworzyły już zwartych kompleksów, stanowiących swego rodzaju „tło” dla występujących pojedynczo lub w niewielkich skupiskach lokalizacji znajdujących się w jeszcze bardziej niekorzystnej sytuacji (gdzie zadłużenie lokali zawierało się w przedziale pomiędzy 52% a 80%). Obszary takie widoczne były przede wszystkim na „Starym Polesiu”, gdzie w 2020 r. tworzyły dość złożoną mozaikę, a ponadto na „Starych Bałutach” na zachód od ul. Zachodniej i w okolicy skrzyżowania ul. Wojska Polskiego i Franciszkańskiej. Zmierzając w kierunku południowym, w zasadzie zniknęła ich nieco większa liczba występująca

w okolicy kwartałów otaczających pl. Wolności. Rozmyła się również enklawa niemal w samym sercu obszaru rewitalizacji, ciągnąca się równoleżnikowo na obszarze, którego osią były ul. Struga i ul. Tuwima pomiędzy Wólczańską a Targową. Kolejny rejon (tym razem rozciągnięty południkowo), zlokalizowany był wzdłuż ul. Piotrkowskiej pomiędzy Nawrot a Radwańską, przybrał bardziej blade odcienie szarości. Ostatni rejon skupiony był wokół pl. Niepodległości (w 2016 r. sięgał on dalej wzdłuż ul. Rzgowskiej) niemal zniknął. Pozostał z niego jedynie niewielki wycinek zlokalizowany w obszarze „Południe” w okolicach skrzyżowania ul. Bednarskiej i Rzgowskiej. Jak wspomniane zostało wcześniej heksagony wskazujące najwyższy odsetek zadłużonych lokali użytkowych (przekraczający 80%) występowały punktowo i rozrzucone były po terenie całego miasta. W 2021 r. największe zespoły stanowiły rejony symbolizowane przez kolor jasnoszary (wskaźnik przybiera tam wartość do 37,5%). Pola ciemnogrnatowe, prezentujące najwyższą wartość wskaźnika, przekraczającą 80% zadłużonych lokali należących do miasta, występowały jedynie punktowo (i na całym obszarze rewitalizacji jest ich 15). Zjawiska te świadczyć mogły o poprawiającej się sytuacji najemców.

Mapy wskazywały, iż w ciągu lat 2016-2021 sytuacja zmieniała się na korzyść, jednak tym, co budzić może uzasadnione wątpliwości względem kondycji ekonomicznej lokalnych biznesów, jest fakt, iż w granicach obszaru rewitalizacji było niewiele pól wykazujących odsetek zadłużenia na poziomie poniżej 0,01%. Może to wskazywać na generalnie nienajlepszą kondycję finansową najemców lokali

użytkowych. Faktem jest również, że lock-downy związane z pandemią SAR-CoV-2 mocno uderzyły w wielu przedsiębiorców, ale mapy dotyczące 2020 r. i 2021 r. zdawały się tego nie pokazywać. Można więc domniemywać, że dobrym posunięciem władz miasta było obniżenie czynszu za lokale użytkowe do 1 zł, co pozwoliło najemcom nie zadłużać wynajmowanych lokali w trudnym dla nich okresie.

Dopiero 2022 r. pokazywał nieco większy problem w ww. zakresie. Paradoksalnie zanikały heksagony z najwyższą wartością wskaźnika (i tak występujące w ostatnich latach akcydentalnie). Wzrosła jednak liczba heksagonów o zabarwieniu symbolizującym 38-50 procent lokali użytkowych, które były lokalami zadłużonymi. Pola te grupowały się w niewielkie enklawy rozsiane po całym obszarze rewitalizacji. Trudniejsza sytuacja widoczna była natomiast na obszarze „Starych Bałut”, gdzie dostrzec można było koncentrację pól wskazujących na zadłużenie na poziomie 50-80% wszystkich funkcjonujących tam lokali użytkowych, których właścicielem było miasto. Nieco więcej takich lokalizacji pojawiło się również w południowej części „Starego Polesia”.

Sytuacja w latach 2023 i 2024 w zasadzie nie zmieniła się względem roku poprzedzającego. Mapy ilustrujące stan natężenia zadłużenia komunalnych lokali użytkowych wyglądają niemal identycznie, a enklawy podwyższonej wartości wskaźnika problemu występują w tych samych miejscach, co rok wcześniej i dwa lata wcześniej. Nadal również zauważalny jest fakt, iż najpowszechniejszą wartością omawianej cechy jest przedział od 0,1 do 38% lokali zadłużonych do liczby komunalnych lokali użytkowych ogółem. Kontrastuje on negatywnie z rejonami otaczającymi obszar rewitalizacji.

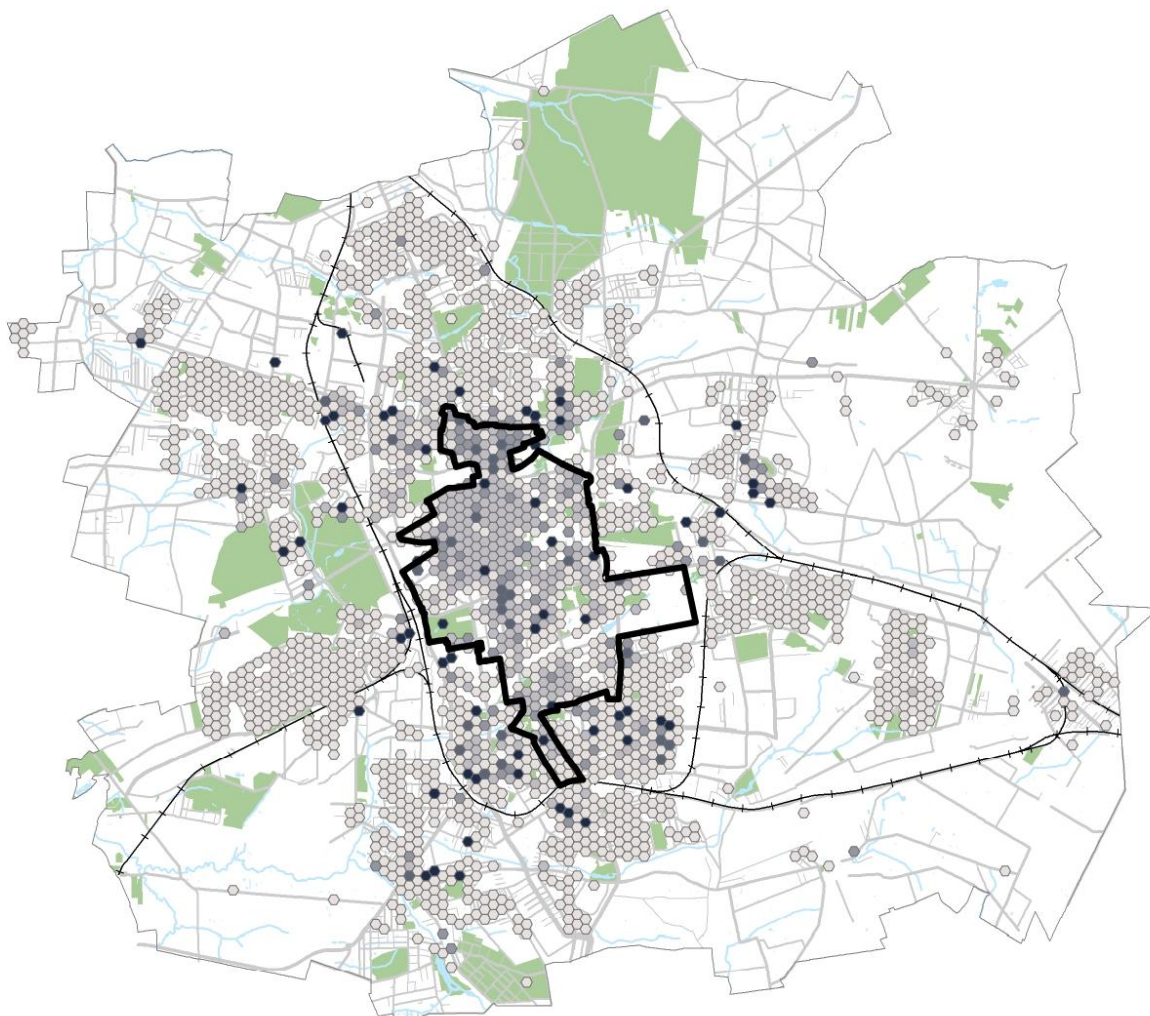
Mapa 23. Natężenie zadłużenia lokali użytkowych

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

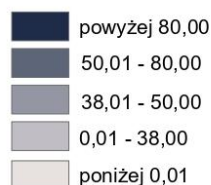
Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (G14)

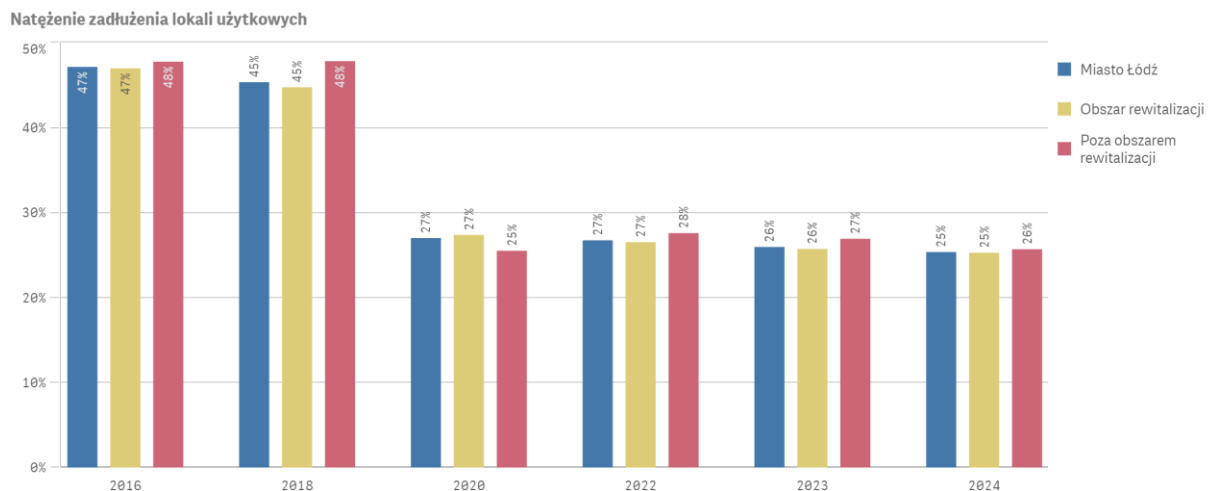
2024 r.

Komunalne lokale użytkowe: lokale zadłużone jako odsetek lokali ogółem

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 13. Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (komunalne lokale użytkowe: lokale zadłużone jako odsetek lokali ogółem)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Zarządu Lokali Miejskich

Natężenie problemu słabnięcia firm

Dzięki danym pozyskanym z Głównego Urzędu Statystycznego możliwe jest zarysowanie tła dla informacji związanych ze zmianami liczby firm funkcjonujących w Łodzi, a zatem również w granicach łódzkiego obszaru rewitalizacji. W 2016 r. wskazywały one, iż w Łodzi zarejestrowanych było 92,7 tys. podmiotów gospodarczych, w 2019 r. liczba ta wzrosła do 94,1 tys., w 2020 r. do 96,1 tys., w 2021 r. do 99,2 tys. W 2022 r. przekroczyła barierę 100 tysięcy (102,2 tys.), a w 2023 r. liczba ta nadal rosta i sięgnęła 104,1 tys. (jeśli chodzi o ich udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych województwa było to: w 2016 r. - 38,1%, trzy lata później odsetek spadł do 37,0%, w 2020 r. i 2021 r. było to 36,8%, w 2022 r. 36,9%, a w 2023 r. 36,7%). Rok 2024 r. był kolejnym rokiem wzrostu sięgając poziomu blisko 106,7 tys., co stanowiło 36,8% podmiotów województwa łódzkiego.

W 2016 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,4 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 0,2% więcej niż rok wcześniej). W 2019 r. w regionie odnotowano o 1,0% mniej ww. podmiotów niż w roku poprzednim (zarejestrowano 21,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych). W 2020 r. natomiast zarejestrowano 18,3 tys. nowych podmiotów gospodarczych, czyli o 14,7% mniej niż w roku poprzednim. Z kolei w 2021 r. liczba ta wynosiła 20,2 tys. i było to o 10,6% więcej niż rok wcześniej. Jak się wydaje widoczny był tutaj wpływ efektów pandemii. W 2022 r. było to 21,1 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 4,5% więcej niż w roku poprzednim), zaś w 2023 r. liczba nowych podmiotów gospodarczych w województwie znowu zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim – było ich 20,1 tys. (o 4,9% mniej niż w roku poprzednim). W 2024 r. nowych podmiotów gospodarczych było 19,9 tys., a więc - jak wskazują dane GUS - było to o 1,0% mniej niż w roku poprzednim.

Spośród wszystkich nowo powstałych firm w województwie w roku 2016 najwięcej nowych podmiotów - 37,6% wszystkich nowo powstałych jednostek, zarejestrowano w Łodzi (7,7 tys.). W 2020 r. spośród wszystkich nowo powstałych firm w województwie 35,4% (6,5 tys.) zarejestrowano w stolicy województwa. W 2021 r. było to 38,8%, czyli 7,9 tys. podmiotów, w 2022 r.

ponownie odsetek był taki sam jak rok wcześniej - 38,8% (w liczbach bezwzględnych było to 8,2 tys. firm). W 2023 r. zmniejszył się do 37,0% (7,4 tys.). W 2024 r. Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 37,3% (7,4 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

W trakcie 2016 r. z rejestru REGON wyrejestrowanych zostało w województwie łódzkim 18,1 tys. podmiotów (o 1,1% więcej niż w 2015 r.). Spośród nich najwięcej – 37,8%, pochodziło z Łodzi (6,9 tys. jednostek). Natomiast w 2019 r. z rejestru REGON, dotyczącego województwa, wyrejestrowanych zostało 13,9 tys. podmiotów (o 28,1% mniej niż na przestrzeni 2018 r.), co dawało obraz pozytywnej koniunktury rynkowej. W ciągu 2020 r. z rejestru REGON wykreślono 10,5 tys. podmiotów (o 24,0% mniej niż na przestrzeni 2019 r., co mimo okoliczności związanych z pandemią było pozytywną informacją). W 2021 r. było ich już nieco więcej 11,5 tys. (o 9,4% więcej niż w 2020 r.). W 2022 wykreślono 12,6 tys. firm (o 9,6% niż na przestrzeni 2021 r.), a rok później wykreślono 13,0 tys. podmiotów (o 2,6% więcej niż na przestrzeni 2022 r.). W ciągu 2024 r. z rejestru REGON wykreślono 12,8 tys. podmiotów (o 0,9% mniej niż na przestrzeni 2023 r.).

W 2016 r. spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych z terenu województwa łódzkiego najwięcej – 37,8%, pochodziło z Łodzi (6,9 tys. jednostek). W 2019 r. najwięcej, bo 40,6% pochodziło z Łodzi (5,6 tys. jednostek), w 2020 r. było to 39,1% (4,1 tys. jednostek), a w 2021 r. 37,8% (4,4 tys. jednostek). W 2022 r. 37,1% pochodziło z Łodzi (4,7 tys. jednostek), natomiast w 2023 r. 37,9% (4,9 tys. jednostek). W 2024 r. spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON z terenu województwa łódzkiego najwięcej – 37,0% pochodziło z Łodzi (4,7 tys. jednostek).

Powyższe informacje wskazywały na niełą sytuację na lokalnym rynku w początkowych, badanych okresach. W 2019 r. rynek był wciąż w fazie wzrostowej, tworząc warunki dla zaistnienia i rozwoju na nim kolejnym firmom. Korzystnie wyglądał również bilans nowo powstałych w Łodzi firm, w stosunku do podmiotów wykreślanych ze statystyk, który wyniósł 0,8 tys. „na plusie” w 2016 r., 1,9 tysiąca podmiotów w 2019 r., w 2020 r. w Łodzi różnica ta wyniosła 2,4 tys. podmiotów na korzyść firm nowo powstałych (zarejestrowano 6,5 tys. podmiotów, a wykreślono 4,1 tys.). W 2021 r. bilans ten zwiększył się do 3,5 tys., by w 2022 r. pozostać na tym samym poziomie (3,5 tys.). W 2023 r. natomiast różnica pomiędzy firmami zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi nadal pozostawała dodatnia, choć zmniejszyła się i wyniosła 2,5 tys. Rok później wzrosła nieznacznie do poziomu 2,7 tys. W 2024 r. - podobnie jak rok wcześniej - na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie średnio przypadały 64 wyrejestrowane.

Uzupełnieniem powyższych informacji mogą być dane, dotyczące liczby podmiotów z zawieszoną działalnością na terenie województwa łódzkiego. Na koniec grudnia 2020 r. wyniosła ona 29,0 tys., i była o 12,3% wyższa niż przed rokiem. Zdecydowaną większość tych podmiotów (27,5 tys. tj., 95,1% ogółu) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Informacja ta może wskazywać, że reakcją przedsiębiorców na trudności ekonomiczne spowodowane pandemią SARS-CoV-2 było raczej dążenie do zawieszenia działalności, a nie likwidacja firmy i wyrejestrowanie działalności. W 2021 r. tendencja ta utrzymała się. Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością wynosiła 31,5 tys. i była o 8,6% wyższa niż przed rokiem. W 2022 r. wyniosła 37,0 tys., w związku z czym odnotowano wzrost o 17,4% w porównaniu do roku poprzedzającego. Dla porównania w 2023 r. liczba ta wyniosła 41,2 tys. i była o 11,5% wyższa niż rok wcześniej.

Jak podaje Urząd Statystyczny w Łodzi w raporcie „Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie łódzkim. Stan na koniec 2024 r.” liczba podmiotów z zawieszoną

działalnością w końcu grudnia 2024 r. wyniosła 44,0 tys. i była o 6,7% wyższa niż przed rokiem. Zdecydowaną większość tych podmiotów (41,6 tys. to jest 94,6% ogółu) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W przekroju według sekcji PKD, największy wzrost w ujęciu rocznym podmiotów z zawieszoną działalnością w 2024 r. działalność gospodarczą zakończyło 12,8 tys. podmiotów (o 0,9% mniej niż w 2023 r.) odnotowano m.in. w informacji i komunikacji (o 18,6%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 8,4%) oraz budownictwie (o 8,2%).

Główny Urząd Statystyczny na podstawie zebranych danych poinformował w ww. raporcie, iż w województwie łódzkim w ciągu 2024 r. z rejestru REGON wykreślono 12,8 tys. podmiotów (o 0,9% mniej niż na przestrzeni 2023 r.), w tym 11,0 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 4,4% mniej niż rok wcześniej) oraz 263 spółki cywilne (o 2,2% mniej niż w roku poprzednim). Znaczący wzrost liczby podmiotów wyrejestrowanych dotyczył spółek handlowych (o 20,5%, do poziomu 1 069 jednostek). Najwięcej zlikwidowanych podmiotów należało do sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych – 3,5 tys. (27,5% ogółu wyrejestrowanych), budownictwo – 1,9 tys. (14,9%) oraz przetwórstwo przemysłowe – 1,3 tys. (10,2%). Te trzy sekcje skupiały łącznie ponad połowę (52,6%) ogółu wyrejestrowanych podmiotów.

Spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON z terenu województwa łódzkiego najwięcej – 37,0% pochodziło z Łodzi (4,7 tys. jednostek), co w porównaniu z poprzedzającym 2023 rokiem, stanowiło o 0,9 punktu procentowego mniej.

Bardziej szczegółowych informacji o udziale łódzkich podmiotów gospodarczych w odniesieniu do potencjału całego województwa dostarcza poniższa tabela.

Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych w 2016, 2019, 2020 i 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)

wyszczególnienie	ogółem	osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej					osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
		razem	w tym				
			spółki		spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	
			handlo we	cywilne			
województwo łódzkie w 2016 r.	243 280	63 585	21 771	16 912	1 028	8 584	179 695
województwo łódzkie w 2019 r.	254 322	64 061	22 000	17 141	679	8 660	190 261
województwo łódzkie w 2020 r.	261 498	65 411	23 005	17 237	653	8795	196 087
województwo łódzkie w 2021 r.	269 581	brak danych	24 635	17 333	637	8997	201 929
województwo łódzkie w 2022 r.	277 299	brak danych	26 486	17 270	brak danych	9 307	207 235
województwo	283 570	brak	28 067	17 240	brak danych	9 810	211 102

Łódzkie w 2023 r.		danych					
województwo łódzkie 2024 r.	290 013	brak danych	29 918	17 189	brak danych	10 048	214 665
Łódź w 2016 r.	92 711	29 092	12 783	7 705	249	2 965	63 619
Łódź w 2019 r.	94 115	28 923	12 796	7 720	142	2 899	65 192
Łódź w 2020 r.	96 130	29 533	13 331	7 727	130	2 921	66 597
Łódź w 2021 r.	99 238	brak danych	14 325	7 746	125	1 924	68 530
Łódź w 2022 r.	102 184	brak danych	15 291	7 708	122	1 975	70 329
Łódź w 2023 r.	104 125	23 780	16 123	7 555	117	2 057	71 303
Łódź w 2024 r.	106 692	34 255	17 353	7 580	115	brak danych	72 437

Źródło: Opracowanie własne na podst.: Główny Urząd Statystyczny w Łodzi

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie łódzkim w 2016 r., 2019 r., 2020 r., 2021 r., 2022 r. i 2023 r.²

Przedstawione powyżej dane pozytywnie korespondują z niskim odsetkiem osób bezrobotnych, który w grudniu 2023 r. wyniósł rekordowo niskie 4,4% (dla przypomnienia w 2016 r. było to - 7,9%, w 2019 r. odsetek wyniósł 4,8%, w 2020 r. było to 6,0%, w 2021 r. 5,8%, w 2022 r. 4,5%, w 2023 r. 4,4%, a w 2024 r. 4,5%).

Mapy z 2019 r. wskazywały, iż obszar rewitalizacji miasta Łodzi w przeważającej części pokryty był heksagonami, które symbolizowały dodatni wskaźnik podmiotów ekonomicznych zarejestrowanych w stosunku do wyrejestrowanych, przypadających na 100 firm istniejących. W 2020 r. proporcje wyglądały już inaczej, ponieważ znacznie przybyło heksagonów w kolorze ciemnoszarym, symbolizującym przewagę firm wyrejestrowanych nad zarejestrowanymi. W 2021 r. sytuacja ponownie uległa odwróceniu, ponieważ kolor ciemnoszary został zastąpiony przez jasnoszary i pomarańczowy, co oznacza dodatni bilans zarejestrowanych minus wyrejestrowanych firm przypadających na 100 firm istniejących.

W 2019 r. obszary oznaczone kolorem ciemnoszarym występowały nielicznie (nieco gęściej w 2016 r.) i można było je zaobserwować w centrum Starych Bałut, w bezpośrednim sąsiedztwie Nowego Centrum Łodzi (zmniejszenie liczby takich pól w tej okolicy w 2019 r. mogło być spowodowane trwającymi tam wówczas pracami budowlanymi, m.in. na ul. Traugutta, przy Bramie Miasta lub przygotowywaniem kolejnych inwestycji), w obrębie ulic Sienkiewicza, Nawrot, Targowa, Tylna oraz w południowym „ogonku” obszaru rewitalizacji, a także ul. Włókienniczej. Ponadto w pierwszym z analizowanych roczników kompleksy pól w kolorze szarym widoczne były na Starym Polesiu okolice ul. Ogrodowej. Trzy lata później niemal zanikły. Z wyjątkiem wspomnianej części NCŁ w pozostałych trzech wzmiankowanych rejonach przeważają często mocno zużyte budynki, a ponadto miejsca te przewijają się w opisach, dotyczących innych wskaźników, w tym między innymi tych związanych

²https://lodz.stat.gov.pl/files/gfx/lodz/pl/defaultaktualnosci/749/2/15/1/202102_s_podmioty_gosp_narod_regon_lodz.pdf

z wyższym odsetkiem bezrobocia. Najprawdopodobniej więc nie zapewniały one optymalnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Do 2021 r. obszar rewitalizacji był miejscem dość ożywionego życia gospodarczego. Dane statystyczne wskazują, iż mimo pandemii nadal więcej firm powstawało niż było zamykanych. Przedsiębiorcy znajdowali również rozwiązanie problemów powodowanych przez lock-downy w zawieszeniu swojej działalności, aby móc przeczekać najtrudniejszy okres. Widoczny jest jednak fakt wymuszonego ograniczenia działalności gospodarczej w trakcie trwania pandemii przez wiele firm w 2021 r., dla niektórych skutkujący zamknięciem.

W 2022 r. widocznymi stały się, niemal na całym obszarze rewitalizacji (ale nie różni się on pod tym względem od pozostałych części miasta), liczne ciemnoszare heksagony symbolizujące pola, gdzie liczba zamkniętych firm przekraczała liczbę firm zarejestrowanych. W porównaniu z poprzednimi latami była to sytuacja nowa i podkreślić należy, że nie ograniczała się wyłącznie do obszaru rewitalizacji. Trudno było wskazać konkretne rejony, gdzie koncentrowały się symbolizujące taki stan rzeczy pola.

Na mapie pokazującej różnicę pomiędzy liczbą firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych w 2023 r. zauważyć można było gwałtowne pogorszenie się sytuacji gospodarczej. Widoczne są rozległe kompleksy ciemnoszarych pól, symbolizujących przewagę firm wyrejestrowanych nad zarejestrowanymi. Widoczne są szczególnie duże ich kompleksy na obszarach problemowych, jak „Stare Bałuty”, „Stare Polesie”, „Centrum”, które łączą się w jeden rozległy i jednolity kompleks. Ponadto widoczne były obszary problemowe „Górna-Północ” i „Południe”, które w zasadzie składają się z ciemnoszarych heksagonów. Faktycznie mapy odzwierciedlają wzrost liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych, aczkolwiek skala problemu widoczna na mapach wydaje się być większa niż pokazują to szczegółowe dane statystyczne. Wpływ na zaistniały stan rzeczy, a więc prowadzenie biznesów, mogła mieć rosnąca inflacja i rosnące ceny energii.

Na Mapie nr 24, dotyczącej 2024 r. nie widać znaczącej poprawy sytuacji. Wydaje się jednak, że na każdym z wyodrębnionych obszarów problemowych, zabarwienie heksagonów układu się w nieco bardziej mozaikowy sposób, w związku z czym obszary „Stare Polesie”, „Centrum” czy „Górna Północ” nie wydawały się być tak bardzo zdominowane polami wskazującymi na fakt wyrejestrowywania większej liczby podmiotów gospodarczych, niż rejestrowaniu nowych. Może to świadczyć o poprawie sytuacji ekonomicznej przedsiębiorców we wskazanych powyższych miejscach. Na przeciwnym biegunie zdają się znajdować obszary „Śródmieście-Wschód”, „Stary Widzew” i „Katedralna”. Bez zmian sytuacja pozostała na „Starych Bałutach” i „Południu”. Warty podkreślenia wydaje się być fakt, iż sytuacja obszaru rewitalizacji nie różni się jakoś szczególnie od pozostałych części miasta.

Mapa 24. Natężenie problemu słabnięcia firm

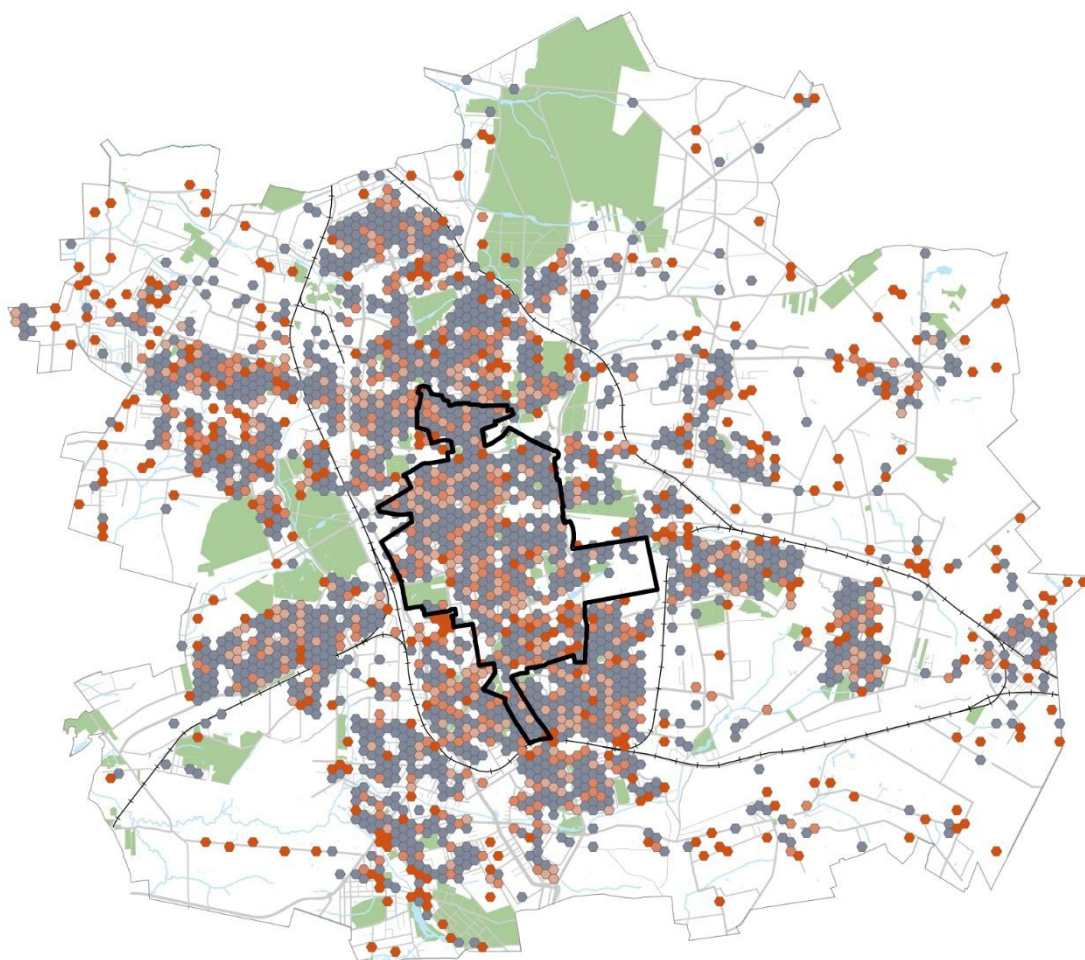
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Natężenie problemu słabnięcia firm (G15)

2024 r.

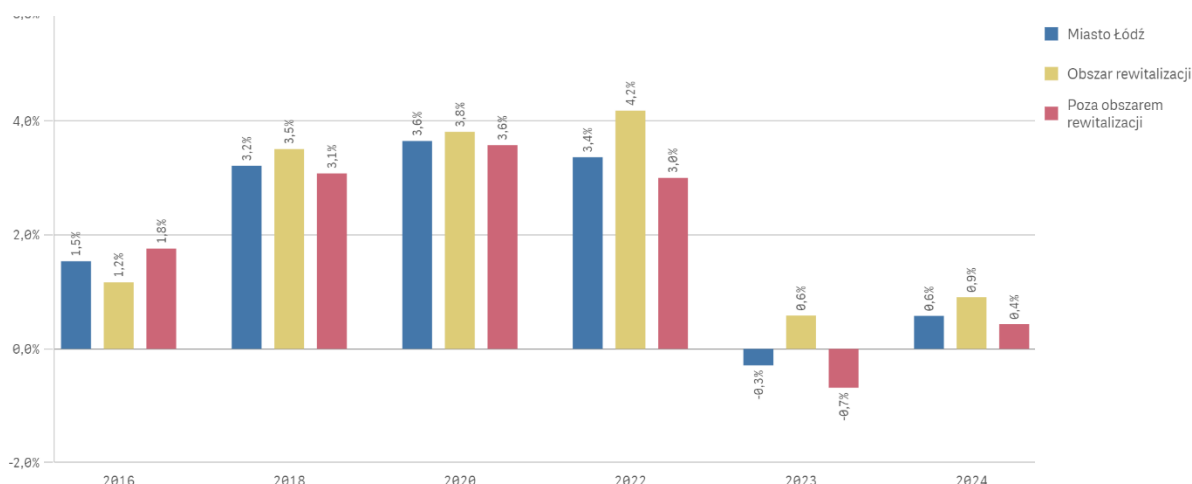
Zarejestrowania minus wyrejestrowania firm przypadające na 100 firm istniejących

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 14. Natężenie problemu słabnięcia firm saldo przyrostu/ubytku firm (zarejestrowania minus wyrejestrowania) na 100 firm istniejących

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych BPZiODG oraz GUS

Podmioty nowo zarejestrowane

Zauważalny wydawał się być związek pomiędzy rosnącym zjawiskiem wyrejestrowywania firm a zadłużeniem lokali użytkowych w 2023 r. Obszar rewitalizacji będąc strefą, w ramach której obserwowane jest koncentrowanie się firm nowo otwartych, odznaczał się wówczas proporcjonalnie zwiększoną liczbą firm, które zostały wyrejestrowane, a więc zakończyły działalność. Działo się tak najprawdopodobniej na skutek niewystarczających w opinii właścicieli obrotów, a więc niewspółmiernych do oczekiwań lub wcześniejszych kalkulacji dochodów. Natomiast efektem tego stanu rzeczy mogło być właśnie zadłużanie lokali użytkowych, spowodowane małymi przychodami, prowadzącymi do nieregulowania należności wobec Miasta, jako właściciele wynajmowanych lokali. W 2024 r. sytuacja ta wydawała się nieznacznie poprawiać.

Podobnie jak w przypadku powyższej Mapy nr 24, dotyczącej natężenia problemu słabnięcia firm, pokazującej zarejestrowania minus wyrejestrowania firm przypadających na 100 firm istniejących, również w przypadku firm nowo zarejestrowanych warto wesprzeć się dostępnymi danymi z Głównego Urzędu Statystycznego pokazującymi skalę i trendy związane z liczbą nowych podmiotów gospodarczych rejestrowanych w Łodzi i regionie. W 2016 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,4 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 0,2% więcej niż rok wcześniej), w tym 17,0 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 1,7% mniej niż w 2015 r.), 2 034 spółki handlowe (o 14,8% więcej niż w roku poprzednim) oraz 412 spółek cywilnych (o 1,0 punkt procentowy mniej niż w 2015 r.). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” (4,9 tys. podmiotów, tj. 24,1% jednostek nowo powstałych), „Budownictwo” (2,9 tys., tj. 14,2%) oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (2,0 tys., tj. 10,0%). 37,6% wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie, zarejestrowano w Łodzi (7,7 tys.).

Dla porównania w 2019 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 21,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych, co było liczbą o 1,0% mniejszą niż w roku poprzednim. Wśród nich 17,7 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 1,5 % mniej niż w 2018 r.), 2,1 tys. to spółki handlowe (wzrost o 6,8%) oraz 0,4 tys. to spółki cywilne (spadek o 6,0 %). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,3 tys.

podmiotów, co stanowi 19,9% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,8 tys., tj. 17,9%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 9,7%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 35,0% (7,5 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

W 2020 r. natomiast w województwie łódzkim zarejestrowano 18,3 tys. nowych podmiotów gospodarczych, co jednak było liczbą o 14,7% mniejszą niż w roku poprzednim. Wśród nich 15,1 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 14,8% mniej niż w 2019 r.), 2,2 tys. to spółki handlowe (wzrost o 4,3%) oraz 0,3 tys. to spółki cywilne (spadek o 16,9%). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,0 tys. podmiotów, co stanowi 21,6% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,3 tys., tj. 17,8%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1,7 tys., tj. 9,5%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 35,4% (6,5 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

Z kolei w 2021 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,2 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 10,6% więcej niż w roku poprzednim). Wśród nich 16,7 tys. stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 10,4% więcej niż w 2020 r.), 2,4 tys. były to spółki handlowe (o 11,6% więcej niż rok wcześniej) oraz 0,4 tys. stanowiły spółki cywilne (o 14,2% więcej niż w 2020 r.). Ponownie najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,1 tys. podmiotów, co stanowi 20,2% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,5 tys., tj. 17,5%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 10,5%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 38,8% (7,9 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

W 2022 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 21,1 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 4,5% więcej niż w roku poprzednim). Wśród nich 17,7 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 5,9% więcej niż w 2021 r.), 2,4 tys. to spółki handlowe (o 2,6% mniej niż rok wcześniej) oraz 0,3 tys. to spółki cywilne (o 22,3% mniej). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,1 tys. podmiotów, tj. 19,4% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,4 tys., tj. 16,1%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 10,0%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 38,8% (8,2 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

W 2023 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,1 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 4,9% mniej niż w roku poprzednim). Wśród nich 16,2 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 8,3% mniej niż w 2022 r.), 2,5 tys. to spółki handlowe (o 5,6% więcej niż rok wcześniej) oraz 0,3 tys. to spółki cywilne (o 0,7% więcej). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (3,8 tys. podmiotów, tj. 19,1% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,2 tys., tj. 16,0%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,0 tys., tj. 9,9%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 37,0% (7,4 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

W opisywanym 2024 r. w województwie łódzkim zarejestrowano o 1,0% mniej nowych podmiotów gospodarczych niż w roku poprzednim - 19,9 tys. Wśród nich 15,2 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 5,9% mniej niż w 2023 r.), 2,8 tys. to spółki handlowe (o 12,7% więcej niż rok wcześniej) oraz 0,3 tys. to spółki cywilne (o 6,9% mniej). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (3,5 tys. podmiotów, tj. 17,7% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,2 tys., tj. 15,9%) oraz działalność profesjonalna,

naukowa i techniczna (2,0 tys., tj. 10,2%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 37,3% (7,4 tys.) zarejestrowano w Łodzi. Znaczące udziały zanotowano również w powiecie zgierskim 7,1% ogółu nowych podmiotów (1,4 tys. jednostek), a także w powiecie pabianickim 5,4% (1,1 tys. jednostek).

Mapa nr 25 ilustruje optymizm gospodarczy, pokazując liczbę nowo zarejestrowanych firm na 1 tys. ludności. Wobec prezentowanych danych obszar rewitalizacji niezmiennie pozostaje miejscem, w którym intensywnie powstają nowe firmy.

W latach 2016-2019 największa liczba takich firm lokowała się wzdłuż osi wschód-zachód, wyznaczonej przez ul. Mickiewicza i Piłsudskiego na odcinku pomiędzy ul. Żeromskiego a Kilińskiego. Rejon ten widocznie rozlewał się ku północy wzdłuż ul. Kościuszki, Piotrkowskiej i Sienkiewicza (w obu obserwowanych rocznikach przeważająca wartość wskaźnika w tym rejonie to 12,21–26,32 firmy na 1 tys. mieszkańców), mniej więcej aż do wysokości linii ulic Zielonej i Narutowicza. Ponadto, zauważalnych było kilka innych odosobnionych enklaw, również grupujących pola o najwyższej wartości wskaźnika, a wokół siebie te o wartościach nieco niższych. Były one zlokalizowane:

1. w południowo-zachodniej części Starego Polesia w rejonie wyznaczonym przebiegiem ul. Włókniarzy, Struga, Żeromskiego, Mickiewicza,
2. w północnej części Nowego Centrum Łodzi, a więc w okolicy dobrze skomunikowanej dzięki dworcowi multimodalnemu, znajdującemu się w sąsiedztwie licznie rozsianych jednostek Uniwersytetu Łódzkiego i systematycznie wzbogacanej o kolejne, nowoczesne obiekty biurowe,
3. na obszarze kwartałów sąsiadujących z Białą Fabryką (której centralnymi punktami w najbliższej przyszłości mogą stać się takie inwestycje jak Ogrody Geyera oraz Fuzja).

W 2020 r. tendencja zmieniła się, gdyż najwięcej nowych podmiotów gospodarczych pojawiło się na kierunku północ-południe, wzdłuż osi ul. Piotrkowskiej na odcinku pomiędzy Radwańską/Brzeźną, a Więckowskiego/Jaracza. W swojej środkowej części rejon rozlewa się szerzej z delikatną tendencją na korzyść Starego Polesia.

W 2021 r. najbardziej widoczne pozostały enklawy z wysoką wartością wskaźnika w okolicach Białej Fabryki oraz na terenie Księżego Młyna. Wyraźna przestała być oś północ-południe, wzdłuż ul. Piotrkowskiej.

W 2022 r. natomiast widoczny był powrót do lokowania się firm wzdłuż kręgosłupa obszaru rewitalizacji, czyli ulicy Piotrkowskiej ze szczególnym uwzględnieniem jej przecięcia się z ciągiem ulic Mickiewicza i Piłsudskiego. Warto podkreślić fakt, iż obszar ten nie ograniczał się jedynie do ul. Piotrkowskiej i przyległych do niej posesji, ale rozciągał się szerzej i zawierał w prostokącie ulic: Żeromskiego, Zieloną, Sienkiewicza, Radwańską.

W 2023 r. firmy nadal lokowały się w opisanym powyżej prostokącie ulic (Żeromskiego, Zieloną, Sienkiewicza, Radwańską) ze szczególnym uwzględnieniem przecięcia się Piotrkowskiej z ulicami Mickiewicza i Piłsudskiego. Widać jednak, iż obszar ten stał się nieco mniej spójny, jeśli chodzi o kolorystykę. Widocznymi stało się na jego obszarze więcej heksagonów symbolizujących mniejsze natężenie zjawiska, również takie na których zarejestrowano mniej niż 0,1 firmy na 1 tys. mieszkańców. Świadczy to o osłabieniu pozytywnej tendencji z lat ubiegłych. Warto jednak zwrócić uwagę, iż inwestycje „Fuzja” „Ogrody Geyera” i Art_Inkubatora, powstałe pomiędzy pl. Katedralnym,

a pl. Reymonta dały tej okolicy nowy impuls i widoczny jest tam wydłużonego kształtu zespół heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika przekraczającej 26 firm zarejestrowanych na 1 tys. mieszkańców. Sytuację w tej okolicy dodatkowo może poprawić jeszcze zakończenie remontu ul. Przybyszewskiego.

Rok 2024 nie zmienił znacząco tendencji zauważalnych rok wcześniej. Nadal oś północ-południe jest tą, wokół której przede wszystkim lokują się nowe firmy. Wydaje się jednak, iż nieco bardziej obszar ten emanuje pozytywnie w stronę zachodnią, na „Stare Polesie”. Mogą być za to odpowiedzialne inwestycje infrastrukturalne czyniące miejscowe przestrzenie bardziej przyjaznymi, a zatem przyciągającymi nabywców mieszkań, jak i najemców lokali użytkowych. Warto zauważyć również pozytywną zmianę na terenie północnych kwartałów obszaru „Górna-Północ”. Bez wątpienia jest to wpływ projektów komercyjnych, jak „Fuzja” czy „Ogrody Geyera”, ale również gminnych, jak remont ciągu ulicy Przybyszewskiego.

Konkludując, przede wszystkim dzięki centralnej części, w której lokuje się wiele nowych firm, obszar rewitalizacji pozytywnie wyróżnia się na tle pozostałych rejonów, prezentowanych na mapie przez większe, zwarte skupiska siatki heksagonalnej (jak np. tereny osiedli Retkinia, Teofilów, Dąbrowa, Widzew). Świadczy to o tym, że prowadzone w centrum inwestycje, mające na celu tworzenie jak największej liczby atrakcyjnych, zadbanej przestrzeni miejskich, rzeczywiście skłaniają ludzi do częstszych odwiedzin, a także spędzania tam wolnego czasu. To natomiast stwarza dobrą koniunkturę dla lokowania się w okolicy firm o różnych profilach działalności gospodarczej i różnych wielkościach, adresujących swoją działalność do klienta o zróżnicowanych potrzebach i oczekiwaniach. Rok 2024 nie zmienia tej tendencji.

Mapa 25. Optymizm gospodarczy

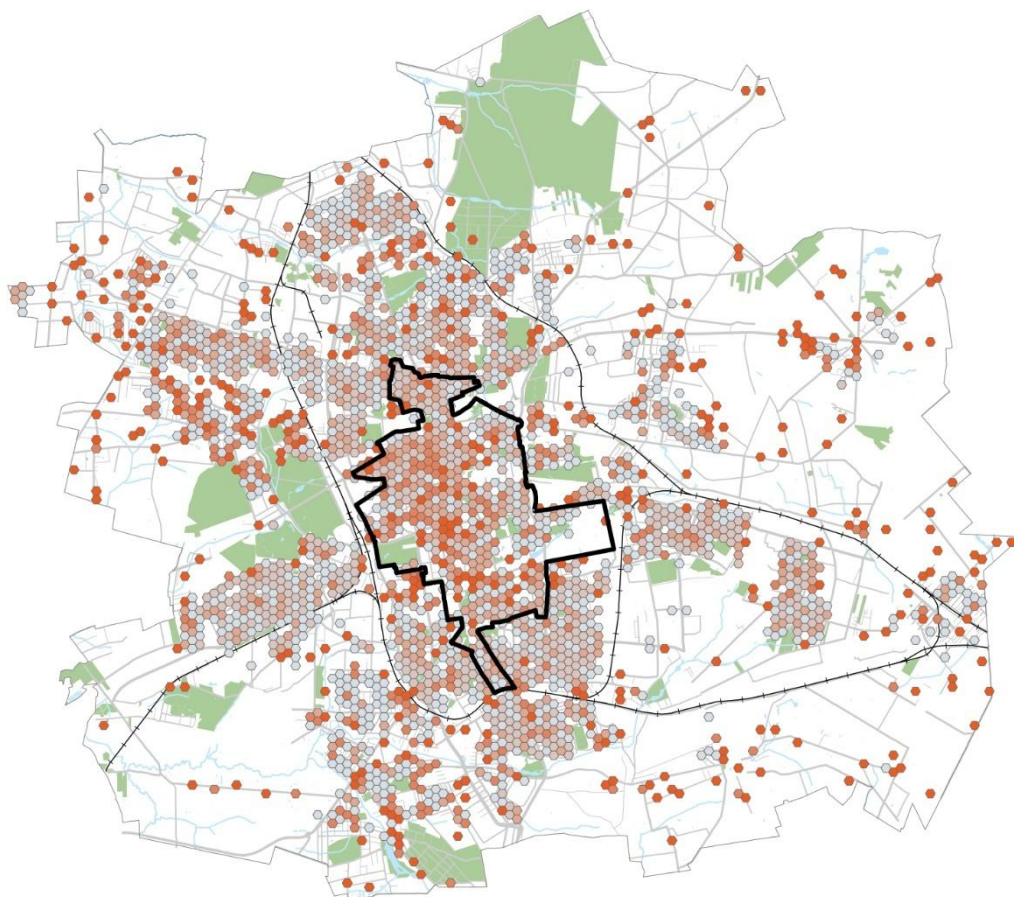
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Optymizm gospodarczy (G25)

2024 r.

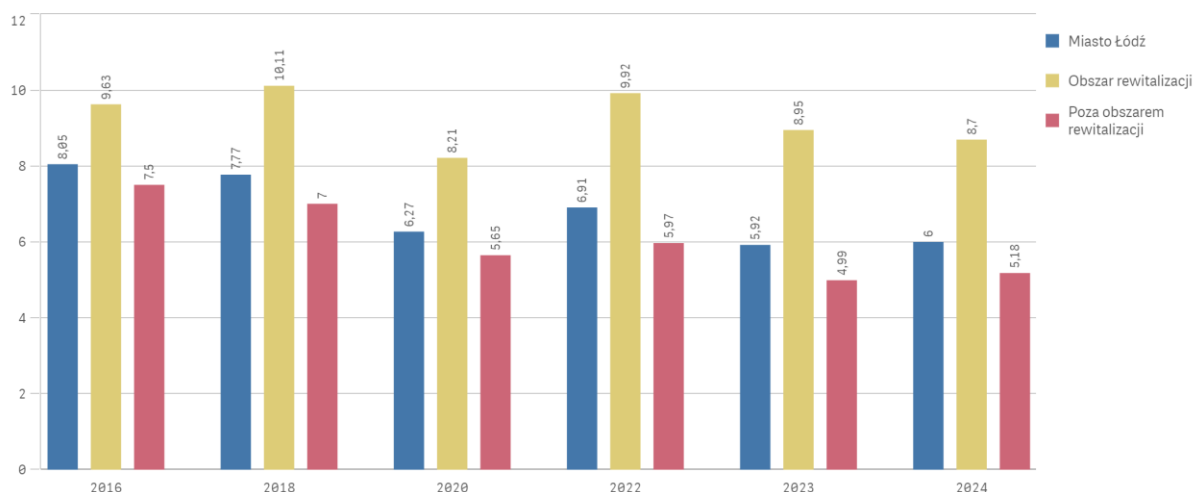
Liczba nowo zarejestrowanych firm na 1 tys. ludności

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 15. Optymizm gospodarczy (liczba nowo zarejestrowanych firm na 1000 ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej i GUS.

Sfera techniczna

Natężenie problemu niskiej emisji

Istotną przyczyną zgonów w Polsce jest niska emisja, czyli emisja pyłów i szkodliwych gazów na wysokości do 40 m. Zanieczyszczenia te pochodzą głównie z domowych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób, a także ze środków transportu, wykorzystujących silniki spalinowe.

Niska emisja powoduje częstsze występowanie chorób alergicznych, zapalenia spojówek, astmy, poronień i niższej wagi urodzeniowej noworodków, POChP (przewlekłej, obturacyjnej choroby płuc), nowotworów (w tym raka płuc). Ponadto obserwacje wskaźników umieralności wskazują na korelację wyższych odsetków zgonów w okresach o odnotowanych podwyższonych poziomach zanieczyszczenia powietrza pyłami.

Nie tylko zdrowie pojedynczych ludzi jest narażone w wyniku ekspozycji na niską emisję. Powoduje ona także m.in. zmiany klimatyczne, kwaśne deszcze, przenikanie zanieczyszczeń do wód i gleb, niszczenie zabytków i fasad budynków (w wyniku osadzania się na nich dwutlenku siarki).

Cechą charakterystyczną niskiej emisji jest to, że powodowana jest przez liczne źródła wprowadzające zanieczyszczenia do powietrza. Niestety niska innowacyjność polskiej energetyki nadal wymusza stosowanie przestarzałych i nieekologicznych rozwiązań, co jest szczególnie odczuwalne w Łodzi, która nigdy nie została wsparta systemowym rozwiązaniem, umożliwiającym podłączenie całego centrum miasta oraz wszystkich rozbudowujących się przedmieść do miejskiej sieci ciepłowniczej. Z tego powodu cały obszar rewitalizacji stał się miejscem występowania wysokiego natężenia szkodliwej niskiej emisji. Składa się na nią produkcja własna zanieczyszczeń, ale również nawiewanie ich z innych rejonów miasta, a także z otaczających Łódź miejscowości. Dodatkowym aspektem miejscowo pogarszającym sytuację jest gęsta zabudowa śródmiejska utrudniająca przewietrzanie tych lokalizacji. Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też monitorowanie sytuacji w tym zakresie opiera się na danych z lat

2019-24. Wysoce prawdopodobne jest jednak, że sytuacja w porównaniu z 2016 r. uległa pewnej poprawie, co jest skutkiem prowadzonych już w obserwowanym okresie remontów oraz realizacji cieszącego się rosnącą popularnością gminnego programu bezzwrotnych dopłat do wymiany nieekologicznych pieców. Ponadto dostępne są inne źródła współfinansowania wymiany źródeł ciepła na bardziej ekologiczne i inwestycji termomodernizacyjnych, poprawiających charakterystykę energetyczną budynków, także tych w zasobie prywatnym.

Warto wspomnieć, że utworzono Centralną Ewidencję Emisyjności Budynków. Obowiązek przekazania szczegółowych danych o sposobie ogrzewania dotyczy wszystkich budynków, bez względu na ich strukturę własności. Dane te powinny pozwolić na szczegółowe analizy dotyczące źródeł niskiej emisji na terenie całego miasta. Obecnie wskaźniki podlegające monitorowaniu pozwalają jedynie na zilustrowanie sytuacji w lokalach komunalnych. Dzięki temu zniesiona zostanie także niedoskonałość stosowanego wskaźnika polegająca na „znikaniu” z map lokali komunalnych, które uległy przekształceniu własnościowemu (najczęściej w wyniku wykupu przez najemców), a nie tylko tych, w których nastąpiła wymiana źródeł ciepła.

Mieszkania komunalne ogrzewane indywidualnymi paleniskami, których lokalizację ilustruje poniższa Mapa nr 26 znajdowały się w przeważającej większości w granicach obszaru rewitalizacji. Wynika to z faktu, iż większość zasobu komunalnego skumulowana jest w części centralnej miasta. Są to jednocześnie rejony, gdzie występuje najstarsza zabudowa miejska, często mocno zdekapitalizowana, a na znacznej części 3-hektarowych heksagonów znaleźć możemy więcej niż 20 lokali komunalnych, ogrzewanych paliwami stałymi. Dokładnie te same rejony wspomniane były również w kontekście innych analizowanych w niniejszym opracowaniu map, a są to: „Stare Bałuty”, „Stare Polesie”, „Centrum”, zachodnio-północna część „Starego Widzewa”, południowa część „Górnej-Północ” i część obszaru rewitalizacji wyodrębniona w opisach tego raportu jako „Południe”. Sytuacja ta potwierdza nakładanie i przeplatanie się na tych obszarach licznych problemów społecznych i techniczno-przestrzennych, wymuszając złożone, kompleksowe i dopasowane do potrzeb podejście, które będzie w stanie doprowadzić do zmiany charakteru całych kompleksów kwartałów centralnej części miasta, zarówno na płaszczyźnie społecznej, jak i infrastrukturalnej.

Warto także odnotować spadek liczby mieszkań komunalnych z tzw. „kopciuchami” także poza obszarem rewitalizacji, szczególnie na obszarze dawnej dzielnicy Górna oraz na obszarze Bałut, co z uwagi na charakter opisywanego zjawiska ma znaczenie dla wszystkich mieszkanki i mieszkańców Łodzi.

Miejsca najpowszechniejszego występowania lokali komunalnych ogrzewanych indywidualnymi źródłami ciepła na paliwa stałe w 2024 r. pokazuje Mapa nr 26. Należały do nich niemal całe strefy problemowe „Stare Bałuty”, „Stare Polesie”, „Centrum” (przede wszystkim jej północna część), „Stary Widzew”, „Górna-Północ” i „Południe”. Niestety informacje, jakie możemy odczytać na podstawie mapy, nie wskazywały na zmianę sytuacji (ani na lepsze, ani na gorsze) w porównaniu z mapą dotyczącą 2023 r. Ewidentnie zarysowują się granice pomiędzy poszczególnymi strefami, wskazując na fakt, iż podział na poszczególne obszary ma sens również w wymiarze infrastrukturalnym.

Mapa nr 27 dotycząca 2024 r. wskazywała na największe nasilenie problemu niskiej emisji w zasadzie w tych samych miejscach, co mapa z roku poprzedzającego. Szczególnie zła sytuacja widoczna była na obszarze „Starych Bałut” i na obszarze „Południa”, gdzie wiele pól symbolizowało odsetek lokali

komunalnych ogrzewanych paliwami stałymi na poziomie 29-40% lub przekraczającym 40%. Kłopotliwa była również sytuacja widoczna w północno-zachodniej części „Starego Polesia” i północnej części „Starego Widzewa”. Odnotowane zmiany były jedynie kosmetyczne i nie mogły wpłynąć na stopień rozpowszechnienia problemu.

Wykres 16 ilustruje natężenie problemu w podziale na obszar rewitalizacji i poza nim. Dane zagregowane pokazują niewielkie różnice między obszarami oraz utrzymywanie się wskaźnika na podobnym poziomie.

Proces rewitalizacji, w jego wymiarze inwestycji infrastrukturalnych, jest więc olbrzymią szansą, aby odwracać negatywne trendy i niwelować niedostatki tkanki miejskiej w Łodzi. Od rozpoczęcia realizacji wdrażane są szeroko rozwiązania mające na celu przeciwdziałanie niekorzystnemu zjawisku „niskiej emisji”, która dotyka niemal wszystkich Łodzian (nie tylko tych mieszkających na obszarze rewitalizacji):

- remonty budynków mieszkalnych mające na celu ograniczenie utraty energii w procesie ogrzewania (koniecznym staje się podkreślenie faktu, iż nie zawsze stosowanie ociepleń murów budynków jest możliwe, z uwagi na ich obecność w ewidencji lub rejestrze zabytków);
- podłączanie remontowanych budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, umożliwiające eliminację punktowych, nieekologicznych źródeł ciepła;
- wdrożenie programu wymiany pieców dla nieruchomości nie znajdujących się w zasobie komunalnym zarówno dla wspólnot mieszkaniowych, jak i właścicieli indywidualnych (mogą z niego korzystać mieszkańcy całej Łodzi),
- ograniczenie emisji komunikacyjnej, pochodzącej z ruchu samochodowego, poprzez uspokajanie ruchu na śródmiejskich ulicach oraz unowocześnianie transportu publicznego.

Mając na uwadze powyższe oraz politykę UE w zakresie tzw. „Zielonego Ładu”, warto dalej wdrażać i upowszechniać działania, które mają na celu redukcję szkód związanych z niską emisją, przede wszystkim poprzez rozwój zieleni miejskiej, która będzie w stanie pochłaniać dwutlenek węgla i szkodliwe związki, a także magazynować wilgoć zmniejszającą zapylenie obszarów miejskich, wspierając interwencje tam, gdzie to możliwe, instalacjami z zakresu małej retencji.

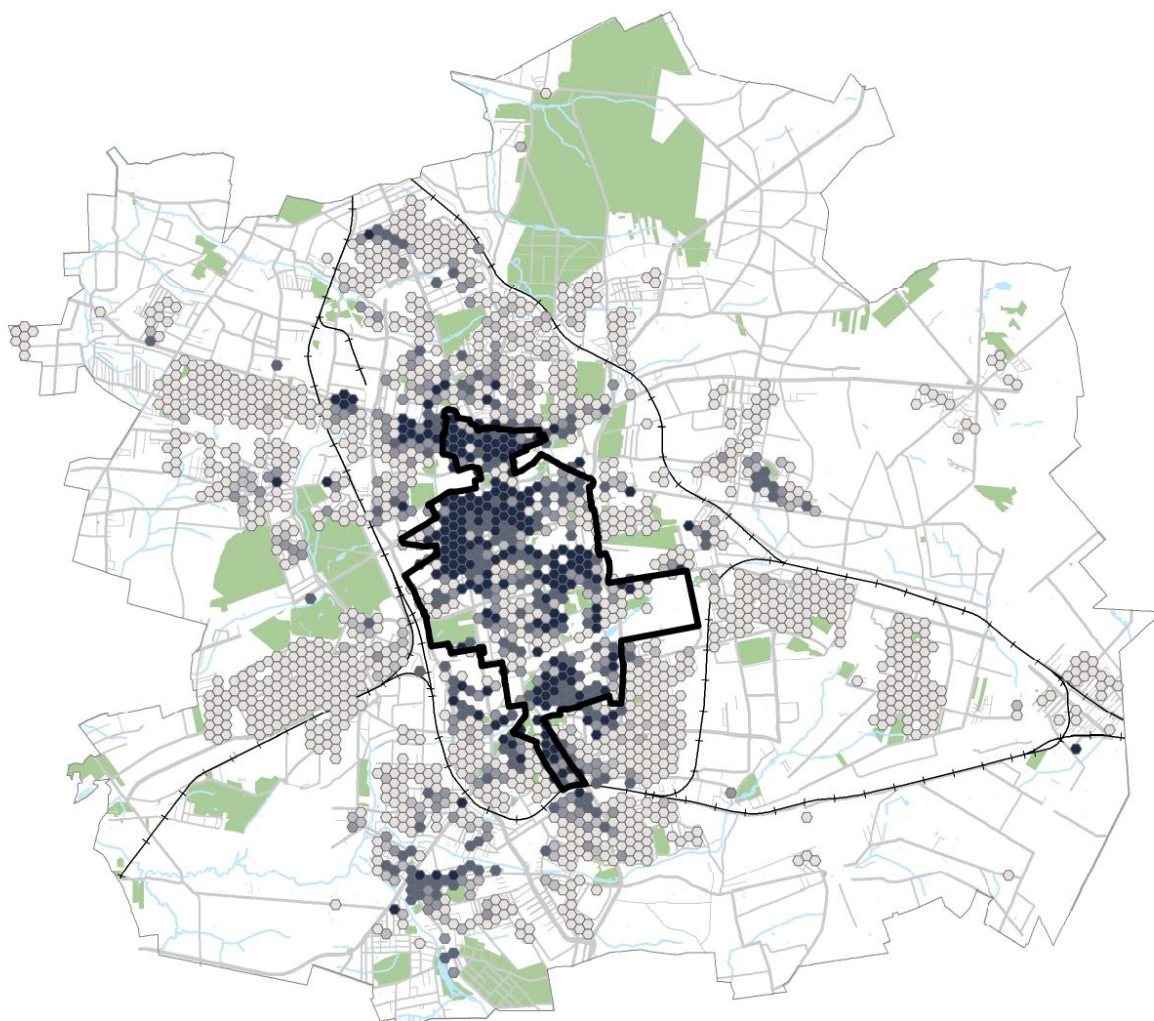
Mapa 26. Lokale mieszkalne ogrzewane indywidualnymi paleniskami na paliwa stałe (w liczbach bezwzględnych)

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Niska emisja

2024 r.

Lokale komunalne ogrzewane paliwami stałymi - liczba bezwzględna

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

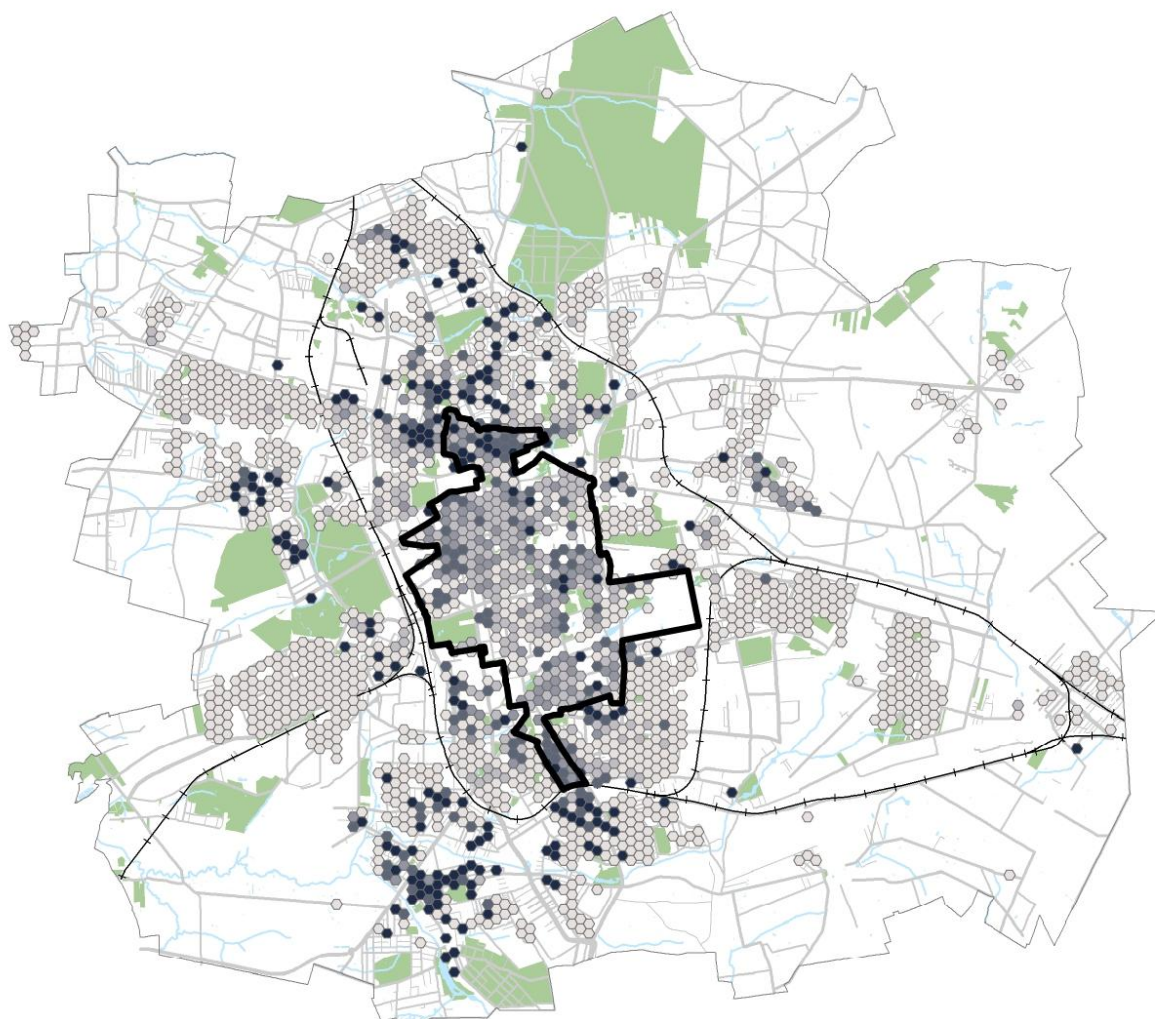
Mapa 27. Natężenie problemu niskiej emisji

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

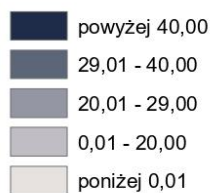

Wykonano w ramach realizacji projektu pt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

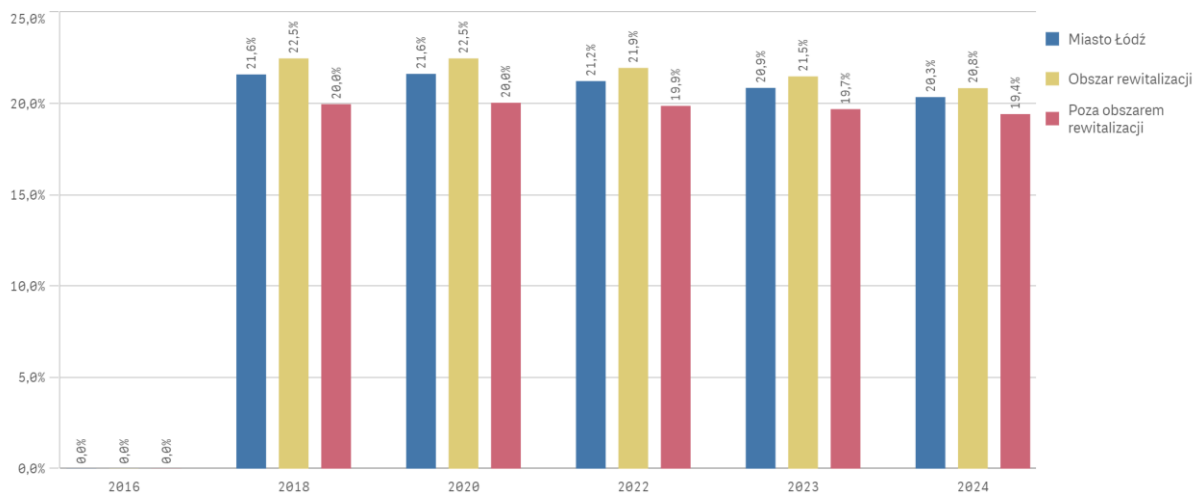
Natężenie problemu niskiej emisji (G16)

Lokale komunalne ogrzewane paliwami stałymi jako odsetek lokali komunalnych na danym obszarze

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 16. Natężenie problemu niskiej emisji (lokale komunalne ogrzewane indywidualnymi paleniskami na paliwa stałe jako odsetek lokali komunalnych ogółem)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Zarządu Lokali Miejskich

Stan budynków znajdujących się w ewidencji i rejestrze zabytków

W prezentacji opracowanej przez Biuro Architekta Miasta struktura przestrzenna Łodzi, ogromne kwartały, została zestawiona i porównana ze strukturą XIX-wiecznych dzielnic europejskich stolic: Wiednia, Berlina i Londynu. Wyróżnikiem Strefy Wielkomiejskiej jest równomiernie przemieszana struktura funkcjonalna wynikająca z typologii zabudowy miasta ukształtowanego w czasie Rewolucji Przemysłowej (kamienice, wille, pałace, zespoły fabryczne). Jednocześnie, rodowód miasta przemysłowego sprawia, że struktura przestrzenna Strefy Wielkomiejskiej, nie jest dostatecznie wyposażona w system przestrzeni publicznych, a wnętrza wielkich kwartałów zabudowy pozostają często zdegradowane i wymagają działań naprawczych – m.in. tworzenia nowych wewnątrz kwartałowych przestrzeni publicznych usprawniających komunikację i pobudzających ekonomiczny rozwój.

Wielkość obszaru Strefy Wielkomiejskiej na tle podobnych struktur w innych polskich miastach jest zdecydowanie największa i stanowi ok. 1400 ha wartościowej XIX-wiecznej zabudowy, na którą składa się ok. 10 tysięcy obiektów powstałych przed II wojną światową oraz ok. 3800 kamienic frontowych.

Wiele ze wspomnianych powyżej budynków ma status zabytków, wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków, co wskazują Mapy nr 28 i 29, opisujące odpowiednio wskaźniki dotyczące:

- odsetka budynków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków niewymagających remontu,
- odsetka budynków wpisanych do rejestru zabytków niewymagających remontu.

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się na danych z lat 2019, 2020, 2022 i 2024 (w związku ze zmianą zapisów Przedsięwzięcia 102 w Gminnym Programie Rewitalizacji miasta Łodzi, wprowadzoną w grudniu 2020 roku, która polegała na odejściu od corocznej inwentaryzacji stanu walorów krajobrazu kulturowego na rzecz systematycznej - nie rzadziej niż raz na trzy lata - prowadzonej z natury inwentaryzacji wszystkich obiektów wpisanych do ewidencji oraz rejestru analiza ta pojawi się w kolejnych raportach w latach parzystych).

W roku 2021 nie prowadzono oceny stanu budynków zabytkowych, wobec czego dane te nie były raportowane. W 2022 r. zaktualizowano dane dotyczące tylko rdzenia obszaru rewitalizacji (kwartałów Rewitalizacji Obszarowej dla projektów 1-20). Dane spoza jego obszaru przyjmują wartość z 2021 r.

Jak wspomniane zostało powyżej budynki zabytkowe w przeważającej części występują w łódzkiej strefie wielkomiejskiej, którą swoimi granicami obejmuje w całości obszar rewitalizacji miasta Łodzi, dlatego też największe zagęszczenie heksagonów opisujących poziom wskaźników występuje właśnie na jego terenie. Mapa, obrazująca odsetek budynków niewymagających remontu znajdujących się w ewidencji, jest mocniej wypełniona siatką heksagonalną, z uwagi na fakt, iż dużo więcej budynków znajduje się właśnie w ewidencji zabytków niż w rejestrze. Na przeważającej części opisywanego obszaru zdecydowana mniejszość budynków nie wymaga remontu.

Nie da się ukryć, iż dla stworzenia na centralnym obszarze miasta warunków, będących w stanie przyciągać nowych mieszkańców i większą liczbę inwestorów, którzy pozytywnie ocenią stan lokalnej tkanki miejskiej, niezbędnym będzie przeprowadzenie licznych inwestycji w budynkach będących zabytkami, zarówno przez lokalny samorząd, jak i właścicieli prywatnych.

Mapy z 2019 r., 2020 r. i 2022 r. szczegółowo analizujące opisywane zagadnienie, były do siebie dość podobne. Porównując je, dawało się zauważyć, że różnice pomiędzy nimi, ograniczały się do przesunięcia ku wschodowi większego zagęszczenia heksagonów o kolorze ciemnopomarańczowym, symbolizującym wysoki udział budynków będących w najlepszym stanie technicznym wśród obiektów wpisanych do ewidencji zabytków (Mapa nr 29). Szczególnie duże ich zagęszczenie występowało na obszarze „Śródmieścia-Wschód”, pomiędzy umowną linią wyznaczaną przez Składową, pl. Dąbrowskiego, Sterlinga a Pomorską, Wierzbową i al. Rodziny Grohmanów. Wyraźne skupisko heksagonów o najwyższej wartości współczynnika było widoczne również pomiędzy ulicami Wodną, Nawrot, Kopcińskiego i Piłsudskiego. Na południe od osi trasy W-Z zagęszczenie ciemnopomarańczowych pól widoczne było w okolicach przystanku Piotrkowska Centrum, powszechnie znanego jako „Stajnia Jednorożców” i poprzez zespoły heksagonów o nieco bledszej barwie wyciągało się w stronę nowej Hali Expo i placu katedralnego. Najgorzej pod względem stanu budynków wpisanych do ewidencji zabytków przedstawiały się rejony Starych Bałut, Starego Widzewa oraz południowej części obszaru rewitalizacji, odgraniczzonego od reszty obszaru rewitalizacji dawną doliną rzeki Jasień.

Mapa za 2024 r. pokazuje natomiast, iż liczba budynków z ewidencji zabytków nie wymagających remontów koncentruje się przede wszystkim w samym sercu obszaru rewitalizacji. W dużej mierze pokrywa się ona z kwartałami Rewitalizacji Obszarowej Centrum Miasta oraz miejskimi inwestycjami infrastrukturalnymi (np. Zielone Polesie). Wydaje się, iż zaczyna być widoczny efekt synergii, dzięki któremu przeprowadzone remonty budynków, ale także przestrzeni publicznych w centrum miasta

wpływają na podejmowanie decyzji o przeprowadzeniu remontów kolejnych budynków, które administrowane są przez firmy, osoby prywatne lub wspólnoty mieszkańców.

Potwierdzenia tego stanu rzeczy można doszukiwać się na mapie dotyczącej odsetka budynków niewymagających remontu wpisanych do rejestru zabytków jako odsetka w odniesieniu do budynków zabytkowych ogółem (Mapa nr 28). Zwrócić należy uwagę na to, iż mapa ta ma siatkę heksagonalną nieco mniej rozbudowaną. Jak wspomniano już powyżej jest tak dlatego, iż ilustruje ona wyłącznie sytuację budynków otoczonych najściślejszą opieką konserwatorską. Jednak heksagony o wartości współczynnika powyżej 90% grupowały się na niej gęściej niż na mapie dotyczącej ewidencji, tworząc przede wszystkim 2 niewielkie zespoły w pasie sięgającym wzdłuż osi ul. Piotrkowskiej: od jej skrzyżowania z ul. Piłsudskiego, przez popularny łódzki deptak, aż do skrzyżowania Piotrkowskiej z Narutowicza, a następnie wzdłuż tej ulicy „wężykiem” heksagonów od zachodniej i północnej strony obejmując Nowe Centrum Łodzi, ciągnący się wzdłuż ul. Narutowicza, skręcający potem ku północy ul. Kilińskiego. Ponadto widoczne była jeszcze jedna enklawa: na południe od Manufaktury pomiędzy ulicami Gdańską, Legionów, Zachodnią i Więckowskiego.

Wykresy 17 i 18 prezentują odsetek zabytków niewymagających remontu, agregowany dla obszaru rewitalizacji i poza. Przy analizie map należy pamiętać, że tylko niewielka część zabytków Łodzi jest zlokalizowana poza obszarem.

Należy podkreślić wagę prowadzenia prac budowlanych realizowanych w ramach prac rewitalizacyjnych dla podwyższania wartości wskaźnika w kolejnych latach oraz powstrzymania dekapitalizacji budynków, będących w najgorszym stanie technicznym. Remonty kolejnych budynków – póki co realizowanych głównie na terenie priorytetowych 8 obszarów ROCŁ – systematycznie zmieniają sytuację prezentowaną na obu mapach. Jednak wobec istotnej skali wyzwania, choćby z uwagi na dużą liczbę zabytkowych nieruchomości, prace należałoby zintensyfikować, np. poprzez pozyskiwanie innych środków zewnętrznych.

Pozytywną i stymulującą rolę w realizacji kolejnych potrzebnych remontów mogą pełnić podejmowane przez miasto działania wspierające prywatnych właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków poprzez rozwijanie programów dotacyjnych na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych w obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz usytuowanych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Dotacje pozwalają na ochronę substancji zabytkowej tak ważnych obiektów architektonicznych dla dziedzictwa kulturowego naszego miasta oraz mają istotne znaczenie dla poprawy estetyki całych ulic i placów oraz otoczenia przestrzeni publicznych.

Mapa 28. Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do rejestru

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

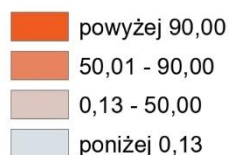
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych (G23)

2024 r.

Budynki niewymagające remontu jako odsetek budynków rejestru zabytków ogółem

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 29. Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji

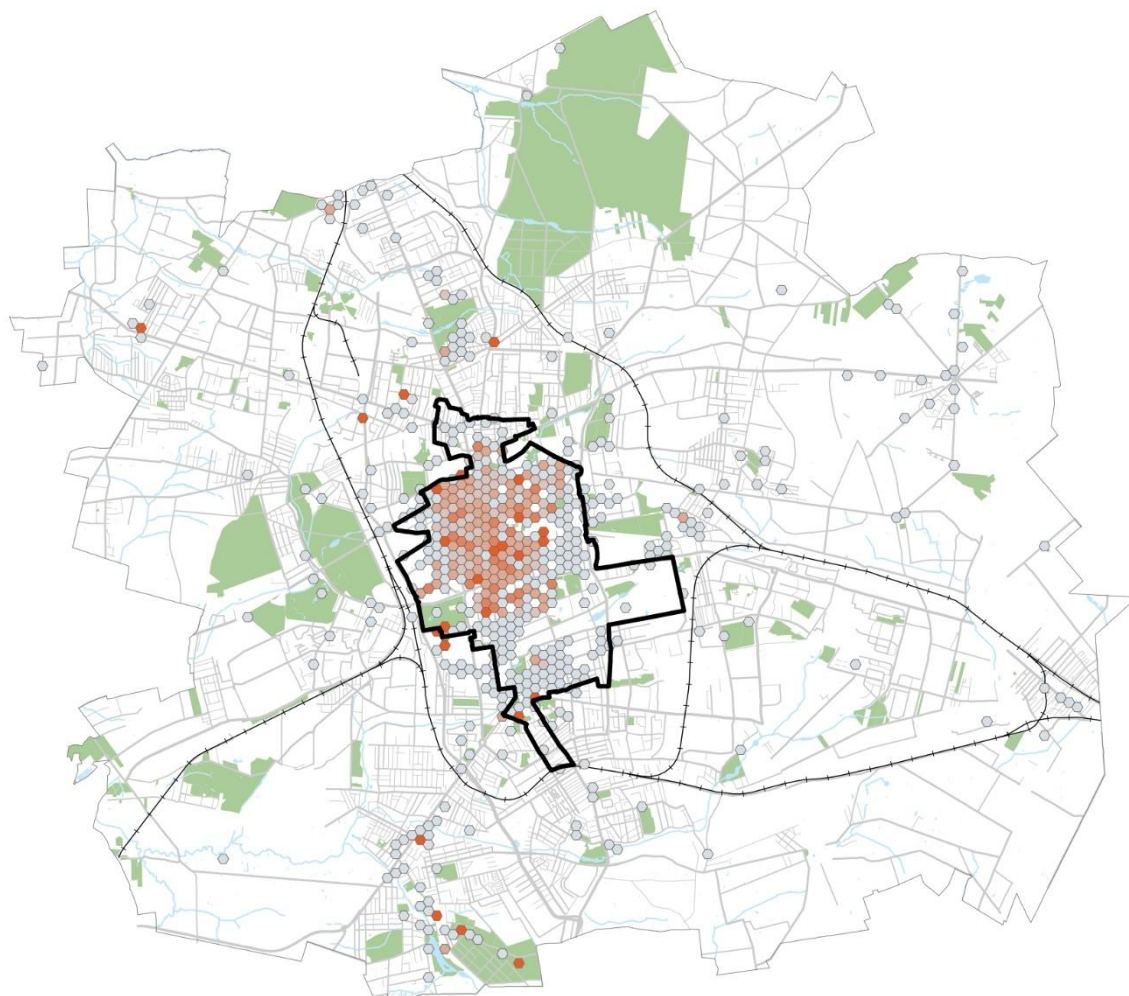
Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji (G24) 2024 r.

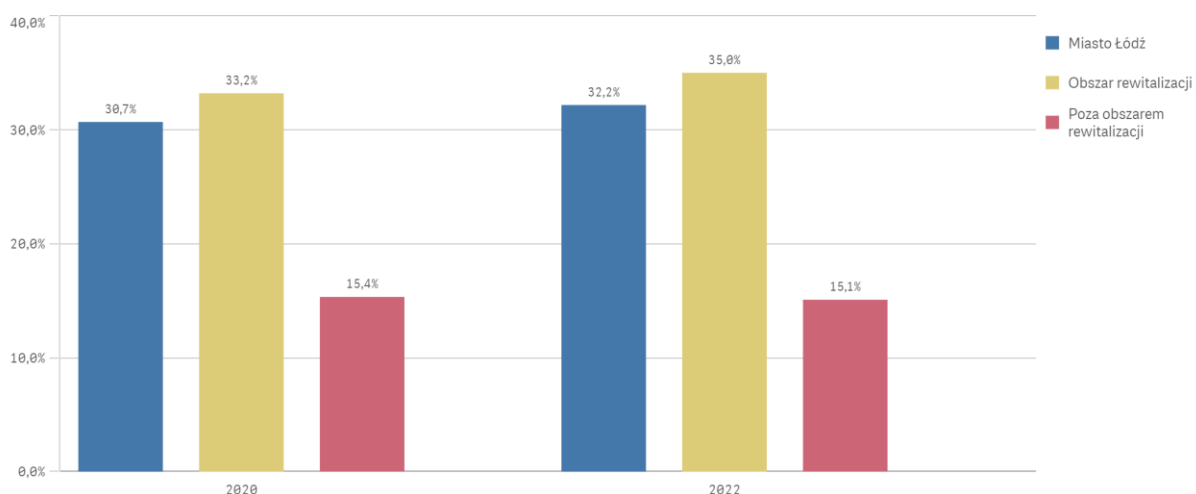
Budynki niewymagające remontu jako odsetek budynków ewidencji zabytków ogółem

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

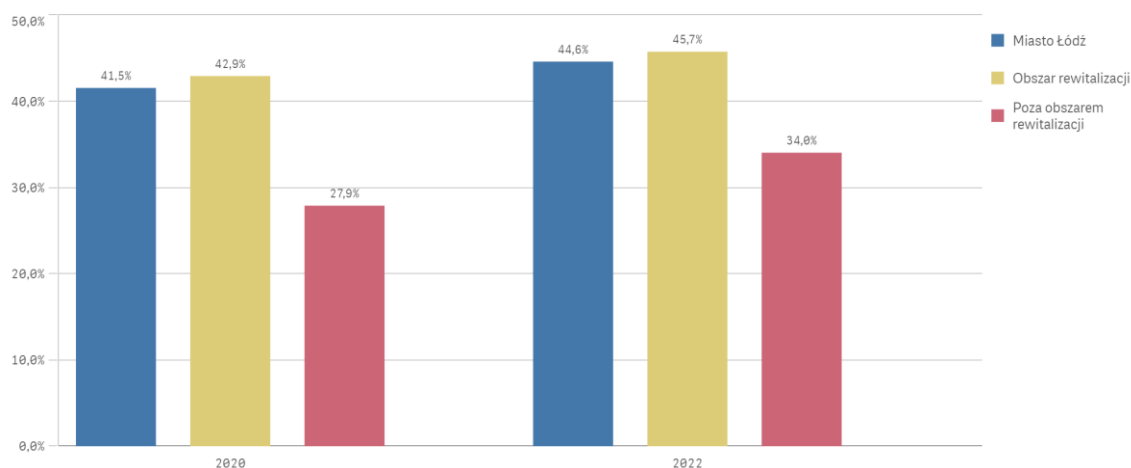
Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 17. Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji (budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do gminnej ewidencji zabytków niewymagające remontu jako odsetek budynków zabytkowych ogółem)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Architekta Miasta

Wykres 18. Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych (budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do rejestru niewymagające remontu jako odsetek budynków zabytkowych ogółem)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Architekta Miasta

Sfera środowiskowa

Zieleń miejska na obszarze rewitalizacji

Mało która aglomeracja w Polsce może pochwalić się tak wieloma parkami i terenami zieleni co Łódź. Na terenie miasta funkcjonuje ponad 30 miejskich parków o łącznej powierzchni blisko 500 ha z czego 13 z nich stanowią parki zabytkowe objęte ochroną konserwatorską. Zlokalizowane są w przeważającej części na obszarze zamkniętym linią kolei obwodowej. Co roku kolejne tereny uzyskują taki status decyzją Rady Miasta. Dodatkowo do terenów o charakterze parkowym zaliczyć możemy: Ogród Botaniczny, Miejski Ogród Zoologiczny, kilka ośrodków sportu i rekreacji oraz liczne skwery i zieleńce. Jednym z ulubionych miejsc spacerowych mieszkańców Łodzi jest największy kompleks leśny w granicach miasta, czyli Las Łagiewnicki o powierzchni ok. 1250 hektarów.

Łodzianie coraz bardziej cenią bliskość obszarów zielonych w pobliżu miejsca ich zamieszkania. Jest to istotny argument decydujący o zamieszkaniu w konkretnym miejscu. Z tego też powodu, chcąc zwiększyć atrakcyjność centralnej części naszego miasta i zachęcić Łodzian do osiedlania się na obszarze rewitalizacji, niezwykle ważną kwestią jest zazielenianie obszarów, które oddalone są od miejskich parków, a w sąsiedztwie których brakuje lokalizacji sprzyjających wypoczynkowi oraz rekreacji w cieniu drzew, krzewów, pośród schludnie utrzymanych trawników lub łąk miejskich.

Zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji, jednym z jego celów strategicznych jest ożywienie obszarów zamieszkania, co realizowane jest również poprzez: tworzenie dostępu do zieleni, miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz – o ile w danej lokalizacji jest to możliwe – wyposażonych w źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, źródeł ulicznych itp. Istotnym wskazaniem w tym zakresie jest również dbałość o inne sposoby dostosowania obszaru rewitalizacji do zachodzących zmian klimatycznych.

Działania te podejmowane są w ramach realizowanych inwestycji, prowadzonych w istniejących już parkach, ale przewidujących również tworzenie nowych zielonych przestrzeni (parków kieszonkowych, zielonych ulic, skwerów) na terenach, gdzie do tej pory drzew i krzewów nie było, lub rosły tam w sposób dziki, nieuporządkowany. Elementami kluczowymi wielu inwestycji kubaturowych, jak również tych prowadzonych w pasach drogowych, stał się „zielony” komponent, wprowadzający zadbaną, odporną na trudne miejskie warunki roślinność tam, gdzie to tylko możliwe.

Poniżej znajdują się 2 mapy, które ilustrują nasadzenia i usunięcia zieleni urządzonej na terenie miasta w 2024 r. ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji. Co istotne dla ich analizy, biorąc pod uwagę wartości oznaczone na skalach obu map, należy zwrócić uwagę na to, iż poszczególne przedziały mapy przyrostu potencjału zieleni urządzonej, mają wyższe wartości, niż te widniejące na mapie ubytków. Bardzo prawdopodobnym jest więc, że w miejsce usunięć drzew i krzewów w danej lokalizacji pojawiała się większa powierzchnia aktywna biologicznie. Ponadto pewnym jest, że jest to powierzchnia wyższej jakości, bardziej zadbana, pod względem estetyki i doboru gatunków roślin.

Mapa nr 30 pokazuje przyrost potencjału zieleni urządzonej mierzony powierzchnią nasadzeń drzew i krzewów w metrach kwadratowych. Należy jednak podkreślić, że w tej analizie nie uwzględnia się nasadzeń realizowanych przez prywatne osoby czy podmioty z własnej inicjatywy (brak tego typu danych), a jedynie te realizowane przez jednostki miejskie oraz nasadzenia zastępcze. Wynika to z faktu, że źródłem informacji są dane gromadzone przez jednostki miejskie prowadzące takie prace oraz nadzorujące wykonywanie nasadzeń zastępczych (głównie Zarząd Inwestycji Miejskich, Zarząd

Zieleni Miejskiej, Wydział Kształtowania Środowiska oraz Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miasta). W 2024 r. obszary nasadzeń koncentrowały się na „Starym Polesiu”, gdzie trwały projekty przebudowy ulic m.in. w ramach projektu „Zielone Polesie”. Pozostałe przypadki rozwijania terenów zielonych na obszarze rewitalizacji związane były z bieżącą pielęgnacją obszarów parków (duże skupisko na terenie parku im. Ks. J. Poniatowskiego) i już istniejących zieleńców. Także inwestycje rewitalizacyjne pociągnęły za sobą dużą liczbę nowych nasadzeń, czego przykładem są okolice pasażu Schillera i krzyżującego się z nim nowego ciągu komunikacyjnego łączącego ul. Nawrot z pl. Komuny Paryskiej. Widoczne są również starania miasta w zakresie dosadzania drzew wzdłuż istotnych ciągów komunikacyjnych: Narutowicza, Piłsudskiego, Mickiewicza, Zarzewskiej. Ma to na celu ich zacienianie, pochłanianie podnoszonych przez ruch uliczny pyłów, absorpcję spalin oraz tłumienie hałasu.

Mapa nr 31 pokazuje ubytki potencjału zieleni urządzonej (usunięcia drzew i krzewów w metrach kwadratowych). Obejmują one zarówno zielenią żywą, jak i obumarłą/suchą. W statystykach wycinek uwzględniane są zarówno te prowadzone przez jednostki miejskie, jak też pozwolenia wydawane dla zewnętrznych podmiotów – głównie spółdzielni mieszkaniowych i dotyczące usuwania drzew i krzewów na ich terenach. Warto tu dodać, że Zarząd Zieleni Miejskiej w Łodzi usuwa tylko i wyłącznie drzewa oraz krzewy znajdujące się w złym stanie fitosanitarnym tj. drzewa i krzewy suche bądź zamierające. Wycinki drzew i krzewów żywych na terenach należących do gminy dokonywane są w przypadku kolizji z prowadzonymi inwestycjami, w szczególności drogowymi.

W 2024 r. wycinki prowadzone były punktowo na całym obszarze rewitalizacji, a ich skala była mniejsza niż w wielu rejonach pozostałej części miasta. Najwięcej heksagonów symbolizujących usunięcia zieleni pojawia się szczególnie w miejskich parkach (park im. Ks. J. Poniatowskiego). Większa liczba wycinek realizowana była również w zachodniej części „Starych Bałut”.

Wykresy 19 i 20 obrazują zmianę wskaźników w latach w sposób zagregowany dla obszaru rewitalizacji i poza.

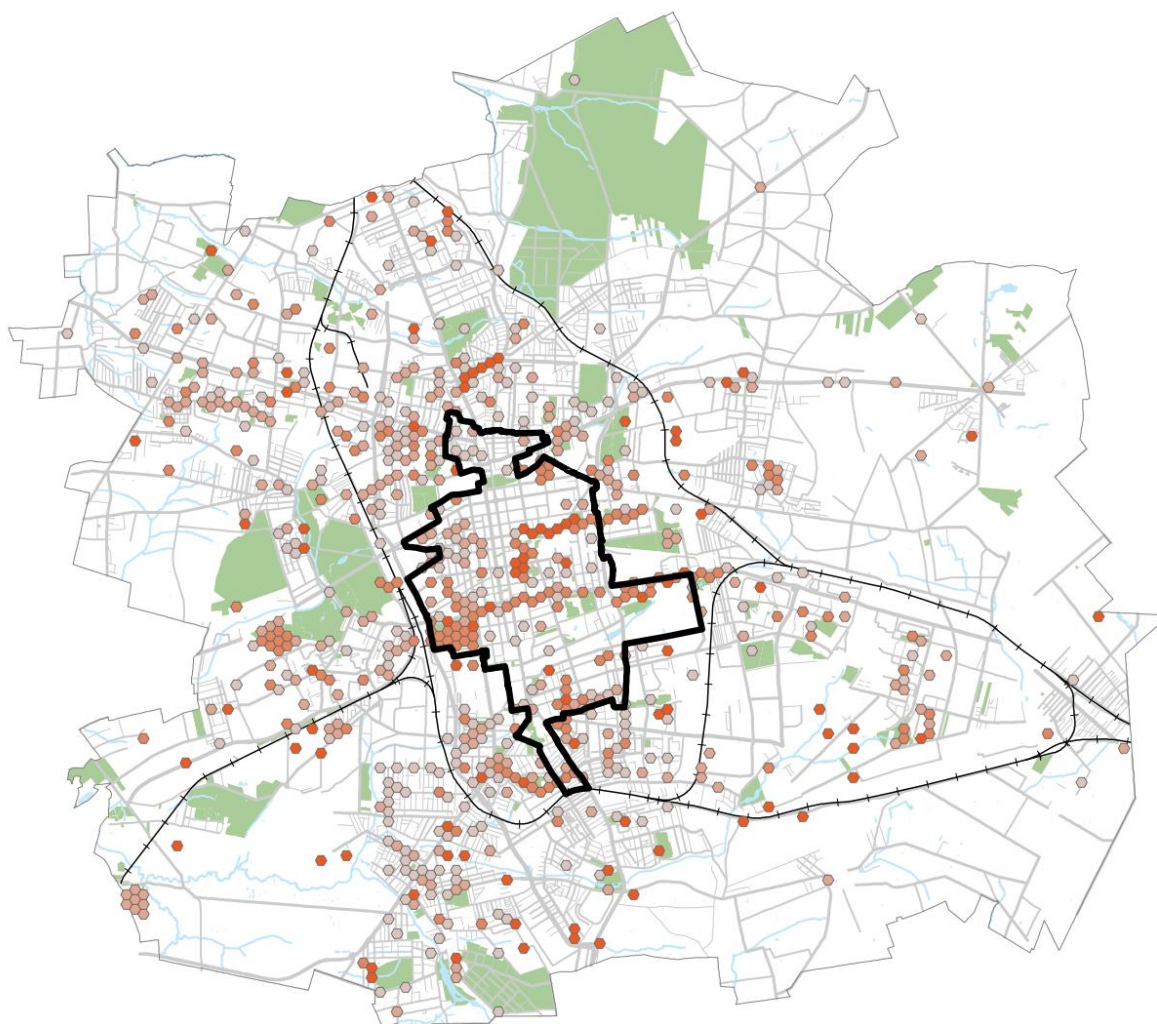
Mapa 30. Przyrost potencjału zieleni urządzonej

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Przyrost potencjału zieleni urządzonej (G29)

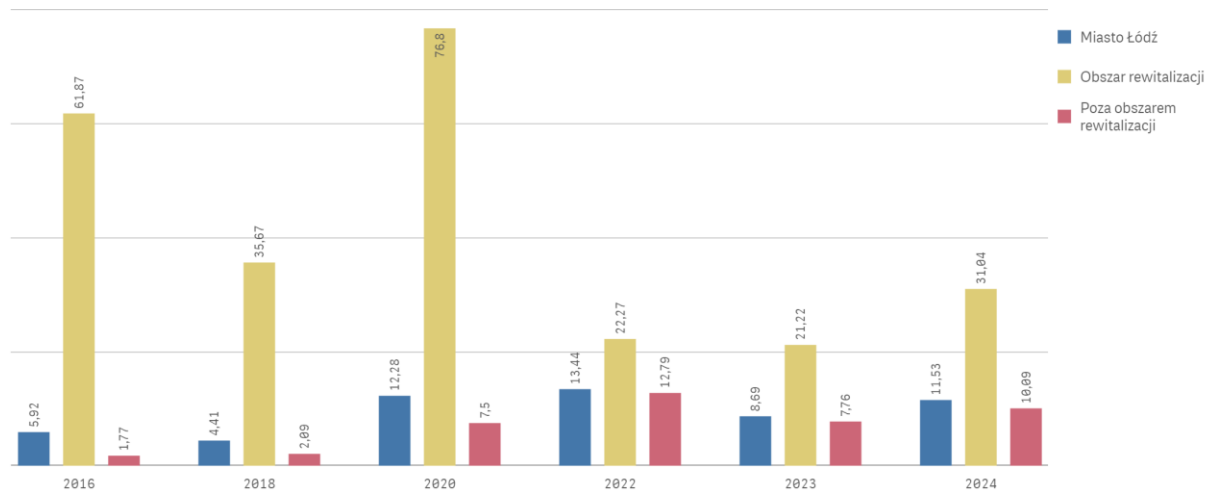
2024 r.

Nasadzenia krzewów i drzew w metrach kwadratowych

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 19. Przyrost potencjału zieleni urządzonej (nasadzenia krzewów i drzew w metrach kwadratowych /przeliczeniowo – jedno drzewo = 25 m²/ na heksagon / o powierzchni 3 ha/)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Zarządu Zieleni Miejskiej

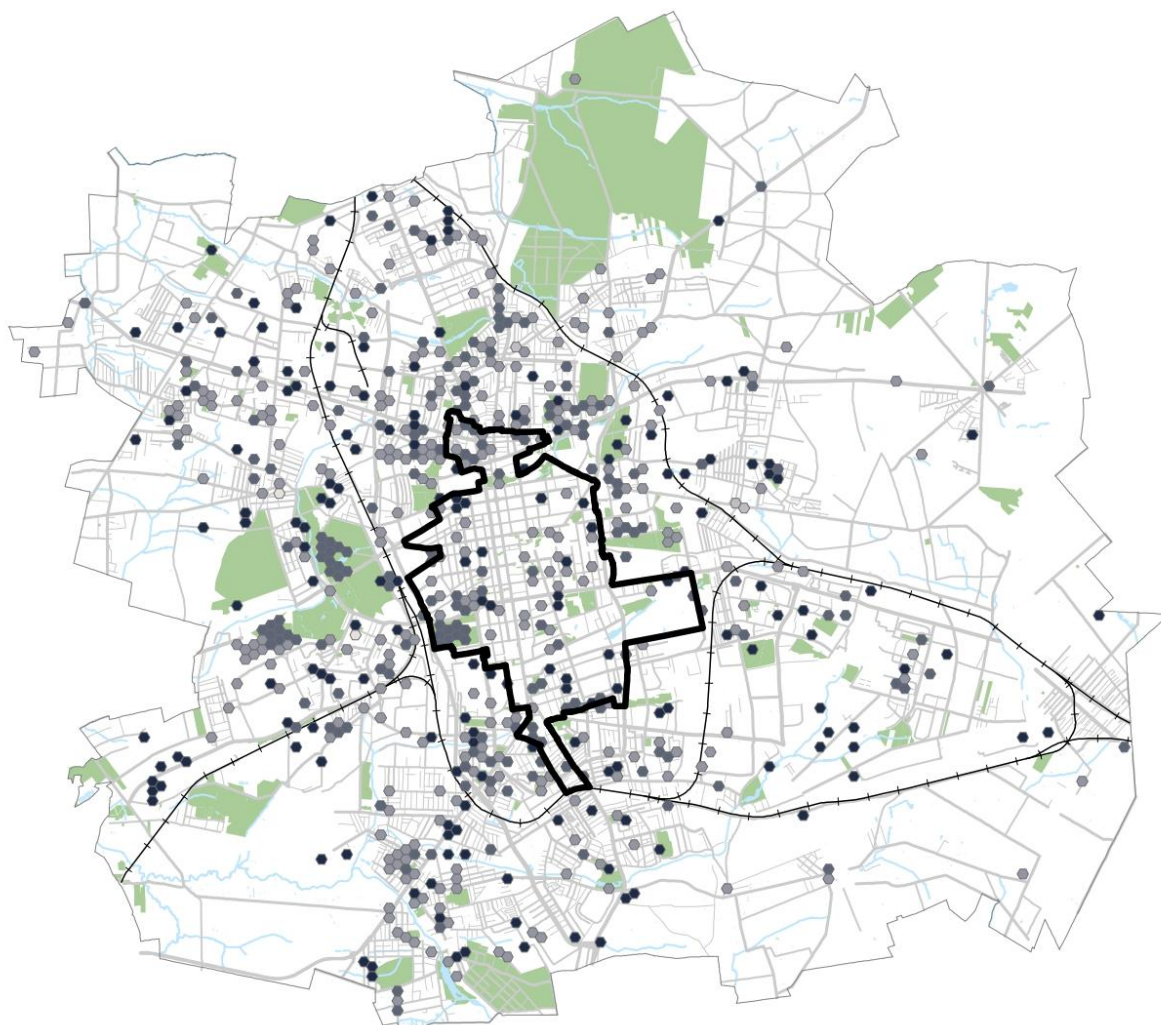
Mapa 31. Ubytki potencjału zieleni urządzonej

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

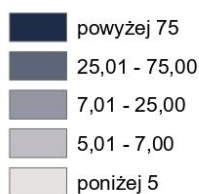
Wykonano w ramach realizacji projektu pt.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Ubytki potencjału zieleni urządzonej (G28)

2024 r.

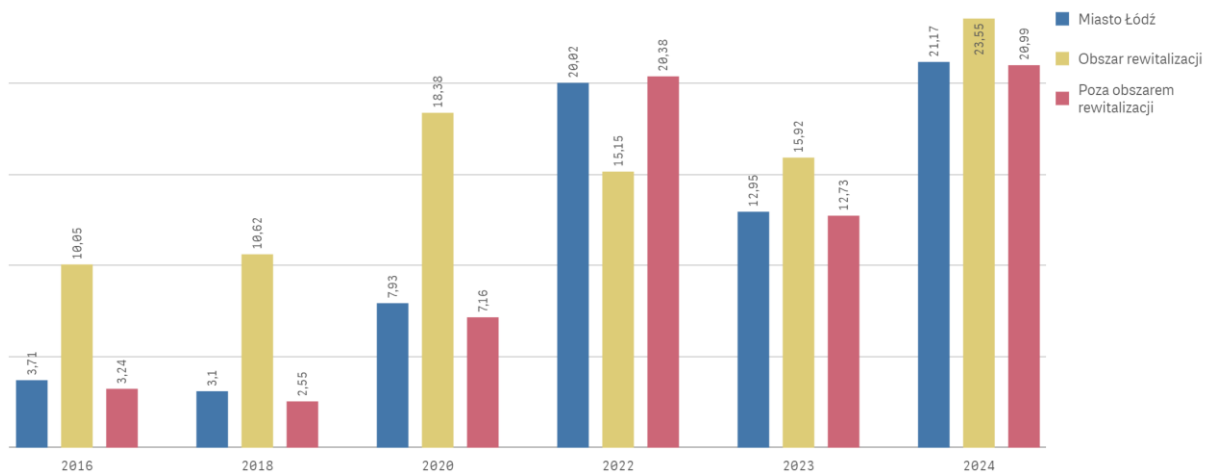
Usunięcia krzewów i drzew w metrach kwadratowych

ŁÓDZKI OŚRODEK
GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 20. Ubytki potencjału zieleni urządzonej (usunięcia krzewów i drzew w metrach kwadratowych /przeliczeniowo – jedno drzewo = 25 m²/ na heksagon / o powierzchni 3 ha/)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Zarządu Zieleni Miejskiej

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Deficyt dostępu do transportu publicznego

System lokalnego transportu zbiorowego przeszedł gruntowną reformę dotyczącą układu linii w 2017 roku i co roku jego sprawność jest weryfikowana, optymalizowana i poprawiana, aby odpowiedzieć na zapotrzebowania mieszkańców Łodzi. Jest on żywym organizmem, na który wpływ mają m.in. prowadzone w Łodzi na dużą skalę remonty, bo obejmujące również ważne arterie komunikacyjne czy zdarzenia losowe, jak wymuszenia organizowania objazdów czy też rozmaite ograniczenia, jak np. pandemia koronawirusa, która miała wpływ na funkcjonowanie komunikacji publicznej (choćby poprzez ograniczenia liczby pasażerów mogących przebywać w jednym pojeździe lub wagonie).

Niestety braki danych nie pozwoliły na stworzenie mapy dotyczącej 2016 r., dlatego też diagnoza w omawianym zakresie rozpoczęła się od danych pochodzących z 2019 i 2020 r. Warto zauważyć, że jeśli idzie o bliskość przystanków komunikacji zbiorowej, mamy do czynienia z sytuacją, w której wykluczenie komunikacyjne mieszkańców obszaru rewitalizacji niemal nie występuje. Pokazuje to mapa obrazująca liczbę mieszkańców zamieszkujących ponad 280 m od przystanku MPK i dalej niż 350 m od najbliższego węzła sieci transportu miejskiego jako odsetek mieszkańców ogółem. W 2021 r. pola o wskaźniku na poziomie 0,01 i wyższym występowały jedynie incydentalnie, a wskaźnik o najwyższym poziomie - powyżej 99,64 obserwowany był jedynie na 1 polu, na terenie którego zbudowano niewielkie osiedle mieszkaniowe przy ul. Do Folwarku. Identycznie sytuacja wyglądała w 2022 r. Natomiast w 2023 r. pojawił się nowy zespół trzech heksagonów o najwyższej wartości współczynnika, położonych pomiędzy parkiem im. Reymonta, Milionową, Słowiańską a Przybyszewskiego. Powodem było w tym przypadku rozpoczęcie remontu ważnej arterii komunikacyjnej jaką dla tej części miasta jest ul. Przybyszewskiego.

Po jego zakończeniu 2024 r. enklawa zniknęła. Ponownie widoczne jest jedno pole, zabarwione na kolor ciemnognatowy, wzmiankowane już powyżej oraz drugie w okolicach zbiegu ulic Łęczyckiej

oraz Poznańskiej i Płockiej. Zła sytuacja w zakresie dostępu do komunikacji miejskiej mieszkańców tej okolicy wynika z nałożenia się remontów ulic Przybyszewskiego i Kilińskiego.

Jest to dowodem, iż wykluczenie komunikacyjne na obszarze rewitalizacji w zasadzie nie występuje. Sytuacja, gdy najbliższy przystanek znajduje się dalej niż 350 m od miejsca zamieszkania, znacznie częściej dotyczy obszarów Łodzi poza obszarem rewitalizacji. Niestety prowadzone na potrzeby monitoringu GPR analizy nie obejmują częstotliwości kursów, ani liczby linii obsługujących poszczególne węzły transportowe, co ma decydujący wpływ na atrakcyjność komunikacji publicznej dla mieszkanki i mieszkańców. Na jej ocenę wpływają również korki na ulicach powodowane przez liczne remonty, a tych na obszarze rewitalizacji czy też na istotnych dla funkcjonowania transportu na terenie miasta arterii, będących jednocześnie granicami tego obszaru, nie brakuje.

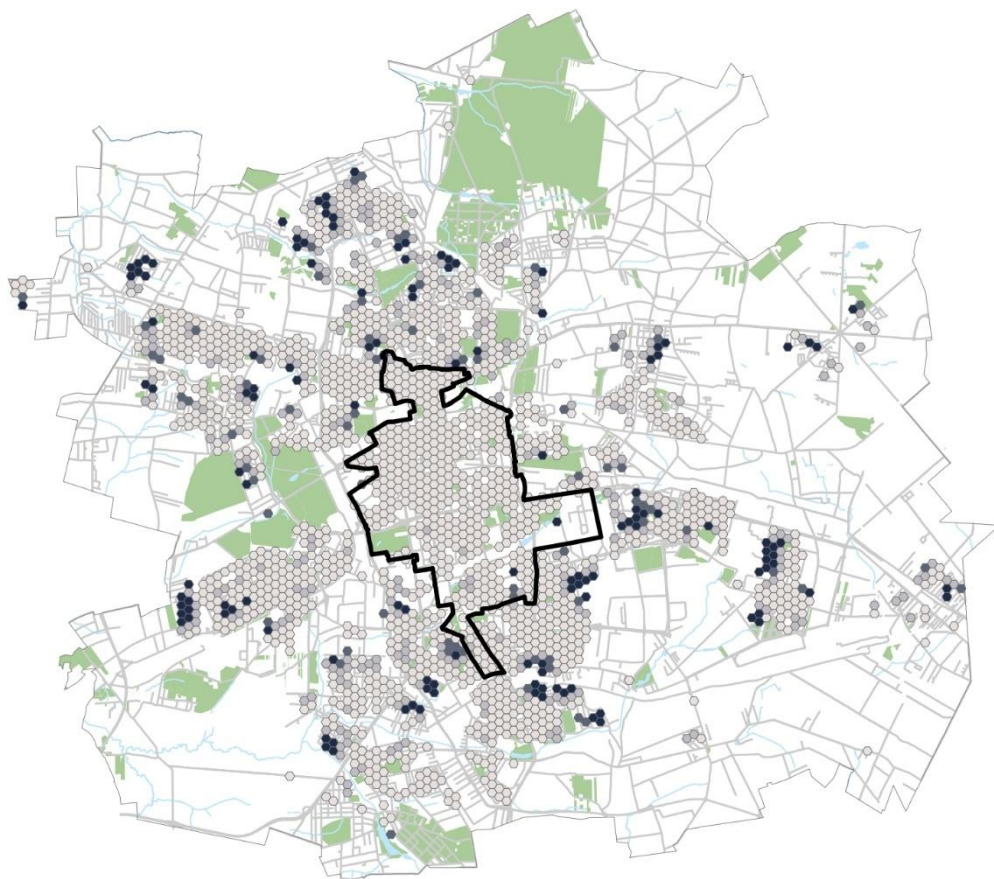
Mapa 32. Poziom deficytu dostępu do transportu publicznego

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

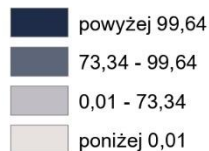

Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”

Poziom deficytu dostępu do transportu publicznego (G17) 2024 r.

Liczba osób mieszkających daleko od transportu publicznego jako odsetek mieszkańców ogółem

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

3. ANALIZA OSIĄGANIA CELÓW STRATEGICZNYCH PROGRAMU REWITALIZACJI

3.1. Cel 1 – Uzyskać spójność społeczną

3.1.1. Wskaźniki w obszarze problemów bezrobocia

W 2024 r. poziom bezrobocia utrzymywał się na poziomie podobnym jak w roku poprzedzającym, we wszystkich aspektach. Przypomnijmy, że w roku 2020, roku początku pandemii Covid-19, po kilku latach trendu spadkowego, nastąpił wzrost bezrobocia we wszystkich jego wymiarach, jednak pozytywne tendencje wróciły od 2022 r. Nadal utrzymuje się niekorzystna różnica między poziomem bezrobocia na obszarze rewitalizacji i poza nim, odpowiednio ok. 82 osoby na 1000 mieszkańców i 46 osób na 1000 mieszkańców. Największy problem stanowi bezrobocie długotrwałe, które stanowi ok. połowy poły bezrobocia ogólnego.

3.1.2. Wskaźniki w obszarze problemów ubóstwa

W 2024 r. poziom natężenia pobierania pomocy społecznej, zarówno w zakresie pobierania zasiłków stałych, jak i pomocy na dożywianie dzieci, pozostał na podobnym poziomie jak w 3 ubiegłych latach. Mimo spadku wskaźników od początku obowiązywania GPR, nadal utrzymują się wyraźne, negatywne dysproporcje między obszarem rewitalizacji, a resztą miasta w natężeniu problemów ubóstwa.

3.1.3. Wskaźniki w obszarze uczestnictwa

W 2024 poziom czytelnictwa na obszarze rewitalizacji utrzymał się na podobnym poziomie jak w 2023 r., który był rekordowy pod względem poziomu tego wskaźnika od początku obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Należy jednak do interpretacji tego wskaźnika podchodzić z ostrożnością gdyż liczba aktywnych czytelników pokazuje stan zarejestrowanych kont na koniec roku, nie wliczają się tu konta czytelników zamknięte w trakcie roku (np. w powodu śmierci), ponadto część czytelników podaje adresy z poza Łodzi (trudne do weryfikacji). Wedle relacji pracowników Biblioteki Miejskiej w trakcie pandemii wzrastała liczba korzystających z zasobów cyfrowych (czego wskaźnik ten nie obejmuje odnosząc się tylko do wypożyczeń wolumenów analogowych). Na wzrost wskaźnika w 2023 r. miały wpływ nadal powroty czytelników po pandemii, a także otwarcie nowych i zrewitalizowanych bibliotek, które zyskują czytelników.

Nadal występuje, niewielka różnica w poziomie czytelnictwa między obszarem rewitalizacji i resztą miasta.

Natomiast w zakresie **natężenia problemów edukacyjnych** zauważalna jest wyraźna różnica między obszarem rewitalizacji a pozostałą częścią miasta. W roku 2024 roku wyniki egzaminów na koniec szkoły podstawowej utrzymały się na podobnym poziomie jak w 2 poprzednich latach.

Mimo poprawy w okresie realizacji GPR, sfera społeczna, jest jedną z tych, w której najwyraźniej zarysowują się negatywne podziały między obszarem rewitalizacji, a resztą miasta.

3.2. Cel 2 – Poprawić dzięki rewitalizacji wizerunek miasta i jego centrum

3.2.1. Wskaźniki potencjału w obszarze wizerunku

Dane dotyczące **potencjału kulturowego zabytków rejestrowych i ewidencyjnych** (budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do rejestru niewymagające remontu jako odsetek budynków zabytkowych ogółem oraz budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do ewidencji niewymagające remontu jako odsetek budynków w ewidencji ogółem) zebrano po raz pierwszy w 2019 i 2020 r. Dane zebrano

w ciągu tych dwóch lat, stanowią bazę wyjściową do dalszej obserwacji. W 2021 nie prowadzono inwentaryzacji w tym obszarze, w 2022 r. uaktualniono dane dla obszaru rdzenia obszaru rewitalizacji, czyli planowanej rewitalizacji obszarowej centrum Łodzi dla kwartałów 1-20. W 2023 r i 2024 r.. również nie aktualizowano informacji odnośnie stanu zabytków.

Kolejnymi wskaźnikami ilustrującymi potencjały w obszarze wizerunku, są **ubytki i przyrosty zieleni urządzonej**. W 2024 r. wzrosła powierzchnia usuniętych drzew i krzewów na obszarze rewitalizacji w stosunku do 2023 r., ale wzrosła również powierzchnia nowych nasadzeń. Wasło obu wskaźników było pozytywne.

Trzeba jednak zaznaczyć, że prezentowane wskaźniki dotyczące wycinek i nasadzeń, należy analizować i oceniać z pewnymi zastrzeżeniami. Nie uwzględniają one bowiem nasadzeń realizowanych przez prywatne osoby czy podmioty z własnej inicjatywy, a jedynie te realizowane przez jednostki miejskie oraz nasadzenia zastępcze. Natomiast dane dotyczące ubytku potencjału zieleni, obejmują zarówno zieleń żywą, jak i obumarłą/suchą. W statystykach wycinek uwzględniane są zarówno te prowadzone przez jednostki miejskie jak też pozwolenia wydawane dla zewnętrznych pomiotów – głównie spółdzielni mieszkaniowych i dotyczące usuwania drzew i krzewów na ich terenach. Drzewa żywe wycinane są przez jednostki miejskie jedynie w przypadku kolizji z prowadzonymi inwestycjami.

3.2.2. Wskaźniki potencjału aktywności obywatelskiej

Intensywność zrzeszania obywateli jest potencjałem obszaru rewitalizacji. Liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych na 10 tys. ludności jest wyższa na obszarze, niż poza nim. Rok 2024, był kolejnym, w którym po latach stabilizacji, nastąpił wzrost ich liczby, głównie w centrum miasta.

W przypadku liczby wniosków składanych do Budżetu Obywatelskiego, **ilustrującej zaangażowanie obywateli w obszar**, a od 2020 roku, nastąpiła istotna zmiana zasad, która spowodowała zmniejszenie ilościowe składanych wniosków, jednakże podnoszące jakość pozostałych, następuje coroczny wzrost ich liczby. W 2024 r. nastąpił niewielki spadek liczby złożonych wniosków na 1000 mieszkańców na obszarze rewitalizacji w porównaniu z poprzednim

rokiem, jednak utrzymał się na wyższym poziomie niż w latach poprzednich. Poza obszarem rewitalizacji ten wskaźnik utrzymał się na podobnym poziomie, jak w ubiegłym roku.

3.3. Cel 3 – Wzmocnić lokalną przedsiębiorczość.

Sfera gospodarcza jest jednym z potencjałów obszaru rewitalizacji, gdyż głównie w centrum Łodzi lokowane są nowe firmy. Realizacja celu mierzona jest trzema wskaźnikami:

- Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (komunalne lokale użytkowe zadłużone jako odsetek lokali ogółem),
- Natężenie problemu słabnięcia firm saldo przyrostu/ubytku firm (zarejestrowania minus wyrejestrowania) na 100 firm istniejących,
- Optymizm gospodarczy (liczba nowo zarejestrowanych firm na 1000 ludności)

W 2023 r. pierwszy raz od początku obowiązywania GPR saldo przyrostu/ubytku firm jest ujemne, tzn. więcej firm się wyrejestrowało niż zarejestrowało na terenie całego miasta, natomiast na obszarze rewitalizacji pozostało na niewielkim plusie. W 2024 r. saldo wróciło do wartości pozytywnych poza obszarem rewitalizacji, jednak na znacznie niższym poziomie niż przed 2023 r. Liczba nowo zarejestrowanych firm pozostała na podobnym poziomie w stosunku do 2023 roku. Problemem pozostaje zadłużenie lokali użytkowych, jednak jego poziom jest podobny zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim. Po spadku w roku 2020 pozostaje bez zmian.

3.4. Cel 4 - Odnowić obszar centrum w sferze przestrzennej i technicznej.

Wyzwaniem dla miasta pozostaje **liczba lokali komunalnych ogrzewanych piecami**, powodujących niską emisję. Aż 21,5% lokali komunalnych na terenie obszaru rewitalizacji ogrzewanych jest paleniskami na paliwa stałe. Odsetek ten pozostaje na podobnym poziomie od 2018 roku.

Dostęp do transportu publicznego jest jednym z potencjałów obszaru rewitalizacji, gdzie tylko niewiele ponad 2% osób mieszka w dużej odległości od przystanków komunikacji miejskiej. Wskaźnik ten uległ poprawie na terenie całego miasta po wprowadzeniu w 2017 r. reformy komunikacji zbiorowej i od tego utrzymuje się na podobnym poziomie.

4. MONITORING REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne to zapisane w rozdziale 3.2. Gminnego Programu Rewitalizacji złożone całości wykonawcze (projekty lub powiązane funkcjonalnie grupy projektów), w szczególności

o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne dzielą się na:

- **podstawowe**, wpisane indywidualnie na listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podrozdział 3.2.2. GPR), wśród których szczególny charakter mają przedsięwzięcia o numerach 5 – 12 (projekty 1 – 8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi),
- **dopuszczalne**, opisane w charakterystyce pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podrozdział 3.2.3. GPR).

Zarówno podstawowe, jak i pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne podlegają monitoringowi prowadzonemu przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa. Docelowo dane pozyskane z systemu monitoringu realizacji przedsięwzięć w zestawieniu z danymi prezentowanymi w pierwszej części raportu i odnoszącymi się do stanu kryzysowego na obszarze rewitalizacji odpowiedzieć mają na pytanie, czy środki wydatkowane w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych przyczyniają się do osiągnięcia celów GPR.

W poniższym rozdziale prezentowane jest podsumowanie realizacji zadań rewitalizacyjnych.

4.1. Realizacja przedsięwzięć podstawowych

17 stycznia 2024 r. Rada Miejska w Łodzi zatwierdziła uchwałę zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Była to kolejna aktualizacja dokumentu

W wyniku dokonanej zmiany, w GPR zapisane są 84 podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, z tego 40 realizowanych przez Miasto Łódź oraz 44 przez realizatorów zewnętrznych.

W ramach aktualizacji 31 przedsięwzięć Miasta i 9 partnerów zewnętrznych wykreślono jako zakończone, oraz 3 przedsięwzięcia zewnętrzne i 2 miasta jako nierealizowane.

Jednak dla 9 przedsięwzięć wskazanych w GPR jako zakończone, wydłużono okres realizacji do 2024 r.

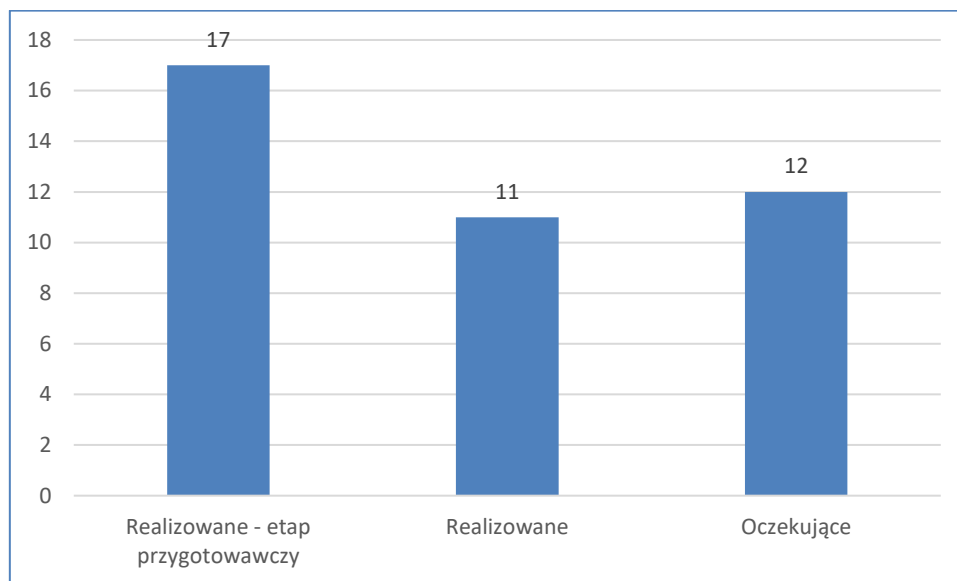
W przypadku 4 przedsięwzięć (przedsięwzięcia 13, 18, 46, 104) do 2023 r. zakończono zaplanowane projekty i zadania inwestycyjne, natomiast w dalszym okresie planowane jest podjęcie nowych zadań w ramach przedsięwzięcia.

4.1.1. Przedsięwzięcia Miasta Łodzi

Urząd Miasta Łodzi oraz miejskie jednostki organizacyjne były inicjatorami i wykonawcami 40 przedsięwzięć, z których w 2024 r. 11 miało status realizowanych, a 17 było na etapie przygotowawczym, tworzone dokumentacje projektowe. 12 przedsięwzięć było oczekujących.

Dodatkowo Miasto realizowało 8 przedsięwzięć, wykreślonych z GPR, których realizację wydłużono pod koniec 2023 r., tj. 6 projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi, oraz przedsięwzięcie 34 - Program niskoemisyjnego transportu miejskiego.

Wykres 22. Status przedsięwzięć podstawowych realizowanych przez Miasto Łódź na koniec 2024 r.

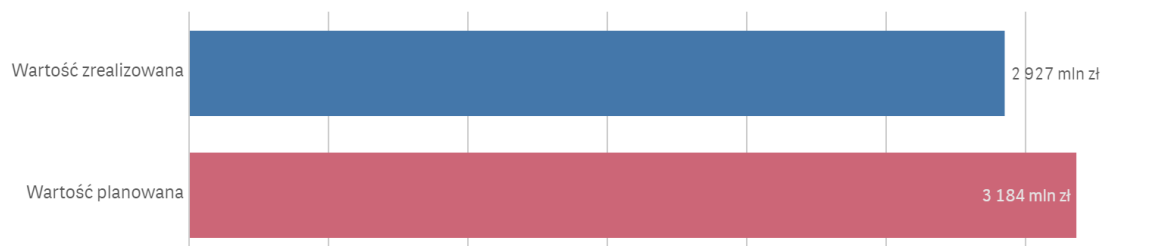
Źródło: Opracowanie BR

Podsumowanie działań zakończonych w 2023 r.

Planowana wartość przedsięwzięć podstawowych Miasta, przed aktualizacją GPR, realizowanych lub zakończonych do końca 2023 r., wyniosła prawie 3,2 mld zł. Z czego do końca 2023 r. wydano ponad 2,9 mld zł. Wykonanie finansowe wyniosło ponad 90%. Natomiast po aktualizacji dokumentu, wartość przedsięwzięć Miasta, zapisanych w dokumencie, wynosi ponad 3,4 mld zł. Wartość ta nie uwzględnia kosztów zakończonych przedsięwzięć i wykreślonych z GPR.

Wykres 24. Wartość planowana realizowanych i zakończonych przedsięwzięć podstawowych Miasta Łodzi oraz wartość zrealizowana narastająco od początku inwestycji do końca 2023 r. w mln zł

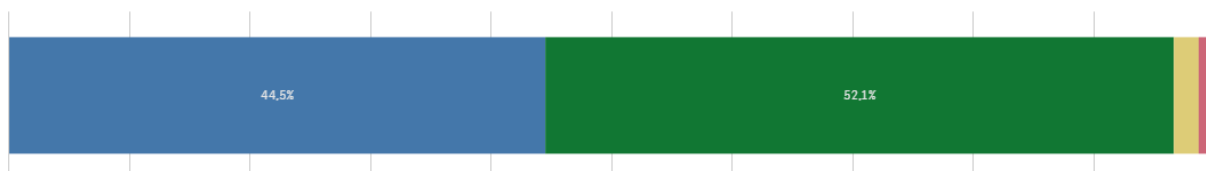
Wartość planowana i zrealizowana wydatków

Źródło: Opracowanie BRiM na podstawie informacji realizatorów.

Ponad 52% planowanej wartości przedsięwzięć podstawowych finansowana jest z budżetu Miasta, a 44% ze środków Unii Europejskiej, co odzwierciedla Wykres 25.

Wykres 25. Przedsięwzięcia podstawowe Miasta Łodzi w podziale na źródła finansowania na podstawie planowanego budżetu.

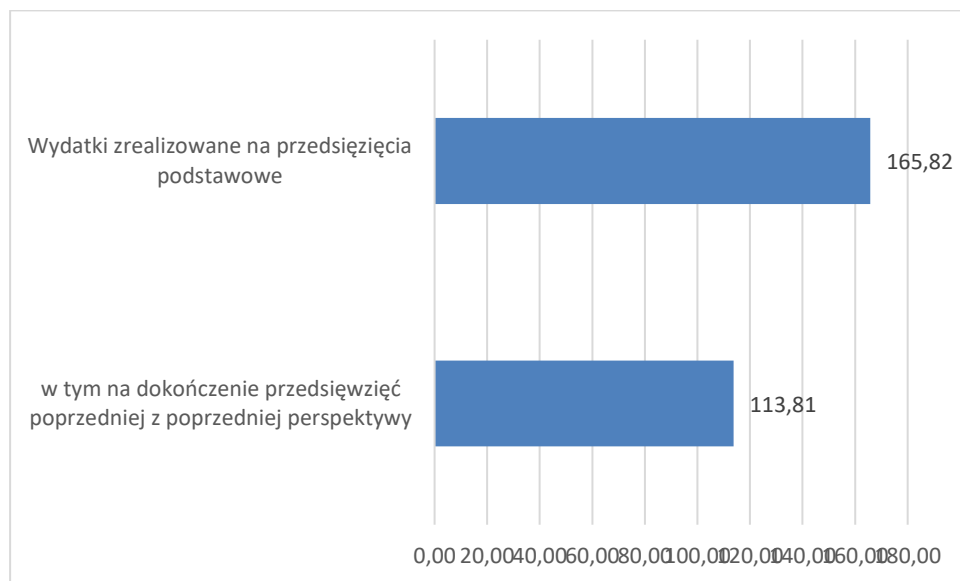

Źródło: Opracowanie BRiM na podstawie informacji od realizatorów.

Działania w 2024 r.

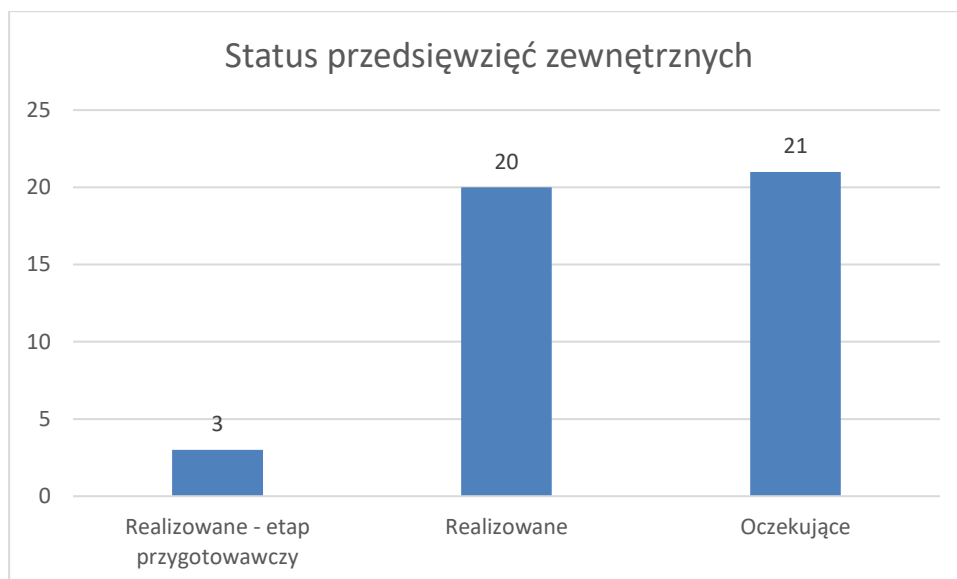
W 2024, po aktualizacji GPR, rozpoczęto realizację nowego etapu działań rewitalizacyjnych. Wydano ponad 167 mln zł, z tego 113 mln zł to był koszt dokończenia częściowego zakresu zadań projektów, których okres realizacji w 2023 r. został wydłużony.

Wykres 26. Wydatki na przedsięwzięcia podstawowe Miasta w 2024 r. w mln zł

4.1.2. Przedsięwzięcia podmiotów zewnętrznych

Firmy, uczelnie wyższe, jednostki administracji publicznej i organizacje pozarządowe są realizatorami 44 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Z tego na koniec roku 2024 20 miało status realizowanych, 3 były na etapie przygotowawczym, 21 oczekujących.

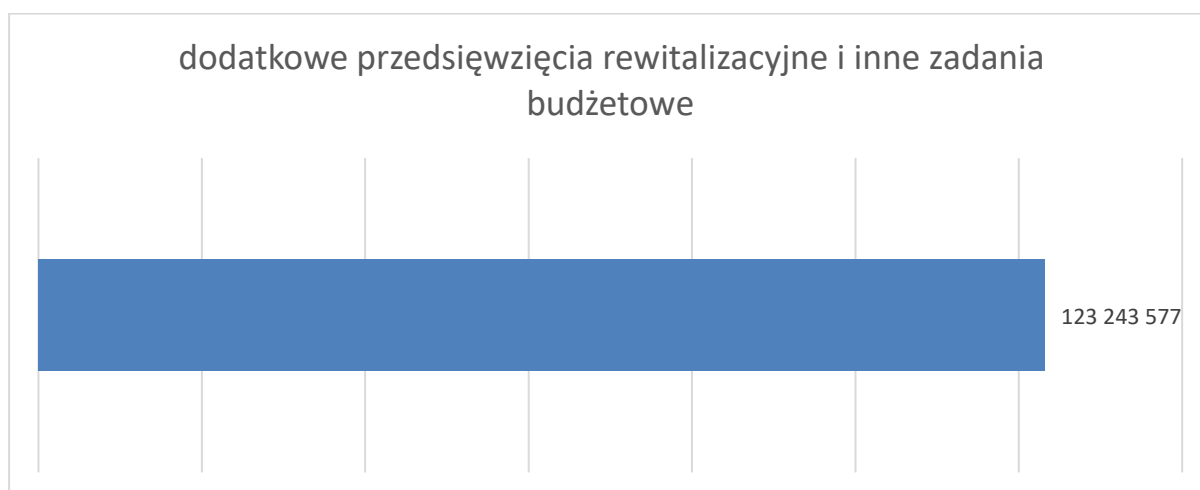

4.2. Realizacja pozostałych typów przedsięwzięć oraz zadań z „R”

Dla realizacji kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji, ściśle odpowiadających przyjętym celom rewitalizacji, GPR charakteryzuje dodatkowo 70 typów pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Monitorowaniu podlegają również zadania budżetowe oznaczone w budżecie miasta literą „R”.

W 2024 r. Miasto realizowało 22 takie zadania budżetowe, na które wydatkowano ok. 123 mln zł. Były to zarówno zadania wieloletnie, jak i jednoroczne, finansowane głównie ze środków własnych.

Wykres 29. Wydatki zrealizowane w 2024 r. na dodatkowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne i zadania „R” w zł.

Źródło: Opracowanie BR na podstawie informacji od realizatorów przedsięwzięć.

5. DZIAŁANIA BIURA REWITALIZACJI W 2024

W maju 2024 roku przeprowadzona została zmiana organizacyjna UMŁ w wyniku której Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa (BRiM) zostało podzielone na dwie oddzielne komórki organizacyjne: Biuro ds. Mieszkalnictwa (BM) ulokowane w Departamencie Mieszkalnictwa i Biuro Rewitalizacji (BR) działające w ramach Departamentu Prezydenta. Poniższy opis dotyczy realizacji zadań BRiM oraz BR w 2024 roku.

Przygotowano kluczowe zarządzenia Prezydenta Miasta Łodzi dotyczące kwestii potrzeb mieszkaniowych:

- I. Zarządzenie Nr 96/2024 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 19 stycznia 2024 r. w sprawie wprowadzenia możliwości spłaty zadłużenia z tytułu opłat za korzystanie z lokali mieszkalnych stanowiących mieszkaniowy zasób Miasta Łodzi w formie świadczenia rzeczowego.

W związku ze zmieniającą się sytuacją gospodarczą w kraju, a także uwzględniając wzrost cen i wzrost najniższego wynagrodzenia zasadniczego, zasadnym jest dokonanie aktualizacji zarządzenia i wprowadzenie w nim zmian.

Założenia programu dotyczącego odpracowania zaległości pozostają niezmienne.

Program umożliwiający dłużnikom odpracowanie zadłużenia posiada ważny skutek społeczny dla Miasta: pomoc w wyjściu z zadłużenia osobom nieposiadającym środków finansowych na spłatę swoich zobowiązań.

- II. Zarządzenie Nr 859/2024 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie utworzenia zasobu pomieszczeń tymczasowych Miasta Łodzi.

Zarządzenie było procedowane w związku z koniecznością aktualizacji wykazu pomieszczeń tymczasowych, wyodrębnionego z zasobu mieszkaniowego Miasta Łodzi, poprzez wykreślenie lokali wyłączonych z eksploatacji, w tym znajdujących się w budynkach przeznaczonych do rozbioru. Pomieszczenia tymczasowe, usunięte z listy pomieszczeń tymczasowych przyjętej na podstawie Zarządzenia Nr 179/2022 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 9 sierpnia 2022 r. w sprawie utworzenia zasobu pomieszczeń tymczasowych Miasta Łodzi, zostały zastąpione lokalami, które znajdują się w budynkach rekomendowanych do dalszej eksploatacji. Wprowadzenie Zarządzenia miało na celu zracjonalizowanie gospodarowania zasobem lokali mieszkalnych oraz pomieszczeń tymczasowych.

- III. Zarządzenie Nr 2631/2024 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 04 grudnia 2024 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego i Zespołu ds. planowania inwestycji mieszkaniowych.

Z uwagi na konieczność zintensyfikowania działań Miasta, mających na celu poprawę stanu technicznego oraz zwiększenie gminnego zasobu mieszkaniowego Miasta Łodzi, zaistniała potrzeba powołania interdyscyplinarnego Zespołu do spraw planowania inwestycji mieszkaniowych. Celem powołania Zespołu jest wytypowanie nieruchomości wchodzących w skład zasobu gminnego, na których priorytetowo powinny zostać podjęte działania inwestycyjne. Dla każdej z wytypowanych nieruchomości Zespół wstępnie określi zakres niezbędnych działań inwestycyjnych oraz optymalny sposób ich realizacji, w tym wskaże podmiot (komórka merytoryczna UMŁ, jednostka organizacyjna Miasta lub spółka gminna) odpowiedzialny za ich realizację. Zapewnienie współpracy wskazanych jednostek oraz komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi pozwoli na usprawnienie procesu

strategicznego planowania inwestycji oraz uwzględnienie wszystkich aspektów oraz bieżących zagadnień mających wpływ na realizację działań dotyczących zagospodarowania gminnego zasobu nieruchomości Miasta Łodzi.

IV. Zarządzenie Nr 2630/2024 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 4 grudnia 2024 r. w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Prezydenta Miasta Łodzi ds. inwestycji mieszkaniowych.

Z uwagi na konieczność zintensyfikowania działań Miasta, mających na celu poprawę stanu technicznego oraz zwiększenie gminnego zasobu mieszkaniowego Miasta Łodzi, zaistniała potrzeba powołania Pełnomocnika ds. inwestycji mieszkaniowych. Celem powołania Pełnomocnika jest lepsza koordynacja działań jednostek oraz komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi odpowiedzialnych za planowanie i realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, w tym w szczególności inwestycji mieszkaniowych oraz mających wpływ na przeprowadzenie procesu inwestycyjnego.

Współpraca Miasta z Widzewskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

W ramach współpracy Miasta z Widzewskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w zakresie budownictwa mieszkaniowego Miasto kontynuuje wynajem od Widzewskiego TBS Sp. z o.o. 126 lokali mieszkalnych z przeznaczeniem do podnajmu osobom spełniającym kryteria najmu lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Łodzi, w budynkach przy ul. Kaliskiej 11/17 (62 lokale), Wysokiej 25/27 (40 lokali) i Wysokiej 30 (24 lokale).

W roku 2024 Widzewskie TBS Sp. z o.o. wspólnie z Miastem Łódź w ramach realizacji budownictwa mieszkaniowego na wynajem, prowadziło prace budowlane na terenie nieruchomości przy ul. Nawrot b.n., ul. Przędzalnianej 101/103 oraz przy ul. Lubelskiej 9/11, których zakończenie zaplanowane jest w roku 2025. W wyniku realizacji wymienionych inwestycji powstanie 144 lokali mieszkalnych, w tym 107 z przeznaczeniem do wynajmu przez Miasto (inwestycje są realizowane z wykorzystaniem bezzwrotnego dofinansowania ze środków z Funduszu Dopłat w łącznej wysokości 39 097 249,95 zł wypłaconej przez Bank w roku 2023).

W roku 2024 prowadzone były postępowania zmierzające do realizacji przez Widzewskie TBS Sp. z o.o. wspólnie z Miastem Łódź 4 kolejnych inwestycji, w wyniku, których zostaną wybudowane budynki mieszkalne o łącznej liczbie 200 lokali mieszkalnych na wynajem dla Miasta pod adresami: ul. Obłęgorska/Widok 62 mieszkania, ul. Skierniewicka 8/10 – 36 mieszkań, ul. Lubelska 7 – 17 mieszkań, ul. Ustronna/Cegielniana 85 mieszkań).

(2.1.1) Kompleksowa rewitalizacja kwartałów zabudowy historycznej w Strefie Wielkomiejskiej oraz Obszarze Współczesnego Rozwoju Strefy Wielkomiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem priorytetów z GPR, uwzględniająca różne aspekty funkcjonowania, w tym tworzenie siatki przestrzeni publicznych połączonych w logiczną całość i pobudzanie lokalnej tożsamości społecznej. Działania powinny obejmować rozwiązywanie problemów wieloaspektowo w sferze środowiskowej i społecznej.

Zmiana GPR

W związku z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej w dniu 16 listopada 2022 roku Rada Miejska w Łodzi podjęła Uchwałę Nr LXVIII/2008/22 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. W związku z powyższym Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w 2023 roku procedowało przyjęcie aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Łodzi przyjętego uchwałą Nr XXXV/916/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 września 2016 r. z późniejszymi zmianami. Dokument przyjęto Uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 stycznia 2024 r.

Projekt 9 ROCL

Biuro Rewitalizacji koordynowało w 2024 roku wszelkie prace związane z przygotowaniem projektu 9 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi, w szczególności przeprowadzenie postępowania na wybór wykonawcy dokumentacji koniecznej do złożenia Wniosku o Dofinansowanie (do programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego, tryb pozakonkursowy). Następnie, we współpracy z wybranym wykonawcą prowadzone były posiedzenia przedstawicieli różnych komórek organizacyjnych oraz jednostek miejskich w ramach Zespołu ds. rewitalizacji kwartału 9, podczas których przygotowano wytyczne do Programów Funkcjonalno – Użytkowych dla poszczególnych nieruchomości, które mają być objęte projektem. Złożenie wniosku o dofinansowanie przewidywane jest w II kwartale 2025 roku.

Realizowane były także działania informacyjne i partycypacyjne skierowane do mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji z obszaru objętego przygotowywanym Projektem 9 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. W ramach prowadzonych działań odbyły się spotkania informacyjne dla mieszkańców każdej z kamienic planowanych do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi, spotkania dla przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, którzy wynajmują lokale także w tych budynkach oraz spacer po obszarze projektu z przewodnikiem miejskim.

Przeprowadzono także konsultacje społeczne, których celem było wyznaczenie kierunków zmian funkcjonalności Placu 4 Czerwca. W trakcie ich trwania osoby zainteresowane mogły skorzystać z następujących form i narzędzi:

- 1) spotkania konsultacyjnego z mieszkańcami w formule online prezentującego aplikację partycypacyjną (Planer przestrzeni), pozwalającą mieszkańcom złożyć propozycje zagospodarowania Placu 4 czerwca 1989 roku
- 2) zgłaszania propozycji dot. zagospodarowania Placu 4 czerwca 1989 drogą elektroniczną z wykorzystaniem aplikacji partycypacyjnej (Planer przestrzeni)
- 3) zgłaszania propozycji dot. zagospodarowania Placu 4 czerwca 1989 na piśmie oraz drogą elektroniczną poprzez formularz konsultacyjny (ankietę) - VOX POPULI
- 4) warsztatu partycypacyjnego
- 5) podsumowującego cały proces, spotkania konsultacyjnego z mieszkańcami ze streamingiem online

W 2025 roku planowana jest kontynuacja spotkań informacyjnych z mieszkańcami i najemcami lokali w kamienicach planowanych do objęcia projektem rewitalizacyjnym, a także z mieszkańcami całego obszaru Projektu 9 ROCL i wszystkimi mieszkańcami Łodzi zainteresowanymi powyższymi działaniami.

Raport z monitoringu GPR

BRiM (następnie BR) w 2024 roku realizowało zadanie polegające na opracowywaniu kompleksowej informacji w postaci zestawień liczbowych oraz graficznych dotyczących nieruchomości położonych w poszczególnych kwartałach zabudowy – Raport z monitoringu realizacji i oceny postępów osiągnięcia celów GPR za rok 2023. Dokument ten jest dostępny w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w portalu www.rewitalizacja.uml.lodz.pl.

Ewaluacja działań rewitalizacyjnych

Ponadto Biuro Rewitalizacji zleciło przygotowanie ewaluacji osiągnięcia celów Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi na podstawie badań opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat prowadzących przez Miasto działań. W jej ramach przeprowadzono wywiady kwestionariuszowe na reprezentatywnej próbie 500 mieszkańców z obszarów rewitalizowanych, tj. mieszkańców obszarów 1-20 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi oraz pozostałych obszarów. Wywiady prowadzono w terenie i miały one formę wywiadów bezpośrednich wspomaganych komputerowo (technika CAPI; z ang. Computer-Assisted Personal Interviewing). Ponadto przeprowadzono Indywidualne wywiady pogłębione w grupie 20 przedsiębiorców, którzy rozpoczęli działalność na obszarze rewitalizacji po rozpoczęciu działań rewitalizacyjnych. Respondenci zostali dobrani do badania w sposób losowy. Mieszkańcy oraz przedsiębiorcy (respondenci) biorący udział w badaniu pozytywnie oceniają poprawę wizerunku miasta na obszarze zrewitalizowanym, zwłaszcza w sferze wizualnej. Mieszkańcy dość powszechnie dostrzegają i doceniają zmiany dokonujące się w zakresie zwiększenia dostępności terenów zielonych, „odbetonowania” miasta, zwiększenia ilości i jakości zieleni w obszarze rewitalizowanym – zarówno parków, jak i drobniejszych skupisk zieleni czy nasadzeń. Jako najważniejsze problemy, które powinny zostać rozwiązane w najbliższej przyszłości wskazano poprawę jakości przestrzeni (remonty ulic/chodników itp.), przeciwdziałanie przyczynom zanieczyszczenia środowiska, wsparcie osób bezrobotnych oraz wsparcie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Projekty międzynarodowe

BRiM / BR realizowało w 2024 dwa roku projekty w ramach Programu Komisji Europejskiej "Horyzont 2020". W połowie roku zakończył się projekt badawczy pn. „Rozwijanie przyszłościowych ośrodków miejskich poprzez kulturę oraz strategie oparte na kreatywności w czasie przemian – T- Factor” poświęcony roli działań tymczasowych w rewitalizacji. Drugi projekt - „Zintegrowane planowanie inwestycji w tereny zielone dla poprawy zdrowia i samopoczucia mieszkańców - EuPolis” dotyczy badania wpływu stosowania tzw. rozwiązań opartych na naturze (błękitno – zielonej infrastruktury) na samopoczucie i zdrowie mieszkańców. W ramach tego projektu w 2024 r. przygotowany został projekt architektoniczny przebudowy terenu demonstracyjnego – Pasażu im. Anny Rynkowskiej oraz skweru im. Lecha Kunki. Realizacja tej inwestycji planowana jest w pierwszej połowie 2025 roku.

W 2024, podobnie jak w roku poprzednim Biuro uczestniczyło w opiniowaniu dokumentów strategicznych, udzielało wsparcia merytorycznego innym oddziałom i jednostkom UMŁ, w szczególności przedszkolom i szkołom miejskim oraz wspierało NGO w przygotowaniu projektów.

(2.1.5) Poprawa stanu technicznego i estetycznego gminnego zasobu mieszkaniowego.

Pozyskiwanie środków z Banku Gospodarstwa Krajowego

W 2024 roku Miasto złożyło łącznie 15 wniosków o finansowe wsparcie ze środków Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego na budowę, remonty i przebudowy budynków oraz remonty lokali wchodzących w skład zasobu komunalnego:

- 2 wnioski o udzielenie finansowego wsparcia ze środków Funduszu Dopłat na budowę przez Widzewskie TBS Sp. z o. o. wspólnie z Miastem Łódź budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Oblęgorskiej/Widok (2 budynki) i ul. Skierniewickiej 8/10 (1 budynek). W budynkach powstanie łącznie 98 lokali mieszkalnych na wynajem przez Miasto. Wnioskowane finansowe wsparcie to łącznie 38 089 169,16 zł (ul. Oblęgorska/Widok – 23 636 964,76 zł, ul. Skierniewicka 8/10 – 14 452 204,40 zł)

** Wniosek na dofinansowanie ze środków z Funduszu Dopłat inwestycji przy ul. Skierniewickiej 8/10 został złożony łącznie z wnioskiem o dofinansowanie ze środków w ramach planu rozwojowego (KPO), które zostało przyznane w kwocie 2 342 987,05 zł.*

(Dofinansowanie z KPO stoi pod znakiem zapytania, gdyż na dzień dzisiejszy warunkiem otrzymania tego wsparcia jest zakończenie inwestycji do dnia 31 sierpnia 2026 r. – na chwilę obecną nie został jeszcze rozpisany przetarg na wyłonienie Generalnego Wykonawcy).

- 2 wnioski na budowę nowych mieszkalnych budynków komunalnych przy ul. Pabianickiej 5/13 i ul. Młynarskiej 20. W budynkach powstanie łącznie 181 lokali mieszkalnych, a finansowe wsparcie na realizację to 70 112 206,92 zł,

- 6 wniosków na remonty lub przebudowy całości lub części budynków znajdujących się w miejskim zasobie mieszkaniowym, dla budynków przy ul. Włókienniczej 1, Wróblewskiego 7 i 9, Abramowskiego 40, Drewnowskiej 2 oraz Gdańskiej 11. W budynkach zmodernizowanych zostanie 127 lokali mieszkalnych, a łączna wnioskowana kwota wsparcia to 51 048 567,31 zł.

- 5 wniosków na remont 23 lokali mieszkalnych w łącznej kwocie 1 312 079,13 zł.

Wszystkie złożone w 2024 r. wnioski uzyskały formalną akceptację Banku Gospodarstwa Krajowego i oczekują na wypłatę wsparcia.

W 2024 r. Miasto uzyskało pozwolenia na budowę dwóch budynków mieszkalnych wielorodzinnych - przy ul. Młynarskiej 20 i Pabianickiej 5/13. W budynkach powstanie odpowiednio 28 i 153 lokale mieszkalne na wynajem.

W grudniu 2024 r. uprawomocniła się decyzja o warunkach zabudowy dla zespołu budynków mieszkaniowych przy ulicy Śląskiej 72/78. W budynkach utworzonych zostanie około 130 lokali mieszkalnych przeznaczonych na wynajem.

W połowie roku 2025 Miasto zamierza złożyć wniosek w ramach programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 "FELD.02.02. Efektywność energetyczna - ZIT" dla przedsięwzięcia pn. "Termomodernizacja gminnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Łodzi". W tym celu została już podpisana umowa z Wykonawcą. Usługa ta obejmuje opracowanie dokumentacji w zakresie audytów energetycznych, ekspertyz ornitologicznych, ekspertyz chiropterologicznych, programów funkcjonalno-użytkowych oraz przygotowanie wniosku wraz z załącznikami. W rezultacie - po uzyskaniu funduszy unijnych - termomodernizacji poddanych zostanie 18 budynków komunalnych w Łodzi. W dalszej perspektywie planowany jest również remont tych budynków.

(2.1.7) Realizacja działań rewitalizacyjnych w ramach sfery społeczno-gospodarczej z zakresu rozwiązywania problemów i dysfunkcji społecznych oraz przeciwdziałania ich powstawaniu.

Projekty ze środków EFS

W roku 2024 r. Biuro Rewitalizacji było w trakcie rozliczania ostatnich projektów społecznych z dofinansowaniem Europejskiego Funduszu Społecznego, których realizacja zakończyła się w 2023 roku. Zakończone zostały tym samym projekty realizowane w perspektywie finansowej 2014-2020 (zgodnie z zasadą n+3) skierowane do osób zamieszkujących obszar rewitalizacji Miasta Łodzi lub przeniesionych w związku z tym procesem. W sumie, w ramach 3 obszarów działań społecznych (włączenie społeczne i zatrudnienie, przedsiębiorczość i edukacja) na obszarze rewitalizacji zrealizowanych zostało 176 projektów, na całkowitą wartość 202,8 mln PLN, w ramach których ze wsparcia skorzystało 17 840 osób.

Od początku 2024 roku prowadzone były przygotowania do składania projektów w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2021–2027 w Programie Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027. W ich wyniku dofinansowanie otrzymały dwa projekty.

Pierwszy z projektów, złożony w ramach Działania 08.04 Zdrowy pracownik, uzyskał dofinansowanie na realizację działań mających na celu wspieranie zdrowia pracowników.

Drugi projekt, złożony w odpowiedzi na wezwanie w ramach Działania FELD.07.14 „Włączenie społeczne – ZIT Łódzki Obszar Metropolitalny”, to przedsięwzięcie pn. „Rozwiązywanie problemu bezdomności w ŁOM – kompleksowe wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb osób doświadczających bezdomności lub zagrożonych bezdomnością”. Projekt ten otrzymał dofinansowanie i od lutego 2025 roku jest w trakcie realizacji. Jego całkowita wartość to prawie 11 mln zł. Projekt jest koordynowany przez Biuro Rewitalizacji i realizowany w partnerstwie z pięcioma organizacjami pozarządowymi. Oprócz działań na szeroką skalę dla osób pozostających w kryzysie bezdomności zakłada także wykorzystanie innowacyjnego rozwiązania Housing First.

Przedstawiciele Biura Rewitalizacji aktywnie uczestniczą w Radzie ds. Rozwiązywania Problemu Bezdomności przy Prezydencie Miasta Łodzi przyczyniając się m.in. do integrowania środowiska działającego na rzecz osób w kryzysie bezdomności.

W omawianym okresie realizowane były dwa nowe projekty (w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 Działanie 7.5. Integracja i społeczeństwo obywatelskie) skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, biernych zawodowo i ich otoczenia:

- „Czas na zamiany” w partnerstwie z Fundacją Inkubator skierowany do 150 osób,
- „Nowy start III – aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców województwa łódzkiego” w partnerstwie z Fundacją Inicjatyw Regionalnych skierowany do 50 osób.

Celem obu projektów jest aktywne włączenie społeczne ww. osób w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-zawodowym oraz zwiększenie ich zdolności do zatrudnienia, a ich realizacja trwać będzie także w 2025 roku.

Funkcjonowanie centrów aktywności lokalnej i innych podmiotów integrujących i animujących społeczności lokalne i sąsiedzkie

W 2024 roku w Łodzi funkcjonowały 4 Centra/ Miejsca Lokalnej Aktywności, które powstały w ramach realizowanych przez miasto projektów rewitalizacyjnych:

- **Centrum Aktywności Lokalnej o profilu senioralnym przy ul. Pomorskiej 11.**

W 2024 r. Fundacja „W Człowieku Widzieć Brata” realizowała zadanie publiczne w zakresie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych pn. „Prowadzenie działań animacyjnych, włączających i międzypokoleniowych w Centrum Aktywności Lokalnej o profilu senioralnym przy ul. Pomorskiej 11 w Łodzi”. Kwota dotacji na rok 2024 wyniosła 150.000,00 PLN. W ramach powyższego zadania zrealizowano 440 godzin działań animacyjnych, międzypokoleniowych i włączających seniorów w działania Centrum. Dodatkowo przez ponad 220 godzin Centrum było udostępniane innym organizacjom, grupom nieformalnym i mieszkańcom na realizację ich projektów i inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności.

- **Miejsce Aktywności Lokalnej (Klub Sąsiedzki w Domu Wielopokoleniowym) przy ul. Wólczańskiej 168.**

W 2024 r. Fundacja STREFA realizowała zadanie publiczne w zakresie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych pn. „Prowadzenie działań animacyjno - integracyjnych w Miejscu Aktywności Lokalnej przy ul. Wólczańskiej 168 w Łodzi”. Kwota dotacji na rok 2024 wyniosła 90.000,00 PLN. W ramach powyższego zadania w MAL "po sąsiedzku" zrealizowano 350 godzin działań animacyjno - integracyjnych, a także przez ponad 350 godzin była udostępniana przestrzeń MAL na działania organizowane przez mieszkańców, w tym mieszkańców Domu Wielopokoleniowego oraz organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

- **Miejsce Aktywności Lokalnej o profilu obywatelskim przy ul. Legionów 20.**

W 2024 r. Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS realizowało zadanie publiczne w zakresie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych pn. „Prowadzenie działań animacyjnych, szkoleniowo – warsztatowych i edukacyjnych wspierających budowanie społeczeństwa obywatelskiego i rozwój społeczny sąsiedztwa w Miejscu Aktywności Lokalnej o profilu obywatelskim przy ul. Legionów 20 w Łodzi”. Kwota dotacji na rok 2024 wyniosła 150.000,00 PLN. W ramach powyższego zadania w MAL zrealizowano ponad 1000 godzin działań animacyjnych, szkoleniowo - warsztatowych i edukacyjnych wspierających budowanie społeczeństwa obywatelskiego i rozwój społeczny sąsiedztwa oraz udostępniono przestrzeń Miejsca na potrzeby organizacji spotkań, warsztatów, konsultacji oraz wydarzeń skierowanych do mieszkańców przez ponad 250 godzin.

- **Centrum Aktywności Lokalnej o profilu cyfrowym / nowoczesnych technologii, wzmacniającym postawy przedsiębiorcze wśród mieszkańców przy ul. Sienkiewicza 22.**

Od sierpnia 2024 r. Fundacja STREFA realizowała zadanie publiczne pn. „Prowadzenie działań animacyjnych, integracyjnych, szkoleniowo–warsztatowych i edukacyjnych wzmacniających postawy przedsiębiorcze wśród mieszkańców oraz przeciwdziałających wykluczeniu cyfrowemu, podnoszących kompetencje z zakresu nowoczesnych technologii w Centrum Aktywności Lokalnej przy ul. Sienkiewicza 22 w Łodzi”. Kwota dotacji na rok 2024 wyniosła 160.000,00 PLN. W ramach powyższego zadania zrealizowano 249 godzin działań animacyjnych, szkoleniowych i warsztatowych w tym organizowano spotkania tematyczne i wykłady nawiązujące do profilu Centrum oraz warsztaty z zakresu poznawania nowoczesnych technologii i szkolenia IT. Dodatkowo przez 90 godzin Centrum

było udostępniane na potrzeby innych organizacji, kół naukowych czy grup organizujących spotkania z zakresu przedsiębiorczości.

Działania powyższych Centrów i Miejsc Lokalnej Aktywności będą kontynuowane w 2025 i 2026 roku po wyłonieniu realizatorów zadań publicznych w ramach otwartych konkursów ofert.

W 2024 roku rozpoczęto także działania zmierzające do uruchomienia Centrum Aktywności Lokalnej Młodzieży w zrewitalizowanej kamienicy przy. ul Piotrkowskiej 115, które prowadzone będzie przez Pałac Młodzieży im. Juliana Tuwima w Łodzi. Centrum uruchomione zostanie w pierwszej połowie 2025 roku.

Działania w sferze społeczno – gospodarczej

W ramach rewitalizacji w 2024 roku przedsięwzięcia dotyczące sfery społeczno – gospodarcze były realizowane poprzez wprowadzenie i utrzymywanie na obszarze rewitalizacji nowych funkcji społecznych. Celem tych miejsc jest kontynuowanie rozpoczętych procesem rewitalizacji zmian społecznych, integracja lokalnej społeczności, umacnianie społecznego potencjału mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu w różnych jego aspektach. Wyżej wspomniane instytucje wspierają także proces usamodzielniania się osób z różnymi formami niepełnosprawności czy młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą, a także zapewniają pomoc i opiekę osobom tego wymagającym lub znajdującym się w różnego rodzaju kryzysach.

W 2024 roku na obszarze rewitalizacji kontynuowały swoją działalność lub zostały uruchomione następujące funkcje:

- Centrum Aktywności Lokalnej o profilu senioralnym, ul. Pomorska 11
- Miejsce Aktywności Lokalnej o profilu obywatelskim, ul. Legionów 44
- Centrum Aktywności Lokalnej o profilu cyfrowym / nowoczesnych technologii, wzmacniającym postawy przedsiębiorcze wśród mieszkańców, ul. Sienkiewicza 22
- Miejsce Aktywności Lokalnej – Klub sąsiedzki, ul. Wólczańska 168
- Filie Biblioteki Miejskiej
- Świetlica Środowiskowa dla dzieci, ul. Legionów 44
- Domy Dziennego pobytu dla seniorów, ul. Tuwima 33, ul. Sienkiewicza 79
- Dom Dziennego Pobytu dla osób z niepełnosprawnościami, ul. Piotrkowska 142
- Punkt Pracy Socjalnej, ul. Tuwima 35
- Placówki opiekuńczo – wychowawcze , ul. Włókiennicza 5, 6 i 16, ul. Wschodnia 20, ul. Legionów 44
- 3 mieszkania treningowe (daw. chronione) dla osób z niepełnosprawnością ruchową
- 1 mieszkanie treningowe (daw. chronione) dla osób z niepełnosprawnością intelektualną
- 3 mieszkania treningowe (daw. chronione) dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- 9 mieszkań treningowych (daw. chronione) dla osób opuszczających pieczę zastępczą
- Instytucja Kultury – Teatr Pinokio
- Centrum Wsparcia i Rozwoju Społecznego (Pogonowskiego 34), w ramach którego uruchomionych zostało część planowanych w tym miejscu instytucji tj.:
 - Centrum Aktywizacji Społeczno – Zawodowej
 - Łódzkie Centrum Pozarządowe
 - Łódzkie Centrum Integracji Cudzoziemców

W 2025 roku planowane jest uruchomienie kolejnych funkcji społecznych tj.:

- Świetlice Podwórkowej dla dzieci, ul. Północna 23
- Świetlice Artystycznej, ul. Rewolucji 1905 r nr 17
- Centrum Profilaktyki Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży , ul. Rewolucji 1905 r. nr 15
- Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z chorobami neurodegeneracyjnymi, ul. Północna 23
- 2 mieszkań treningowych (daw. chronionych) dla osób z niepełnosprawnością intelektualną
- 2 mieszkań treningowych (daw. chronionych) dla osób z niepełnosprawnością ruchową
- 3 mieszkań treningowych (daw. chronionych) dla osób opuszczających pieczę zastępczą
- 2 Placówek opiekuńczo – wychowawczych, ul. Północna 23, ul. Mielczarskiego 15
- Centrum Praw Kobiet/Centrum Wsparcia Kobiet, ul. Piotrkowska 118

W ramach Centrum Wsparcia i Rozwoju Społecznego w 2025 roku planowane jest uruchomienie:

- Środowiskowego Domu Samopomocy z funkcją wytchnieniową dla osób z zaburzeniami psychicznymi i/lub niepełnosprawnością intelektualną i/lub sprzężoną
- mieszkań treningowych z elementami wsparcia umiejętności społecznych dla osób wychodzących z kryzysu bezdomności lub nim zagrożonych
- Punktu konsultacyjno-edukacyjnego z zakresu poradnictwa młodzieżowego
- Medycznego Punktu Konsultacyjnego świadczącego pomoc doraźną osobom w kryzysie bezdomności

Wyłoniona zostanie także organizacja pozarządowa, która w użyczonym lokalu będzie prowadziła działalność oraz realizowała zadania będące uzupełnieniem oraz rozszerzeniem oferty funkcjonujących lub planowanych do uruchomienia w ramach Centrum Wsparcia i Rozwoju Społecznego funkcji społecznych. W 2025 roku planowane jest także przeprowadzenie przetargów na najem znajdujących się tu pracowni twórczych i na działania społeczne oraz na lokal użytkowy, w którym przewidziano prowadzenie działalności z zakresu ekonomii społecznej (Klubokawiarnia).

Zaangażowanie lokalnej społeczności w inicjatywy zarówno w skali lokalnej („swojego podwórka”), jak i w skali całego obszaru rewitalizowanego. Włączenie organizacji pozarządowych w realizację funkcji społecznych na obszarze rewitalizacji.

BR (wcześniej BRiM) koordynuje pracę i/lub uczestniczy w działaniach różnorodnych podmiotów i ciał, w których kompetencjach leży szeroko rozumiane wspieranie procesów rewitalizacji naszego miasta. W 2024 roku były to:

Komitet Rewitalizacji – forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Komitet pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Prezydenta Miasta. Zarządzeniem Nr 9204/VIII/21 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 30 grudnia 2021 r. został powołany na trzyletnią kadencję 18 osobowy Komitet Rewitalizacji. W składzie Komitetu znajdują się przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, instytucji kultury, placówek edukacyjnych, mieszkańców, rad osiedla, gestorów sieci, uczelni wyższych, radni oraz przedstawiciele Prezydenta. W roku 2024 odbyło się 8 posiedzeń Komitetu podczas których omówiono następujące tematy i zagadnienia:

- inwestycje miejskie i projekty realizowane na obszarze rewitalizacji

- rola Budżetu Obywatelskiego jako narzędzia aktywizującego mieszkańców oraz monitoring zrealizowanych na obszarze rewitalizacji inwestycji i działań w ramach poszczególnych edycji BO
- Raport z monitoringu realizacji i oceny postępów osiągnięcia celów Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi za rok 2023 – zaopiniowanie raportu, ocena aktualności i stopnia realizacji GPR;
- Proces wdrażania funkcji społecznych na obszarze Projektów 1-8 ROCL
- Projekt 9 ROCL – zakres inwestycji, formy partycypacyjne, działania informacyjne i formy komunikacji z interesariuszami na etapie przygotowywania dokumentacji projektowej
- Ewaluacja pracy Komitetu Rewitalizacji - przeprowadzenie ankiety ewaluacyjnej i omówienie jej wyników
- posiedzenie terenowe na obszarze Bałut – badanie potencjału obszaru pod kątem nowych projektów do Budżetu Obywatelskiego
- posiedzenie terenowe – wizyta studyjna w Centrum Wsparcia i Rozwoju Społecznego

W grudniu 2024 roku Komitet Rewitalizacji spotkał się na ostatnim posiedzeniu w II kadencji Komitetu oraz został uruchomiony nabór członków na III kadencję. Komitet Rewitalizacji III kadencji rozpocznie swoją działalność pod koniec I kwartału 2025 roku.

Łódzka Rada Działalności Pożytku Publicznego (ŁRDPP) - w składzie ŁRDPP zasiada Dyrektor Biura Rewitalizacji. Pracownicy BR aktywnie włączyli się w przygotowanie rocznego Programu Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi, szczególnie w zakresie działań na obszarze rewitalizacji i na rzecz jego mieszkańców oraz przygotowywali materiały na posiedzenia Rady dotyczące prowadzonego procesu rewitalizacji.

Partnerstwa - na obszarze rewitalizacji utworzonych zostało pięć lokalnych Partnerstw, które działają na rzecz rozwoju społecznego danego fragmentu miasta i wspierają proces budowania zintegrowanego sąsiedztwa. Partnerstwa skupiają NGO, związki wyznaniowe, uczelnie wyższe, placówki edukacyjne, instytucje kultury, przedsiębiorców, lokalnych liderów i mieszkańców.

- **„Lokalna Grupa Działania”** - na obszarze pomiędzy ulicami Narutowicza, Piłsudskiego, Piotrkowską i Dowborczyków działała powołana w roku 2019 w ramach międzynarodowego projektu „URBAN-REGENERATION-MIX” (ang. URBACT Local Group). Celem tej grupy jest przede wszystkim budowanie sieci wymiany zasobów i współpracy między instytucjami działającymi na obszarze oraz wspieranie wzajemnych inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności.
- **„Gdańska”** - skupione wokół filii Biblioteki Miejskiej na ul. Gdańskiej 8 i Miejsca Aktywności Lokalnej na ul. Legionów 44 działa Partnerstwo, funkcjonujące na obszarze ul. Gdańskiej, Legionów, Ogrodowej i Cmentarnej. Jest ono platformą komunikacji i wymiany informacji, a jego głównym celem jest ożywienie społeczno-kulturalne obszaru i włączenie w życie kulturalne jego mieszkańców i zachęcenie ich do wspólnego działania oraz korzystania z oferty kulturalnej i edukacyjnej działających w okolicy instytucji i organizacji.
- **„Włókiennicza-Wschodnia”** - Partnerstwo to powołane zostało w celu wspierania rozwoju społecznego obszaru, budowania zaangażowanego sąsiedztwa i integracji lokalnej społeczności. W jego skład wchodzi organizacje i instytucje działające w okolicach ulicy Włókienniczej, Wschodniej, Pomorskiej, Rewolucji 1905 r., Północnej, Kilińskiego. Działania

Partnerstwa skupiają się na budowaniu tożsamości lokalnej, ożywieniu obszaru i wyzwoleniu potencjału mieszkańców. Współpraca między członkami Partnerstwa oparta jest na wymianie doświadczeń i zasobów, planowaniu i organizacji wspólnych inicjatyw na rzecz i razem z mieszkańcami, w celu wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania, i tym samym odpowiedzialności za przestrzeń, w której żyją. W 2024 r. członkowie Partnerstwa aktywnie angażowali się w organizowane przez poszczególnych członków wydarzenia w tym m.in. piknik rodzinny w Szkole Podstawowej nr 70 czy jubileusz 20-lecia płaskorzeźby „Kochankowie z ulicy Kamiennej”

- **„Partnerstwo dla Projektu 9 ROCŁ”** – Partnerstwo to powołane zostało w związku z rozpoczętymi przygotowaniami do realizacji kolejnego projektu Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Celem Partnerstwa jest rozwój społeczny obszaru nowego projektu oraz wyzwolenie potencjału jego mieszkańców i instytucji znajdujących się w jego obrębie i najbliższej okolicy. Członkami Partnerstwa są między innymi filie biblioteki miejskiej, muzeum, filharmonia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe
- **„Partnerstwo Bałuty”** – Partnerstwo zostało powołane w II połowie 2024 roku. Jego celem jest aktywne włączenie i zaangażowanie funkcjonujących na obszarze Bałut instytucji oraz zachęcenie mieszkańców do korzystania z ich oferty. Jednocześnie jest ono platformą wymiany informacji i nawiązywania współpracy między poszczególnymi organizacjami. W działania Partnerstwa zaangażowały się instytucje kultury, placówki edukacyjne, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej czy Spółdzielnia Mieszkaniowa

W 2024 r. kontynuowano działania mające na celu promocję powstałego w ramach ROCŁ Targu Jaracza u zbiegu ulic Jaracza i Kilińskiego. Od marca do grudnia odbyło się 12 kiermaszy, na których łącznie swoją ofertę zaprezentowało 47 wystawców. Kiermasze miały formułę okolicznościową, organizowane były z okazji Dnia Kobiet, Dnia Dziecka, Dnia Matki, Mikołajek oraz Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia. W ramach cyklicznych targów mieszkańcy miasta mogli nabyć wyroby lokalnych rękodzielników oferujących biżuterię, ceramikę, kartki okolicznościowe, odzież oraz wyroby związane z tradycjami wielkanocnymi i bożonarodzeniowymi. Stroiki świąteczne oraz wykonane na drutach i szydełku ozdoby cieszyły się dużym zainteresowaniem kupujących. Na targu oferowane są również produkty pochodzące z gospodarstwa ekologicznego.

6. PODSUMOWANIE – WNIOSKI

Wskaźniki jakości życia związane z polityką społeczną, mieszkaniową czy środowiskową są w centrum miasta mniej korzystne niż w innych częściach Łodzi. Dlatego konieczne jest intensyfikowanie działań właśnie na tym terenie miasta, aby zmniejszyć istniejące dysproporcje i zapewnić bardziej zrównoważony rozwój, w którym wysoka jakość życia będzie dostępna we wszystkich obszarach.

Szczegółowa diagnoza sytuacji w centrum miasta i poza nim pozwala na identyfikację głównych problemów i opracowanie strategii, które pomogą w zniwelowaniu tych różnic. Monitorowanie zmian i trendów w tych obszarach jest niezbędne do oceny skuteczności podejmowanych działań i dostosowania ich w razie potrzeby. Dzięki temu możliwe jest stopniowe zmniejszanie dysproporcji.

Zmiany demograficzne stanowią jedno z najważniejszych wyzwań, przed którymi stoi miasto. Potencjał demograficzny jest kluczowym czynnikiem wpływającym na jego rozwój. Obserwowany od lat umiarkowany ubytek liczby ludności wymaga z jednej strony wdrożenia bardziej skutecznych metod przeciwdziałania tej tendencji, w szczególności w zakresie stwarzania sprzyjających warunków i zachęcania do posiadania dzieci oraz do imigracji a z drugiej, dostosowania polityk publicznych do obserwowanej zmiany profilu wiekowego mieszkańców. Rozkład demograficzny w Łodzi jest interesujący - rejony o najstarszej zabudowie są często najmłodsze pod względem wieku mieszkańców. Obszary rewitalizacji charakteryzują się wyższym odsetkiem młodszych mieszkańców, podczas gdy wielkie osiedla mieszkaniowe są zdominowane przez seniorów. Najstarszymi rejonami obszaru rewitalizacji są jego rdzeń, w tym łódzki Manhattan. Z kolei grupa wiekowa osób powyżej 46 roku życia dominuje na osiedlach zewnętrznych wobec centralnej części miasta. W związku ze strukturą mieszkańców istotnym jest podnoszenie atrakcyjności obszaru centralnego dla rodzin z dziećmi, ale także wyposażanie go w odpowiednią infrastrukturę dla wszystkich grup wiekowych. Ponadto celowym wydaje się także zbadanie szerzej i głębiej przyczyn dla których poszczególne osiedla cieszą się zainteresowaniem młodszych oraz starszych mieszkańców. Wyniki takich analiz powinny być podstawą do planowania działań w zakresie zagospodarowania przestrzennego.

Mimo pozytywnej koniunktury ekonomicznej w ostatnich latach, stopa bezrobocia w Łodzi była widocznie wyższa niż w pozostałych największych polskich miastach, takich jak Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań i Gdańsk. W 2019 roku stopa bezrobocia w Łodzi wynosiła 4,7%, a w Warszawie 1,3%. W 2024 roku w Łodzi było to 4,5%, a w Warszawie 1,4%.

W poprzednich raportach wskazywaliśmy na wzrost bezrobocia w 2020 roku spowodowany pandemią COVID-19 i związanymi z nią lockdownami, które negatywnie wpłynęły na wskaźniki gospodarcze. Jednak od tego czasu sytuacja ustabilizowała się, a odsetek osób bezrobotnych w największych miastach Polski spadł do poziomów nie notowanych nawet przed pandemią. Wciąż charakterystyczną cechą łódzkiego bezrobocia jest wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych, które znacznie częściej zamieszkują centrum miasta. Ważnym zaleceniem na przyszłość jest zatem skupienie się na interwencjach dotyczących tej grupy.

Nadal znacznie wyższe odsetki bezrobocia notowane są na obszarze rewitalizacji niż poza nim. Poziom bezrobocia w latach 2016–2024 na obszarze rewitalizacji **spadł szybciej procentowo** (o ok. 30%) niż poza nim (o ok. 28%). Różnica nie jest duża, ale **obszar rewitalizacji wykazuje nieco szybszy spadek** mimo wyższego poziomu bezrobocia wyjściowego. **Należy jednak intensyfikować działania dotyczące aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji** gdyż tak niewielka

różnica w spadkach oznacza, że zrównanie poziomów bezrobocia do tych obserwowanych poza obszarem nastąpi za ponad sto lat. Ponadto należy podkreślić, że o ile wartości bezrobocia dla całej Łodzi oraz dla części miasta poza obszarem rewitalizacji są zbliżone do średniej krajowej to już te na samym obszarze znacznie go przewyższają.

Warto zwrócić uwagę na grupy osób starszych na rynku pracy – powyżej 50 roku życia. Na przedstawionych w tym raporcie wykresach natężenie bezrobocia w grupie 50+ jest wyższe niż wśród młodzieży (do 35 r. ż.) w każdym roku od 2016 do 2024 r., i to zarówno w skali całego miasta, jak i w obszarze rewitalizacji oraz poza nim. Oznacza to, że osoby po 50. roku życia mają większe trudności na rynku pracy niż młodszy mieszkańcy, zwłaszcza w obszarze rewitalizacji, gdzie różnice są największe.

Kolejnym wskaźnikiem obrazującym wyższe zapotrzebowanie na wsparcie w obszarze centrum jest także statystyka dotycząca korzystania z różnych form zasiłków. W latach 2016–2024 widać **wyraźny spadek wartości wskaźników** korzystania z pomocy społecznej (zarówno zasiłków stałych, jak i na dożywianie) we wszystkich częściach miasta — **zarówno w obszarze rewitalizacji, jak i poza nim**. Jest to pozytywna tendencja, mogąca świadczyć o poprawie sytuacji społecznej. **Jednak mimo tego ogólnego spadku, różnice pomiędzy obszarem rewitalizacji i innymi częściami Łodzi nadal są wyraźne i od 2022 roku zaczynają się ponownie powiększać**, szczególnie w przypadku zasiłków stałych. Oznacza to, że poprawa nie zachodzi równomiernie i **obszar rewitalizacji nadal boryka się z większymi wyzwaniami społecznymi**.

Wysokie natężenie zasiłków na dożywianie w obszarze rewitalizacji wskazuje na koncentrację ubóstwa wśród rodzin z dziećmi. Choć w skali całego miasta udział dzieci w populacji tego obszaru może być relatywnie niższy, to zgodnie z Mapą nr 4 „Nadreprezentacja grup wieku” to właśnie dzieci, młodzież oraz osoby w wieku średnim są grupami nadreprezentowanymi w jego strukturze. Obniżona średnia wieku mieszkańców centrum wyraźnie sugeruje obecność rodzin z dziećmi, co znajduje potwierdzenie w wysokich wartościach wskaźnika zasiłków na dożywianie. Wskaźnik ten nie tyle odzwierciedla liczebność dzieci, co skalę potrzeb społecznych, szczególnie w zakresie wsparcia socjalnego. Dane te potwierdzają, że centrum Łodzi pozostaje obszarem silnie skoncentrowanych problemów ubóstwa dzieci i rodzin, co uzasadnia potrzebę kontynuacji działań wspierających w tym zakresie. Programy powinny mieć charakter zintegrowany uwzględniający trudną sytuację materialną ale także potrzebę poprawy edukacji na obszarze rewitalizacji, na co wskazują różnice widoczne w wynikach egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej.

Co jest potencjałem obszaru rewitalizacji, na którym można opierać dalsze działania? Z pewnością optymizmem napawa wzrastająca liczba osób korzystających z bibliotek. W raporcie monitorowane są jedynie dane odnośnie wypożyczania książek ale warto przypomnieć, że obecnie Biblioteka Miejska w swoich oddziałach oferuje szeroką gamę zajęć, warsztatów, spotkań i przestrzeni dla działań grupowych, w tym oddolnych. Być może ta zmiana profilu daje efekt widoczny we wskaźnikach czytelnictwa. Oddziały biblioteczne, szczególnie na obszarze rewitalizacji przeszły w większości kapitalne remonty, powstały także zupełnie nowe – jak Mediateka Memo czy Secesja.ArchiHub oferując przyjemne i wygodne przestrzenie dla działań okolicznych społeczności. Dla pełnego obrazu należałoby także uwzględnić działania nowo utworzonych centrów aktywności lokalnej o różnym profilu, ośrodków kultury oraz innych instytucji stymulujących rozwój społeczności. Niestety nie dysponujemy obecnie badaniami ilościowymi czy jakościowymi aby analizować to zjawisko. Atutem obszaru rewitalizacji są także liczne i lawinowo przyrastające organizacje

społeczne. Zwykle lokalizują się na obszarze rewitalizacji, co może być powiązane z dostępnością lokali komunalnych dostępnych na ich działalność. W ramach prac Bura Rewitalizacji wszyscy ci interesariusza zapraszani są do tworzonych stopniowo partnerstw lokalnych. Ich rola i aktywność powinna być systematycznie wzmacniana i wspierana, szczególnie w kontekście tworzenia skutecznych projektów odpowiadających na opisywane we wcześniejszych wnioskach wyzwania. Powinny także podjąć pracę nad wzmacnianiem podstaw społeczeństwa obywatelskiego, bo jak wskazuje frekwencja wyborcza obserwowana w poszczególnych okręgach także w tej kwestii największe wyzwania dotyczą centrum miasta.

Sytuacja gospodarcza w Łodzi po kryzysie pandemicznym i wybuchu wojny w Ukrainie stopniowo się stabilizuje. Liczba podmiotów gospodarczych w mieście wzrosła z 92,7 tys. w 2016 roku do 104,1 tys. w 2023 roku, choć udział Łodzi w całkowitej liczbie firm w województwie spadł z 38,1% do 36,7%. To wskazuje na wolniejsze tempo rozwoju niż w regionie. Ogólna tendencja wzrostowa została zakłócona przez pogorszenie bilansu firm w 2023 roku (z 3,5 tys. nadwyżki netto w latach 2021-2022 do 2,5 tys.). Na terenie objętym programem rewitalizacji widoczne były spadki aktywności gospodarczej, zwłaszcza w Starych Bałutach, Starym Polesiu, Górnej-Północ i Południu. Jednak mapy z 2024 roku sugerują poprawę w "mozaikowym" układzie bilansów, co może oznaczać stabilizację i powrót przedsiębiorczości.

W latach 2016-2024 Łódź zwiększała liczbę podmiotów gospodarczych, ale jej udział w całkowitej liczbie firm w województwie malał, co świadczy o wolniejszym tempie wzrostu w porównaniu z regionem. Salda rejestracji działalności gospodarczej w 2022 roku były dodatnie: dla Łodzi wyniosło ono 3,4%, a dla obszaru rewitalizacji - 4,2%. Jednak rok 2023 przyniósł pogorszenie sytuacji: salda dla miasta spadło do -0,3%, a tylko obszar rewitalizacji utrzymał dodatni wynik (0,6%). Pozostałe części Łodzi odnotowały -0,7%.

Wstępne dane za 2024 rok wskazują na umiarkowaną poprawę: całe miasto osiągnęło dodatnie saldo (0,6%), **z przewagą obszaru rewitalizacji (0,9%)** nad resztą Łodzi (0,4%). Może to sygnalizować stopniową stabilizację sytuacji przedsiębiorstw w centrum, być może związaną z końcem największych utrudnień rewitalizacyjnych i pojawieniem się nowych nisz rynkowych.

Wciąż bardzo dużym wyzwaniem pozostaje strefa techniczna i stan budynków w centrum Łodzi. Pomimo ogromnych nakładów na remonty zasób gminy a także prywatny wymaga systematycznych i bardzo kosztownych inwestycji. Wniosek dotyczący konieczności kontynuacji i rozszerzania działań w tym zakresie pozostaje aktualny od początku okresu monitorowania Programu Rewitalizacji. Wiemy, że nakłady na wymianę źródeł ciepła (zwłaszcza analizując dane o niskiej emisji) oraz poprawę ogólnego stanu technicznego budynków i infrastruktury są dalece niewystarczające w stosunku do potrzeb. Rekomendowane jest poszukiwanie nowych modeli finansowania takich inwestycji, w szczególności wobec zmniejszenia wielkości środków dostępnych np. w ramach dotacji z Unii Europejskiej. W systemie monitorowania brakuje danych dotyczących nakładów na remonty i nowe budownictwo ze środków prywatnych, także dane o inwestycjach publicznych wydają się niewystarczające dla rzetelnej oceny sytuacji. Także dane dotyczące zieleni na obszarze rewitalizacji, choć sugerują przyrost liczny nasadzeń nie oddają w pełni sytuacji środowiska naturalnego. W sposób bardziej kompleksowy zarówno od strony ilościowej jak też jakościowej aspekty z tym związane zostały przeanalizowane przez zespół autorów raportu „Zieleń w procesie rewitalizacji Łodzi”, który dostępny jest na stronie <https://spoleczniopiekunowiedrzew.pl> Tego rodzaju analizy stanowią wartościowe źródło danych i wniosków, które nie są obecnie ujęte w ramach monitoringu

rewitalizacji. Z pewnością w kolejnych latach warto uwzględnić te opracowania i odnosić się do nich w ramach ewaluacji Programu.

Uciążliwośćią związaną z zamieszkiwaniem i przebywaniem w centrum jest częstsze występowanie zakłóceń spokoju, choć należy wskazać, że jest to cecha charakterystyczna bogatych w usługi obszarów wielkomiejskich. W kolejnych latach istotna będzie obserwacja czy po ewentualnym wprowadzeniu postulowanego w debacie publicznej ograniczenia sprzedaży alkoholu w godzinach nocnych wskaźniki opracowane na podstawie danych Straży Miejskiej ulegną zmianie.

Podsumowując należy stwierdzić, że wskaźniki jakości życia w centrum Łodzi są nadal mniej korzystne niż w innych częściach miasta, co wymaga intensyfikacji działań w celu zmniejszenia dysproporcji. Wyzwania obejmują problemy społeczne, takie jak bezrobocie, ubóstwo a także wyzwania środowiskowe i w zakresie technicznym, w tym odnoszące się do stanu budynków i infrastruktury. Istotne jest również wspieranie przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego w centrum, które stanowią jego największy atut. Kluczowe jest dalsze monitorowanie zmian i dostosowywanie do wynikających z nich wniosków wdrażanych obecnie strategii oraz planowanych projektów, aby zapewnić bardziej zrównoważony rozwój miasta.

7. ZAŁĄCZNIKI

- ZAŁĄCZNIK 1.: INFORMACJA O REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ